

Bulletin advokacie

Otazníky kolem vzdání se práva na náhradu škody • Akt. otázky zániku účasti společníka v s. r. o. při exekučním postižení jeho podílu • Má naprosto svobodná virtuální měna bitcoin místo v právním státě? • Tr. odpovědnost pr. osob začleněných do koncernu, 2. část • Nepřiměřeně nízká smluvní odměna advokáta jako kárné provinění •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A



**Oslavme společně 100 let české a slovenské
advokacie v září 2018 v Luhačovicích!**

Všechny informace najdete na str. 7-13.

**14. ROČNÍK
PRÁVNÍKA
ROKU
VYHLÁŠEN**

Viz str. 14.

Komentáře Wolters Kluwer

Nejrozsáhlejší komentářová řada

K dispozici také jako knihovna v ASPI



VYCHÁZÍ JIŽ BRZY

Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže

Komentář

Roman Kramařík, Michal Petr, Karel Svoboda, Martin Sztefek, Jiří Valdhans

Ke dni 1. září 2017 vstoupil v účinnost zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, který reaguje na legislativu přijatou na úrovni EU. Smyslem zákona je významně zlepšit postavení osob, jež byly poškozeny omezováním hospodářské soutěže, a to konkrétně zneužitím dominantního postavení nebo nedovolenými dohodami soutěžitelů.

Nový zákon přináší do českého právního řádu řadu novinek, které mají usnadnit vymáhání náhrady škody způsobené porušením soutěžních pravidel. Zákon např. výslovně presumuje vznik škody v důsledku kartelu, přičemž bude na žalovaném, aby prokázal, že poškozenému škoda nevznikla. Novinkou je také zavedení pravidla, že náhrada škody má zohledňovat tzv. časovou újmu peněz. Odlišně od občanského zákoníku je upravena problematika promlčení, kdy zákon zavádí pětiletou promlčecí lhůtu pro uplatnění práva na náhradu škody, která počíná běžet ode dne, kdy se oprávněná osoba dozvěděla mj. o omezování hospodářské soutěže, nejdříve však ode dne, kdy došlo k ukončení takového protiprávního jednání. Zákon se dále snaží usnadnit cestu k získání náhrady za způsobenou škodu tím, že specificky upravuje problematiku zpřístupnění důkazních prostředků, a snaží se tak překlenout informační asymetrii, která v praxi významným způsobem ztěžuje uplatňování těchto nároků.

Komentář je prvním uceleným výkladem nového zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. Autoři stručnou a srozumitelnou formou komentují jednotlivá ustanovení s využitím relevantní judikatury.

Vychází v červnu 2018



Komentář bude k dispozici také v ASPI

Objednávejte již nyní na
www.wolterskluwer.cz/obchod



Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:
Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:
Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:
JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamací při problémech s distribucí
se obraťte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též na internetu
(www.cak.cz). Předáním rukopisu redakci
vyjadřuje autor souhlas s rozmnožením,
rozšiřováním a sdělováním jeho příspěvku
na stránkách www.bulletin-advokacie.cz,
v právních informačních systémech
a na internetových portálech spolupracujících
s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci
monitoringu médií.

Toto číslo vyšlo 21. 5. 2018 v nákladu
17 150 výtisků.

Obálka: archiv hotelu Harmonie v Luhačovicích
Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 1805-8280 (online)

Úvodník

Michal Žižlavský: **Čas dluhů očima sluhů** 3

Aktuality

Stručné zprávy z představenstva Robert Němec 4

Společné česko-slovenské oslavy výročí icha 7

14. ročník celojustiční soutěže Právník roku 2018 vyhlášen 14

Aktuálně v právu Hana Rýdlová 16

z právní teorie a praxe

Články

Otazníky kolem vzdání se práva na náhradu škody Filip Melzer 17

**Aktuální otázky zániku účasti společníka ve společnosti s r. o.
při exekučním postižení jeho podílu**

Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová 25

Má naprosto svobodná virtuální měna bitcoin místo

v právním státě? Martin Štika 29

Trestní odpovědnost právnických osob začleněných

do koncernu – 2. část Dalibor Šelleng 35

Kolize dohody o srážkách ze mzdy a jiných příjmů s nařízeným

výkonem rozhodnutí pro jinou pohledávku Martin Štefko 39

Řetězení pracovních poměrů -- Ústavní soud versus

dosavadní praxe Luboš Kliment 43

Z judikatury

NS: Nároky z porušeného předkupního práva

podle občanského zákoníku z roku 1964 a jejich právní režim

po účinnosti o. z. 47

ÚS: Rozsudek musí vyhlásit i Nejvyšší soud 49

ÚS: K otázce vymezení splnění předpokladů přípustnosti dovolání 52

NSS: Postup katastrálního úřadu při zápisu poznámky do katastru

nemovitostí 55

SD EU: K činnosti UberPopu 58

ESLP: K procesním zárukám odsouzeného 59

Z odborné literatury

Kateřina Ronovská, Eva Dobrovolná, Petr Lavický:

Úvod do soukromého práva – obecná část a zvláštní část

(Petra Lavická) 61

Lukáš Klee: **Smluvní podmínky FIDIC** (Miloš Olík) 62

Magda Pfeiffer: **Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční**

dědické poměry (Květoslav Růžička) 63

Vladimír Balcar: **Zajišťovací příkaz a další zajišťovací instituty**

daňového řádu (Nikola Jílková) 64

Lenka Holá, Miluše Hrnčířiková: **Mimosoudní metody řešení sporů**

(Jan Holas) 65

Bulletin slovenskej advokacie přináší... 66

z advokacie

Z české advokacie

Advokacie ve zlomovém období roku 1938 Stanislav Balík.....	67
Nepřiměřeně nízká smluvní odměna advokáta jako kárné provinění Lukáš Slanina, Vladimír Janošek.....	69
NSZ: osoba podávající vysvětlení může obdržet kopii úředního záznamu Tomáš Sokol.....	71
Pojištění kybernetických (GDPR) rizik a odpovědnosti pověřence pro ochranu osobních údajů (DPO) Zdeněk Turek.....	72

Z Evropy a ze světa

Nový Protokol č. 16 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod Lenka Vojířová.....	74
---	----

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK.....	75
Poznámka na seminář o insolvenčním právu.....	76
Tiskové konference ČAK nově online i offline na webu Komory Red.....	77
Pozvánka na XXVI. Karlovarské právní dny.....	78
Manuál k GDPR pro advokáty a jejich kanceláře Red.....	80
Právní prostor poosmé aneb jak to viděl moderátor Michal Vávra.....	81

Nakonec

Právníkovy zápisky Petr Hajn.....	84
Kresba Lubomíra Lichého.....	85
Víte, že... Stanislav Balík.....	85
Inhaltsverzeichnis.....	86
Zusammenfassung/Summary.....	87
Table of Contents.....	88

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionalit programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- sdělení, zda chcete zaslat po zlomu korektury

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

ZIZLAVSKY

Insolvenční správci se zvláštním povolením

insolvence klienta

» příležitost ke spolupráci «



reorganizace

www.zizlavsky.cz
michal@zizlavsky.cz

Čas dluhů očima sluhů

Dluh je předmětem významné společenské hry. Hry, která se hraje nepřetržitě ve stovkách variací. Je to hra o právo.

Hra má dva hlavní hráče, věřitele a dlužníka. My právníci hrajeme řadu vedlejších rolí. Jako legislativci nastavujeme pravidla, jako bankéři uvolňujeme úvěry, jako podnikoví právníci spravujeme obchody, jako advokáti žalujeme a bráníme se žalobám, jako soudci o nich rozhodujeme, jako exekutoři dluhy vymáháme a jako insolvenční správci je restrukturalizujeme. Vlastně ty dluhy obsluhujeme. Když nebudou dluhy, nebudeme ani my. A tak není od věci otázka: Jakou máme šanci na přežití?

Dluh měl kdysi nepatrný vliv. Bylo to v době, kdy jsme byli lovci a sběrači. Pak se z nás stali zemědělci, později průmyslníci, a ještě později obchodníci s informacemi. Po celou dobu dluh rostl a sílil. Zmohutněl do své současné podoby. Dnes vyplňuje veškerý prostor kolem nás. Nastal čas dluhů. Dluhy se obchodují, polarizují společnost a rodí bezdomovce i miliardáře. Stojí na nich naše civilizace. Jak pevný je to bod?

Krátce po listopadu 1989 byl dluh pod kontrolou věřitelů. Byl zde sice problém s vymáháním, ale ten vyřešili exekutoři. Platilo pravidlo, že dluhy se mají platit. To skončilo v roce 2008, kdy nový insolvenční zákon přinesl nový model. Podle něj se dluhy platit mají, ale v některých případech stačí, když dlužník zaplatí věřitelům třicet procent. Nemusí se tak už platit vždy a všechno. Kyvadlo se vychýlilo na stranu dlužníků. A jde se dál. Dnes prochází poslancečnou sněmovnou novela insolvenčního zákona, která pracuje s nulovým oddlužením. Bude-li přijata, uplatní se vůbec poprvé myšlenka, že jsou situace, kdy se dluhy nemusí platit vůbec. Možná dojdeme na konec jedné dlouhé cesty.

Naše civilizace je vybudována na existenci dluhu. Dluh je krví v těle ekonomiky. Umožňuje lidem bydlet, pohání rozvoj firem a států. Co když ale ta pomyslná krev přestane v těle obíhat? Pak nastane konec civilizace, jak ji známe. Nahradí ji jiný koncept, nebo nastane chaos a anar-



chie. Anebo se vrátíme zpět v čase, jako se vracení módní trendy. Stanou se z nás opět lovci a sběrači. Tentokrát ale v poněkud děsivější podobě, s ohledem na současné zbrojení arzenály.

Myslím, že bychom měli dluhy krotit a udržovat je v rozumných mezích. Vyžaduje to ovšem aktivní jednání. Když to necháme běžet samospádem, skončíme jako v únoru 1948. Otázkou je, zda dokážeme čelit populistickým extrémům. Naše argumentační role je v tom nezastupitelná. Když ji nezvládneme, my právníci vyhyneme jako druh a nahradí nás hrubá síla.

✦ JUDr. MICHAL ŽÍZLAVSKÝ,
člen představenstva ČAK a předseda sekce pro insolvenční právo

Stručné zprávy z představenstva

VE DNECH 9. A 10. DUBNA 2018 SE KONALA 8. SCHŮZE PŘEDSTAVENSTVA ČAK, O JEJÍMŽ PROGRAMU A ZÁVĚRECH BYCHOM VÁS TOUTO CESTOU RÁDI INFORMOVALI.



Transpozice směrnice DAC 5

Představenstvo projednalo situaci **ohledně transpozice směrnice DAC 5 prostřednictvím novely daňového řádu**, o které jsme vás průběžně informovali, a to zejména v souvislosti s ohrožením důvěrnosti vztahu mezi advokátem a klientem. (Pozn.: Poslanecká sněmovna schválila dne 21. března 2018 novou daňového řádu, která má usnadnit spolupráci mezi daňovými orgány členských států Evropské unie a zlepšit akceschopnost Finanční správy při získávání informací potřebných pro správu daní. Účelem této novely je umožnit správci daně pro účely výkonu mezinárodní spolupráce při správě daní přístup k vybraným údajům získávaným pro účely boje proti praní špinavých peněz. Správce daně si bude moci vyžádat informace od advokátů a dalších členů profesních komor pouze v rozsahu směrnice DAC 5, tedy za účelem mezinárodní výměny informací. Příslušné informace od členů těchto komor budou požadovány výhradně ze strany Generálního finančního ředitelství, nikoli ze strany jednotlivých správců daně. V případě advokátů a notářů se tak současně bude dít prostřednictvím příslušné komory, tedy informace nebudou požadovány přímo po jejich jednotlivých členech.)

Představenstvo vzalo informace k transpozici směrnice DAC 5 na vědomí s tím, že **legislativní odbor společně s mezinárodním odborem připravil stručný materiál pro senátní řízení zohledňující komparatistickou studii mezinárodních úprav reflektující směrnici DAC 5, a to včetně výtahu z materiálu o stavu v Rakousku, Německu, Francii a Anglii.**

Dne 25. dubna však Senát novou daňového řádu zamítl jako celek. Novela se tedy vrací do Poslanecké sněmovny, avšak jen k jednomu čtení, kdy je vyloučena poslanecká normotvorba. Sněmovna musí pro přijetí zákona Senát 101 hlasy přehlasovat, což pravděpodobně udělá, protože ve třetím čtení při projednávání hlasovalo pro 125 poslanců. Předpokládáme, že novela bude přijata cca během dvou měsíců.

Již nyní se ČAK připravuje na transpozici směrnice DAC 6, o které vás budeme průběžně informovat.

Bezplatná právní pomoc

Představenstvo schválilo usnesení podle § 44 odst. 4 písm. b) a § 53 odst. 1 písm. j) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve zně-

ni pozdějších předpisů, o zajištění bezplatné právní pomoci.

Advokát, který se rozhodne poskytovat bezplatné právní služby podle § 18a až 18c zákona, oznámí tuto skutečnost ČAK, která ji zaznamená do seznamu advokátů postupem podle § 18d odst. 2 zákona.

Představenstvo touto cestou apeluje na advokáty, aby se zodpovědně postavili k plnění této společenské úlohy advokacie a přihlásili se k dobrovolnému poskytování bezplatné právní pomoci.

Představenstvo opakovaně projednávalo se zástupci MSp velmi nízkou výši odměny za právní poradu podle § 18a ZA (150 Kč), resp. výši odměny za právní poradu poskytnutou podle § 18b ZA (300 Kč). V tomto směru je nezbytné, aby advokátní stav vnímal, že výše uvedených odměn byla ze strany MSp navržena s ohledem na skutečnost, že ze strany advokacie a advokátů jde o aktivity v kategorii *pro bono* a ve své podstatě o veřejnou službu, která souvisí s výsadním postavením advokátů na poli poskytování právních služeb. Přesto bylo předsedovi uloženo, aby při příštím jednání s ministrem spravedlnosti tuto problematiku ještě jednou otevřel.

Stanovisko k mlčenlivosti advokáta ve vztahu k registru smluv

Představenstvo schválilo stanovisko k otázce mlčenlivosti advokáta ve vztahu k registru smluv. Podle zák. č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), ve znění pozdějších předpisů, mají některé subjekty povinnost uveřejnit ve zřízeném registru smluv každou soukromoprávní smlouvu, jakož i smlouvu o poskytnutí dotace nebo návratné finanční výpomoci, kterou tento subjekt uzavře. Sankcí za neuveřejnění je neúčinnost smlouvy, resp. smlouvy podléhající tomuto zákonu nabývají účinnosti nejdříve dnem uveřejnění.

Na základě analýzy legislativního odboru dospělo představenstvo k názoru, že **povinnost uveřejňovat v registru smluv se vztahuje rovněž na smlouvy o poskytování právních služeb, je-li klientem advokáta subjekt vypočtený v § 2 odst. 1 písm. a) zákona.** Samotná povinnost mlčenlivosti advokáta tím není dotčena, protože povinnost uveřejnit smlouvu se vztahuje na klienta, nikoli na advokáta. V rámci výjimek je však nutné zohlednit především ust. § 3 odst. 1 zákona, podle kterého lze z uveřejnění vyloučit ty informace, které nelze poskytnout při postupu podle předpisů upravujících svobodný přístup k informacím. Podle ust. § 9 zák. č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, pokud je žadatelem požadovaná informace obchodním tajemstvím, povinný subjekt ji neposkytne. Lze tedy dovést, že **povinný subjekt nemusí uveřejnit v registru smluv takové informace, které představují obchodní tajemství.**

✿ Mgr. ROBERT NĚMEC, LL.M.,
místopředseda ČAK



EUPSI
2018

EVROPSKÝ ÚSTAV PRÁVA A SOUDNÍHO INŽENÝRSTVÍ, z. ú.

Vědecká, znalecká a vzdělávací instituce

Profesní vzdělávací programy LL.M.



Rodinné právo



Kriminologicko
Penologická studia



Aplikovaná
kriminalistika



Ochrana osob
a majetku



Právo a právní věda



Daňové právo



Veřejná správa



Obchodně-právní
vztahy

Místo: Hodonín, Praha
Délka studia: 3-4 semestry
Počet předmětů: 12
Cena: 15.800,- Kč / sem.
Závěrečná zk.: 10.700,- Kč
Počet účastníků: 50
Kombinovaná forma studia

Dle akreditace:
International Association
for Distance Learning,
Unit 34, 67-68
Hatton Garden,
LONDON EC1N 8JY,
United Kingdom

Ukončení studia promociemi absolventů

Prestižní vzdělávací programy pro náročné studenty

Naše prestižní programy se zaměřují na přípravu studentů k získání nových znalostí a dovedností potřebných pro úspěšný výkon právnického povolání v rámci celoživotního vzdělávání.

[Více na našem webu](#)

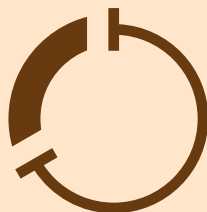
EVROPSKÝ ÚSTAV PRÁVA A SOUDNÍHO INŽENÝRSTVÍ

www.eupsi.cz

0 hodinky jde až v poslední řadě.

Lenka a Vladimír Bechyňovi

www.hodinarstvibechyne.cz



BECHYNĚ
HODINÁŘSTVÍ



Společné česko-slovenské oslavy výročí

Česká advokátní komora zve aktivní advokátky a advokáty (včetně rodinných příslušníků) k účasti na oslavách výročí 100 let české a slovenské advokacie.



Navazujeme na první informaci předsedy ČAK JUDr. Vladimíra Jirouska v Bulletinu advokacie č. 4/2018:

Záhy po vzniku první republiky se v Luhačovicích koncem roku 1918 sešli zástupci české, moravské, slezské, slovenské a zakarpatské advokacie, aby jednali o tom, jak advokacie bude nadále v nové republice fungovat.

Bez nadsázky byly tehdy položeny základy budoucího samosprávného profesního uspořádání, v němž advokacie, s totalitním intermezdem, funguje a rozvíjí se dodnes.

Představenstva České i Slovenské advokátní komory jsou přesvědčena, že je naší povinností znát vlastní historii a zároveň vzdát hold advokátům – zakladatelům!

Proto se sejeme ve dnech 20. až 23. září 2018 a společně (včetně zástupců zakarpatské advokacie) si 100 let staré události v Luhačovicích připomeneme.

Připravili jsme program nejen pro advokáty, ale i pro jejich rodinné příslušníky, aby si poslední letní prodloužený víkend každý mohl užít, přičemž pro advokáty je připraven na pátek odborný program.



RÁMCOVÝ PROGRAM



Městský dům kultury Elektra

Čtvrtek 20. 9. 2018

Individuální příjezd do Luhačovic a ubytování v hotelu Harmonie na okraji Luhačovic, který smluvně zajistily ČAK a SAK. Pro ubytování je nutné si přímou cestou zarezervovat hotel – prostřednictvím formuláře na str. 13 tohoto BA nebo prostřednictvím webu ČAK (formulář na ubytování naleznete pod speciálním bannerem na úvodní stránce webu). Přijet a ubytovat se mohou i rodinní příslušníci – vítání jsou partneři a partnerky včetně potomků, pro všechny bude v sobotu připraven sportovně-relaxační program.

Pátek 21. 9. 2018

PRO ADVOKÁTY: ODBORNÁ KONFERENCE

Místo konání: Městský dům kultury Elektra v centru Luhačovic, konference a celé oslavy budou probíhat pod záštitou starostky města Luhačovice.

Čas: 9 – 18 hodin

Doprava: pendlujícími autobusy z hotelu Harmonie i zpět, rozpis příjezdů a odjezdů bude k dispozici v Infocentru hotelu.

Dopolední program konference bude slavnostní, s hlavními historickými referáty o vývoji české, slovenské a zakarpatské advokacie během uplynulých 100 let a se zdravicemi zahraničních a českých justičních hostů.

Odpolední program bude rozdělen na dva odborné panely:

- **k dějinám advokacie** (přednášky k tématům, jak se vyvíjela povinnost mlčenlivosti v průběhu století, o významných osobnostech z řad advokátů, které bojovaly proti totalitním režimům, ženy a advokacie v průběhu století atd.)
- **k aktuálním problémům** české a slovenské advokacie (přednášky k tématům ataků na základní pilíře fungování advokacie, aktuální problematiky v oblasti trestního, soukromého a advokátního práva, informace o aktuálních problémech v SR atd.)

Program konference je ve stadiu příprav, stále je možné se se zajímavými tématy ještě hlásit a rádi vás do programu jednotlivých panelů zařadíme.

Kontaktujte JUDr. Hanu Rýdlovou – rydlova@cak.cz, tel. 273 193 164.



Konference se zúčastní čeští i slovenští advokáti, delegace advokátů z Užhorodu, zahraniční hosté z nadnárodních advokátních organizací a sousedních advokacií, představitelé dalších českých a slovenských právnických stavů.

Konference je nedílnou součástí nabídky na prodloužený víkend, pro advokáty bez konferenčních poplatků, včetně coffeebreaků a konferenčního oběda. Pokud bude volná kapacita, lze se jí zúčastnit i samostatně bez dalšího pobytu v Luhačovicích. Opačný způsob, tedy jen účast na víkendovém dění bez účasti na konferenci, není možný.

PRO RODINNÉ PŘÍSLUŠNÍKY: pátek bude zcela volným dnem s možností využití wellness hotelu Harmonie, který bude v provozu pouze pro účastníky oslav a zdarma (vyjma speciálních procedur a masáží, které bude možné si se slevou objednat a rezervovat při dojezdu do hotelu), bude možné využít zcela volně a individuálně den k procházkám po lázeňském městě, po lázeňských pramenech, v okolní přírodě, k projížďkám na loďkách po blízké přehradě...

>> (Pokračování na str. 10)

beck-online

rychlost
spolehlivost
kvalita



Jakub Oliva
právník specialista



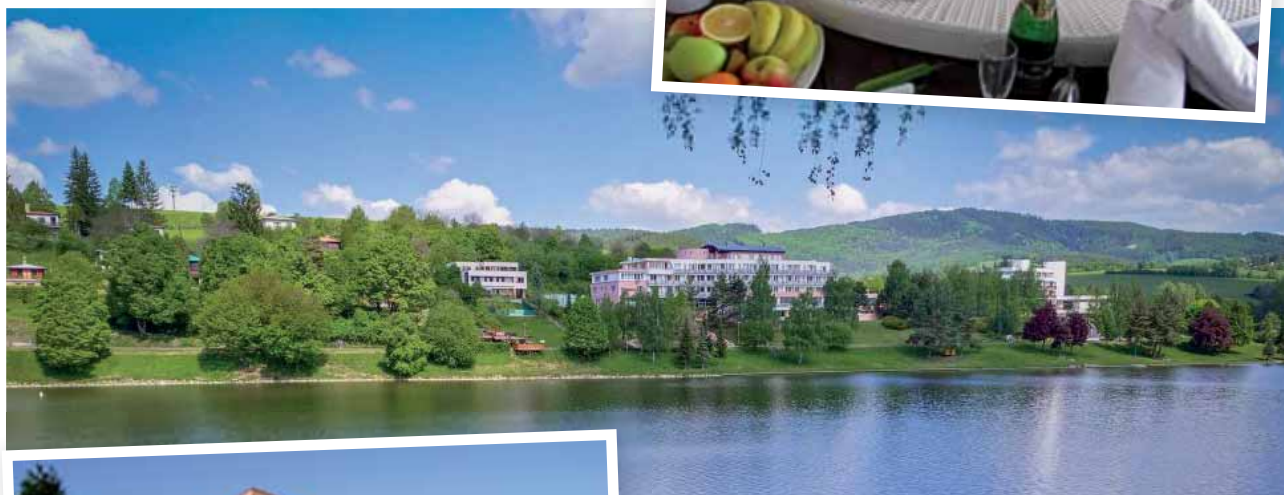
ARROWS
advisory group

” Beck-online používáme od samého počátku, a i když jsme vyzkoušeli i jiné konkurenční programy, vždy jsme se nakonec vrátili k beck-online. Oceňujeme na něm především nepřeborné množství judikatury a odborné literatury, to vše ve velmi jednoduchém, přehledném a intuitivním rozhraní. “

Jednoduše si to vyzkoušejte!
www.beck-online.cz

Sobota 22. 9. 2018 – sportovní a relaxační program

Jde o poslední letní sobotu, a tak jsou oslavy v tento den pojímány zcela neformálně, aby si je účastníci mohli užít se svými blízkými v přírodě či na sportovištích a mohli při nich relaxovat. Společně se pak všichni sejdeme vpoledvečer.

**K DISPOZICI ZCELA ZDARMA BUDE:**

- **Hotelový wellness**
- **Seminář „Partnerské vztahy vážně i nevázně“** (pořádá Unie rodinných advokátů)
- **Blízké minigolfově hřiště** (večer bude vyhlášen vítěz v kategorii dětí, dospělí, senioři)
- **Fotbalové hřiště pro utkání ČR-SR v malém fotbalu** (na místním hřišti s umělou trávou, doprava hráčů i fanoušků mikrobusem od hotelu, jízdni řády k dispozici v Infocentru Harmonie I, zajištěna možnost občerstvení, rozhodčí i zdravotní služba), **po zbytek dne bude fotbalové hřiště možno využít k dalšímu „přátelskému čutání“**, poté, co si zarezervujete pro svůj tým čas
- **3 pronajaté tenisové kurty** (doprava mikrobusem od hotelu, bude nutné si jen rezervovat na nich hrací čas a individuálně si domluvit soupeře pro dvouhru či čtyřhru)
- **1 badmintonový kurt** (platí to samé, co u tenisových kurtů)
- **2 krytá hřiště na volejbal a basketbal** (proběhne přátelské utkání ČR-SR ve volejbalu v předem určené hrací době, po zbytek dne bude možné hřiště využít individuálně k „pinkání“ či zápasům (doprava mikrobusem od hotelu a zpět, jízdni řády v Infocentru na recepci Harmonie I)
- **Mezi 13. a 15. hodinou (čas bude upřesněn) budou odstartovány pod hotelem Harmonie dva běžecké unisex**

závody na 5 a 10 km. Tuto vrcholnou akci sportovního dne odstartují předsedové SAK a ČAK, k účasti na bězích bude nutné se přihlásit prostřednictvím webu ČAK, po trase běhu (cíl opět u hotelu) zajištěna zdravotní služba, traťoví komisaři i občerstvení, vítězové budou vyhlášeni na slavnostním večeru. Trasu bude možné zdotlat i jen chůzí.

- Možnost **procházek** po pramenech a lázeňské kolonádě.
- Možnost **zapůjčení lodiček a šlapadel** na blízké přehradě k projíždkám.
- Dětské atrakce v okolí hotelu (v případě vyššího počtu zaregistrovaných dětských účastníků oslav).



Zarezervovat si pro sebe či svůj tým sportoviště a časy na nich budou mít čeští i slovenští účastníci oslav možnost prostřednictvím online přihlašovacího systému (na jednotlivé sporty a časy), na které se prokliknou z webu ČAK a SAK, a to od 1. 6. 2018.

Nezapomeňte si toto datum poznamenat a včas si sportoviště rezervovat!



Sobota 22. 9. 2018 – večerní společenský program

17.45 (cca) společný slavnostní večer venku pod hotelem Harmonie a na jeho terase (dle počasí i uvnitř hotelu)

- Slavnostní projevy předsedů ČAK a SAK
- Vyhlášení vítězů ve sportovních kláních

18.20 koncert slovenské zpěvačky Jany Kirschner

20.20 koncert českého zpěváka Janka Ledeckého

21.50 ohňostroj

22.10 koncert cimbállovky Grosijanky

Během slavnostního večera bude zajištěno pro všechny účastníky občerstvení a nápoje s důrazem na regionální potraviny a letní neformální charakter akce.



Neděle 23. 9. 2018

Pro všechny účastníky zcela volný program, check-out.

Vzhledem k rozmanité nabídce akcí, které ČAK a SAK pro advokáty a jejich rodinné příslušníky připravily, byly založeny transparentní účty, aby ke zdaru oslav výročí mohl každý přispět finančním darem dle vlastní úvahy.

Číslo transparentního účtu v ČR: 115-7216000247/0100

Jak se na oslavy v Luhačovicích zaregistrovat?

Každý **AKTIVNÍ ADVOKÁT ČI ADVOKÁTKA** se mohou na oslavy zahrnující odbornou konferenci a relaxačně-sportovní den zaregistrovat – buď sami, či se svými rodinnými příslušníky. Ovšem jen do výše kapacity konferenčního sálu a ubytovací kapacity hotelu Harmonie.

Registrace na oslavy budou přijímány od **1. 6. 2018**, kdy bude všem již zcela bez pochyby doručen Bulletin advokacie. Od téhož data, přesněji od 10 hodin dne **1. 6. 2018** budou přijímány i elektronické registrace, které zájemci naleznou na webu ČAK, pod speciálním bannerem oslav na úvodní stránce webu. Bude zpřístupněn i online přihlašovací systém na sportoviště a časy.

Pokud se rozhodnete oslav zúčastnit, registraci neodkládejte. Kapacity nejsou neomezené, a máme zkušenosti, že se při obdobných akcích po možnosti přihlásit se jen zapráší a maximálně v řádu dnů bývá kapacita zcela vyčerpána.

K registraci na oslavách 100 let české a slovenské advokacie můžete využít níže otištěný formulář, který vystříhnete a vyplněný zašlete poštou ke dni **1. 6. 2018** na adresu:

Česká advokátní komora
sekretariát předsedy
Národní třída 16
110 00 Praha 1



Využít můžete rovněž elektronický formulář (v elektronické podobě bude k dispozici na [www.cak.cz/úvodní strana](http://www.cak.cz/úvodni_strana), rozkliknout banner 100 české a slovenské advokacie), který zašlete jako přílohu na: oslavadvokacie@cak.cz

ELEKTRONICKÉ REGISTRACE BUDOU PŘIJÍMÁNY OD 1. 6. 2018 OD 10 HODIN DOPOLEDNE!

REGISTRACE

Oslavy 100 let české a slovenské advokacie, Luhačovice



Příjmení a jméno advokáta, který se zúčastní odborné konference:

Evidenční číslo advokáta:

Adresa AK:

Jména a věk rodinných příslušníků, kteří se společně s advokátem oslav zúčastní:

Telefon:

Datum:

E-mail:

Podpis advokáta:

Jak se v Luhačovicích ubytovat?

Česká advokátní komora a Slovenská advokátní komora sjednaly pro účastníky oslav 100 let české a slovenské advokacie exkluzivní zvýhodněné ceny ubytování.

Ubytování si rezervuje každý sám individuálně, rezervační formulář na ubytování rozhodně nezasílejte na ČAK, ale přímo na uvedenou hotelovou adresu!

Níže otištěný vyplněný formulář můžete zaslat poštou s heslem „Oslavy advokacie“ na adresu:

hotel Harmonie
Jurkovičova alej 857
763 26 Luhačovice

Máte možnost rezervovat si ubytování i telefonicky na rezervačním oddělení: **+420 577 117 882**

Nezapomeňte uvést heslo „Oslavy advokacie“ pro získání výhodné ceny!

Formulář ke stažení naleznete i na www.cak.cz/úvodní strana, rozkliknout banner „100 let české a slovenské advokacie“. Jako přílohu ho můžete zaslat na e-mailovou adresu: rezervace@hotel-harmonie.cz.



Hotel Harmonie *** je situován na okraji lázní Luhačovice v údolí říčky Olšavy.

Budovy hotelu I a II nabízejí pohodlné ubytování ve dvou a třílůžkových pokojích, gastronomii, která se opírá především o českou kuchyni, wellness služby a jediné kryocentrum ve Zlínském kraji. Všechny pokoje jsou vybaveny vlastním sociálním zařízením (sprcha a WC), SAT/TV a bezplatnou wi-fi. Recepce je k dispozici 24 hodin denně.

V budově Harmonie I najdete bazén, restauraci, bar s velkou terasou a možností grilování, dětský koutek, wellness centrum s širokou nabídkou služeb, tělocvičnu se stolním tenisem a fitness centrum.

V budově Harmonie II se nachází restaurace, bar v letním období s možností posezení venku, dětský koutek, whirlpool, tělocvična a zmíněné kryocentrum.

Připravila: icha

Foto na str. 7–13: luhacovice.cz, lazneluhacovice.cz, archivy hotelu Harmonie, MDK Elektra a sportovního centra Radostova, archiv ČAK.

ZÁVAZNÁ REZERVACE UBYTOVÁNÍ – HOTEL HARMONIE ***

20. – 23. 9. 2018

Ceník ubytování

	Cena pro účastníky oslav	Počet pokojů:	čt/pá	pá/so	so/ne
Jednolůžkový pokoj se snídaní/noc:	900 Kč		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Dvoulůžkový pokoj se snídaní/noc:	1 360 Kč		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Třílůžkový pokoj (2 dospělí, 1 dítě do 13 let) se snídaní/noc	1 660 Kč		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Třílůžkový pokoj (3 dospělí) se snídaní/noc:	2 040 Kč		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Dětské postýlky do 3 let věku dítěte do vyčerpání kapacity	zdarma		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Příplatek za zvíře:	150 Kč za malé		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Jméno advokáta:

Název AK:

Jména dalších osob:

Telefon:

Datum:

E-mail:

Podpis advokáta:

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ vyhlašují 14. ROČNÍK PRESTIŽNÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE



epravo.cz

Váš partner na cestě právem

právník roku 2018

Stálé kategorie soutěže

- Občanské právo (hmotné i procesní)
- Trestní právo (hmotné i procesní)
- Finanční právo
- Správní právo
- Právo informačních technologií
- Lidská práva a právo ústavní
- Pracovní právo

Stálé kategorie se zvláštními kritérii

- Talent roku (pro mladé začínající právníky do 33 let věku)
- Ocenění PRO BONO
- Právnická síň slávy (za výjimečný celoživotní přínos právu)

Ceny sv. Yva může získat v jednotlivých kategoriích příslušník kterékoli právnické profese, pokud v oblasti svého působení dosáhne mimořádných výsledků. V kategorii Právnická síň slávy jde o ocenění za celoživotní dílo. Nominovat kandidáta může veškerá odborná veřejnost.

Záštitu nad letošním ročníkem převzali předseda vlády ČR a ministr spravedlnosti.

Nominace jsou přijímány na www.pravnikroku.cz od 31. 5. 2018 do 31. 10. 2018.

Ceny sv. Yva budou předány na slavnostním galavečeru se společenským programem 1. února 2019 v Praze. Pro rezervaci vstupenek a ubytování sledujte Bulletin advokacie č. 11/2018.

Partneři soutěže:

- Soudcovská unie ČR
- Notářská komora ČR

- Exekutorská komora ČR
- Unie státních zástupců ČR

- Unie podnikových právníků ČR

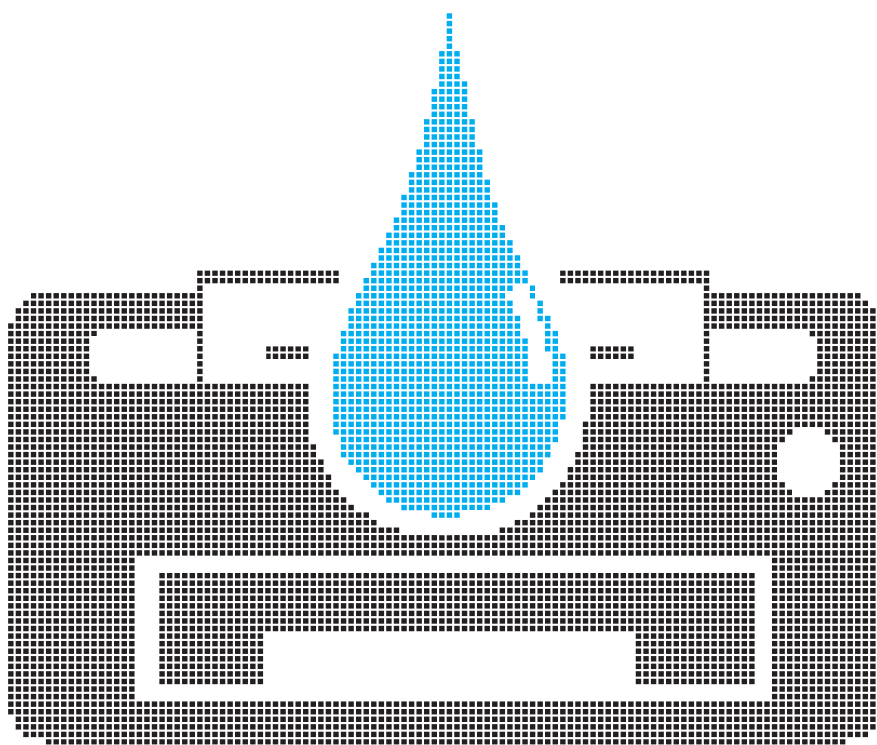
- Jednota českých právníků
- Unie obhájců ČR

Společně jsme založili tradici, kterou si právnický svět zaslouží!



GIGAPRINT.CZ

Tonery pro všechny tiskárny



Tonery a inkoustové kazety do nejoblíbenějších tiskáren:

HP | CANON | BROTHER | XEROX | SAMSUNG | KONICA MINOLTA | OKI | DELL | KYOCERA | LEXMARK | RICOH | DYMO

GIGAPRINT.CZ

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Změna v odvodu DPH u služeb advokátů

Advokátům se v případech, kdy je klientům ustanovují soudy, možná změní u dlouhých řízení termín pro odvod daně z přidané hodnoty. Skupina poslanců navrhla v novele daňového zákona, aby se za okamžik zdanitelného plnění považoval den úhrady odměny, jako tomu bylo v minulosti. Poslaneckou předlohu nejprve posoudí vláda, rozhodnou o ní zákonodárci. Předkladatelé navrhují, aby sněmovna schválila novelu zrychleně už v prvním čtení. Její účinnost navrhli od ledna příštího roku.

Nový trestný čin maření spravedlnosti

Dnes 27. dubna 2018 se pod záštitou ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR konal na půdě sněmovny kulatý stůl k problematice novel trestního zákoníku, zejména pak se zaměřením na kodifikaci nového trestného činu „maření spravedlnosti“, který je podle představitelů Komory nejen nesmyslně formulovaný, neefektivní, v rozporu s principem právního státu, ale v podstatě zcela nepotřebný. Jde opět o jeden z případů hypertrofie právního řádu.

Senát je proti tomu, aby banky dávaly více údajů

Senát zamítl dne 25. dubna 2018 novelu daňového řádu, podle níž by banky, spořitelni a úvěrová družstva nebo platební společnosti musely poskytovat správcům daně údaje vyplývající ze zákona proti praní špinavých peněz. Vládní novela daňového řádu míří k opětovnému posouzení poslancům, kteří mohou horní komoru přehlasovat.

Návrh zákona: daňové delikty ať šetří i celníci

Ministerstvo financí navrhuje, aby celníci mohli vyšetřovat daňové trestné činy. Předpokládá to novela zákona o celní správě a novela trestního řádu, které resort předložil do připomínkového řízení. Ministerstvo míní, že by se tím zjednodušilo, zrychlilo a zefektivnilo trestní řízení. Pokud nyní celníci přijdou na daňový trestný čin, musí jej buď rovnou předat policii, nebo jej mohou se souhlasem státního zástupce prověřovat. Jejich pravomoci ale končí před zahájením trestního stíhání.

GDPR nabývá účinnosti

Dnem 25. května 2018 začne být účinné nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů

a volném pohybu těchto údajů. Sledujte internetové stránky ČAK i BA, kde najdete všechny podstatné informace o nové regulaci ochrany osobních údajů.

Z judikatury

ÚS: V každé skupině léčiv musí být aspoň jedno zdarma

Na stranu farmaceutické firmy se v jejím sporu se státem postavil svým nálezem ze dne 17. dubna 2018 Ústavní soud. Upozornil, že v každé skupině léčiv musí být alespoň jeden přípravek plně hrazený ze zdravotního pojištění a využitelný pro danou diagnózu. Případ týkající se léčby rakoviny se tak vrací na začátek, přestože situace kolem úhrad léčiv se už změnila.

ÚS: Úplný zákaz kouření v restauracích zůstává zachován

Jeden z posledních pokusů zastánců kouření v restauracích, hospodách a barech zkrachoval. Ústavní soud ČR dne 3. dubna 2018 zamítl návrh skupiny senátorů na zrušení příslušného zákona. Podle soudu je cílem novely ochrana zdraví a zákaz neporušuje ústavní práva uživatelů tabákových výrobků ani nomezuje svobodu kuřáků. „Mají stále možnost kouřit ve venkovních prostorách stravovacích zařízení – takzvaných zahrádkách – a před nimi,“ konstatoval Pavel Rychetský, předseda Ústavního soudu ČR.

Ze světa práva

Zákon roku

Devátý ročník ankety Zákon roku vyhrál náleží Ústavního soudu k elektronické evidenci tržeb (EET). V hlasování odborné veřejnosti se na druhém místě umístil zákon o platebním styku implementující PSD2 a na třetím novela stavebního zákona. V anketě, kterou organizuje společnost Deloitte Legal a které poskytla záštitu Česká advokátní komora, vybíraly stovky podnikatelů z pěti nominovaných legislativních počinů, které mají pozitivní dopad na byznys.

Bulletin advokacie monitorovaný

Bulletin advokacie je nejen recenzovaný, ale počínaje 1. květnem 2018 také monitorovaný. Díky monitoringu tisku Newton media se tak dostane k dalším čtenářům.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

162 EX

EXEKUTORSKÝ
ÚŘAD OSTRAVA

MGR. PAVEL ENDER
SOUDNÍ EXEKUTOR

tel.: 777 997 222

www.exekuce-ostrava.cz

ARSY —
CREATIVE STUDIO

www.arsyline.cz

inzerce

Otazníky kolem vzdání se práva na náhradu škody

Možnost smluvně modifikovat povinnost k náhradě škody je součástí smluvní volnosti. V hospodářském životě jde o velmi významný jev, protože umožňuje činit rizika předvídatelnými. To má např. i významný dopad na ochotu a schopnost podnikatelů vstupovat do smluvních vztahů zejména v nových či tradičně rizikových oborech podnikání.¹ Jen ve zvláště odůvodněných případech je tedy namístě, aby zákon takovou možnost vyloučil. Některé z těchto případů vymezuje § 2898 o. z.



Doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.,

je advokátem, právním expertem v Havel & Partners s. r. o., advokátní kancelář, a docentem na PF UP v Olomouci.

Podle § 2898 platí, že „se nepřihlíží k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech, anebo způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti; nepřihlíží se ani k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy. V těchto případech se práva na náhradu nelze ani platně vzdát.“

Limitace povinnosti k náhradě újmy nemusí být jen v zájmu možného škůdce, ale i v zájmu potenciálně poškozeného. Zejména v případech malého rizika vzniku újmy pro něj může být výhodnější, aby sám toto riziko nesl, když je mu kompenzováno určitou majetkovou výhodou (např. je povinen platit nižší cenu).²

I. Možnost vzdání se práva obecně

Vzdání se existujícího práva

Je nepochybné, že se dlužník může s věřitelem dohodnout na zániku existující pohledávky, resp. dluhu. Toto tzv. rozvázání závazku, jinými slovy *dissoluci*, *privaci*, upravuje § 1981 o. z. Uplatní se zde obecné zákonné limity právního jednání (požadavky poctivosti jednání, souladu s dobrými mravy, ochrany slabší strany, ochrany spotřebitele atd.).

Vzdání se práva, které má vzniknout v budoucnu

Geneze zákonného řešení

Ust. § 898 o. z. je zjevnou reakcí na předchozí úpravu v občanském zákoníku z roku 1964 (dále také jen „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“), která vylučovala možnost vzdát se předem práva na náhradu škody.

Již v původním znění § 91 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb. účinném do 31. 12. 1991 platilo, že dohoda, kterou se někdo vzdává práv, jež mohou v budoucnu teprve vzniknout, je neplatná.³ Pro účely náhrady škody při poskytování tzv. služeb pak byl významný i § 233 odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb., podle kterého nebylo možné vyloučit ani omezit odpovědnost stanovenou zákonem.

Tzv. velkou novelou obč. zák. č. 40/1964 Sb., tj. zákonem č. 509/1991 Sb., bylo pravidlo dřívějšího § 91 odst. 2 zachováno i pro novou úpravu závazkového práva, kde bylo začleněno do § 574 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb., podle kterého tak obecně platilo, že „[d]ohoda, kterou se někdo vzdává práv, jež mohou v budoucnosti teprve vzniknout, je neplatná“.

Tuto úpravu o. z. nepřevzal, neboť takto paušálně formulované pravidlo zcela neproporcionálně zasahovalo do autonomie vůle dotčených osob.

Řešení, které přinesl obč. zák. č. 40/1964 Sb., bylo výjimečné nejen z komparativního hlediska, ale i z hlediska vývoje čes-

1 Srov. J. Buršíková: Možnosti smluvní limitace náhrady škody po novele obchodního zákoníku k 1. 1. 2012, E-pravo, článek č. 81283, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-smluvni-limitace-nahrady-skody-po-novele-obchodniho-zakoniku-k-112012-81283.html>.

2 P. Bezouška in M. Hulmák a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014), 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, komentář k § 2898, m. č. 5.

3 Podobnou úpravu obsahoval i § 242 odst. 1 písm. c) zák. práce 1965.

kého soukromého práva. Do té doby bylo totiž vzdání se práv zásadně přípustné. Např. Sedláček⁴ interpretoval § 1444 OZO tak, že se lze vzdát „nejen nároku dosavadního, ale i nároku budoucího, pokud takových práv někdo nabývá bez prohlášení vůle, poněvadž jinak nabytí by znamenalo, že se od vzdání ustoupilo. Je možno se vzdání budoucích nároků na náhradu škody, na př. vzdání se nároku na náhradu škody vzniklé poddolovacím domu⁵ atp., možno se vzdání nároků, které teprve v budoucnosti mají oprávněnému připadnouti.“ I podle § 325 OZ 1950 platilo, že věřitel může dlužníkovi prominout dluh smlouvou s ním uzavřenou, aniž by možnost vzdání se budoucího závazku byla výslovně vyloučena.

Potřeba úpravy obč. zák. č. 40/1964 Sb. byla zdůvodněna tím, že má **zabránit nerozváznému počínání**. Uvádělo se, že by taková úmluva též byla v rozporu s pravidly socialistického soužití. Oprávněná osoba by zpravidla nemohla ani posoudit dosah následků způsobených tím, že se vzdala práva, které ještě ani nevzniklo.⁶

V důsledku celkové hodnotové změny českého právního řádu po roce 1989 však toto ustanovení vyvolávalo **pochybnosti již v době své platnosti**.⁷ Touto změnou se stal opět princip autonomie vůle jedním z vůdčích principů soukromého práva⁸ (srov. komentář k § 1 a úvodní výklad před § 545 a násl.). Autonomie vůle je nejen výsledkem pozitivněprávní regulace, nýbrž v právním státě i jejím východiskem. Zákonodárce

proto do ní může zasahovat jen tehdy, je-li tento zásah racionálně odůvodněn (srov. poměřování v rámci testu proporcionality). Ust. § 574 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb. zasahovalo do autonomie vůle tím způsobem, že v důsledku své kogentnosti zakazovalo stranám platně ujednat, že určitá práva, která mohou potenciálně vzniknout, nevzniknou, příp. vzniknou v omezeném rozsahu.

Rozumným důvodem, který by snad ještě mohl justifikovat takový zásah do autonomie vůle, je již zmíněná snaha zabránit úkonům, jejichž dosah jednající nemůže dohlédnout. Tak by tomu mohlo být v případě, kdy se jedná o práva, jejichž povaha či rozsah nemohou být jednajícímu v době uzavření dohody o vzdání se těchto práv vůbec známy. Toto *ratio legis* však nebylo v souladu s dikcí (jazykovým významem) § 574 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb., neboť ta pokrývala i případy, kdy jednající měl jasnou představu o potenciálním právu, jehož se vzdává. Tento stav představoval typickou situaci vyžadující teleologickou redukci.⁹ Handlar pak připouštěl aplikaci § 574 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb. jen na případy, kdy byl vznik práva upraven kogentně. Na absolutní většinu případů, které byly regulovány dispozitivní úpravou, podle jeho názoru nebylo toto ustanovení vůbec aplikovatelné.¹⁰

Problematickostí aplikace obč. zák. č. 40/1964 Sb. byla ještě umocněna tím, že se sice obecně deklarovala nemožnost vzdání se práva, avšak současně se připouštěla jednání, která vedla ke stejnému právnímu důsledku. Např. i přes existenci zákazu vzdání se práva na náhradu škody se umožňovalo sjednání **smluvní pokuty**, což zásadně vylučovalo právo na náhradu škody, která převyšovala výši smluvní pokuty (§ 545 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb.); v tomto rozsahu se tedy zjevně vzdání se práva na náhradu škody připouštělo. Podobně se připouštělo ujednání dodatečných **liberačních důvodů** (viz níže). Tato úprava obč. zák. č. 40/1964 Sb. tedy vykazovala značné **hodnotové rozpory**.

Možnost vzdání se práva, které má vzniknout v budoucnu, též **hodnotově souvisí s přípustností postoupení pohledávky**,¹¹ která může vzniknout v budoucnu, což bylo obecně přijímáno i za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb.¹² Tuto souvislost můžeme zřetelně sledovat na § 1444 OZO, podle kterého ve všech případech, ve kterých je věřitel oprávněn zřici se svého práva, se jej může zřici také ve prospěch svého dlužníka, a tím zrušit dlužníkům závazek.

Úprava v občanském zákoníku

Občanský zákoník obecně možnost vzdání se práva, které má vzniknout v budoucnu, nevyklučuje. Tato možnost vyplývá z autonomie vůle. Z tohoto důvodu ji o. z. ani výslovně nezakotvuje. Pouze tam, kde má být tato možnost výjimečně vyloučena, stanoví o. z. zvláštní zákaz vzdání se práva. Jedním z těchto ustanovení je i **ust. § 2898 o. z.**

Vzdání se zaniklých práv

Sedláček správně upozorňuje, že je sice možné se vzdát práva, které má teprve vzniknout, avšak nelze se vzdát práva, které již zaniklo.¹³ Je právně nemožné, aby zaniklo něco, co neexistuje a ani v budoucnu nemá vzniknout. Pokud však

4 J. Sedláček in F. Rouček, J. Sedláček: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, díl VI., Praha 1937, str. 389, komentář k § 1444, m. č. 3.

5 K tomu srov. komentář k § 2897.

6 Srov. Z. Kratochvíl a kol.: Nové občanské právo, Praha 1965, str. 153.

7 Srov. M. Salačová: Vzdání se práva, které může v budoucnu teprve vzniknout, Právo a podnikání č. 12/1996, str. 23, 25: „... výklad, který ztotožňuje tento pojem (tj. pojem „právo, které může v budoucnu teprve vzniknout“, pozn. aut.) s nárokem (a který není extrémní, ale naopak přirozený), vede k neodůvodněnému omezení volnosti jednání věřitele. (...) Z historických souvislostí se podává, že tento zákaz je produktem určité koncepce, která se zdá překonána.“ Srov. též F. Melzer in K. Eliáš a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář, Svazek II, Linde, Praha 2008, komentář k § 574, str. 1673; dále např. J. Handlar: Zánik závazků dohodou v občanském a obchodním právu, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2010, str. 63 a násl.

8 J. Hurdík dokonce oprávněně hovoří o dominantní zásadě, na níž je budován celý systém soukromoprávní regulace; viz jeho Zásady soukromého práva, 1. vydání, Masarykova univerzita, Brno 1998, str. 35.

9 Srov. F. Melzer in K. Eliáš a kol., op. cit. sub 7, komentář k § 574, str. 1673, 1674.

10 J. Handlar, op. cit. sub 7, str. 63 a násl. Podobně i rozsudek NS ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1222/2007: „(...) neplatnost vzdání se budoucích práv na základě dohody podle ust. § 574 odst. 2 o. z. může nastat jen ohledně těch práv (budoucích nároků), která vzniknou na základě zákona nebo smlouvy, popř. jiných právních skutečností, přičemž vznik těchto práv (nároků) je založen obligatorně. Avšak tam, kde zákon umožňuje odchýlnou úpravu, tj. dohodu mezi účastníky, již lze určitou úpravu modifikovat nebo i vyloučit, nelze takovou dohodu kvalifikovat jako dohodu o vzdání se budoucích práv, a tak dohodu neplatnou (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 1. 2003, sp. zn. 29 Odo 645/2001). Jen takové chápání vztahu ust. § 574 odst. 2 a § 667 odst. 1 věty poslední o. z. je v souladu s uvedenou zásadou autonomie vůle, již se řídí české soukromé právo. Pokud subjekty práva platně uzavřely smlouvu jako výraz své svobodné vůle, platí zásada, že smlouvy se dodržují (smlouvy je třeba zachovávat – pacta sunt servanda – čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod), a to i tehdy byla-li by taková smlouva pro některou ze stran nevhodná.“ K nejednotnosti dřívější soudní praxe viz např. J. Buršíková, op. cit. sub 1.

11 Na tuto souvislost poukázal K. Larenz: Lehrbuch des Schuldrechts, 1. díl, 14. vydání, München 1987, str. 268.

12 Srov. např. M. Škárková in O. Jehlička, J. Švestka, M. Škárková, J. Spáčil: Občanský zákoník, komentář, 10. vydání, Praha 2006, str. 936, komentář k § 524.

13 J. Sedláček in F. Rouček, J. Sedláček, op. cit. sub 4.

např. zánik práva v důsledku následné nemožnosti plnění vyvolal právo na náhradu škody, lze samozřejmě na takto vzniklé právo plně uplatnit § 2898.

Stranám současně nic nebrání v tom, aby si mezi sebou (do budoucna) ujednaly taková práva a povinnosti, která odpovídají tomu, jako by zaniklé právo neexistovalo.

II. Zákaz vzdání se (omezení) práva na náhradu újmy

Obecně

Z autonomie vůle vyplývá, že je zásadně možné vzdát se i práva na náhradu újmy (škody). Ust. § 2898 o. z. jako *lex specialis* k tomuto obecnému pravidlu vyjmenovává zvláštní případy, ve kterých se vzdání se nebo omezení povinnosti k náhradě újmy zakazuje. Samozřejmě jsou vedle těchto zvláštních omezení nadále aplikovatelné obecné limity smluvní úpravy jako dobré mravy, poctivost atd.

Společným znakem je, že ke vzdání se práva na náhradu škody musí dojít **předem**. Možnost limitace **existujícího** práva na náhradu škody není tímto ustanovením dotčena, uplatní se zde obecné limity smluvní volnosti.

Jednotlivé případy, ve kterých je vyloučena možnost vzdání se předem práva na náhradu újmy, o. z. vymezuje nejprve podle **objektu**, na kterém je újma způsobena (újma na přirozených právech člověka, viz níže), **způsobu** způsobení újmy, konkrétně povahy zavinění (újma způsobená úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, viz níže), příp. podle **subjektu**, kterému je újma způsobena (právo slabší strany, viz níže).

Ujednání „předem“

Zákaz limitace práva na náhradu podle ust. § 2898 o. z. se vztahuje jen na případy, kdy se svého práva vzdává potenciálně poškozený **předem**.

Interpretační problém vzniká v případě, kdy se předpokládá práva na náhradu újmy naplňují v **různé době**. O ujednání „předem“ jde jistě v tom případě, kdy dosud nebyl naplněn žádný z předpokladů práva na náhradu škody. Ust. § 2898 o. z. proto dopadá na případy vzdání se práva na náhradu před jednáním škůdce, příp. před vznikem škodné události.

Méně jasné však je, zda dopadá i na případy, kdy k **tomuto jednání (události) již došlo, avšak ještě z něj nevznikla škoda**. Např. zásah do tělesné integrity nemusí časově spadat vjedno se vznikem práva na náhradu za ztížení společenského uplatnění.¹⁴ Je možné si již v době po zásahu do tělesné integrity (např. po dopravní nehodě) se škůdcem ujednat narovnání, které bude mít za následek i zánik budoucích nároků, zejména nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění?

Úprava **§ 574 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb.** se výslovně týkala vzdání se práva před **jeho vznikem**, podle této dikce tedy měla dopadat i na případy, kdy sice již došlo ke škodnímu jednání, avšak ještě nenastala újma jako předpoklad práva na náhradu. Naproti tomu § 386 obch. zák. ve znění účinném od 31. 12. 2011 dopadal výslovně na případy vzdání se práva na náhradu škody před **porušením povinnosti**, z něhož může škoda vzniknout; nedopadal tedy na ujednání, ke kterým došlo po porušení povinnosti, byť ještě před vznikem újmy.

Občanský zákoník užívá podobně jako např. § 276 odst. 3 německého BGB jen pojem „**předem**“ (*im Voraus*).¹⁵ K zodpovězení uvedené otázky je třeba vycházet ze **smyslu a účelu** zkoumaného pravidla. Ten je třeba zkoumat zvláště ve vztahu k jednotlivým případům, na které se zákaz vzdání se práva vztahuje.

Standardním pravidlem v příbuzných právních řádech je zákaz vzdání se předem práva na náhradu, která by byla způsobena **úmyslně, příp. z hrubé nedbalosti**. Účel tohoto pravidla spočívá v zabránění tomu, aby byl někdo (např. věřitel) předem vystaven svévoli, libovůli jiné osoby (např. svého dlužníka).¹⁶ Je zde tedy přítomen akcent na jednání škůdce. Takový smysl a účel proto nedopadá na případy, kdy již ke škodnímu jednání (škodní události) došlo, jen ještě nenastal vznik újmy. Chce-li být někdo takto vystaven svévoli jiného, má dát k zásahu do svých práv svolení, je-li to přípustné (k tomu viz též níže). Naproti tomu účelem zde nemůže být ochrana před nejasnými, nepředvídatelnými následky, neboť pak by se předemně ustanovení nevztahovalo jen na úmyslné nebo hrubě nedbalostní způsobení škody; předvídatelnost následku není závislá na míře zavinění.

K podobnému závěru dospějeme i pro případ zákazu vzdání se práva na náhradu **újmy na přirozených právech člověka**. Toto pravidlo směřuje k ochraně takto významných právních statků. Tato ochrana by byla oslabena, pokud by určitá osoba od počátku věděla, že nebude odpovídat za způsobenou újmu. Předmětné pravidlo tedy zabezpečuje prevenční působení náhrady újmy na jednání (motivaci) případných škůdců. I v tomto případě proto smysl a účel pravidla nedopadá na případy, kdy již ke škodnímu jednání, příp. škodní události došlo.

Ze stejného východiska je třeba vycházet i v případě, kdy základem odpovědnosti není protiprávní zaviněný čin, nýbrž např. **dovolené ohrožení** (objektivní odpovědnost za ohrožení, resp. za zvýšení rizika). V těchto případech bude prakticky relevantní zejména vzdání se práva k náhradě újmy na přirozených právech člověka, protože úmysl nebo hrubá nedbalost má relevanci jen v případě odpovědnosti za protiprávní čin (zavinění předpokládá protiprávnost). I zde je však rozhodující samotné ohrožení; odpovědnost za ohrožení má kromě jiného motivovat toho, kdo ohrožení vyvolal, k provedení preventivních opatření.¹⁷ Pokud by nebyl povinen k náhradě škody, tato motivace k prevenci by pominula, což zákonodárce u tak závažných právních statků, jako jsou přirozená práva člověka, nechce připustit. Poznamenejme, že jde sice ještě o ospravedlnitelný přístup, avšak i s ohledem na komparaci s jinými právními řády jde stále o přístup mimořádně restriktivní.

14 Srov. např. rozsudek NS ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 346/2013: „Škoda na zdraví spočívající ve ztížení společenského uplatnění vzniká až v době, kdy se zdravotní stav poškozeného ustálí natolik, aby bylo zřejmé, jak se nepříznivé následky projeví v jeho dalším životě, jak výraznou a trvalou to bude znamenat změnu jeho společenského, kulturního a rodinného uplatnění oproti stavu, jaký byl před úrazem.“

15 Velmi podobně normují i čl. 100 OR (*zum voraus*) a čl. 1229 odst. 1 CoC.

16 Srov. M. Löwisch in J. von Staudingers: Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Einleitung, Allgemeiner Teil (§§ 1-89), Verschollenheitsgesetz, 12. vydání, J. Schweitzer Verlag KG Walter de Gruyter & Co., Berlin 1979, komentář k § 276, m. č. 63.

17 Srov. např. F. Melzer in F. Melzer, P. Těgl a kol.: Občanský zákoník. Velký komentář, Svazek IX, 1. vydání, Leges, Praha 2018, komentář k § 2925 sub II. 2. D. (v tisku).

Komplikovanější se jeví situace v případě **ochrany slabší strany**. V tomto případě přichází do úvahy účel spočívající v ochraně před zneužitím postavení silnější strany. Toto zneužití se již primárně netýká škodního jednání škůdce, nýbrž až samotného ujednání o vzdání se práva. Přesto, že v tomto případě již není tak přímá linka ke škodnímu jednání, resp. škodní události, jako ve výše uvedených případech, i zde je třeba postupovat stejně. Pro to je několik důvodů. Jednak požadavek jednotného výkladu. V zásadě by se určitý pojem měl interpretovat jednotně. Znamená-li tedy jednoznačně pojem „předem“ pro první dva případy „před jednáním škůdce (před škodní událostí)“, pak má být takto zásadně interpretován i pro případ třetí. Dále je třeba zvážit, že k vnučení vůle silnější strany straně slabší při smluvním vyjednávání by mohlo stejně dobře dojít i tehdy, kdy již škoda vznikla a slabší strana se svého existujícího práva vzdává. Na tento případ však ust. § 2898 o. z. zcela jistě nedopadá, proto ani tato úvaha neospravedlňuje odlišné řešení od prvních dvou případů.

A konečně nelze zapomínat, že vyloučením aplikace tohoto ustanovení na ujednání, kdy sice již ke škodnímu jednání (události) došlo, avšak škoda ještě nevznikla, příp. kdy již dokonce i škoda vznikla, nevzniknou mezery v ochraně slabší strany, neboť na tyto případy dopadnou obecná pravidla o ochraně slabší strany. Dojde-li tedy k ujednání o vzdání se práva slabší strany na náhradu před jednáním škůdce (škodnou událostí), pak se k takovému ujednání bez dalšího nepřihlíží (§ 2898). Dojde-li k němu po tomto jednání (události), pak je třeba zvláště zkoumat, zda jsou porušeny obecné principy a obecná pravidla o ochraně slabší strany [§ 3 odst. 2 písm. c), § 433 atd.]. Lze jen poznamenat, že obecná pravidla o ochraně slabší strany by byla zcela dostatečná i pro případ vzdání se práva na náhradu předem.

Můžeme tedy uzavřít, že **vzdání se práva „předem“ znamená, že k danému ujednání dojde ještě před samotným jednáním škůdce, příp. před vznikem škodní události, za kterou druhá smluvní strana odpovídá.**¹⁸ Zákaz vzdání se práva na náhradu podle předmětného ustanovení proto **nedopadá na případy, kdy si je strany sjednávají sice až po škodním jednání (škodní události), avšak ještě před vznikem újmy.**

Vyloučení, omezení a vzdání se práva na náhradu újmy

Ust. § 2898 o. z. zakazuje v první větě vyloučení a omezení povinnosti k náhradě újmy, ve druhé větě pak zdůrazňuje, že v těchto případech se nelze práva na náhradu újmy ani platně vzdát.

Vyloučení povinnosti k náhradě újmy je každé ujednání, které má za následek, že povinnost k náhradě újmy vůbec nevznikne. **Omezení** této povinnosti je pak takové ujednání, které sice nebrání vzniku povinnosti k náhradě újmy, avšak v jiném rozsahu, než ve kterém by jinak vznikla. Omezení není jen **kvantitativní** (omezení rozsahu náhrady), ale může být i **kvalitativní**, tj. zpřísní se podmínky, za kterých lze náhradu požadovat, typicky změnou důkazního břemene v neprospěch poškozeného.

O limitaci povinnosti k náhradě újmy nejde jen v případě, kdy vůle stran přímo k tomuto následku směřuje, ale při použití jakéhokoli právního nástroje (institutu), který má za následek vyloučení (omezení) povinnosti k náhradě újmy.¹⁹ Může mít podobu např. **narovnání**, pokud by mělo dopadat i na v budoucnu vzniklá práva. V případě objektivní odpovědnosti může spočívat v ujednání zvláštních **liberačních důvodů** (např. v případě újmy na přirozených právech člověka).²⁰

Limitaci povinnosti k náhradě škody může být i **smluvní pokuta**, vylučuje-li právo na náhradu škody z porušení smluvní povinnosti (srov. § 2050 o. z.). Pokud si strany sjednají smluvní pokutu, aniž by si současně ujednaly, že věřitel má právo na náhradu škody, jde o limitaci povinnosti k náhradě škody ve smyslu § 2898 o. z. Opačný přístup, který se přípouštěl za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb., vede k neudržitelným hodnotovým rozporům.²¹ Byť ust. § 2898 o. z. stanoví jako následek zdánlivost takového právního jednání, jeho smysl a účel nevylučuje použití **konverze** (§ 575).²² Pokud si strany ujednají smluvní pokutu výše uvedeným způsobem, nelze k tomu přihlížet. Na druhou stranu vůli stran zásadně spíše odpovídá, aby mezi nimi platila smluvní pokuta, ovšem s tím, že se lze domáhat náhrady škody, která převyšuje výši sjednané smluvní pokuty. Souhlasil-li věřitel s ujednáním smluvní pokuty, která vylučuje povinnost k náhradě újmy, lze předpokládat, že jeho vůli odpovídá smluvní pokuta, která zlepšuje jeho postavení tím, že mu umožní se této náhradě domáhat. Toto řešení nepochybně odpovídá jeho hypotetické vůli více než takové, že musí prokazovat vznik škody i v rozsahu ujednané smluvní pokuty. Poukaz na hypotetickou vůli dlužníka, který nechtěl odpovídat více než ve výši ujednané smluvní pokuty, neobstojí, neboť to je právě v rozporu s § 2898 o. z. Toto ustanovení nemá za účel privilegovat dlužníka tak, že nebude povinen plnit ani ujednanou smluvní pokutu. Pokud tedy dlužník souhlasil s ujednáním o smluvní pokutě, je namístě, aby toto ujednání platilo, jen mu nelze přiznat účinky vylučující povinnost k náhradě škody.

Druhá věta § 2898 o. z. normuje, že „v těchto případech se práva na náhradu nelze ani platně vzdát“. Tato úprava je však spíše matoucí, neboť nelze rozlišit smluvní vzdání se práva na náhradu a vyloučení povinnosti k náhradě. Jde o dvě strany téže mince: vyloučení povinnosti škůdce k náhradě představuje vzdání se práva na náhradu ze strany poškozeného. Lze

18 Ke stejnému závěru, avšak bez bližší argumentace, dospívá i P. Bezouška in M. Hulmák a kol., op. cit. sub 2, komentář k § 2898, m. č. 1.

19 Tak i P. Bezouška in M. Hulmák a kol., op. cit. sub 2, komentář k § 2898, m. č. 25.

20 To však za předchozí právní úpravy NS za vzdání se nároku na náhradu škody nesprávně nepovažoval; srov. rozsudek NS ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. 32 Odo 739/2006: „Ujednání o jiných liberačních důvodech, než které vyplývají z ust. § 374 odst. 1 a 2 ObchZ není v rozporu s ust. § 386 ObchZ (...). Podle tohoto ustanovení se totiž nelze vzdát nároku na náhradu škody před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Za vzdání se nároku na náhradu škody však nelze považovat dohodu stran o jiném vymezení liberačních důvodů.“

21 K možnosti limitace povinnosti k náhradě škody před nabytím účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. viz např. J. Šilhán: Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2011, str. 47 a násl.

22 Srov. komentář k § 575, m. č. 6 a komentář k § 554, m. č. 11 a násl., 14 a násl.

se domnívat, že jde o zdůraznění navazující na úpravu § 574 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb.²³ Uvození „v těchto případech“ jednoznačně navazuje na předpoklady uvedené ve větě první. Formulačně se však liší stanovený následek: zatímco první věta zakládá zdánlivost ujednání, druhá věta hovoří o platnosti; k tomu viz níže. S ohledem na výše uvedené však nelze v této formulaci spatřovat odlišný právní režim vyloučení povinnosti k náhradě újmy a vzdání se práva na tuto náhradu.²⁴

Náhrada újmy způsobená člověku na jeho přirozených právech

Je zakázáno předem se vzdát nebo předem omezit právo na náhradu újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech. Podobnou úpravu obsahuje čl. 1474 odst. 2 CCQ,²⁵ lze předpokládat, že tato úprava byla jedním z inspiračních zdrojů § 2898 o. z. Vzhledem k tomu, že se zde nepředpokládá kvalifikované zavinění, jde o velmi restriktivní přístup zákonodárce, který v příbuzných právních řádech nenaležeme. Dokonce ani v československém právu, než se prosadila absurdní myšlenka o celkové nemožnosti vzdát se práva, které vznikne v budoucnu, se takto přísné pojetí neobjevuje. Takto striktní nebyla např. ani úprava podle zák. č. 63/1951 Sb., o odpovědnosti za škody způsobené dopravními prostředky.²⁶

Na rozdíl od § 2956 a násl. se explicitně nestanoví, že jde o přirozená práva člověka chráněná ustanoveními první části tohoto zákona. Předmětné ustanovení je však v této části s § 2956 a násl. velmi úzce provázáno, proto lze mít za to, že tato specifikace platí i pro § 2898. Lze též argumentovat tím, že ani nadpis nad § 2956 o. z. toto omezení neobsahuje, nýbrž i zde zákon hovoří jen o náhradě při újmě na přirozených právech člověka.

Přirozenými právy člověka míní o. z. zejména **osobnostní práva** (§ 81 a násl.), ale též **ochranu jména** (§ 77 a násl.). Jde o zásadní právní statky, kterým zákon poskytuje zvýšenou právní ochranu, a to příp. i proti vůli příslušného subjektu.

Ust. § 2898 o. z. **nedopadá na práva právnických osob**, byť by se jednalo o tzv. dílčí stránky osobnosti (např. právo na ochranu dobré pověsti, soukromí atd.). Jednak právnícké osoby jako právní konstrukce nemají přirozená práva, a jednak zákon výslovně omezuje použitelnost ustanovení jen na práva člověka.

Hovoří-li zákon o újmě na přirozených právech, vyvolává tato dikce určité interpretační otázky. Dopadá jen na náhradu újmy spočívající v samotném zásahu do osobnostního práva, nebo i na náhradu tzv. **následných škod**? Je újmou na právu na **tělesnou integritu** i majetková újma spočívající v nákladech léčení? Přes ne zcela přesnou dikci lze celkem jednoznačně dospět k závěru, že se uvedený zákaz týká i následných škod. Jednak je toto řešení zcela v souladu s účelem ustanovení, neboť posiluje motivaci potenciálního škůdce jednat tak, aby nedošlo k zásahu do osobnosti člověka. Jednak lze zohlednit i dikci souvisejícího § 2956 o. z., kde se ukládá povinnost nahradit škodu i nemajetkovou újmu. Vzhledem k tomu, že přirozená práva chráněná ustanoveními první části o. z. jsou nemajetkové povahy, může být škodou (majetkovou újmou), která má být též nahrazena, jen škoda následná.

Pro aplikaci předmětného ustanovení je zcela nepodstatné, zda je újma způsobena úmyslně nebo nedbalostně, nebo

zda se za ni odpovídá v důsledku objektivní odpovědnosti.

Zdůrazněme, že předpokladem je naplnění znaků příslušné skutkové podstaty odpovědnosti. Zde je třeba upozornit na souvislost s institutem **svolení poškozeného**. Dá-li někdo přípustný souhlas se zásahem do svých osobnostních práv, nelze např. dovést odpovědnost podle § 2910 o. z., neboť svolení poškozeného působí jako **okolnost vylučující protiprávnost**. Pokud někdo v souladu s tímto svolením zasáhne do osobnosti člověka, pak neodpovídá za způsobenou újmu. To však nelze ztotožnit se vzdáním se práva na náhradu újmy. Vzdání se práva na náhradu újmy ve smyslu § 2898 o. z. předpokládá, že buď ke svolení se zásahem nedošlo, nebo je tento souhlas z nějakého důvodu vadný (např. § 93 vylučuje přípustnost souhlasu se zásahem do tělesné integrity, kterým má být způsobena závažná újma).

Ve výsledku stejně je třeba postupovat i v případě **odpovědnosti za ohrožení**. I když tento typ odpovědnosti nepředpokládá protiprávnost ohrožení, a svolení poškozeného, které působí jako okolnost vylučující protiprávnost, zde proto nemůže v tomto smyslu působit, nedopadá na tyto případy ochranný účel odpovědnosti za ohrožení (nexus ohrožení). Účelem odpovědnosti za ohrožení není chránit před újmami, kterým se dané osoby dobrovolně vystavují.

Náhrada újmy způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti

Předem se nelze ani vzdát práva na náhradu újmy, která bude způsobena úmyslně nebo z hrubé nedbalosti. Účel tohoto pravidla spočívá v zamezení toho, aby byl někdo (např. věřitel) předem vystaven svévoli, libovůli jiné osoby (např. svého dlužníka).²⁷

Obdobně jako § 2898 normoval již dříve **§ 386 odst. 1 obč. zák.** ve znění účinném od 1. 1. 2012.²⁸ Podle tohoto

23 Srov. však usnesení NS ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3707/2017, podle kterého nepředpokládá vzdání se práva nebo prominutí dluhu věřitelem podle § 574 odst. 1 obč. zák. č. 40/1964 Sb. smlouvu, nýbrž jde o jednostranné právní jednání věřitele, které směřuje k zániku závazku na náhradu újmy; viz B. Havel: A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu, *Obchodněprávní revue* č. 6/2013, str. 171 a násl. S ohledem na zcela jasný odkaz na předchozí větu („v těchto případech“) je však třeba tento názor odmítnout. Kromě jiného by též představoval zcela neodůvodněný zásah do smluvní volnosti.

24 Stejně P. Bezouška in M. Hulmák a kol., op. cit. sub 2, komentář k § 2898, m. č. 17 a násl. Naproti tomu Havel považuje druhou větu za samostatnou skutkovou podstatu, která dopadá na vzdání se již existujících práv na náhradu újmy; viz B. Havel: A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu, *Obchodněprávní revue* č. 6/2013, str. 171 a násl. S ohledem na zcela jasný odkaz na předchozí větu („v těchto případech“) je však třeba tento názor odmítnout. Kromě jiného by též představoval zcela neodůvodněný zásah do smluvní volnosti.

25 Čl. 1474 odst. 2 CCQ: „[Osoba] nesmí jakýmkoli způsobem vyloučit nebo omezit odpovědnost za tělesnou nebo morální újmu způsobenou jinému.“

26 § 11 zák. č. 63/1951 Sb., o odpovědnosti za škody způsobené dopravními prostředky: „Odpovědnost podle tohoto zákona za škody způsobené usmrcením nebo ublížením na zdraví nemůže být ani vyloučena ani omezena, jde-li o osoby dopravované nebo o osoby, které jsou vzhledem k svému pracovnímu poměru pravidelně nebo za účelem provedení díla zaměstnány v obvodu provozních zařízení dopravního prostředku, o který jde. Jinak lze odpovědnost vyloučit nebo omezit jen úmluvou písemnou.“ Důvodová zpráva k tomuto ustanovení např. výslovně s ohledem na druhou větu připouštěla ujednání o omezení odpovědnosti za uvedenou újmu s osobami, jimž se povolí v jejich zájmu přecházet trať na nechráněném místě (na pole nebo do jejich domku apod.) nebo se zdržovat na železničním náspu za účelem studia květeny atp.

27 Srov. M. Löwisch in J. von Staudingers Kommentar, op. cit. sub 16, komentář k § 276, m. č. 63.

ustanovení platilo, že v obchodněprávních vztazích bylo možné se dohodou vzdát práva na náhradu škody či toto právo omezit i před porušením povinnosti, z něhož mohla škoda vzniknout; před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout, však nebylo možné vzdát se práva na náhradu škody způsobené **úmyslně** ani toto právo omezit.

Již těsně před nabytím účinnosti o. z. tedy dospěl zákonodárce k závěru, že paušální zákaz vzdání se předem práva na náhradu škody je zcela nedůvodný. Nepřípustnost vyloučení práva na náhradu škody však o. z. rozšířil i na případy, kdy je škoda způsobena **hrubou nedbalostí** (*culpa lata dolo comparabitur*).

Podobné řešení znalo již **římské právo**²⁹ a **obsahuje je i příbuzné právní řády**; např. § 276 odst. 3 německého BGB, čl. 100 švýcarského BGB, příp. čl. 473 odst. 2 polského KC. Zatímco německá a polská úprava dopadají jen na úmyslné způsobení škody, švýcarská stejně jako o. z. dopadá i na způsobení škody z hrubé nedbalosti. Velmi obdobnou úpravu jako § 2898 obsahuje též čl. 1474 odst. 1 CCQ, příp. čl. 1229 odst. 1 CoC.

Zdůrazněme, že požadované zavinění musí **zahrnovat i samotnou škodu**. Nepostačuje tedy jen např. úmyslné nebo hrubě nedbalostní porušení povinnosti jako takové. Ust. § 2898 o. z. tedy zahrnuje takové případy, kdy škůdce ví, že jeho jednání s reálnou mírou pravděpodobnosti vede ke vzniku příslušné škody, a je s tím přinejmenším srozuměn, příp. že to vědět s ohledem na všechny okolnosti vědět musí. Jde tedy o takovou škodu, o které škůdce ví, že vznikne, příp. s ohledem na všechny okolnosti musí vědět, že vznikne.

Toto pravidlo dopadá i na případy, kdy je škoda způsobena úmyslně nebo hrubou nedbalostí, nikoli odpovědným subjektem, nýbrž osobou třetí (**pomocníkem**), za kterou tento subjekt odpovídá.³⁰

Právo slabší strany na náhradu újmy

Konečně je zakázáno omezit nebo vyloučit právo na náhradu újmy, má-li toto právo vzniknout slabší straně ve vztahu k silnější straně. Předmětné ustanovení hovoří o právu na náhradu **jakékoli újmy**. Tím se má na mysli každá újma, ať se týká jakéhokoli statku, příp. ať byla způsobena jakýmkoliv způsobem (úmyslně i nedbalostně). Tomuto ustanovení nelze rozumět tak, že je zakázáno vzdát se práva na náhradu škody jen za veškeré újmy, tedy že by byla přípustná dohoda o vzdání se práva na náhradu škody za konkrétně sta-

novenou újmu. Lze říci, že „jakoukoli újmu“ je i konkrétně specifikovaná újma.

Rozhodující je postavení strany jako slabší strany při uzavírání dohody o vzdání se práva. Posuzuje se tak **k okamžiku ujednání o vzdání se práva**, tedy jejího projevu vůle, nikoli až následně k okamžiku vzniku škody.

Pojem slabší strana lze chápat ve dvojitým smyslu. Jednak jde o případy, kdy se typicky jedna strana vyskytuje ve slabším postavení; zákon jí pak poskytuje ochranu, aniž by bylo třeba pro konkrétní případ prokazovat, zda určitá osoba ve slabším postavení skutečně je (**abstraktně slabší strana, slabší strana in abstracto**). Jde např. o spotřebitele, zaměstnance atd. Dále jde o případy, kdy skutečně v konkrétní situaci jedna ze smluvních stran vystupuje jako strana slabší (**konkrétně slabší strana, slabší strana in concreto**). Srov. též komentář k § 3, m. č. 16 a násl., a k § 433.

Ust. § 2898 o. z. dopadá na druhou skupinu případů, tedy na případy slabší strany in concreto. Je tedy třeba vždy prokázat, že v daném případě smluvní strana na rozdíl od strany druhé nemohla plně realizovat svou autonomii vůle, ať již z důvodu své závislosti na druhé straně, nezkušenosti, nebo podobně. Jen abstraktně slabší strana, která však neprokáže své slabší postavení v konkrétním případě, je odkázána na zvláštní úpravu chránící její postavení [např. ve vztahu ke spotřebiteli § 1814 písm. a)].

III. Právní následek

Následkem nepřipustné smluvní limitace náhrady za způsobenou újmu je **zdánlivost** takového ujednání, tj. nepřihlíží se k němu (§ 554).³¹ Jde o případ, kdy o. z. normuje zdánlivost nikoli výslovným označením, nýbrž prostřednictvím stanovení právních následků.³² Zdánlivost právního jednání nastává totiž nejen v případě, že absentují jeho pojmové znaky a dotčené jednání se jen jeví jako právní jednání. Nastává i tehdy, když právní řád určitou vadu hodnotí tím způsobem, že s ní spojuje následky zdánlivého právního jednání.

Existuje i názor, který zde vychází z následku **neplatnosti**.³³ Tento názor je založen na představě, že zdánlivost je dána jen v případě, kdy absentují pojmové znaky právního jednání. Toto pojetí však přehlíží, že český právní řád jako zdánlivý, nicotný akt označuje nejen případy, kdy absentují pojmové znaky, nýbrž i případy, kdy je akt zatížen závažnou vadou, pro kterou zákonodárce zdánlivost jako právní následek konstituuje. Tak je tomu např. u zdánlivého manželství, kdy byl církevní sňatek uzavřen bez osvědčení matričního úřadu (§ 677 odst. 2), ve správním právu se s tímto přístupem setkáme v rámci kategorie nicotných správních aktů. Ve všech těchto případech jsou naplněny pojmové znaky jednak manželství a jednak správního aktu, přesto však zákonodárce konstituuje zdánlivost, nicotnost.

Řešení v podobě neplatnosti tak zcela ignoruje výslovný pokyn zákonodárce, podle kterého má v těchto případech nastat totýž právní následek, jako je tomu v těch případech, kdy absentují pojmové znaky právního jednání, totiž že se k právnímu jednání nemá přihlížet (srov. § 554: „Ke zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží.“). Ostatně např. v případě relativní nesrozumitelnosti vykazuje příslušné právní jednání všechny pojmové znaky,³⁴

28 Před 1. 1. 2012 obch. zák. možnost vzdát se předem práva na náhradu škody výslovně vylučoval: „Nároku na náhradu škody se nelze vzdát před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout.“

29 Např. Jhering z římského práva dovozoval, že „odpovědnost za dolus je absolutní, tzn. žádná okolnost ji nemůže vyloučit nebo paralyzovat, ani předchozí smlouva – ta je neplatná – ani nerozváznost druhé strany – ani hloupí nemají být kořistí špatných – neexistuje povolenka pro špatnosti“. R. Jhering: Das Schuldmoment im römischen Privatrecht, 1. vydání, Emil Roth, Giessen 1867, str. 52, 53.

30 Odlišně normuje § 278 věta druhá německého BGB.

31 Tak též P. Bezouška in M. Hulmák a kol., op. cit. sub 2, komentář k § 2898, m. č. 20.

32 Srov. F. Melzer in F. Melzer, P. Tégl a kol.: Občanský zákoník. Velký komentář, Svazek III, 1. vydání, Leges, Praha 2014, komentář k § 544, m. č. 5, 6.

33 J. Hrádek in J. Švestka a kol.: Občanský zákoník. Komentář, Svazek VI, 1. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2014, komentář k § 2898, str. 886.

34 Srov. F. Melzer in F. Melzer, P. Tégl a kol., op. cit. sub 32, komentář k § 553, m. č. 2.



přesto je § 553 též zcela jednoznačně klasifikuje jako zdánlivé s tím následkem, že se k němu nepřihlíží (§ 554).

Pokud bychom případy, kdy o. z. normuje, že se k právnímu jednání nepřihlíží, hodnotili jako případy neplatnosti, pak by bylo možné dospět i k závěru o **relativní neplatnosti**. Relativně neplatné právní jednání je však platné, pokud se dotčený subjekt neplatnosti nedovolá (§ 586 odst. 2). Do této doby tedy soud musí k takovému právnímu jednání přihlížet. Pak by však platilo, že soud k právnímu jednání musí přihlížet, a to i přesto, že zákon výslovně normuje, že se k němu nepřihlíží. Absurditu takového řešení není třeba dále komentovat.

V jednom aspektu však dikce zákona přece jen vyvolává pochybnosti. **Druhá věta předmětného ustanovení totiž stanoví, že se v uvedených případech nelze práva na náhradu škody ani platně vzdát.** Užitím slova „**platně**“ se druhá věta jakoby skutečně hlásila ke kategorii neplatnosti. Jak bylo uvedeno výše, nelze rozlišit smluvní vzdání se práva na náhradu a vyloučení povinnosti k náhradě. Vyloučení povinnosti škůdce k náhradě představuje vzdání se práva na náhradu ze strany poškozeného. Jde tedy o dvě strany téže mince. Pak by však byl rozpor v právu, pokud by jednou byla jako právní následek normována zdánlivost a jednou neplatnost. Je zcela nepochybné, že režim musí být v obou případech, resp. při obou pohledech na jeden a ten samý případ, totožný. S ohledem na základní formulaci obsaženou v první větě, ke které je druhá věta jen doplňkovou, je třeba upřednostnit právě výslovné a zcela jednoznačné řešení obsažené v první větě § 2898 o. z. Je-li náhrada újmy ve smyslu věty první nepřipustně vyloučena, resp. ve smyslu druhé věty se této náhrady dotčený subjekt vzdá, pak se k takovému ujednání nepřihlíží, tedy je

zdánlivé. Ostatně s tímto řešením dokonce není druhá věta ani v rozporu (i když lze předpokládat, že takto zákonodárce neuvažoval, nýbrž že jde jen o jeho formulační pochybení), neboť pokud se k určitému ujednání nepřihlíží, pak nemůže být ani platným právním jednáním.

V případě, že si strany ujednají **obecné vzdání se práva na náhradu újmy**, pak je otázka, zda se k tomuto ujednání celkově nepřihlíží jen proto, že nevyloučily případy, na které dopadá § 2898. Účelem kategorie zdánlivosti je kromě jiného i vyloučení možnosti zpochybnit ostatní ujednání pravidly o částečné neplatnosti (§ 576 o. z.).³⁵ Osoba, která se ve smyslu předmětného ustanovení nepřipustně vzdává práva na náhradu újmy, nemusí mít obavu o to, že se tím zpochybnila platnost ostatních ujednání. Není tedy postavena před volbu všechno, nebo nic: buď se fakticky nebude dovolávat neplatnosti, nebo pokud se jí dovolá, tak musí počítat s tím, že bude neplatná celá smlouva. Na druhou stranu není zřejmé, proč by měla být vyloučena i tzv. platnost zachovávací redukce ve smyslu § 577 o. z. Aplikace tohoto ustanovení uvedeným způsobem potenciálně poškozeného neohrožuje. Nelze proto shledat rozumný důvod, proč by se nemohl § 577 uplatnit analogicky (jde o případ zdánlivosti, nikoli neplatnosti). Zásadně není např. rozumný důvod, proč by soud nemohl připustit účinnost omezení náhrady na škodu způsobenou lehkou nedbalostí, když strany v limitačním ujednání neomezily v souladu s § 2898 o. z. jeho účinky pro škody způsobené hrubou nedbalostí nebo úmyslně, nýbrž formulovaly vzdání se práva na náhradu obecně.

³⁵ Srov. tamtéž, komentář k § 554, m. č. 11 a násled.

IV. Zvláštnosti smluvní a deliktní odpovědnosti

Použitelnost § 2898 o. z. na deliktní i smluvní odpovědnost?

Ust. § 2898 o. z. není podle své dikce omezeno jen na případy **deliktní** odpovědnosti, nýbrž dopadá i na odpovědnost **smluvní**.³⁶ Je-li ujednána určitá povinnost, pak ve zde uvedených případech nelze limitovat povinnost k náhradě újmy za její porušení.

Toto řešení dává velmi dobrý smysl v případě škody, která je způsobena **úmyslně nebo hrubou nedbalostí**. Plně se realizuje smysl a účel této úpravy: věřitel nemá být vystaven dlužníkově svévoli.

Problematičtější jsou však zbylé dvě skupiny případů. V případě ujednané povinnosti se nahrazuje primárně taková újma, které měla daná povinnost zabránit. Pokud určitá smluvní povinnost neměla vůbec chránit např. osobnost smluvního partnera, avšak v důsledku porušení této povinnosti došlo k **zásahu do tělesné integrity**, pak nelze požadovat náhradu za porušení smluvní povinnosti, nýbrž lze jít jen cestou deliktu (zde se však zásadně vyžaduje zavinění). Do úvahy tak pouze přichází případ, kdy smluvní povinnost měla chránit i osobnost smluvní strany a strany např. omezily výši náhrady. V tomto případě hrozí riziko, že při vyloučení možnosti této limitace budou strany motivovány si takovou povinnost vůbec neujednávat. Tím se však sníží ochrana osobnosti, dosáhne se tedy zcela opačného efektu, než k jakému § 2898 o. z. směřuje. Účel ustanovení tedy spíše směřuje k **závěru, aby bylo přípustné ujednání určité ochranné povinnosti s omezenou náhradou újmy; takové ujednání však nevylučuje možnost domáhat se neomezené náhrady podle pravidel deliktní odpovědnosti, a to včetně použití § 2898.**

Pokud jde o práva **slabší strany** na náhradu újmy, pak smysl tohoto ustanovení, který cílí na ochranu před vnucením vůle silnější strany, spíše hovoří pro plnou aplikovatelnost i na smluvní odpovědnost.

vliv omezení smluvní odpovědnosti na deliktní odpovědnost

Strany si mohou ujednat určitou povinnost, která má obdobu i v zákonné povinnosti. Pokud si ujednájí limitaci náhrady újmy za porušení smluvní povinnosti, klade se otázka, zda tato limitace bude působit i ve vztahu povinnosti k náhradě za porušení zákonné povinnosti, tj. ve vztahu k deliktní odpovědnosti. Na tomto místě se zabýváme jen případy, kdy je i z hlediska deliktního práva limitace povinnosti k náhradě přípustná; pokud by tomu tak nebylo, pak poškozenému zůstává deliktní nárok nedotčen, viz výše.

Existence smluvní odpovědnosti sama o sobě nevylučuje odpovědnost deliktní; záleží na poškozeném, na základě jakých skutečností bude uplatňovat svůj nárok. Je třeba vždy zkoumat, zda smluvní ujednání směřuje i k vyloučení, resp. nahrazení deliktních pravidel smluvní úpravou.

Pokud si strany sjednají vyloučení nebo omezení odpovědnosti za porušení smluvní povinnosti, lze spíše předpokládat vůli, že dlužník za *danou škodu* nemá odpovídat, příp. jen v ujednaných mezích. Pokud porušení smluvní povinnosti představuje též delikt, pak lze v **pochybnostech mít za to, že limitace povinnosti k náhradě škody dopadá i na deliktní odpovědnost**.³⁷ Prioritu má samozřejmě výklad ujednání, kterým byla odpovědnost limitována. Zdůrazněme, že limitaci odpovědnosti nelze ztotožnit s tím, že ujednaná smluvní povinnost nemá chránit určité majetkové nebo nemajetkové (ideální) zájmy věřitele.

vliv odstoupení od smlouvy na v ní ujednanou limitaci

Podle § 2005 odst. 2 o. z. se odstoupení od smlouvy nedotýká kromě jiného práva na náhradu škody vzniklé z porušení smluvní povinnosti. Právo na náhradu škody není dotčeno v podobě, v jaké bylo sjednáno, včetně jeho vyloučení nebo omezení. Z hlediska práva na náhradu škody není poškozený v důsledku odstoupení stavěn hůře, ale ani lépe, oproti stavu, jaký by byl, kdyby k odstoupení nedošlo.

Smluvní ujednání o přenesení deliktní odpovědnosti vůči třetím osobám

Zvláštní pozornost zaslouží případ, kdy si strany ujednájí, že deliktní náhradu škody způsobené třetím osobám, kterou by jinak hradila jedna z nich, nahradí druhá smluvní strana. Takové ujednání, na kterém se nijak třetí osoba nepodílí, nemůže mít vůči této osobě ten účinek, že by se mohla domáhat náhrady jen vůči té straně, která se podle smlouvy zavázala k náhradě. Poškozené třetí osobě zůstávají práva, která jí zákon přiznává.

Již Nejvyšší soudní dvůr však takové ujednání interpretoval zcela přesvědčivě v tom směru, že smluvní strana, která je vůči třetí osobě deliktně odpovědná, má vůči druhé straně, která se zavázala, že sama škodu nahradí, právo na odškodnění.³⁸

Jde vlastně o smlouvu ve prospěch třetího; na výkladu konkrétní smlouvy pak záleží, zda třetí osoba nabývá přímé oprávnění vůči smluvní straně, která se zavázala k náhradě škody (srov. § 1767).

Závěr

Úprava obsažená v § 2898 o. z. napравuje dřívější nepřiměřeně paušální úpravu § 574 odst. 2 obč. zák. č. 40/1964 Sb. V části, ve které vylučuje možnost limitace škody způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, jde o standardní právní úpravu. Ve zbylých částech se však stále jedná o velmi přísnou úpravu, která není v příbuzných právních řádech obvyklá.

Předmětné ustanovení dopadá na případy limitace náhrady škody ještě předtím, než dojde ke škodnímu jednání nebo škodní události; jeho režimu však nejsou podřízeny případy, kdy k těmto okolnostem již došlo, jen dosud nevznikla příslušná újma. Toto pravidlo je třeba aplikovat **na všechny případy, kdy v důsledku právního jednání dochází k vyloučení nebo omezení povinnosti k náhradě újmy**. Právním následkem, který o. z. s takovým jednáním spojuje, je jeho **zdánlivost**, nikoli jen neplatnost. ❀

36 Použitelnost na oba typy odpovědnosti zastává P. Bezouška in M. Hulmák a kol., op. cit. sub 2, komentář k § 2898, m. č. 1.

37 Tak např. K. Larenz, op. cit. sub 11, str. 553; P. Bezouška in M. Hulmák a kol., op. cit. sub 2, komentář k § 2898, m. č. 27.

38 Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora ze dne 26. 1. 1915, sp. zn. Rv I 11/15, Gl. U. n. ř. 7282.

Aktuální otázky zániku účasti společníka ve společnosti s r. o. při exekučním postižení jeho podílu

Při výkonu advokacie se často setkáváme s rozdílným přístupem soudních exekutorů při řešení otázky okamžiku zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným při exekučním postižení jeho podílu v rámci provádění exekuce postižením jiných majetkových práv. Řešení této problematiky je přitom zásadní nejen pro správné provedení exekuce, ale i pro samotné fungování společnosti a výkon práv společníků.



JUDr. Vladimír Muzikář,
je advokátem



JUDr. Andrea Muzikářová,
je advokátkou,
působí společně v advokátní
kanceláři Muzikář & Partners
v Brně.

Problémy vznikají zejména z toho důvodu, že exekutoři ne vždy dostatečně rozlišují situace, kdy je podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným nepřevoditelný, omezeně převoditelný či (volně) převoditelný, příp. s odkazem na rozporuplnost právní úpravy dospívají k různým právním závěrům. O jakou z uvedených variant co do převoditelnosti podílu se v konkrétní společnosti jedná, vyplývá zejména ze společenské smlouvy. Nejčastěji se lze setkat s případy, kdy je podíl převoditelný omezeně, přičemž zpravidla je jeho převod podmíněn souhlasem valné hromady společnosti. **Právě při exekučním postižení podílu, jehož převod je podmíněn souhlasem valné hromady společnosti (tj. podílu převoditelného omezeně), se v praxi nejčastěji chybí, proto je tento příspěvek zaměřen zejména na tuto problematiku.**

Různá praxe soudních exekutorů

V praxi soudních exekutorů lze vysledovat dva základní, přitom však zcela protichůdné postupy při provádění exekuce postižením podílu, jehož převod je podmíněn souhlasem valné hromady.

První skupina exekutorů dovozuje a ve výrokové části exekučních příkazů výslovně konstatuje, že právní mocí exekuč-

ního příkazu, kterým je exekučně postižen podíl, jehož převod je podmíněn souhlasem valné hromady (po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle exekučního řádu), účast společníka ve společnosti zaniká. Důsledkem této skutečnosti je vznik tzv. uvolněného podílu a povinnost společnosti vyplatit k rukám exekutora hodnotu vypořádacího podílu, jehož výše se v souladu s ust. § 214 odst. 1 z. o. k. stanoví ke dni zániku účasti společníka ve společnosti. Je zapotřebí si uvědomit, že společnost, která takový exekuční příkaz obdrží, zcela logicky považuje účast společníka ve společnosti ke dni nabytí právní moci exekučního příkazu za zaniklou, přestává s ním jako se společníkem jednat, neumožňuje mu realizovat výkon jeho společnických práv, včetně práva účasti na valné hromadě a práva na podíl na zisku. Společnost pak považuje postižený podíl za uvolněný a zpravidla je následně na základě rozhodnutí valné hromady uskutečněn přechod podílu na ostatní společníky. Tento přístup nepovažujeme z níže uvedených důvodů za správný, přičemž následky jeho realizace jsou často velmi dramatické, neboť dotčený společník se může dovolávat neplatnosti usnesení valných hromad, na nichž mu byla odeprána účast, popř. též určení vlastnického práva k jeho podílu, nehledě na možné žaloby na majetková plnění a náhradu škody.

Druhá skupina exekutorů, s jejichž postupem se ztotožňujeme, zastává názor, že i exekuci postižením podílu, jehož převod je vázán na souhlas valné hromady, je nutné řešit formou jeho zpeněžení prodejem v dražbě. V takovém případě účast společníka ve společnosti zanikne buď prodejem jeho podílu v dražbě, nebo, nepodaří-li se prodat podíl ani v opakované dražbě, doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě společnosti.

Je tedy zřejmé, že oba výše uvedené přístupy se diametrálně odlišují nejen co do okamžiku zániku účasti společníka ve společnosti, ale i co do způsobu stanovení hodnoty podílu, což v důsledku ovlivňuje i výtěžek exekuce.

Relevantní právní úprava

Odpověď na otázku, který z výše nastíněných postupů lze považovat za správný, je nutné hledat především v platné právní úpravě.

Hmotněprávní úprava řeší zánik účasti společníka exekucí postižením jeho podílu ve společnosti s ručením omezeným pouze pro situaci, kdy podíl není převoditelný. Podle ust. § 206 odst. 1 z. o. k. platí, že účast společníka ve společnosti s ručením omezeným zaniká mj. také pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu nebo právní mocí exekučního příkazu k postižení obchodního podílu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle jiného právního předpisu, a byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, právní mocí rozhodnutí o tomto návrhu, není-li obchodní podíl převoditelný. Z uvedeného je zřejmé, že **situace, kdy podíl převoditelný je, příp. je převoditelný omezeně, z. o. k. výslovně neřeší.**

Řešení otázky, k jakému okamžiku účast společníka ve společnosti s ručením omezeným zaniká v případě, že je jeho podíl (volně) převoditelný či omezeně převoditelný, je třeba hledat v předpisech práva procesního. Podle ust. § 320ab odst. 1 věty první o. s. ř. platí, že je-li podíl neomezeně převoditelný, prodá se po právní mocí usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí v dražbě. Podle odst. 5 téhož ustanovení lze v dražbě prodat i podíl, který je omezeně převoditelný; v takovém případě může být příklep udělen jen tomu, kdo před dražbou prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu. Podle odst. 8 citovaného ustanovení dále platí, že nepodaří-li se prodat podíl ani v opakované dražbě nebo není-li podíl převoditelný, postihuje výkon rozhodnutí pohledávku z práva na vypořádání. Dle téhož ustanovení účast povinného ve společnosti s ručením omezeným zaniká doručením vyznění o neúspěšné opakované dražbě společnosti s ručením omezeným.

Jak správně vést exekuci na omezeně převoditelný podíl

Pro stanovení správného způsobu exekučního postižení podílu, jehož převod je podmíněn souhlasem valné hromady, je vhodné zabývat se i argumenty exekutorů, kteří rozhodují tak, že právní mocí exekučního příkazu účast povinného – společníka – ve společnosti zaniká. Tito exekutoři poukazují zejména na to, že stanoví-li o. s. ř. (viz shora), že příklep může být udělen jen tomu, kdo před dražbou prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu, nelze v případě, že takový požadavek spočívá v souhlasu valné hromady společnosti s převodem podílu, tento postup prakticky naplnit. Důvodem je především ust. § 320aa odst. 1 písm. b) o. s. ř., podle něhož soud v nařízení výkonu rozhodnutí zakáže příslušnému orgánu společnosti s ručením omezeným udělit povinnému k převodu nebo k zatížení podílu souhlas, je-li ho potřeba.

Na straně jedné tak právní úprava ukládá soudu (exekutorovi), aby zakázal valné hromadě po nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) udělit souhlas s převodem podílu, na straně druhé podmiňuje možnost udělení příklepu jen takovému vydražiteli, který před dražbou prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem či společenskou smlouvou pro naby-

tí podílu, tj. v daném případě že disponuje souhlasem valné hromady. Z tohoto důvodu tedy někteří exekutoři dovozují, že podmínku pro převod podílu nelze splnit, neboť souhlas valné hromady s převodem podílu nelze udělit, a na podíl je tedy nutné nahlížet jako na nepřevoditelný a účast společníka má zaniknout ve smyslu § 206 odst. 1 z. o. k. právní mocí exekučního příkazu k postižení podílu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle exekučního řádu.

Této skupině exekutorů je nutné přisvědčit v tom, že **právní úprava se jeví jako nejednoznačná, rozporuplná a působící aplikační potíže.** Navíc kromě výše uvedeného argumentu lze poukázat i na další okolnosti, které mohou komplikovat udělení souhlasu valné hromady s převodem podílu pro účely následné dražby. Vzhledem k zákonnému požadavku udělení souhlasu před dražbou nemusí být valná hromada ochotna udělit předem generální souhlas, aniž by věděla, která konkrétní osoba a za jakých podmínek se stane společníkem společnosti, nehledě na případy, kdy společenská smlouva váže případný souhlas valné hromady s převodem podílu přímo na schválení konkrétní osoby. Jako další problém se může jevit skutečnost, že společník, jehož podíl je exekučně postižen, by (pokud by jeho účast ve společnosti nezankla již právní mocí exekučního příkazu) na této valné hromadě mohl vykonávat svá hlasovací práva, a mohl by tedy (zejména u dvoučlenných společností či při majoritě jeho hlasů) fakticky zmařit provedení dražby jeho vlastního podílu.

Vzhledem k výše uvedenému by se na první pohled mohl právní závěr o zániku účasti společníka ve společnosti právní mocí exekučního příkazu postižením jeho podílu jevit jako vcelku logický, přesto se domníváme, že při podrobnější analýze nemůže obstát.

Podle našeho názoru je zapotřebí vycházet především z toho, že zánik účasti společníka ve společnosti v důsledku exekučního postižení jeho podílu je tak významným zásahem do osobnostní i majetkové sféry dotčeného společníka, jakož i do oprávněných zájmů a poměrů společnosti, že nelze dovozovat nad rámec zákona další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti. Ust. § 206 odst. 1 z. o. k. jasně stanoví, že právní mocí exekučního příkazu k postižení podílu (po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle exekučního řádu) účast společníka ve společnosti zaniká pouze, není-li podíl převoditelný. Není tedy možné nad rámec litery zákona dovozovat, že účast společníka má tímto způsobem zaniknout i v případě, je-li podíl omezeně převoditelný, pro takto extenzivní výklad nenacházíme žádnou právní oporu.

Navíc, jak je již výše uvedeno, otázku zániku účasti společníka ve společnosti v případě volné či omezeně převoditelnosti podílu právní úprava řeší, i když poněkud nevhodně v předpisech procesního práva. Ačkoli ust. § 320ab o. s. ř. primárně upravuje postup dražby neomezeně převoditelného podílu, v odst. 5 předmětného ustanovení je výslovně uvedeno, že v dražbě lze prodat i podíl, který je omezeně převoditelný, byť za podmínky prokázání splnění požadavků stanovených pro jeho nabytí. **K zániku účasti společníka ve společnosti i v případě omezeně převoditelného podílu tedy dojde buď vydražením podílu (udělením příklepu), nebo doru-**

čením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě společnosti.

Na tomto závěru dle našeho názoru nemůže nic změnit ani **zákaz valné hromadě udělit souhlas s převodem podílu obsažený v § 320aa odst. 1 písm. b) o. s. ř.** Toto ustanovení totiž zjevně směřuje k tomu, aby postižený podíl nemohl být prodán mimo exekuci, zákaz logicky navazuje na písm. a) daného ustanovení, které zakazuje povinnému převádět a zatěžovat jeho postižený podíl. Nelze dovozovat, že by se tento zákaz uplatnil i pro účely dražby podílu prováděné v rámci exekuce. Takový výklad by byl zjevně proti smyslu a účelu právní úpravy a fakticky by znamenal nemožnost dražby podílu, jehož převod je vázán na souhlas valné hromady. V této souvislosti se navíc nabízí úvaha, zda je souhlas valné hromady s nabytím podílu v dražbě vůbec z podstaty věci zapotřebí s ohledem na skutečnost, že v dražbě dochází k přechodu, nikoli převodu vlastnického práva. Zákon a v drtivé většině případů i společenské smlouvy přitom podmiňují souhlasem valné hromady převod, a nikoli přechod podílu. Exekutoři, kteří omezeně převoditelný podíl (jehož převod je podmíněn souhlasem valné hromady) draží postupem dle § 320ab o. s. ř., však mezi převodem a přechodem vlastnického práva k podílu nerozlišují a prakticky vždy v dražebních vyhláškách vyžadují prokázání splnění požadavků stanovených pro nabytí podílu doložením souhlasu valné hromady. Hlubší rozbor otázky, zda je souhlas valné hromady s nabytím podílu v dražbě s ohledem na přechod vlastnického práva vůbec nezbytný, ponecháváme tedy stranou, neboť v praxi bývá souhlas valné hromady pravidelně vyžadován. Domníváme se však, že by se soudy tímto rozlišením měly v budoucnu zabývat a judikaturně se k této otázce vyjádřit.

Nelze pominout ani skutečnost, že zákon (připustíme-li, že je třeba souhlasu valné hromady i pro nabytí omezeně převoditelného podílu v dražbě) umožňuje společnosti zvážit, zda preferuje souhlas s nabytím podílu postiženého exekucí udělit (a tedy umožnit jeho prodej v dražbě), nebo tento souhlas neudělit a směřovat k zániku účasti společníka až doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě společnosti a k exekučnímu postižení pohledávky z práva na vypořádání. Zákon tak (zřejmě za účelem ochrany práv a oprávněných zájmů společnosti) *de facto* společnosti umožňuje ovlivnit nejen okamžik zániku účasti společníka ve společnosti a způsob postižení podílu, ale zejména i to, kdo se stane společníkem namísto společníka, jehož účast ve společnosti v důsledku exekučního postižení podílu zanikne. Je zapotřebí si uvědomit, že v případě dražby podílu se společníkem stane vydražitel, jemuž je udělen příklep, tedy osoba, která může pro společnost být neznámá, či dokonce nežádoucí, zatímco v případě zániku účasti společníka v důsledku neúspěšné opakované dražby se jeho podíl stane tzv. uvolněným a společnost může ve smyslu ust. § 215 z. o. k. rozhodnout o jeho přechodu na zbývající společníky nebo snížit základní kapitál o vklad společníka, jehož účast ve společnosti zanikla.

Domníváme se, že takovému postupu není na újmu ani skutečnost, že společník, jehož podíl je exekučně postižen, může na valné hromadě vykonávat svá hlasovací práva, a mohl by tedy zabránit udělení souhlasu s převodem podílu, a tím zmařit provedení dražby. Pak by totiž nemohl být v dražbě

Hásová/Moravec a kol.

Insolvenční zákon

Komentář. 3. vydání



- třetí doplněné a aktualizované vydání komentáře reaguje na nejrozsáhlejší novelu zákona o rozhodčím řízení
- přehledná tabulka uvádí rozdíly mezi původním a novelizovaným zněním zákona
- titul zpracovává rostoucí množství judikatury, přičemž rozhodnutí jsou podrobně rozebrána a provázána s pohledem rozhodovací praxe

2018, vázané v plátně, 1 824 stran
cena 2 490 Kč, obj. číslo EK2183

Chalupa/Reiterman/Muzikář

Dědické právo

Základy soukromého práva IX



- publikace je vzhledem ke své hloubce a množství příkladů z každodenní notářské praxe vynikající pomůckou nejen pro přípravu na zkoušku a klauzurní práci z občanského práva, ale dobře poslouží i notářským koncipientům při přípravě na jejich budoucí povolání
- srozumitelný, názorný a graficky přehledný výklad plný obrázků a praktických příkladů ocení i nejšířší laická veřejnost

2018, brožované, 184 stran
cena 290 Kč, obj. číslo SK45

DOPORUČUJEME

Petrov/Výžisk/Beran a kolektiv

Občanský zákoník

Komentář



- stručný a přitom obsahově plnohodnotný výklad podrobně zpracovává dostupné zdroje, zejména nová soudní rozhodnutí a použitelnou část dosavadní judikatury
- autorský kolektiv čítá 82 odborníků se zkušenostmi s uplatňováním zákona v jednotlivých, specializovaných oblastech
- čtenářský komfort zajišťuje tisk na odlehčeném papíře, inovativní grafická podoba a pečlivě strukturovaný text

2017, vázané s přebalem, 3 120 stran
cena 4 990 Kč, obj. číslo M50

nikomu udělen příklep, protože vydražitel by neprokázal souhlas valné hromady s nabytím podílu a dražbu by bylo nutné opakovat. Pokud by ale souhlas valné hromady nebyl udělen ani v opakované dražbě, zanikla by účast společníka, jehož podíl je exekučně postižen, doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě společnosti. I pokud by tedy společník, jehož podíl je exekučně postižen, bojkotoval udělení souhlasu s převodem podílu, nezabránil by tím v důsledku exekučního postižení svého podílu, neboť zákon upravuje, jak se s takovou situací vypořádat.

Dalším argumentem odůvodňujícím, proč má být dražen i podíl, jehož převod je podmíněn souhlasem valné hromady, je zohlednění zájmů oprávněného. Lze totiž předpokládat, že nejvyššího výtěžku z exekučního prodeje postiženého podílu bude zpravidla dosaženo právě dražbou podílu, a nikoli pouze postižením pohledávky z práva na vypořádání. Je tedy vhodné, že zákonná úprava při exekučním postižení omezeně převoditelného podílu preferuje jeho prodej v dražbě (esenciálním smyslem exekučního řízení je dosáhnout co nejvyššího uspokojení pohledávky oprávněného), jakkoli je v možnostech společnosti neudělit souhlas s převodem podílu, tím dražbu zmařit a docílit provedení exekuce postižením pohledávky z práva na vypořádání.

Aktuální judikatura

K výše uvedené problematice se v nedávné době vyjádřil i Nejvyšší soud, který v rozhodnutí ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. **29 Cdo 5719/2016**, dovodil přípustnost dovolání k řešení v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud neřešené otázky, zda při splnění podmínek uvedených v § 206 odst. 1 větě druhé z. o. k. zaniká účast společníka ve společnosti s ručením omezeným i v případech, kdy je jeho podíl ve společnosti omezeně převoditelný. V posuzovaném pří-

padě byl dle společenské smlouvy vyžadován souhlas valné hromady s převodem podílu společníka na jiného společníka nebo třetí osobu. Následně došlo k postižení podílu společníka ve společnosti exekučním příkazem, a v důsledku toho považovala společnost účast společníka, jehož podíl byl postižen, za zaniklou, a společníkovi neumožnila účast na valné hromadě, proti čemuž se dotčený společník bránil návrhem na vyslovení neplatnosti usnesení přijatých valnou hromadou s odůvodněním, že jeho účast ke dni jejího konání nezanikla. Nejvyšší soud se k dovolání společnosti v předmětném rozhodnutí nejprve zabýval možnostmi (ne)převoditelnosti podílů a uzavřel, že právní úprava společnosti s ručením omezeným účinná od 1. 1. 2014 skutečně zná a rozlišuje podíl neomezeně převoditelný, omezeně převoditelný a (zcela) nepřevoditelný. Nejvyšší soud dále dospěl k závěru, že „*Platí, že je-li nepřevoditelný podíl společníka postižen exekučním příkazem, jeho účast ve společnosti zaniká právní mocí tohoto exekučního příkazu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle jiného právního předpisu [§ 46 odst. 6 zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)] a, byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, právní mocí rozhodnutí o tomto návrhu (§ 55 exekučního řádu). Je-li však exekučním příkazem postižen podíl převoditelný, byť jen omezeně, zaniká účast společníka ve společnosti s ručením omezeným udělením příklepu v dražbě nebo doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě společnosti s ručením omezeným (§ 320ab odst. 1, 5 a 8 o. s. ř. ve spojení s § 63 a 65 exekučního řádu).*“¹

Ačkoli se Nejvyšší soud v předmětném rozhodnutí vůbec nezabýval výše nastíněnými výkladovými a aplikačními problémy, které při posouzení dané otázky vyvstávají, a jeho rozhodnutí je v tomto smyslu poněkud plytké a zjednodušující, s jeho závěry se ztotožňujeme.

Závěr

S ohledem na výše uvedené argumenty a rozhodnutí Nejvyššího soudu máme za to, že otázku způsobu a okamžiku zániku účasti společníka ve společnosti, jehož omezeně převoditelný podíl (vč. situace, kdy tato omezená převoditelnost spočívá v nutnosti udělení souhlasu valné hromady s převodem podílu) je exekučně postižen, lze považovat za postavenou najisto. Nadále je nezbytné v právní praxi respektovat závěr, že **účast takového společníka ve společnosti s ručením omezeným zaniká až udělením příklepu v dražbě nebo doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě společnosti**. Dotčené společnosti a soudní exekutoři by se tomuto závěru měli v rámci svého fungování přizpůsobit, což povede nejen ke zvýšení stability rozhodovacího procesu, a tím ke zvýšení právní jistoty účastníků exekučního řízení, ale především k předcházení soudním sporům vyplývajícím z nesprávného určení způsobu a okamžiku zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným při exekučním postižení jeho omezeně převoditelného podílu. ❀

¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

Má naprosto svobodná virtuální měna bitcoin místo v právním státě?

právníkroku 2017

Autor se ve svém příspěvku, který získal 3. místo v kategorii Talent roku soutěže Právník roku 2017, snaží o představení problematiky měny bitcoin, s důrazem na ekonomická a právní specifika této nejznámější kryptoměny. Snaží se přitom zodpovědět otázku, zda mají bitcoiny i kryptoměny obecně své místo v právním státě. V závěru připojuje v této souvislosti některé své návrhy de lege ferenda.



JUDr. Ing. Martin Štika

je soudním exekutorem
v Hradci Králové.

„Myslím si, že v omezování role státu bude hrát jednu z hlavních rolí internet. Jedna z věcí, které nám schází, ale brzy se objeví, jsou spolehlivé digitální peníze.“

Milton Friedman
americký ekonom, nositel Nobelovy ceny za ekonomii

Úvod

„Peníze jsou výtvorem zákona. Teorie peněz se tudíž musí zabývat právní historií.“¹ Snahou o co nejstručnější vymezení pojmu peníze docházím k tomu, že se jedná o ekonomickou kategorii, tzv. zvláštní druh univerzálního zboží, používaný k vyjadřování hodnoty² a ke směně. Klasická ekonomická teorie spojuje základní tezi úlohy peněz ve společnosti s následujícími atributy – obecný denominátor hodnoty, všeobecný prostředek směny (oběživo), obecný prostředek plateb a převodu kapitálu (platidlo) společně s poslední funkcí *pokladu* neboli nositele a prostředku uchování hodnoty.

Úvodem si položím otázku: „Co z relativně vysoce abstraktního předmětu, kterým peníze bezesporu jsou, činí ve svém právním vyjádření měnu, tedy obecně určitou konkrétní formu peněz?“ Odpověď je velmi jednoduchá. Je to určitá autorita. Zpravidla stát nebo nadstátní útvary³ a mezinárodní instituce, které kvalifikovaným způsobem prostřednictvím právní normy formulují, definují a stanovují všechny podmínky existence a používání měny a její náležitosti. Regulativním zásahem se peníze ze svého dosavadního abstraktního pojetí transformují na konkrétní systematickou soustavu zavedenou v určitém státě nebo v nadstátním útvaru. Podle německého ekonomy Georga Friedricha Knappa je to toliko stát, který má nezastupitelnou roli v právním procesu konkretizace peněz do podoby měny.⁴ Hraje-li stát nezastupitelnou roli při procesu konkretizace soustavy peněz, musí být současně garantem dohledu nad osobami působícími na finančním trhu.⁵

Stručný historický exkurs vývojových etap dějin peněz nelze začít jinak než barterovým obchodem. Navazující období drahých kovů bylo koncem 7. století př. n. l. vystřídáno raženými mincemi a bankovkami. Na našem území se první bankovky spojují s obdobím panování Marie Terezie.⁶ Ve 20. století se bankovky nadobro oddělily od drahých kovů („zlatý standard“). Výsledkem dynamického technologického pokroku jsou dnes všeobecně rozšířené „bezhotovostní převody“ s možností elektronického bankovníctví. **Od roku 2009 lze pozorovat postupný počátek dalšího vývojového období, které představují kryptoměny.** Mezi aktuálně nejznámější a nejpopulárnější měnu tohoto druhu patří **bitcoin**, který je velmi často díky svým formátovým vlastnostem nazýván zcela svobodnou a plně decentralizovanou měnou.

Hlavní obsahovou náplní tohoto právního pojednání **bude postavení kryptoměny bitcoin v podmínkách právního státu.** Téma považuji za aktuální hned ze dvou důvodů. Prvním je intenzivní mediální frekvencovanost, díky které počet zájemců o tuto měnu dramaticky roste. Současně ale platí, že právní řády jen velmi zřídka virtuální aktiva regulují, což způsobuje velmi vysokou míru právní nejistoty. Přestože se dle mého názoru již dnes jedná o potenciálně velmi významnou právní oblast podtrženou ekonomickými i trestněprávními důsledky, odborná a komentářová literatura se jí prakticky nezabývá. Světlou výjimku představují např. pořádané meetupy. Dovolím si tvrdit, že na zvolenou problematiku doposud neexistuje ucelené právní pojednání. Ambicí tohoto pojednání je tak **představení komplexní problematiky měny bitcoin. Obecná, ekonomická a právní specifika v závěru doplním o interpretaci vlastních myšlenek, postojů a úvah de lege ferenda.**

Kryptoměny jako nevyhnutelný technologický pokrok

Kryptoměny, jakožto odraz nevyhnutelného technologického pokroku, jsou považovány za novodobý fenomén současného vývoje měny, jež stále více ustupuje od své fyzické

1 George Friedrich Knapp (1842-1926).

2 Zboží, služby a provedené práce.

3 Autorita nikoli jednoho, ale několika států, které se opírají o mezinárodní právní předpisy.

4 V roce 1905 vydal svou slavnou publikaci *Theorie des Geldes* (*The State Theory of Money*).

5 Zejména peněžní ústavy, obchodníci s cennými papíry, zpracovatelé bankovek a mincí atd.

6 Nazývaly se bankocetle.

podoby (mince a bankovky) k podobě virtuální. Než se zaměřím na podrobnější výklad, pokusím se vysvětlit, co považuji za jeden ze základních hnacích motorů snahy o vytváření virtuálního majetku. Je to osvojení si internetu a ztotožnění se lidí se skutečností, že je naprosto běžné, aby každý člověk, pokud bude chtít, měl mimo tzv. občanské identity v reálném hmatatelném životě ještě identitu virtuální. Taková virtuální identita existuje pouze v prostředí internetu.⁷ Zřejmě nikdo neočekával, jaký bude mít internet rozsah a vliv v oblastech, jako je mezilidská komunikace, podnikání nebo volnočasové aktivity. Tvrdím, že právě internet udává tón celosvětovému vývoji. Připustíme-li, že lidstvo přijalo existenci virtuální dimenze, nelze než konstatovat, že digitální měna je dalším přirozeným krokem vpřed. Očekávám, že celkový technologický pokrok cestou virtuální reality a umělé inteligence se stejnou turbulencí ovlivní i další klíčové oblasti našeho života, u kterých bychom to dnes jen velmi těžce predikovali.

Kryptoměna⁸ je podle otevřené encyklopedie WIKIPEDIE⁹ charakterizována jako „digitální měna,¹⁰ která se opírá o kryptografii¹¹ pro řetězení digitálních podpisů jednotlivých převodů, peer-to-peer sítě¹² a decentralizace“. Jejím základním instrumentem je technologie blockchain. Z odborného hlediska lze tuto technologii vyložit jako speciální druh distribuované decentralizované databáze, uchovávající neustále se rozšiřující počet záznamů. Tyto záznamy jsou chráněny proti neoprávněnému zásahu jak z vnější strany, tak i ze strany samotných uzlů peer-to-peer sítě. Laicky ji lze popsat jako elektronickou účetní knihu, do které mají přístup všichni uživatelé digitální měny. Jsou do ní nevratným způsobem zapisovány veškeré uskutečněné transakce. Kombinací kryptografie a blockchainu mají být znemožněny veškeré neoprávněné transakce. Celý systém virtuálních měn tak má být velmi bezpečný a relativně transparentní.¹³ Mezi nejznámější digitální měny dneška patří již zmíněný **bitcoin**, dále se jedná o **ethereum**, **ripple**, **platoncoin** nebo **litecoin**. Nutno podotknout, že každá z nich má svá specifika ohledně jejího získání. Lze je pořídit těžbou nebo prostým nákupem.

7 Dnes je zcela běžné, že lidé všech věkových kategorií mají založeny účty v sociálních komunitách, nebo dokonce aktivně v prostředí určitých komunit vystupují, šíří názory atd. Typickým příkladem dnešní doby jsou bloggeři, vloggeři, youtubeři.

8 V současné době je zhruba 700 známých kryptoměn.

9 Dodnes neexistuje jiný spolehlivý zdroj, který by termín „kryptoměna“ definoval.

10 Měna, která je vytvořena a uchována pouze elektronicky.

11 Slovo kryptografie pochází z řečtiny – kryptós je skrytý a gráphein znamená psát. Kryptografie neboli šifrování je nauka o metodách utajování smyslu zpráv převodem do podoby, která je čitelná jen se speciální znalostí.

12 Označení typu počítačových sítí, ve kterých spolu komunikují přímo jednotliví klienti (uživatelé).

13 Každá informace zapsaná v blockchainu v něm bude zapsána již navždy.

14 Měna s nuceným oběhem zřízená státní autoritou.

15 Není možný žádný chargeback jinou bankou nebo institucí.

16 Existují např. fámy, že jsou kryty elektřinou, která je nutná k jejich vytěžení těžaři.

17 Zda se jedná o muže, ženu, skupinu vědců.

18 Lze platit i zlomky bitcoinů. V současnosti má síť dělitelnost omezenou na 8 desetinných míst, do budoucna pravděpodobně dojde k rozšíření.

19 Z dostupných grafů vývoje těžby bitcoinů je patrná následující tzv. bitcoin inflace: v roce 2012 se každých 10 minut vytěžilo 25 bitcoinů, v roce 2016 se každých 10 minut vytěžilo cca 12,5 bitcoinu.

To, co zajišťuje atraktivitu digitální měny na úkor fiat měny,¹⁴ je decentralizace. **Systém kryptoměn není totiž možné kontrolovat žádnou autoritou jako fiat měnu.** Z hlediska regulace platí, že **ani moc výkonná ve státě, ani jednotlivec nemá nástroj, jak je legálně ovlivňovat, ovládat nebo padělat.** Dalším neméně důležitým prvkem, který jim dává vysoký punc atraktivity, jsou **nízké či žádné poplatky za provedené transakce.** Výčet ještě doplním o poslední specifikum, podle kterého **platu digitální měnou nelze po odeslání nijak stornovat.**¹⁵

Každého zcela jistě napadne otázka, čím jsou kryptoměny kryty. Byť jsou považovány za aktiva, nejsou kryty žádnou jinou komoditou.¹⁶ Jejich hodnota je postavena pouze na „důvěře lidí“, že s nimi bude možné v budoucnu provádět finanční operace. Zvyšující se důvěra lidí, která se na trhu projevuje rostoucí poptávkou, určuje jejich hodnotu. Detailněji se této problematice dále věnuji v části zaměřené na volatilitu.

Bitcoin, nejznámější kryptoměna

Revoluční a svobodná měna. Investice budoucnosti. Zlo, podvod, terorismus a bublina odsouzená k prasknutí. Tyto a řadu dalších mediálních přívlastků si od svého počátku kryptoměna bitcoin (symbol BTC) vysloužila. Střídavost názorů prezentovaných v médiích na tuto měnu se dá přirovnat k algoritmu střídání měsíce a slunce na obloze. Tak, jako měsíc a slunce dokáží společně jednou za čas připravit světu úchvatnou nebeskou podívanou, dokáže i bitcoin díky médiím způsobit tu pravou zlatou horečku.

Počátky bitcoinu se datují k roku 2008. Jeho zakladatelem je Satoshi Nakamoto. Za pozoruhodné považuji, že dodnes není zjištěna jeho pravá identita.¹⁷ **Bitcoin lze charakterizovat jako první digitální globální měnu, která je nezávislá na jakékoli autoritě.** Nabízí otevřenou možnost všem lidem, aby ji bez jakýchkoli administrativních náležitostí nebo jiného právního procesu získali jako digitální aktivum. Elementární odlišnost od jiných podobných digitálních aktiv nebo např. instrumentů finančního trhu shledávám v problematice nabytí, vlastnění a transakčních převodů. V případě bitcoinu se v této oblasti striktně nevyužívá žádný další subjekt, resp. zprostředkovatel (peněžní ústav, burza atd.).

Monetární vlastnosti bitcoinu částečně vycházejí z tzv. zlatého standardu. Limit této virtuální měny lze přirovnat k zásobám zlata, které jsou omezeny určitým (vytěžitelným) množstvím. Maximální počet je fixován množstvím 21 000 000¹⁸ bitcoinů. Podobnost se zlatem nacházíme i v otázce těžby, která bude vysvětlena níže. Nyní jen uvedu, že převážná většina bitcoinů bude vytěžena již v roce 2030. Poslední bude vytěžen až v roce 2140.¹⁹

Infrastruktura a „těžba“ měny bitcoin

Od svého uvedení má dnes bitcoin velmi sofistikovanou vnitřní strukturu, která plně nahrazuje činnost centrální autority. Jako každá kryptoměna je postavena na technologii blockchain. Systém rozlišuje dvojí skupinu uživatelů. Jsou jí „*koncoví uživatelé*“, kteří provádějí z vlastní vůle standardní obchodní transakce (nakupují bitcoiny nebo jimi platí za zboží a služby prostřednictvím hardwarové peněženky atd.). Druhou skupinou

jsou „těžaři“. Tvoří skupinu lidí, kteří potvrzují transakce v síti provedené koncovými uživateli.²⁰ Těžaři na vlastní náklady²¹ (musí vlastnit kvalitní PC s adekvátní grafickou kartou) přispívají ke správě celého systému, který v klasickém bankovním sektoru přísluší bance. Odměnou a hlavní motivací této jejich činnosti je skutečnost, že po určité době – po potvrzení určitého počtu transakcí – získají („vytěží“) určitý počet bitcoinů. Při těžbě navíc platí přímá úměra. Čím více těžařů síť spravuje, tím více je nutné potvrdit transakci²² k vytěžení jednoho bitcoinu a naopak. Lze tedy uzavřít, že tzv. „zlatá horečka“²³ těžby, kdy počet těžařů astronomicky roste, zvyšuje současně celkové náklady jednoho těžaře na získání („vytěžení“) jednoho bitcoinu.

Není to ovšem jenom formát těžby bitcoinů a blockchainu, který tvoří jeho infrastrukturu. Dále to jsou hardwarové peněžníky, prostřednictvím kterých koncoví uživatelé provádějí své nákupy, rovněž také bankomaty, mobilní aplikace, platební brány, mapy registru obchodů, které dnes bitcoin akceptují.²⁴

Co ovlivňuje volatilitu bitcoinu

Nelze opustit výklad o bitcoinu bez zodpovězení otázky, co ovlivňuje jeho volatilitu. V první řadě připomínám, že se jedná o měnu plně decentralizovanou, která nepodléhá vlivu žádné centralizované autority s možností devalvace nebo revalvace. Nebylo by ovšem namístě domnívat se, že pokud jde o decentralizovanou měnu, není možné vyloučit její volatilitu. Naopak, historicky byla velmi kolísavá a ustálila se v podstatě až v posledních dvou letech.²⁵ Co ji tedy aktuálně ovlivňuje? Dnešní poptávka po bitcoinech citlivě reaguje především na mediální zprávy deklarující zákazy mocností v oblasti vydávání kryptoměn na svém území (např. Čína, Rusko, USA) a rovněž na mediální prezentace elitářských názorů a hodnocení.²⁶ **Podnikatelské riziko v kontextu formátu decentralizace měny, kdy neexistuje autorita, která by se snažila takové riziko eliminovat, je dle mého názoru velmi vysoké.** Svá tvrzení dokládám skutečností, že na prohlášení označující bitcoin za podvod reaguje hodnota bitcoinu poklesem o téměř 1 000 USD/1 BTC.²⁷ Posledním významným prvkem ovlivňujícím poptávku po bitcoinech je konkurence v oblasti kryptoměn. Pokud se objeví jiná, atraktivnější kryptoměna, lze očekávat rychlé ochladnutí zájmu především těžařů a přesměrování jejich nemalých nákladů spojených s těžbou na jinou, výhodnější digitální měnu.

Bitcoin z hlediska právní úpravy ČR

Oblast kryptoměn se našeho právního řádu dotýká zatím velmi okrajově. Pomalý a zdrženlivý vývoj dotčené materie je ovšem optikou celosvětového trendu. O to je cennější zjevná snaha ČNB nebo Finančního analytického útvaru Ministerstva financí sjednotit odpovědi na otázky a interpretaci právních názorů ohledně obchodování s měnou bitcoin.

Historicky první a toliko jedinou definici virtuální měny obsaženou v právním řádu České republiky obsahuje ust. § 2 odst. 1 písm. l) zák. č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „AML“), které uvádí, že „virtuální měna je elektronicky

uchovávaná jednotka bez ohledu na to, zda má nebo nemá emitenta, a která není peněžním prostředkem podle zákona o platebním styku, ale je přijímána jako platba za zboží nebo služby i jinou osobou odlišnou od jejího emitenta“. Z hlediska hmotněprávní úpravy občanského práva dovozují, že **měna bitcoin je dle ust. § 489 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále také „o. z.“), věcí v právním smyslu.**

Z hlediska kategorizace věcí je bitcoin věcí **nehmotnou** ve smyslu ust. § 496 odst. 2 o. z.²⁸ Posledním ustanovením aktuálně alespoň částečně regulujícím materii kryptoměn je ust. § 109 odst. 2 písm. d) zák. o daních z příjmů. Tím ale výčet ustanovení českého právního řádu vztahujících se ke kryptoměnám bohužel zatím končí.

Finanční analytický útvar Ministerstva financí (dále jen „FAÚ“) zaujal oficiální stanovisko v září roku 2013 prostřednictvím metodického pokynu, který se meritorně zabývá přístupem povinných osob k digitálním měnám. Pokyn se především vymezuje ve vztahu k anonymnímu vlastnictví kryptoměn a možnému financování terorismu. Dále mj. explicitně uvádí, že „z hlediska zachování elektronické stopy mohou být takové platby **dоследovatelné, s ohledem na anonymitu uživatelů a další podmínky těchto ‚služeb‘ je používání měny tohoto typu z hlediska opatření proti praní peněz a financování terorismu třeba považovat za velmi rizikové“.** FAÚ v pokynu vyzývá všechny povinné osoby, aby v souvislosti s nákupem/prodejem jakékoli digitální měny, jako je např. bitcoin,²⁹ byla každá platba nad hodnotu 1 000 eur posouzena jako velmi riziková s návazností na rozhodnutí o dalších opatřeních. U transakci nad hodnotu 15 000 eur ukládá povinnost oznámení o podezřelém obchodu postupem dle ust. § 18 AML.

V českém prostředí se prozatím řeší jediná kauza na trestněprávním základu. Krajský soud v Brně poslal na devět let do vězení Tomáše Jiříkovského, kterého žaloba vinila z krádeže bitcoinů z internetového Ovčíchho tržiště v přepočtu asi za 16 milionů Kč, z obchodování s drogami a z nedovoleného ozbrojování.³⁰ Rozsudek ze dne 9. 10. 2017 zatím ke dni sepisu tohoto pojednání není pravomocný, obě strany si ponechaly lhůtu pro podání odvolání.

Vývoj výkladu a stanovisek ČNB, zejména k problematice obchodování s kryptoměnami, je velmi opatrný,

20 Kontrola se zaměřuje na operace s bitcoiny mezi uživateli, kteří čekají na potvrzení. Např. zaslání bitcoinů mezi uživateli, platby vůči třetí stranám – v obchodech, bankomatech atd.

21 Počáteční investice do PC komponentů, náklady za spotřebovanou elektrickou energii.

22 Tzn., že je nutné, aby PC pracoval delší dobu, čímž spotřebovává více energie.

23 Je to patrné při pohledu do nabídek jednotlivých obchodů, kde je řada grafických karet a procesorů beznadějně vyprodaná. A to platí i v České republice.

24 V ČR lze bezproblémově platit bitcoiny třeba na Alza.cz. „Průměrná objednávka se pohybuje momentálně v částce kolem 8 000 Kč, největší objednávka byla v hodnotě 560 000 Kč,“ uvedl dne 5. 9. 2017 pro server Novinky.cz Igor Pauer, e-commerce business director Alza.cz.

25 V současné době se pohybuje okolo 5 300 USD (116 000 Kč) za 1 BTC.

26 Prohlášení výkonného šéfa americké banky JP Morgan Jamieho Dimona ze září 2017 o tom, že bitcoin je podvod.

27 Ke dni 29. 10. 2017 je kurz 5 795,83 USD/1 BTC.

28 Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.

29 Dále např. litecoin, terracoin atd.

30 Kauza „Tržiště Sheep Marketplace“, česky Ovčí tržiště.

ovšem názorově konstantní. Východiskem je rok 2014, kdy ČNB zaujala stanovisko,³¹ že „data evidovaná v protokolu bitcoin nemají charakter pohledávky držitele bitcoinů za jinou osobou, nejsou to tedy bezhotovostní peněžní prostředky ani elektronické peníze tak, jak jsou specifikované v ust. § 4 zák. č. 284/200 Sb., o platebním styku (dále jen „ZPS“), resp. peněžní prostředky ve smyslu ust. § 2 odst. 1 písm. c) ZPS“.³² Ohledně uznání bitcoinu za tzv. „soukromé peníze“ vychází ČNB z vyjádření německého ministerstva financí pro daňové účely. Toto vyjádření výslovně uvádí, že „bitcoiny nejsou elektronické peníze ani zákonné platidlo, a proto nemohou být klasifikovány jako devizy ani jako valuty (cizoměnové oběhivo)“, místo toho je označuje za „zúčtovací jednotku“, což je institut německého práva, který nemá v českém právu ani právu EU obdobu. Podle ČNB nákup či prodej bitcoinů na vlastní účet nepředstavuje žádnou z platebních služeb podle ust. § 3 odst. 1 ZPS ani bezhotovostní obchod s cizí měnou [ust. § 2 odst. 1 písm. e) ZPS]. „Stejně tak nepředstavuje žádnou platební službu ve smyslu ZPS provedení transakce v rámci protokolu bitcoin (např. zaslání určitého množství bitcoinů jinému uživateli protokolu) ani vedení účtu v bitcoinech (kdy za vlastníka bitcoinů spravuje jeho bitcoin, typicky v rámci virtuální peněženky na internetové stránce, jiná osoba). V případě směny (resp. nákupu) bitcoinů za české koruny nebo jinou měnu také nejsou splněny znaky směnárenského obchodu, který je definován jako směna bankovek, mincí nebo šeků znějících na určité měnu za bankovky, mince nebo šeky znějící na jinou měnu (ust. § 2 odst. 1 zákona o směnárenské činnosti), tj. není splněn znak hmotné podoby předmětu směny ani znak znějící na určitou měnu. Bitcoinů nevykazují znaky investičního nástroje podle ust. § 3 zákona o podnikání na kapitálovém trhu, protože nemají povahu cenného papíru (ani zaknihovaného, mj. v nich není vtěleno žádné právo) ani derivátu.“

31 Dokument ČNB Obchodování s bitcoinů/Je k obchodování s bitcoinů nebo k jejich směně potřebné povolení ČNB?

32 „Shodně např. Evropská centrální banka, materiál Virtual Currency Schemes z října 2012, str. 43, nebo německý orgán dohledu (BaFin) ve vyjádření označeném Merkblatt – Hinweise zu dem Gesetz über die Beaufsichtigung von Zahlungsdiensten (Zahlungsdienstenaufsichtsgesetz – ZAG), bod 4. b) Definition E-Geld (§ 1a Abs. 3 ZAG) – Tatbestandliche Grenzen des E-Geld-Begriffs im ZAG; dostupné na stránkách BaFin“.

33 Takové povolení ČNB ani nemůže udělit.

34 „Výjimkou je: a) obchodování s deriváty na bitcoinů, takové deriváty mohou v závislosti na podobě obchodování naplnit znaky investičních nástrojů a k obchodování s nimi pak může být nutné povolení obchodníka s cennými papíry, b) správa fondu investujícího do bitcoinů, ať už by se jednalo o fond nabízený veřejnosti (pak je vždy nutné povolení ČNB), nebo jen omezenému okruhu investorů (pak postačí za určitých podmínek registrace ČNB), c) provádění platebních transakcí v souvislosti s organizací obchodů s bitcoinů, např. v rámci burzy zaměřené na virtuální měny, pokud by určitá osoba prováděla převody bezhotovostních peněžních prostředků nebo elektronických peněz mezi kupujícími a prodávajícími a byly by naplněny znaky poskytování platebních služeb (nešlo-li by o výjimky podle ust. § 3 odst. 3 ZPS).“

35 Je však třeba upozornit, že soustavné odmítání tuzemských bankovek a mincí by mohlo naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu ohrožování oběhu tuzemských peněz podle ust. § 239 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, který stíhá toho, „kdo bez zákonného důvodu odmítá tuzemské peníze“.

36 Právní úprava převodu platebních transakcí ovšem jako nejkratší dobu převodu platebních transakcí vymezuje jeden pracovní den. Platební převody napříč bankami tak v zásadě v době pracovního klidu a svátcích neprobíhají.

37 Zákonem garantované lhůty pro provádění platebních transakcí obsahují ust. § 108-114 ZPS.

S ohledem na výše uvedené stanovisko **přijala ČNB ve vztahu k bitcoinu tři základní závěry:**

1. Obchodování s bitcoinů nevyžaduje povolení ČNB³³ a nepodléhá dohledu ČNB.³⁴
2. Finanční instituce s povolením ČNB nesmějí na základě tohoto povolení s bitcoinů obchodovat nad rámec správy vlastního majetku, tedy způsobem vyžadujícím podnikatelské oprávnění.
3. Povolení ČNB není potřebné ani k přijímání úhrad zboží a služeb prostřednictvím bitcoinů.³⁵

Z hlediska finančního práva považují za důležitou velmi čerstvou novelu zák. č. 235/2004 Sb., o DPH (dále jen „ZDPH“), prostřednictvím zák. č. 170/2017 Sb., který je účinný od 1. 7. 2017. Uvedená novela mj. rozšířila institut ručení o ust. § 109 odst. 2 písm. d), podle kterého nově „příjemce zdanitelného plnění ručí také za nezaplacenou daň z tohoto plnění, pokud je úplata za toto plnění poskytnuta zcela nebo zčásti virtuální měnou podle právního předpisu upravujícího některá opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“. Novela byla doplněna dodatkem č. 1 Generálního finančního ředitelství pod č. j. 70 857/17/7001-20118-012287, ve kterém se uvádí, „že příjemce zdanitelného plnění ručí za nezaplacenou daň z tohoto plnění, pokud je úplata za toto plnění poskytnuta zcela nebo zčásti virtuální měnou podle právního předpisu upravujícího některá opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Současné vymezení definice virtuální měny podle zák. č. 253/2008 Sb. lze charakterizovat jako elektronicky uchovávanou jednotku bez ohledu na to, zda má či nemá emitenta, která není peněžním prostředkem ve smyslu zákona o platebním styku, ale je přijímána jako „platba“ za zboží/služby i jinou osobou odlišnou od jejího emitenta. Z hlediska posouzení podmínek pro vznik ručení je rozhodné uskutečnění úhrady za dotčené zdanitelné plnění prostřednictvím virtuální měny. Ručení takto vznikne, ať již šlo o úhradu virtuální měnou celkovou (za celé zdanitelné plnění), anebo jen částečnou (včetně příp. záloh). Vzniká pak vždy ve shodném rozsahu, a to do výše nezaplacené DPH za celé plnění.“

Mají mít bitcoinů v naší společnosti své místo?

Pokud jsem se prozatím na zvolenou problematiku snažil nahlížet objektivním způsobem, je nyní namísto interpretovat vlastní hodnocení, postavené na čistě subjektivním základě. Výchozím bodem mého hodnocení bude nejenom náhled běžného občana, ale také úvahy plynoucí z výkonu pozice soudního exekutora, jakožto profese, kterou vykonávám.

Měna bitcoin, resp. její uživatelsky atraktivní podoba, reflektuje v plné míře dnešní technologické možnosti, a především poptávku lidí. Tuto skutečnost dokladuje zejména rychlost provedení platební transakce. V rámci technologie blockchain jsou platební operace provedeny neprodleně (jakákoli faktická vzdálenost mezi uživateli je zcela nerozhodná). Lze spolehlivě oponovat, že zavedení aplikací elektronického bankovníctví posouvá dosavadní bankovní systém v podstatě také do režimu nepřetržitého náhledu a online uživatelských transakcí.³⁶ Bankovní provedení platebních transakcí, byť se historicky postupně z řádu dnů posouvá fakticky i k několika hodinám,³⁷ stále nedosahuje rychlosti provede-

né transakce, která je pro měnu bitcoin tak typická. Zavedený bankovní systém, pokud hodlá udržet krok s nově nastupujícími digitálními měnami, by se měl ihned vydat cestou implementace zrychlení bankovních převodů a snížit výrazným způsobem svoji konkurenční nevýhodu.

Základním stavebním kamenem celé infrastruktury kryptoměn a rovněž tak měny bitcoin je technologie blockchain – veřejná elektronická účetní kniha. **Budou-li kryptoměny měnami budoucnosti, každá naše platební operace s vlastními prostředky se stane veřejně dostupnou informací.** Jsme ochotni sami od sebe prolomit zákonem garantovanou ochranu uvedenou v ust. § 38 zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, tzv. bankovní tajemství? Nedomnívám se, že to je cesta, které se společnost uvnitř právního státu dovolává. Zřejmě již nemáme problém s tím, aby díky internetu nebo funkcím chytrých telefonů v podstatě kdokoli zjistil, kde se aktuálně pohybujeme, co si myslíme. O tom byla řeč v úvodu. Jsme ovšem připraveni vyrovnat se s tím, že v budoucnosti provedené platební transakce se stanou v blockchainu veřejně dostupnou informací?³⁸ Nechtě si každý zodpoví sám.

Transparentnost díky technologii blockchain je dle mého názoru velmi rozporuplná. Osobně rozlišuji *transparentnost vnitřní*, která se týká vnitřní infrastruktury této měny, a *transparentnost vnější*, tzn. vztah měny, resp. jejich uživatelů (vlastníků bitcoinů), ke třetím osobám, které nejsou do systému nijak zapojeny (např. orgány činné v trestním řízení, finanční úřad, soudní exekutoři atd.). Znalostí kombinace blockchainu ve spojitosti s činností těžařů nemám pochybnost o tom, že **vnitřní systém je zcela transparentní.** Prozatím neexistují zprávy o prolomení tohoto zabezpečovacího systému např. paděláním bitcoinů.

Moji důvěru v nastavený koncept ovšem zásadním způsobem ovlivňuje **absence tzv. transparentnosti vnější.** Je umocněna navíc tím, že koncoví uživatelé vystupují pod pseudonymem. Primárně netvrdím, že snaha bránit umístování prostředků do „anonymních“ struktur je snahou chybnou. Opak by totiž zakládal potřebu bránit investicím do čehokoli cenného, u čeho není na první pohled znám vlastník. Nezůstane ovšem bez povšimnutí, že díky „anonymnímu“ vlastnictví se nabízejí stále častěji skloňované pochybnosti globálního měřítka o financování terorismu nebo např. dětské pornografie.³⁹ **Na úrovni právního státu nemají žádné orgány aktuálně možnost získat potřebné informace z blockchainu ohledně informací o tom, kolik má konkrétní osoba bitcoinů. Což s sebou zcela jistě přináší pochybnosti např. při posouzení věrného majetkového obrazu osoby pro účely daňového nebo exekučního řízení.**

Důsledkem decentralizace měny neexistuje žádná autorita, které např. lze zasílat žádost o součinnost oprávněných osob známých z procesněprávních předpisů.⁴⁰ Stejně tak není žádná autorita, která bude odpovídat za škodu vzniklou uživatelům měny.

Jsem člověk, který dynamiku technologického pokroku vnímá jako užitečnou a nevyhnutelnou. Jeho přínos a uživatelské podmínky ovšem nemohou přesahovat přirozené hranice právního státu. **Bitcoin, přes všechna svá pozitivní, která ho bezesporu činí modernějším a atraktivnějším**

oproti tradičním fiat měnám, **nemá díky svému současnému formátu a aplikační praxi v právním státě své místo.** Rozumím tomu, že decentralizace je základní profilovou vlastností kryptoměn. Je ovšem nutné si uvědomit zejména její výše uvedené záporné vlastnosti, které nejsou tak intenzivně publikovány. Zastávám názor, že je nežádoucí, aby měna, kterou lze provádět řadu platebních transakcí za zboží nebo služby na území našeho státu, obíhala naším státem bez možnosti jakékoli kontroly. Je nemyšlitelné, aby díky své současné podobě měla místo v právním státě, nota bene, aby představovala modernější alternativu dosavadním měnám vzešlým z řádného zákonodárného procesu. **Budou-li zde patrné snahy s jasným úmyslem integrovat bitcoin do prostředí právního státu, bude nezbytně nutné, aby podstatným způsobem omezil svoji izolaci a otevřel se především vůči státním orgánům.**

Kryptoměny *de lege ferenda*

Jaký je možný budoucí vývoj kryptoměny bitcoin? Zapiše se do historie jako technologický projekt, který díky zákazu velmocí obchodovat s ním pomalu ztratí jakoukoli hodnotu?⁴¹ Nebo pod tíhou stále rostoucího zájmu a pozitivního ovlivňování ekonomického růstu se stane plně uznávanou a všeobecně obchodovatelnou měnou? Zvítězí právní stát, nebo populismus? Andreas Antonopoulos, vizionář bitcoinové komunity, se domnívá, že **„bitcoin je to samé pro peníze, co byl internet pro komunikaci“.**

Lze očekávat, že tak, jak postupným způsobem dochází k regulaci celého digitálního prostředí, dojde zcela jistě i k určité regulaci kryptoměn. Dovedu si představit, že jakákoli regulace bez dialogu zákonodárců a vizionářů kryptoměn povede postupně k jejich zániku. Je-li dnes ovšem zřejmé, že naše společnost poptává podobné aktivum, nevídám důvod, aby nevznikla kryptoměna na právním základu Georga Friedricha Knappa.

Příkladem budoucnosti by tak mohla být digitální měna celosvětové úrovně, která bude splňovat následující parametry. Jasná autorita, která bude výhradně spravovat blockchain. Do blockchainu budou mít za určitých podmínek možnost náhledu vyjmenované státní orgány, tzv. „oprávněné osoby“ (s možností případně měnu obstatit, např. rozhodnutím soudu, správního orgánu nebo soudního exekutora).

Autorita bude mít zákonnou povinnost odpovědět oprávněné osobě na žádost o součinnost. Z hlediska uživatelů si dovedu představit vlastnictví na tzv. kvazi anonymním základě v blockchainu, který by se projevoval v oblasti náhledu. V rámci „veřejného náhledu“ (náhled jakéhokoli uživatele) by mohli uživatelé vystupovat pod pseudonymem. V případě náhledu oprávněných orgánů – „náhled úřední“ – by

38 Navždy zapsanou v blockchainu, kam má každý uživatel neomezený přístup s možností vidět všechny transakce.

39 Příkladem už krátká historie bitcoinů zná několik.

40 Příkladem by mohl být soudní exekutor, který má v úmyslu zjistit, zda povinný vlastní toto digitální aktivum. Nejprve by se musel dostat k informaci z blockchainu s tím, že musí rovněž znát také pseudonym povinného.

41 V současné době se v podobném duchu velmi intenzivně vyjadřuje Čína.

ovšem byla zřejmá občanská identita uživatele tak, aby bylo zcela průkazné, která osoba kryptoměnu vlastní a v jakém množství.

Pokud se ještě více zamyslím a mám úmysl nezavrhnout zcela současnou fungující platformu, **dává mi velký smysl vznik jedné nadnárodní bitcoin banky, která bude mít své pobočky v každém státě.** Tato banka povede správu blockchainu, nicméně na národní úrovni do něj budou moci přistupovat oprávněné osoby daného státu v souladu s jeho právním řádem.

Již jsem avizoval, že z hlediska pracovní profese jsem soudním exekutorem. **Z titulu výkonu exekuční činnosti vnímám absenci právní úpravy kryptoměn jako značnou nevýhodu.** Je-li základním smyslem práce soudního exekutora nucený výkon exekučních titulů, je namístě, aby právní úprava občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a exekučního řádu (dále jen „ex. řád“) vybavila soudního exekutora všemi možnými moderními prostředky postihu majetku. Reakci na kryptoměny ovšem uvedené právní předpisy neobsahují.

Výše jsem uvedl, že postih měny bitcoin soudním exekutorem primárně naráží na její základní charakterovou vlastnost, kterou je decentralizace. Pokud by se ale její vývoj legislativně vymezil na konturách mnou nastíněného modelu *de lege ferenda*,⁴² nabízel by se následující cesta exekučního postihu takového aktiva. Svůj výklad budu interpretovat na třech základních bodech, které ve svém souhrnu představují páté činnosti soudního exekutora. Dají se pojmenovat následujícím způsobem:

42 Např. nadnárodní bitcoin banka s pobočkami v každém státě.

43 Konkrétním dotazem u zahraniční pobočky bitcoin banky, zda vede pro povinného účet ve virtuální měně.

44 Dnešní hodnota bitcoinu v českých korunách vychází z kurzu bitcoinu vůči USD nebo EUR.

45 Bude-li mít např. bitcoin obdobný charakter jako cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír či listiny představující právo na splacení dlužné částky. Samozřejmě je neustále nutné brát v úvahu jeho virtuální podobu.

46 Jednalo se o zajištěné bitcoiny na internetovém černém trhu.

47 Vycházím z ust. § 2 odst. 1 písm. l) AML.

- zjistit majetek,
- zajistit majetek,
- zpeněžit majetek.

Z hlediska mého právního názoru se bitcoin aktuálně nejvíce přibližuje investičnímu nástroji. Je pouze otázkou budoucnosti a legislativního vývoje, zda se posune na úroveň měny, či nikoli.

Z hlediska právní materie a postupu se jako nejméně složitá jeví situace v případě, že budoucí právní úprava bude považovat bitcoin za měnu, která bude vedena jako pohledávka povinného u peněžního ústavu působícího v tuzemsku. V takovém případě by soudní exekutor velmi rychle prostřednictvím součinnostního dotazu nabízeného ust. § 33 odst. 4 ex. řádu zjistil existenci vlastnictví této měny.⁴³ Následným postupem podle ust. § 303 a násl. o. s. ř. si lze představit blokaci měny bitcoin prostřednictvím exekučního příkazu příkázání pohledávky povinného z účtu. Jedinou oblastí, kde mohou nastat složitosti, je hodnota bitcoinu ke dni výplaty na zvláštní účet soudního exekutora vedeného pro exekuční platby.⁴⁴ Předpokládám, že v budoucnosti bude jeho kurz vyhlášován ČNB. K praktické aplikaci nastíněné možnosti by bylo nutné, aby terminologie „*v jakékoliv měně*“ uvedená v ust. § 303 odst. 1 o. s. ř. byla extenzivním výkladem rozšířena i o virtuální měnu. Přestože by výše uvedený postup působil transparentním dojmem, považuji ho za méně pravděpodobný.

Jako reálnější způsob se *pro futuro* nabízí jeho postižení jako „kvazi“ investičního nástroje⁴⁵ (i přes jeho čisté virtuální podobu) s následným prodejem v dražbě. Tuto vizi navíc podtrhuje skutečnost, že např. v USA nebo Austrálii již obdobné dražby proběhly.⁴⁶

Soudní exekutor by tak při postihu a následném zpeněžení měny bitcoin mohl postupovat v souladu s ust. § 334 a násl. o. s. ř. Nabízí se rozšíření ust. § 334 odst. 1 o. s. ř. o termín „*elektronicky uchovávaná jednotka bez ohledu na to, zda má nebo nemá emitenta*“.⁴⁷ Součinnostním dotazem na bitcoin banku by zjistil případné vlastnictví povinného. V kladném případě by provedl soupis bitcoinů dle ust. § 327a o. s. ř. Následné zpeněžení by bylo realizováno prostřednictvím obchodníka s cennými papíry nebo zahraniční osoby poskytující investiční služby v České republice.

Aplikace výše představeného modelu otevírá dle mého názoru možnost implementace nevyhnutelného technologického pokroku v měnové oblasti do legitimního prostředí právního státu. Primárním záměrem by mělo být zmírnění dnešního značně disproporčního postavení všech osob nebo jiných orgánů, které nemohou díky současnému formátu kryptoměn uplatnit vůči jejich uživatelům svá práva nebo oprávněné nároky. S hlubší znalostí problematiky jsem přesvědčen o tom, že zákonodárce bude mít velmi obtížný úkol. Nemohu formulovat jiný závěr, než že **z důvodu přirozené úlohy práva a právního státu nelze nad tímto novým institutem, jako doposud, přivírat oči nebo vyčkávat na vývoj ve státech s vyspělejší právní kulturou.** Jakýkoli jiný argument považuji za krátkozraký a nesystematický. Vlak vezoucích bitcoiny se dávno rozjel a jeho rychlost se každým dnem zvyšuje... ❀

Švýcarský advokát v Praze



Dr. iur. Julius Effenberger
evropský usazený advokát, člen ČAK
Malá Štupartská 6, 110 00 Praha 1
(u advokátní kanceláře Novický Mejzlík)
tel. 731 016 258

www.effenberger-law.com

mail@effenberger-law.com

Trestní odpovědnost právnických osob začleněných do koncernu – 2. část

Tento příspěvek je pokračováním již zveřejněné první části (BA č. 4/2018), ve které bylo pojednááno o zvlátnostech přičitatelnosti trestného činu právnickým osobám začleněným do koncernu. Toto pokračování se věnuje trestněprávním limitům obchodování mezi členy koncernu a řeší možnosti uplatnění trestní odpovědnosti vůči členovi koncernu pro vybrané trestné činy.



JUDr. Dalibor Šelleng

působí na katedře trestního práva
PF UK v Praze.

Trestní odpovědnost vycházející ze vztahů mezi dceřinou a mateřskou společností

Majetkové přesuny učiněné v rámci koncernu mohou mít nezřídka kdy také trestněprávní důsledky. Důvodem vysoké problematičnosti daného tématu je již zmiňovaná skutečnost, že koncern tvoří jednu hospodářskou jednotku, přičemž v rámci soutěžního práva se navíc uplatňuje tzv. *intra-enterprise* doktrína. Obsahem *intra-enterprise* doktríny je pravidlo pro situaci, kdy na jednání soutěžitelů nelze uplatnit předpisy soutěžního práva, neboť subjekty v předmětném vztahu tvoří jednu hospodářskou jednotku. Jde proto o jednání uvnitř podniku a v jeho důsledku nemohou subjekty mezi sebou navzájem vystupovat jako soutěžitelé. Jedná se pouze o vnitřní alokaci činností, která vznikla rozhodnutím osoby, jež vykonává v hospodářské jednotce kontrolu.¹ V rámci soutěžního práva se tudíž členové koncernu vůči sobě nemohou dopustit protiprávního jednání, avšak toliko na úseku porušení pravidel hospodářské soutěže. Protiprávnost jednání v rámci jiných právních odvětví mezi členy koncernu vyloučena není.

V rámci trestního práva tedy může být situace také odlišná. Otázkou protiprávnosti a trestní odpovědnosti je třeba se zabývat při zkoumání tzv. *intra-firm-tradingu*, kdy je nutné vymezit, **jaké limity relevantní z hlediska trestního práva existují v případě obchodování mezi společnostmi začleněnými do koncernu**. Při obchodování mezi společnostmi sice v zásadě platí princip smluvní svobody, avšak nelze zapomínat ani na nutnost dodržovat péči řádného hospodáře, jejíž porušení (tj. vznik protiprávnosti) může při naplnění dalších znaků předpokládaných skutkovou podstatou některých trestných činů vést k trestní odpovědnosti právnické osoby.

Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře má význam nejen jako jedna ze zákonem uložených povinností opatrovat nebo spravovat cizí majetek, jejíž porušení (úmysl-

né nebo z hrubé nedbalosti) může být trestným činem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 nebo § 221 tr. zákoníku, ale též v případě jiných trestných činů, kde se od ní odvozuje rozpor s jiným právním předpisem a porušení závazných pravidel obezřetného podnikání, obhospodařování majetku, odborné péče apod. (např. u zpronevěry podle § 206 tr. zákoníku, svěřeni cizí věci nebo jiné majetkové hodnoty, u porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 tr. zákoníku).²

Samotná skutečnost, že dceřiná společnost je ovládána mateřskou společností, nezabavuje členy orgánu dceřiné společnosti při výkonu funkce povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. **Případné odpovědnosti za újmu se však členové orgánu dceřiné společnosti zproští, prokáží-li, že mohli rozumně předpokládat, že újma vzniklá v zájmu mateřské společnosti bude v rámci koncernu v rozumné době vyrovnána přiměřeným protiplněním nebo jinými prokazatelnými výhodami plynoucími z členství v koncernu** (§ 81 odst. 2, § 72 odst. 1, 2 z. o. k.).³ Koncernové právo tedy umožňuje vyrovnání nejen finančním plněním, ale i jinými metodami (např. lepšími dodavatelskými podmínkami pro intra-koncernové vztahy apod.). Aby však bylo možné využít takovéto výhody koncernového práva, musí jít o tzv. příznaný koncern, který splnil svou notifikační povinnost o existenci koncernu (zveřejnění na internetových stránkách členů) ve smyslu § 79 odst. 3 z. o. k.⁴

V případě koncernu tak zůstává nutnost zkoumání dodržení péče řádného hospodáře, a to především tehdy, kdy statutární orgán dceřiné společnosti rozhodl o poskytnutí plnění mateřské společnosti za zcela neodpovídající protihodnotu. Taková situace přitom může být při majetkoprávních transakcích v rámci koncernu běžná. Stačí ostatně připomenout běžně používaný *cash-pooling*. V rámci *cash-poolingu* dochází ke vzájemnému poskytování peněžních prostředků mezi společnostmi začleněnými v koncernu. V praxi dochází k reál-

1 Viz M. Petr: Odpovědnost v soutěžním právu, Právnické fórum, 2009, dostupné online na: <http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d33482v42926-odpovednost-v-souteznim-pravu/> (22. 9. 2017).

2 Viz F. Půry: Některé zásadní souvislosti nové úpravy soukromého práva s postihem hospodářské a majetkové kriminality, Bulletin advokacie č. 9/2015, str. 30.

3 Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích však hovoří o zájmu koncernu, nikoli o zájmu mateřské společnosti (resp. řídicí společnosti). Srov. důvodovou zprávu k z. o. k., str. 29, dostupná online na: obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf (24. 9. 2017).

4 Viz důvodová zpráva k z. o. k., str. 30.

ným či fiktivním převodům peněžních prostředků mezi účty zúčastněných společností a tzv. master účtem. Master účet je účet určený pro koncentraci peněžních prostředků společností v koncernu a vyrovnání kreditních a debetních zůstatků na jednotlivých zúčastněných účtech. Zúčastněné společnosti mohou právě takto v rámci interních koncernových transakcí získávat nejen peněžní prostředky k financování podnikatelské činnosti, ale v rámci koncernu dochází i k výhodnějšímu úročení prostředků na bankovních účtech v důsledku jejich konsolidace.⁵ Při fiktivním *cash-poolingu* nedochází k fyzickým převodům hotovostních zůstatků, proto se nejedná o účetní plnění, kde je nutné zkoumat protiplenění. Naopak v případě reálného *cash-poolingu* je nutné zabývat se tím, zda má dceřiná společnost možnost v jakémkoli momentě „sáhnout“ na své peníze vedené na master účtu patřícím mateřské společnosti. Standardně budou podmínky ve skupině nastaveny tak, že se při reálném *cash-poolingu* bude jednat *de facto* o půjčku ve skupině a dceřiná společnost pak bude mít vůči mateřské společnosti nebo i ostatním členům koncernu pohledávku.⁶ Žádné přiměřené protiplenění ovšem od mateřské společnosti za takto poskytnutou „půjčku“ nedostane.

Jak uvádí Schubarth,⁷ rozhodující okolností při zvažování odpovědnosti při takovýchto transakcích bez přiměřeného protiplenění může být ochrana menšinových akcionářů nebo věřitelů dceřiné společnosti. Zde je vhodné připomenout konstatování Nejvyššího soudu, že „*účelem koncernového práva je chránit oprávněné zájmy osob, které mohou být ohroženy nebo dotčeny vztahy mezi propojenými osobami (členy podnikatelského seskupení – koncernu). Ačkoli jsou členové podnikatelského seskupení právně samostatnými subjekty, může vést výkon jednotného řízení v rámci daného seskupení k oslabení právního postavení věřitelů nebo společníků jednotlivých členů seskupení (obvykle ovládaných osob). Z toho důvodu i česká právní úprava ukládá členům podnikatelských seskupení zvláštní povinnosti.*“⁸

Lze tedy dovodit, že **při zvažování trestněprávní relevance plnění uskutečněného dceřinou společností za neodpovídající protihodnotu mateřské společnosti je nutné zkoumat, zda bylo zástupci dceřiné společnosti takového plnění poskytnuto za jeho důvodného předpokladu, že takto způsobena újma bude v rozumné době vyrovnána přiměřeným protipleněním nebo jinými prokazatelnými výhodami plynoucími z členství v koncernu.** Pokud členové orgánu dceřiné společnosti jednali s tímto důvodným předpokladem, nejednali zaviněně, a tudíž nespáchali trestný čin, který by bylo možné dceřiné společnosti přičítat. Naopak, pakliže dceřiné společnosti způsobili majetkovou újmu tím, že poskytli plnění mateřské společnosti bez přiměřeného protiplenění, aniž by důvodně předpokláda-

li, že tato újma bude následně v rámci koncernu vyrovnána, jednali protiprávně a zaviněně. Tato protiprávnost bude spočívat v porušení péče řádného hospodáře. Člen orgánu se této povinnosti nemůže zprostit ani s odůvodněním, že jednal na základě pokynu mateřské společnosti. Podle § 81 odst. 1 z. o. k. „*orgán řídící osoby může udělovat orgánům řízené osoby pokyny týkající se obchodního vedení, jsou-li v zájmu řídící osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídící osoba koncern.*“ Co se týče závaznosti takových pokynů, orgány dceřiné společnosti se těmito pokyny řídit nemusí, a to i právě vzhledem k povinnosti dodržovat povinnost péče řádného hospodáře směrem k dceřiné společnosti.⁹

Pokud jde o prokazování toho, zda zástupci dceřiné společnosti jednali s péčí řádného hospodáře, ust. § 52 odst. 2 z. o. k. sice stanoví, že důkazní břemeno v zásadě nesou zástupci společnosti, avšak jelikož je trestní řízení ovládáno zásadou vyhledávací a presumpce nevinny, je toto prokazování na orgánech činných v trestním řízení. Vodítkem v tomto smyslu může být i ust. § 52 odst. 1 z. o. k., dle něhož při „*posouzení, zda člen orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédne k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace.*“¹⁰

Trestní odpovědnost bude dle mého názoru ovšem v zásadě vyloučena, pakliže bude plnění poskytnuto mateřské společnosti tzv. sesterskou společností, tj. společností, v níž má mateřská společnost stoprocentní podíl. K žádné újme menšinových akcionářů zde dojít nemůže, neboť žádní takoví akcionáři nebudou existovat. Pokud jde o možné krácení věřitelů, lze odkázat na ust. § 71 odst. 3 z. o. k., z něhož vyplývá, že mateřská společnost ručí věřitelům dceřiné společnosti za splnění těch dluhů, které jim ovlivněná osoba nemůže v důsledku ovlivnění zcela nebo zčásti splnit. Z majetkových transakcí mezi oběma společnostmi tudíž ani věřitelům nebude moci vzniknout újma. Výjimku, kdy by bylo možné uvažovat nad trestní odpovědností i v tomto případě, představuje neexistence povinnosti ručení za situace, kdy plnění bylo sesterskou společností poskytnuto bez ovlivnění mateřské společnosti, neboť vznik zákonného ručení dle § 71 odst. 3 z. o. k. je spojen s uplatněním ovlivnění. Takovou situaci si však lze vzhledem k jejímu 100% podílu v sesterské společnosti pouze stěží představit.

K otázce plnění v rámci koncernu se ovšem nabízí i opačná varianta, tj. **případ, kdy mateřská společnost bez protiplenění poskytne plnění dceřiné společnosti, např. při nutnosti odvrátit její úpadek. Povinnost péče řádného hospodáře se uplatňuje i v tomto případě a o uplatnění trestní odpovědnosti bude možné uvažovat pouze tehdy, pokud by takováto podpora zjevně nepřinesla žádný užitek pro mateřskou společnost, resp. pro koncern.** V konečném důsledku totiž může finanční sanace dceřiné společnosti odvrátit úpadek i jiných společností v rámci koncernu, mateřskou společnost nevyjímaje, a takovýto krok tedy bude mnohdy legitimní a nutný k ochraně koncernu i jeho věřitelů.

Při zvažování trestní odpovědnosti v popsaném případě se mateřská společnost ne vždy bude moci odvolat na již uvedené ust. § 71 odst. 3 z. o. k. Mateřská společnost sice může argumentovat tím, že poskytnutím plnění dceřiné společnosti bez protiplenění nemohla být žádná újma mateřské společnosti způsobena, neboť za dluhy dceřiné společnosti ručila,

5 M. Sochor: Cash pooling a související povinnosti vůči České národní bance, dostupné online na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/cash-pooling-a-souvisejici-povinnosti-vuci-ceske-narodni-bance-96652.html> (22. 9. 2017).

6 Účetní zpravodaj, září 2014, str. 2, dostupné online na: <https://edu.deloitte.cz/cs/Content/Download/accounting-news-1409> (15. 9. 2017).

7 M. Schubarth: Verdeckte Vorteilszuwendungen – Konzernsanierung – Organhaftung – Unternehmenshaftung, str. 6, dostupné online na: www.martinschubarth.ch/files/70820.pdf (23. 9. 2017).

8 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3661/2010.

9 Blíže k tomu S. Černá: O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy, *Obchodněprávní revue* č. 2/2014, str. 33.

10 Viz F. Púry, op. cit. sub 2, str. 30.

a tudíž by její dluhy ve výsledku musela uhradit tak jako tak, avšak opět ne vždy tento ručitelství vztah bude skutečně existovat (dluhy nebyly způsobeny ovlivněním). O to více bude nutné v těchto případech zkoumat dodržení povinnosti péče řádného hospodáře. V českém prostředí se tak plně může uplatnit závěr, který vyslovil švýcarský soud ve svém trestním rozsudku ve věci úpadku koncernu *Swissair*. Soud uvedl, že mateřská společnost má z důvodu vlastnictví podílu v dceřiných společnostech dlouhodobý zájem na zajištění existence dceřiných společností a jejich rentability, neboť její vlastní existence a rentabilita může být na činnosti dceřiných společností závislá. Sanace dceřiných společností představuje z pohledu mateřské společnosti investici, která může ve středně- až dlouhodobém časovém horizontu vést k jejímu finančnímu prospěchu. Naopak, pokud mateřská společnost takovýto krok neučiní, může mít úpadek dceřiných společností negativní následky v podobě domino efektu v rámci celého koncernu. Podle rozsudku jsou sanační plnění možná tehdy, pakliže z nich lze do budoucna předpokládat užitek pro koncern.¹¹

Trestná činnost právnických osob začleněných do koncernu

Při řešení otázky, kterých trestných činů se mohou právnické osoby začleněné do koncernu typicky dopustit, je nutné nejprve poukázat na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. 8 Tdo 972/2016, dle něhož „za přičitatelné právnické osobě nelze považovat případy, kdy jednající osoba spáchá protiprávní čin sice fakticky jménem právnické osoby nebo v rámci její činnosti, ale takový čin je spáchán na úkor této právnické osoby. V takovém případě není smyslem zákona, aby byla vůči právnické osobě uplatňována trestní odpovědnost, a to přesto, že jinak platí obecný princip, že právnická osoba odpovídá za volbu osob oprávněných za ni jednat, jakož i osob, které za ni jednají. Je nutné zvažovat zejména povahu činu a záměr osoby, jednání za právnickou osobou v rámci trestného jednání, které by jí mělo být přičítáno, a to zejména při posuzování takových excesů za ni jednajících osob. V takovém případě je třeba uplatnit zásadu, že pokud byl čin v zásadě spáchán proti zájmům právnické osoby nebo na její úkor, nelze dovést trestní odpovědnost takto poškozené právnické osoby, ale bude uplatněna pouze trestní odpovědnost osoby jednající.“

Z tohoto rozhodnutí lze učinit závěr, že **koncernové společnosti nebudou přičitatelné trestné činy jejich zástupců, pakliže jimi byla způsobena újma zastupované společnosti.** To však vylučuje trestní odpovědnost pouze tam, kde jednáním zástupců společnosti byli poškozeni menšinoví společníci právě této společnosti. V situacích, kdy jednáním zástupců společnosti vznikne újma třetím osobám včetně věřitelů společnosti, bude uplatnění trestní odpovědnosti možné.

Typicky tak lze v oblasti koncernového trestního práva zvažovat trestní odpovědnost pro trestný čin poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku nebo pro trestný čin zvýhodnění věřitele dle § 223 tr. zákoníku. V rámci koncernu může dojít ke spáchání tohoto trestného činu, pakliže při převádění majetku z jedné koncernové společnosti do druhé dojde k poškození či zvýhodnění věřitele obchodní společnosti, jejíž majetek byl převeden. V daném případě přitom nepřichází

v úvahu uplatnění trestní odpovědnosti pro spáchání přečinu zneužití postavení v obchodním styku podle § 255a tr. zákoníku, dle něhož „kdo jako podnikatel, společník, člen orgánu, zaměstnanec nebo účastník na podnikání dvou nebo více podnikatelů se stejným nebo podobným předmětem činnosti v úmyslu opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch uzavře nebo dá popud k uzavření smlouvy na úkor jednoho nebo více podnikatelů nebo jejich podniků, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo zákazem činnosti.“ Takové jednání totiž zpravidla nezasahuje individuální objekt trestného činu zneužití postavení v obchodním styku podle § 255a tr. zákoníku, protože nikterak neovlivňuje rovnost na trhu, nejde o nepřipustný zásah a zneužití postavení obviněného v orgánech dvou podnikatelů při jejich konkurenčním boji, je-li jediným smyslem a podstatou jednání pouze tzv. vyvedení majetku z ovládané obchodní společnosti, která je ve špatném ekonomickém stavu, na jiný subjekt v rámci koncernu, aby mohl být takto vyvedený majetek dále použit a aby tento majetek nebyl užít k uspokojení věřitelů prvně uvedené obchodní společnosti.¹²

Spáchání trestného činu zneužití postavení v obchodním styku podle § 255a tr. zákoníku ovšem připadá v úvahu u mateřské společnosti tam, kde na podkladě jednání svých zástupců využívajících vztahy ovládaní nabyde majetek od dceřiných společností právě za účelem ovlivnění rovnosti na trhu. Předmětné ustanovení nezávisle na soukromoprávních předpisech upravuje specifický zákaz konkurence, když sankcionuje zneužití postavení ve dvou nebo více podnikatelských subjektech k uzavření smlouvy na úkor jednoho z nich v úmyslu opatřit sobě nebo jinému výhodu anebo prospěch. K trestní odpovědnosti za trestný čin zneužití postavení v obchodním styku podle § 255a tr. zákoníku postačí uzavření takové smlouvy nebo dání popudu k jejímu uzavření, aniž by musel v příčinné souvislosti s tím někdo utrpět škodu nebo někdo získat nějakou konkrétní výhodu nebo prospěch. Plně dostačující je, když pachatel takovým svým jednáním sleduje dosažení určité výhody nebo prospěchu, ať už pro sebe, nebo pro někoho jiného.¹³ Stejným nebo podobným předmětem činnosti dvou nebo více podnikatelských subjektů může být z hlediska trestní odpovědnosti podle § 255a tr. zákoníku zásadně každý předmět činnosti, v němž jsou tyto subjekty oprávněny podnikat, a to bez ohledu na skutečnost, zda v době spáchání trestného činu podle citovaného ustanovení skutečně podnikají právě ve shodném nebo podobném předmětu činnosti a zda jsou v reálném konkurenčním vztahu na trhu.¹⁴

K naplnění citované skutkové podstaty se dále nevyžaduje, aby uzavřená smlouva spadala do oblasti společného předmětu činnosti či se ho přímo týkala, takže uvedený zákonný znak nelze zaměňovat s požadavkem, aby uzavřená smlouva (na úkor jednoho ze subjektů, v nichž pachatel zároveň působil) byla součástí určité soustavné podnikatelské aktivity, ale

11 Bezirksgericht Bülach, 4. 6. 2007, i. S. Bruggisser, E. 4. 3. 4, cit. podle M. Schubarth, op. cit. sub 7, str. 18.

12 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 5 Tdo 1482/2016.

13 A. Drašík, R. Fremr, T. Durdík a kol.: Trestní zákoník: komentář, Wolters Kluwer, Praha 2015, str. 1936.

14 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1640/2005 (rozhodnutí pod č. 39/2006 Sb. rozh. tr.).

postačí i jednorázový obchod. Proto byl také v soudní praxi zaujat právní názor, podle něhož **není nutné, aby se smlouva uzavřená na úkor jednoho nebo více podnikatelských subjektů, v nichž pachatel zároveň působí, týkala přímo toho předmětu jejich činnosti, který je jim společný, přičemž může jít o jakoukoli smlouvu, třeba i neplatnou.** Smluvní stranou takové smlouvy pak může být i třetí subjekt, na jehož činnosti se pachatel nijak nepodílí.¹⁵

V případě koncernu se uplatňuje specifikum, že účast téže osoby ve statutárních orgánech právnických osob, které jsou součástí koncernu, není porušením zákazu konkurence (§ 109, 199, 441, 710 z. o. k.). To však bez dalšího neznamená, že takováto účast nemůže být posouzena jako znak objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu podle § 255a tr. zákoníku, neboť objektivně jde o postavení, které je v této skutkové podstatě popsáno *jako člen orgánu dvou nebo více podniků nebo organizací se stejným nebo obdobným předmětem činnosti.*

V tomto bodě lze tedy uzavřít, že **v rámci koncernu můžeme zvažovat trestní odpovědnost mateřské společnosti za jednání jejích zástupců pro trestný čin zneužití postavení v obchodním styku podle § 255a tr. zákoníku v případech tzv. *selftradingu* neboli obchodování ve svůj prospěch (na sebe) v souvislosti se zneužíváním postavení v dceřiných společnostech, a to na jejich úkor. Trestní odpovědnost ovšem bude připadat v úvahu pouze tehdy, pokud nedošlo k uhrazení újmy dceřiné společnosti nejpozději do konce účetního období, v němž újma vznikla, nebo v jiné dohodnuté přiměřené lhůtě podle § 71 odst. 2 z. o. k. Pouze tehdy totiž bude naplněn znak trestného činu spočívající v protiprávnosti.¹⁶**

Konečně, pokud jde o problematické otázky trestní odpovědnosti právnických osob v rámci koncernu, považují za vhodné poukázat na první pohled nejednoznačnou otázku trestní odpovědnosti pro trestný čin neoprávněné nakládání s osobními údaji dle § 180 odst. 2 tr. zákoníku. Uvedeného trestného činu se dopustí ten, „*kdo, byť i z nedbalosti, poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, již se osobní údaje týkají.*“ Klíčovou otázkou je, zda si jsou společnosti začleněné do koncernu navzájem v postavení *třetí osoby* ve smyslu citovaného ustanovení. Tato otázka se může řešit u zdra-

votnických zařízení či advokátních kanceláří začleněných do koncernové struktury.

Jelikož zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, žádné zvláštní ustanovení vztahující se na koncern neobsahuje, musíme vycházet ze samostatné právní osobnosti jednotlivých právnických osob zapojených do koncernu. Každá taková právnická osoba je tudíž **třetí osobou** vůči ostatním ve smyslu § 180 odst. 2 tr. zákoníku. **Pokud dceřiná společnost zamýšlí sdílet osobní údaje se svou mateřskou společností, vyžaduje se k tomu souhlas subjektu, jehož se tyto údaje týkají, a zároveň je nutné takovéto zpracování dat oznámit Úřadu pro ochranu osobních údajů podle § 16 zák. č. 101/2000 Sb.** Při předávání dat do některých zemí je navíc zapotřebí povolení k předání nebo předávání osobních údajů do jiného státu (viz § 27 zák. č. 101/2000 Sb.).¹⁷

Závěr

V tomto dvojdielném článku jsem nabídl řešení vybraných problematických aspektů dopadu právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob na obchodní společnosti, které jsou součástí koncernů. V zahraničí se setkáme i s komplexním označením této problematiky jako koncernového trestního práva, neboť jde o téma do značné míry propojené s právem podnikatelských seskupení, zakotveným u nás v zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. Ze vztahů ovládnání a řízení mezi mateřskou a dceřinou společností pak vyplývají specifika při řešení otázek spojených s přičitatelností trestného činu a páčání trestné činnosti v rámci koncernu.¹⁸ ❀

15 Viz Krajský soud v Českých Budějovicích ze dne 11. 11. 1998, sp. zn. 3 To 148/98 (rozhodnutí pod č. 36/2000 Sb. rozh. tr.).

16 Obdobně i J. Teryngel: Komentář k trestnímu zákonu, dostupný online na: <http://trestni.juristic.cz/484683/clanek/trz.html> (16. 10. 2017).

17 Blíže H. Adamová: Zpracování osobních údajů a jejich předávání v koncernu, Práce a mzda č. 2/2015, str. 21-24.

18 Tento článek vznikl v rámci projektu GAUK č. 138417 – Trestní odpovědnost obchodních společností.

inzerce

A KDE JSOU TY PENÍZE?!

- Služba vyhledávání financí zmizelých např. z „tunelování“, podvodných konkurzů nebo jiné trestné činnosti.
- Vhodné pro advokátní kanceláře a právní oddělení.
- Záruka efektivity celé služby – jasně dohodnutá výše odměny:

1000 € za úvodní zjištění úspěšnosti hledání + cílová odměna „success fee“. Kontakt: George J. Grüne george@grune.cz



Kolize dohody o srážkách ze mzdy a jiných příjmů s nařízeným výkonem rozhodnutí pro jinou pohledávku

Rekodifikace práva mají nejen přínosy, ale též své stinné stránky. Jednou z nich je nesporně rekodifikací pracovního i soukromého práva znejasněný status dohody o srážkách ze mzdy či jiných příjmů v případě střetu s exekučním příkazem, kterým soudní exekutor ukládá provádět srážky u téhož dlužníka/povinného pro jinou pohledávku.

Ač rekodifikátor zákoníku práce konstatoval, že se úprava pouze zpřesňuje,¹ plátcí mzdy stejně jako odborná veřejnost nyní hledají opět odpověď na otázku, která dle předchozí úpravy kladena nebyla. Důvodem je neustále stoupající průměrná zadluženost obyvatelstva kombinovaná s fenoménem vícečetných exekucí, u nichž výkon provádějí různé instituce. Cílem tohoto článku je zamyslet se nad otázkou, zda má exekuční příkaz ukládající provedení srážek ze mzdy či jiných příjmů přednost před srážkami prováděnými na základě dohod o srážkách ze mzdy a jiných příjmů.



Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.,

je advokátem v KŠB, advokátní kancelář, s. r. o., a docentem na PF UK v Praze.

Nebudeme si přitom situaci ulehčovat posouzením kolize dohody o srážkách ze mzdy či jiných příjmů s výživným pro nezaopatřené děti, kde by bylo možné argumentovat absolutní předností takovéto pohledávky.

Řešení naznačené výzkumné otázky je v praxi velmi sporné. Názor, že nařízená exekuce má přednost před srážkami prováděnými na základě dohody o srážkách ze mzdy, zveřejnilo Ministerstvo spravedlnosti ČR i Exekutorská komora ČR, dokonce jsou podnikány legislativní kroky (oddíl *Střet s nařízením výkonu rozhodnutí* tohoto článku). Ve shodě s takto naznačeným směrem výkladu řada autorů shodně potvrzuje, že dohoda o srážkách ze mzdy či jiných příjmů (dále jen „dohoda o srážkách“) musí ustoupit exekučnímu příkazu pro jakoukoli exekvovatelnou pohledávku.² Lze ovšem najít též názory na druhé straně spektra.³ A ty lze podpořit historicky subjektivním, systematickým i teleologickým výkladem, budeme-li analyzovat vývoj institutu dohod o srážkách ze mzdy o poznání důkladněji (oddíl *Stručný historický exkurs* a „*Nová*“ *pracovněprávní úprava* tohoto článku).

Pojem

Dohodu o srážkách ze mzdy uzavírá věřitel (fyzická či právnická osoba včetně státu) s dlužníkem, jímž může být z povahy věci jen osoba fyzická. Dohodu o srážkách ze mzdy lze sjednat též jako smlouvu *in favorem tertii* – např. věřitel se dohodne s dlužníkem, že srážky ze mzdy bude plátce (zaměst-

navatel dlužníka) provádět nikoli ve prospěch věřitele, nýbrž ve prospěch třetí osoby, od věřitele odlišné.

Dohoda o srážkách ze mzdy je nástrojem smluvního zajištění dluhu,⁴ který v sobě zahrnuje i funkci uhrazovací.⁵ Úprava v občanském zákoníku z roku 2012 se opětovně vrátila k možnosti zajištění jakýchkoli peněžitých dluhů; dosavadní omezení zajištění pouze na dluhy z titulu výživného či jiné dluhy, o nichž to stanovil zákon, které přinesl doprovodný zákon k zákoníku práce,⁶ tak padlo.

Věřitelem může být jak osoba odlišná od plátce mzdy, tak nově i samotný plátce. Je-li věřitelem samotný plátce mzdy, pak dohoda vzniká dosažením konsensu. Je-li však věřitelem osoba od plátce mzdy odlišná, je k dohodě nutný předchozí souhlas plátce mzdy (zaměstnavatele).

Podstatnými náležitostmi dohody je kromě obecných náležitostí právních jednání určitost vymezení zajišťovaného dluhu a rozsah srážek (tj. celková výše měsíční srážky). Z důvodů opatrnosti se doporučuje uvést též celkový rozsah dluhu. Dohoda o srážkách ze mzdy nemusí obsahovat specifikaci plátce mzdy, jenž má srážky provádět. Je způsobilá vázat

1 Srov. komentář k ust. § 145 až 150 a § 327, tisk č. 1153, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 2005. Ironií je, že v důvodové zprávě je výslovně uvedeno: „Zpřesněny byly rovněž vztahy ke zvláštním zákonům, a to k § 276 až 302 občanského soudního řádu.“

2 Namátkově lze odkázat na názory dostupné v následujících online článcích či písemných fragmentech <<http://www.danovy-portal.com/aktuality/exekucni-srazky-maji-prednost-pred-jiny-mi-dohodami-o-srazkach-ze-mzdy>>; <<http://www.podnikatel.cz/clanky/exekucni-srazky-a-jine-srazky-ze-mzdy-v-roce-2014-aktualni-pravni-vyklady/>>; <<https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/mzdy-a-prace/srazky-ze-mzdy-od-1-1-2014/>>; <<http://www.bezplatnapravniopradna.cz/online-zdarma/home/dotazy-exekuce/questions/3776-exekuce-a-dohoda-o-srazkach-z-platu-mzdy-vydelku-od-zamestnavatele.html>>. Vše citováno k 7. 10. 2017.

3 Tak V. Vighová: Pořadí srážek ze mzdy, *Práce a mzda* č. 8/2012, str. 60 (a též zde <http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d39208v49227-poradi-srazek-ze-mzdy/>); cit. 9. 10. 2017) a zřejmě i R. W. Fetter: Dohoda o srážkách ze mzdy a jiných příjmů jako zajišťovací prostředek k uspokojení pohledávky za zaměstnancem, *ZF* č. 3/2013, str. 19.

4 Důvodová zpráva opět mluví nepřesně o zajištění závazku, jakož i o zajištění pohledávky.

5 Z povahy věci je způsobilým prostředkem zajištění toliko peněžitých dluhů.

6 Zákon č. 264/2006 Sb.

kteréhokoli plátce mzdy, a ten se samozřejmě může v mezičase do splnění dluhu měnit. Pokud smluvní stranou není zaměstnavatel, pak k dohodě musí být připojen souhlas zaměstnavatele jako plátce mzdy. Dohoda o srážkách by zřejmě měla upravovat též způsob výplaty sražených částek věřiteli či jiné oprávněné osobě.

Občanský zákoník již od roku 2014 nevyžaduje písemnost dohody o srážkách, z povahy věci se ovšem doporučuje její sjednání v písemné podobě.⁷

Stručný historický exkurz

Instituce dohod o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů (dále „dohoda o srážkách ze mzdy“) byla do našeho občanského práva zavedena spolu s nabytím účinnosti občanského zákoníku z roku 1964 (ust. § 57 v původním znění). Vzhledem k samostatnosti pracovního práva upravil dohodu o srážkách též první československý zákoník práce v ust. § 246. Základním smyslem dohody o srážkách bylo předejít soudnímu sporu, resp. nucenému výkonu rozhodnutí. Věřiteli se tímto způsobem mělo dostat jistoty, že jeho dluh bude uhrazen.

Zákoník práce z roku 1965 přímo pořadí srážek ze mzdy neupravil, stalo se tak v prováděcím nařízení vlády č. 66/1965 Sb. Předmětné nařízení vlády v ust. § 20 vymezilo všechny klíčové principy právní úpravy, jež jsou určující též v platném ust. § 149 zák. práce, tzn. jiné než zákonné srážky ze mzdy se provádějí v rozsahu stanoveném v občanském soudním řádu; pohledávky, pro které byl soudem nebo národním výborem nařízen výkon rozhodnutí, způsob provádění srážek i pořadí jednotlivých pohledávek je upraveno v občanském soudním řádu; explicitní úprava pořadí srážek prováděných na základě dohody o srážkách a zachování tohoto pořadí v případě změny organizace.⁸ L. Drápal, někdejší soudce Nejvyššího soudu ČR, k úpravě dohody o srážkách napsal: „V případě, že jsou ze mzdy či jiného příjmu zaměstnance prováděny srážky pro více pohledávek (nároků), uspokojují se postupně -

bez ohledu na to, zda se srážky provádějí na základě výkonu rozhodnutí nařízeného soudem, daňovým nebo správním orgánem anebo na základě dohody o srážkách ze mzdy (...).“⁹ Podobný výklad potvrzující výjimečnost dohody o srážkách z hlediska civilního procesu potvrzují též ministerští úředníci ve svých komentářích. Někteří dohodu o srážkách označují za alternativu k výkonu rozhodnutí,¹⁰ jiní ji klasifikují jako právní titul pro srážky, které právní předpisy „nezahrnují“.¹¹ Možnost dohody o srážkách nebyla upravena jen v pracovněprávních předpisech, ale též v zákonech o sociálním zabezpečení. Příkladem je ust. § 70 zákona o sociálním zabezpečení z roku 1975, který upravil dohodu o srážkách z dávek. Citace předmětného ustanovení nám až překvapivě připomene následující vývoj dohody o srážkách v občanském zákoníku z roku 1964, resp. novou úpravu v občanském zákoníku z roku 2012: „Dohody o srážkách z dávek mohou být uzavřeny jen pro pohledávky na výživném, popřípadě na příspěvku na výživu, a to až do poloviny dávek.“

Právě k této úpravě Nejvyšší soud konstatoval rovnocennost srážek prováděných na základě dohody o srážkách a srážek nařízených v rámci výkonu rozhodnutí.

Stanovisko Nejvyššího soudu¹² znělo: „Jestliže srážky z důchodu mají být prováděny jak na základě dohody o srážkách z dávek, tak na základě soudem nařízeného výkonu rozhodnutí, a to v těch případech, kdy výkon rozhodnutí srážkami z dávek je veden pro přednostní pohledávku na výživném (§ 279 odst. 2 o. s. ř.), je třeba vyjít ze zásady, že ten, kdo nařízeným výkonem rozhodnutí vymáhá svoji pohledávku na výživném, nemůže být v nevýhodě proti tomu, jehož pohledávka stejného druhu je uspokojována na základě dohody o srážkách z dávek; tato zásada platí i naopak. Pohledávky tohoto druhu jsou svou povahou pohledávkami přednostními, a nelze proto považovat za rozhodné, zda pro tyto pohledávky byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami z dávek či zda jsou uspokojovány na základě dohody podle ust. § 70 odst. 1 zák. č. 121/1975 Sb. Z toho důvodu také může nastat pouze souběh mezi těmito pohledávkami.“

Jak již bylo konstatováno, rekonfigurací pracovního práva mělo být dosaženo mj. zpřesnění úpravy srážek ze mzdy, včetně ujasnění vztahu k občanskému soudnímu řádu.¹³ Principy tedy měly zůstat stejné, včetně klíčového příkazu, že pro výkon rozhodnutí srážkami platí předpisy o výkonu soudních rozhodnutí srážkou ze mzdy.¹⁴

„Nová“ pracovněprávní úprava

Zákoník práce z roku 2006 má specifickou úpravu pořadí srážek ze mzdy a jiných příjmů obsaženou v ust. § 148 a 149. Ta se uplatní jak v případě dohody o srážkách k uspokojení pohledávky zaměstnavatele (přímá aplikace), tak v případě dohody o srážkách ve prospěch jiného věřitele.¹⁵ Byla-li dohoda o srážkách ze mzdy uzavřena a zaměstnavatel s ní vyslovil souhlas,¹⁶ řídí se pořadí dnem, kdy byla dohoda o srážkách ze mzdy zaměstnavateli doručena.¹⁷ Zde je ovšem nutné upozornit, že teoreticky se může jednat též o situaci, kdy nový plátce mzdy nastupuje na místo předchozího plátce mzdy. V takovém případě zůstává zachováno pořadí původního plátce mzdy.¹⁸

Řešení nastíněné výzkumné otázky spočívá ve výkladu ust.

7 Pracovněprávní úprava dohody o srážkách ze mzdy v ust. § 246 zák. práce 1965 i v ust. § 327 zák. práce z roku 2006 ve znění do svého zrušení k 31. 12. 2013 stanovila povinnou písemnou formu pod sankcí neplatnosti.

8 K. Witz a kol.: Československé pracovní právo, učebnice, Orbis, Praha 1967, str. 271.

9 M. Součková a kol.: Zákoník práce, komentář, 4. vydání, C. H. Beck, Praha 2004, str. 647.

10 J. Hochman, L. Jouza, A. Kottner: Komentář k zákoníku práce a souvisejícím předpisům doplněný o výňatky z důvodových zpráv, judikaturu a vzory typických smluv a podání, Linde Praha, a. s., Praha 1999, str. 240.

11 J. Jakubka: Zákoník práce pro praxi, Anag, Olomouc 2004, str. 314.

12 Stanovisko kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Cpj 73/85, které bylo dokonce publikováno ve Sbírce Nejvyššího soudu 1985, č. 2-3, str. 153.

13 Srov. komentář k ust. § 145 až 150 a § 327, tisk č. 1153, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 2005. Dále též B. Kahle in M. Vysokajová a kol.: Zákoník práce, komentář, 5. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2015, str. 336.

14 Ust. § 20 odst. 2 nařízení vlády č. 66/1965 Sb. a ust. § 70 odst. 1 věta druhá zák. č. 121/1975 Sb. Dále srov. např. rozhodnutí (Rc) 5 Co 490/73.

15 Specialita k obecné úpravě v ust. § 2045 o. z., byť smysl je v obou předpisech v podstatě stejný. Pořadí je určeno dnem, kdy se o ní zaměstnavatel dozvěděl.

16 Odhlížíme od dohody k uspokojení pohledávky zaměstnavatele, která je v ust. § 146 písm. b) zák. práce upravena též.

17 Obecnou úpravu dle ust. § 2045 odst. 2 o. z. předchází ust. § 149 odst. 1 zák. práce.

18 Ust. § 149 odst. 4 zák. práce.

§ 148 odst. 2 zák. práce, které obsahuje dva příkazy. Jednak deleguje úpravu srážky ze mzdy, a to i srážek na základě dohody o srážkách, regulaci výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy v občanském soudním řádu, jednak vylučuje aplikaci úpravy pořadí pohledávky dle občanského soudního řádu na srážky dle dohody o srážkách.¹⁹

S přihlédnutím k historii této úpravy lze poukázat na smysl věty: „*Srážky ze mzdy smějí být provedeny jen za podmínek stanovených v úpravě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy v občanském soudním řádu*“, která klade srážky prováděné na základě dohody o srážkách na roveň srážkám nařízeným v rámci výkonu rozhodnutí. Předmětné ust. § 148 zák. práce počítá se specifickou úpravou pořadí dohody o srážkách, jež ovšem účelně zapracovává delegací do úpravy v občanském soudním řádu.²⁰

Střet s nařízením výkonu rozhodnutí

Základním kamenem úrazu „nové“ úpravy v ust. § 149 zák. práce je, že ji nejen Exekutorská komora ČR,²¹ ale především ani Ministerstvo spravedlnosti ČR již **nepovažují za efektivní způsob odklizení dluhů zaměstnanců.**²² Použité argumenty zde ovšem jdou jaksi proti sobě. Jako opora tvrzení, že dohoda o srážkách nemá účinky po nařízení výkonu rozhodnutí, se uvádí ust. § 282 a 277 o. s. ř., resp. podpůrně ust. § 109 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona.

Ust. § 282 o. s. ř. upravuje arrestatorium a inhibitorium (tedy příkaz nevyplácet sražené částky povinnému či jiné osobě a omezení povinného v právu na mzdu) a je pravda, že dohoda o srážkách ze mzdy zde speciálně upravena není. Dalším argumentem je ust. § 277 odst. 1 o. s. ř., tedy regulace toho, co se ze mzdy odečte či co se do ní započítává. Argument odkazem na účinek zahájení insolvenčního řízení pak má oporu v ust. § 109 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona, které zbavuje účinku dohodu věřitele a dlužníka, jež založila právo na výplatu srážek ze mzdy nebo jiných příjmů, s nimiž se při výkonu rozhodnutí nakládá jako se mzdou nebo platem. V dostupných komentářích k ust. § 282 a 277 o. s. ř. není s ust. § 148 zák. práce a dohodou o srážkách počítáno.²³ Bohužel též dostupné komentáře k insolvenčnímu zákonu nezmínují explicitně ust. § 148 zák. práce, ale ust. § 2045 o. z.²⁴ Dokonce ani důvodová zpráva k návrhu zákona, který byl následně publikován pod č. 294/2013 Sb., neuvádí ust. § 148 zák. práce, ale konstatuje: „*Doplnění § 109 odst. 1 insolvenčního zákona o písmeno d) je reakcí na úpravu obsaženou v § 2045 a násl. nového občanského zákoníku a logicky navazuje na úpravu obsaženou v § 2 písm. g) insolvenčního zákona (srov. i důvodovou zprávu k tomuto ustanovení). Je zřejmé, že dohoda o srážkách ze mzdy se v duchu označené úpravy nemůže prosadit (nelze ji uplatnit) poté, co nastanou účinky zahájení insolvenčního řízení (jinak by byl nevratným způsobem poškozen princip poměrného uspokojení věřitelů, jež insolvenčnímu řízení věvodí) [srov. bod 2].*“²⁵

Takto položeným argumentům lze oponovat historickým výkladem, a tedy poukazem na to, že ani jedno ze zmíněných ustanovení občanského soudního řádu se významově od účinnosti zákoníku práce z roku 1965 nezměnilo. Systematicky argument nás pak vede k tomu, že speciální úprava je obsa-

žena v zákoníku práce, který i občanský soudní řád potřebuje k výkladu pojmu mzda, náhrada mzdy, cestovní náhrady, pracovní poměr a další relevantní pracovněprávní instituty. Pokud procesní právo aplikuje bez jakýchkoli pochybností ust. § 109 a násl. zák. práce, pak nelze vznést argument, že zákoník práce je nepoužitelný, protože se jedná o převážně soukromoprávní předpis. Smysl ust. § 109 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona pak jde proti výkladům o nepoužitelnosti ust. § 148 zák. práce v tom, že předmětné ustanovení potvrzuje svou existenci speciální povahou dohody o srážkách.

Právě pro její specifickou povahu uznanou procesním právem je nutné vyloučit účinek této dohody v insolvenčním řízení, neboť dlužník by tak mohl efektivně zvýhodňovat jen některé své věřitele. Takové explicitní vyloučení ovšem v exekčním právu stále postrádáme.

To ovšem chtěla napravit jedna z posledních novel občanského soudního řádu. Novela ust. § 282 odst. 1 o. s. ř. zamýšlela na konci odstavce doplnit větu: „*Ode dne doručení nařízení výkonu rozhodnutí plátce mzdy neprovádí do výše podle § 276 srážky ze mzdy na základě dohody o srážkách ze mzdy.*“²⁶ Srážky na základě dohody o srážkách by bylo možné provádět pouze po provedení srážek na základě nařízeného výkonu rozhodnutí. V důvodové zprávě ke změně ust. § 282 odst. 1 o. s. ř. ministerstvo konstatovalo, že v insolvenčním i exekčním řízení shodně platí, že dohoda o srážkách je již nevykonatelná.²⁷

Tento novelizační bod byl nakonec vypuštěn na základě zásadní připomínky Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, které naopak dohodám o srážkách přisuzuje jejich relevantnost z hlediska exekčního práva.²⁸ Jiným dokladem tohoto názoru je poslední neúspěšná novela zákoníku práce, kde vypuštění úpravy dohody k uspokojení pohledávky zaměstnavatele dle ust. § 146 písm. b) zák. práce bylo odůvodněno: „*Věcným argumentem je, že by nemělo být možné, aby srážky sjednané mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem ve prospěch třetích osob nabývaly pořadí, a tím mohly odsouvat zajišťova-*

19 Shodně M. Andraščíková, P. Hloušková, E. Hofmannová, P. Knebl, Z. Schmied, L. Tomandlová, L. Trylč: Zákoník práce, prováděcí nařízení vlády a další související předpisy s komentářem k 1. 1. 2014, 8. aktualizované vydání, Anag, Olomouc 2014, str. 278.

20 Shodně tamtéž.

21 Srov. např. jisté indicie v rozhovoru dostupném zde <http://ekcr.cz/1/monitoring-medii/1845-podnikatel-cz-exekucni-srazky-a-jine-srazky-ze-mzdy-v-roce-2014-aktualni-pravni-vykklady-3-11-2014?w> (cit. 9. 10. 2017). Dále stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR ze dne 20. 1. 2016.

22 Srov. důvodovou zprávu k návrhu zákona, kterým se mění občanský soudní řád a další související zákony, č. j. OVA 251/17, PD KORNAEMF8NAV.

23 K. Svoboda, P. Smolík, J. Levý, R. Šínová a kol.: Občanský soudní řád, komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 980 a násl., či M. Hrdlička in P. Lavický a kol.: Občanský soudní řád, komentář, Wolters Kluwer, Praha 2016.

24 Tak T. Moravec: Komentář k § 109 [Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení – jejich výčet a trvání], in J. Hášová, H. Erbová, T. Moravec, L. Müllerová, V. Novotný, L. Smrčka, V. Šmejkal, P. Taranda: Insolvenční zákon, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 341.

25 Zvláštní část důvodové zprávy k bodu 64, tisk č. 929, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 2013.

26 Srov. novelizační bod 8 původní verze zákona, kterým se mění občanský soudní řád a další související zákony, č. j. OVA 251/17, PD KORNAEMF8NAV. Verze k 11. 10. 2016.

27 Zvláštní část důvodové zprávy k bodu 9. verze zákona, kterým se mění občanský soudní řád a další související zákony, č. j. OVA 251/17, PD KORNAEMF8NAV. Verze k 11. 10. 2016.

28 Dokument nazvaný Připomínky k návrhu zákona, kterým se mění občanský soudní řád a další související zákony, č. j. MPSV-2016/216996-51.

ci nebo exekuční srážky.²⁹ Vypuštěním úpravy této specifické dohody by dle navrhovatele měla být vyloučena možnost, „aby tyto platby ohrozily provádění dalších srážek ze mzdy“.³⁰

Závěr

Ust. § 148 zák. práce počítá s výkonem rozhodnutí dle občanského soudního řádu a obsahuje pro tento případ dva příkazy. Jeden z nich je nutné vyložit tak, že **dohoda o srážkách má specificky upravené pořadí; v jejím případě se tak pro určení pořadí nepoužije občanský soudní řád.** Výklad úpravy v ust. § 148 zák. práce, jakož i ust. § 282 a 277 o. s. ř. tak, že se pracovněprávní úprava pořadí dohody o srážkách uplatní pouze

tehdy, kdy zde není nařízen nucený výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, odporuje subjektivně historickému, systematickému, jazykovému i teleologickému výkladu. Takovýto výklad též odporuje samotnému smyslu dohody o srážkách, což je prevence. Pokud by věřitel dohody o srážkách věděl, že jej převede každý jiný věřitel, který důsledně využije možnosti získat exekuční titul a bude úspěšně žádat o nařízení výkonu rozhodnutí, pak by jistě i věřitel z dohody šel touto cestou.

Přesto je nutné podotknout, že pro všechny plátce mzdy, kteří byli či jsou konfrontováni s problémem kolize dohody o srážkách s nařízeným výkonem rozhodnutí, je tato zkušenost natolik poučná, že napříště neuzavírají dohody o srážkách ze mzdy či jiných příjmů, resp. nedávají souhlas k dohodám o srážkách ze mzdy či jiných příjmů uzavřených ve prospěch jiných věřitelů, než jsou oni sami. Tímto jednoduchým opatřením sice dochází k efektivnímu řešení předstřené výzkumné otázky, současně ovšem se podvazuje předmětný institut dohod o srážkách ze mzdy a jiných příjmů; institut, který jen taktak přežil rekodifikaci soukromého a pracovního práva.³¹ ❀

29 Zvláštní část důvodové zprávy bod 73, tisk č. 903, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 2016.

30 Tamtéž.

31 Tento příspěvek vznikl díky finanční podpoře poskytované v rámci výzkumného projektu „Soukromé právo a výzvy dneška“, id. č. Q03.

inzerce



Radost z jízdy

ADVOKÁTI, KDY, KDYŽ NE TEĎ?

LIMITOVANÁ NABÍDKA BMW X5 KOMFORT.

TEĎ JEN ZA 1 259 900 Kč BEZ DPH*

Paket KOMFORT obsahuje navigační systém Professional, adaptivní LED světlomety, komfortní přístupový systém a další výbavu pro vaše pohodlí i bezpečí. **Zhodnoťte osobně, rezervujte si termín schůzky na info@renocar.cz.** Více o limitovaných edicích na www.renocar.cz/advokati.

BMW RENOCAR Praha-Čestlice | Brno-Slatina

* BMW X5 xDrive25d KOMFORT se zvýhodněním 521 041 Kč. Kombinovaná spotřeba paliva v l/100 km 5,6. Emise CO₂ v g/km 146. Vyobrazení vozu je pouze ilustrativní. Nabídka je omezená.



Řetězení pracovních poměrů – Ústavní soud versus dosavadní praxe

S problematikou tzv. řetězení pracovních poměrů, tj. možnostmi opakovaného uzavírání pracovních poměrů na dobu určitou mezi týmž zaměstnancem a zaměstnavatelem, se v rámci své praxe setkala většina advokátů, alespoň tedy těch, kteří vykonávají generální praxi. S ohledem na nálezy Ústavního soudu¹ vydané v poslední době se jedná o problematiku vysoce aktuální. Ústavní soud totiž přistoupil k dané problematice zcela odlišným způsobem než doposud obecné soudy, takže nepochybně přidělal „chudáku“ advokátovi poskytujícímu právní rady v této oblasti další vrásky na čele, obzvláště pokud zastupuje klienta v již probíhajícím soudním sporu.



Mgr. et Bc. Luboš Kliment

je advokátem
ve Žďáru nad Sázavou.

Řetězení pracovních poměrů v českém právu

Co není zakázáno, je dovoleno. Toto pravidlo platilo i pro možnost opakovaně sjednávat pracovní poměr na dobu určitou mezi týmž zaměstnavatelem a zaměstnancem, avšak jen do 1. 3. 2004, kdy nabyla účinnosti novela zákoníku práce. Problematice řetězení pracovních poměrů, resp. jeho omezení, se věnovalo konkrétně ust. § 30 starého zákoníku práce. Starý zákoník práce byl sice s účinností od 1. 1. 2007 zrušen, ale nový zákoník práce – zák. č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. práce“), tuto právní úpravu v podstatě převzal, konkrétně v ust. § 39. Předmětné ustanovení bylo posléze ještě dvakrát novelizováno, přijaté změny se týkaly zejména objektivních mantinelů pro možné řetězení pracovních poměrů a také podmínek, za nichž lze tuto maximální dobu překročit. **Aktuální znění je však z pohledu zásadního ust. § 39 odst. 5 v základních rysech zcela shodné s původně přijatou právní úpravou.**²

Procesní možnosti stran při vzniku pře ve věci řetězení pracovního poměru

Procesní zájmy zaměstnance a zaměstnavatele při vzniku pře v oblasti řetězení pracovních poměrů lze hodnotit jako diametrálně odlišné. **Oběma stranám, tedy jak zaměstnanci, tak zaměstnavateli, se pro případ sporu v této právní oblasti nabízí v zásadě tři možné procesní postupy, resp. tři typy soudních návrhů, které mohou uplatnit. První je speciální návrh na určení, zda byly či nebyly splněny podmínky pro opakované prodlužování pracovního poměru ve smyslu ust. § 39 zák. práce. Druhou je pak obecná určovací žaloba podle § 80 písm. c) o. s. ř., na základě níž by soud přezkoumával a v rozsudku určil, zda pracovní poměr trvá, či nikoli. A konečně třetí pro-**

cesní variantou je žaloba na plnění, zde na zaplacení náhrady mzdy. Domnívám se, že není třeba podrobněji rozebírat variantu druhou a třetí, tedy obecnou určovací žalobu podle § 80 písm. c) o. s. ř. a žalobu na zaplacení náhrady mzdy, a podrobněji bych se chtěl zaměřit na speciální návrh na určení dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce.

Z hlediska výkladu ust. § 39 odst. 5 zák. práce, zejména s ohledem na možnost, resp. povinnost podat návrh na určení, zda byly či nebyly splněny podmínky pro opakované sjednávání nebo prodlužování pracovního poměru, lze uvažovat o dvou základních přístupech. Z pohledu skutkového stavu jde o situaci, kdy celková doba trvání postupně sjednávaných nebo prodlužovaných pracovních poměrů přesáhla objektivní, právním předpisem dovolenou mez, načež zaměstnavatel obdržel od zaměstnance oznámení o tom, že trvá na dalším zaměstnávání. **První přístup je přístup přívětivější k zaměstnavateli.** Kromě přesáhnutí objektivního limitu a oznámení zaměstnavatele musel zaměstnavatel nebo zaměstnanec podat speciální určovací žalobu ohledně splnění či nesplnění podmínek, jinak pracovní poměr skončil uplynutím sjednané doby. **Druhý přístup je přístup přívětivější k zaměstnanci,** dle kterého po oznámení zaměstnance musela být podána speciální určovací žaloba na podmínky, jinak se pracovní poměr změnil na pracovní poměr na dobu neurčitou. Oba přístupy měly své zastánce, první přístup zaujaly obecné soudy a zejména Nejvyšší soud.³ Druhý přístup byl preferován již v důvodové zprávě, poté jej zastávali někteří renomovaní autoři v odborné literatuře⁴ a následně se k tomuto přístupu přihlásil i Ústavní soud.⁵

1 Nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. II. ÚS 3323/14, a ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. III. ÚS 2703/15, dostupné z http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-3323-14_1 a http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-2703-15_1.

2 Na tomto místě i s ohledem na následující úvahy je vhodné připomenout základní pilíře přijaté právní úpravy. Legislativce obecně limitoval možnost řetězit pracovní poměry a stanovil pro řetězení podmínky. Ústavní soud sice posuzoval věc dle právní úpravy účinné do 31. 12. 2011 (maximálním limitem pro možnost řetězit pracovní poměry zde byla objektivní doba 2 let), ale jeho závěry jsou obecné a lze je použít i na později přijatou právní úpravu, včetně stávajícího režimu.

3 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2009, sp. zn. 21 Cdo 2923/2008, který byl uveřejněn pod č. 44 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2010, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 4. 2010, sp. zn. 21 Cdo 5008/2008, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3513/2012.

4 M. Bělina a kol.: Zákoník práce. Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2010, str. 167.

5 Op. cit. sub 1.

Dosavadní rozhodovací praxe obecných soudů vs. náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3323/14

Z pohledu judikaturní praxe soudů to již vypadalo, že se ustálila na právním názoru, že zaměstnavatel nebo zaměstnanec musí podat speciální návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce ohledně splnění či nesplnění podmínek, jinak pracovní poměr skončil uplynutím sjednané doby.⁶ Jiné procesní možnosti, tedy obecná žaloba na určení, zda pracovní poměr trvá, nebo žaloba na zaplacení náhrady mzdy, nemohly být bez současného podání návrhu dle § 39 odst. 5 zák. práce úspěšné.

Shora uvedené platilo toliko do doby vydání nálezu Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. II. ÚS 3323/14. V daném případně bylo z pohledu skutkového stavu nesporné, že stěžovatel byl zaměstnán u žalovaného na dobu určitou přesahující tehdy dovolenou mez, tj. 24 měsíců. Nepochybná byla i skutečnost, že stěžovatel v pozici zaměstnance oznámil neprodleně žalovanému v pozici zaměstnavatele, že chce být nadále zaměstnáván. Další nespornou skutečností byl fakt, že návrh na určení, zda byly či nebyly splněny podmínky ve smyslu § 39 odst. 5 zák. práce, nebyl podán ani ze strany zaměstnance, ani ze strany zaměstnavatele. Stěžovatel v této věci podal po uplynutí prekluzivní doby pro návrh dle § 39 odst. 5 zák. práce žalobu na určení trvání pracovního poměru podle § 80 písm. c) o. s. ř. Nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3323/14 bylo formálně rozhodnuto o zamítnutí ústavní stížnosti podané zaměstnancem. Ústavní soud, ač vydal zamítavý náleží, dospěl ke zcela jednoznačnému závěru, že stěžovatel je stále zaměstnancem žalovaného. Důvodem zamítnutí věci Ústavním soudem byl právní závěr, že k jakékoli žalobě byl povinen zaměstnavatel, nikoli zaměstnanec. Ústavní soud se zastal zaměstnance, když vyslovil, že pokud zaměstnanec zaměstnavateli oznámí v souladu s podmínkami stanovenými v § 39 zák. práce, že trvá na tom, aby ho zaměstnavatel dále zaměstnával, a není-li ani zaměstnancem, ani zaměstnavatelem podána speciální žaloba ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit uplynutím sjednané doby, tak platí, že se jedná o pracovní poměr na dobu neurčitou.

Lze shrnout, že toto rozhodnutí Ústavního soudu bylo přelomové ve dvou rovinách. První rovina je hmotněprávní: při splnění zákonných podmínek dojde ke změně pracovního poměru na dobu určitou na pracovní poměr na dobu neurčitou. Skutkově stručně vysvětleno na příkladu – souhrn doby řetězových pracovních poměrů na dobu určitou přesáhne dovolenou mez dle zákoníku práce, zaměstnanec zaměstnavateli oznámí, že chce být dále zaměstnáván, a dojde k automatické změně pracovního poměru na dobu neurčitou. Jediné, co tomuto může zabránit, je návrh zaměstnavatele dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce, kterému soud vyhoví.⁷

Druhá rovina je procesněprávní: Ústavní soud ve své podstatě formuloval zásadu, že zaměstnavatel nebo zaměstnanec musí

ve lhůtě dvou měsíců podat speciální návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce na splnění podmínek. Tento návrh je ve vztahu speciality k obecné určovací žalobě dle § 80 písm. c) o. s. ř., a tuto obecnou žalobu proto nelze jako procesní prostředek využít. Zde se také neubráním poznámce k tomu, jak je možné rozhodnout totožnou právní při. Nejvyšší soud v této konkrétní věci dospěl k tomu, že je naprosto jednoznačné, že žalobce není zaměstnancem žalovaného, a proto podané dovolání odmítl,⁸ následně totožnou věc Ústavní soud posoudil tak, že je naprosto jednoznačné, že žalobce jako stěžovatel je stále zaměstnancem žalovaného, a proto ústavní stížnost zamítl.⁹

A aby předmětné rozhodnutí bylo ještě více přelomové, tak z něho dle mého skromného názoru šlo *de facto* dovodit to, že jedinou možností obrany ze strany zaměstnance je podání žaloby na náhradu mzdy. Další rozhodnutí Ústavního soudu v této problematice tento názor zřejmě potvrdilo, k tomuto podrobněji níže.

Procesní možnosti stran po vydání nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3323/14

Na tomto místě bych se chtěl vyjádřit toliko a pouze z procesního pohledu ke shora nastíněným procesněprávním závěrům nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3323/14, tedy k tomu, že nelze použít v této věci obecnou určovací žalobu dle § 80 písm. c) o. s. ř., a jediným přípustným prostředkem obrany je speciální návrh dle § 39 odst. 5 zák. práce. Musím se popravdě přiznat, že jsem zpočátku shledával tento procesní koncept jako nepříliš šťastný. Kupř. mi nepřišlo rozumné dopředu vylučovat možnost podat obecnou určovací žalobu dle ust. § 80 písm. c) o. s. ř. a jako jediný procesní prostředek připustit speciální návrh dle § 39 odst. 5 zák. práce. Přece rozsah sporných otázek mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem nelze vtělit pouze do tohoto speciálního návrhu. Vzájemné vztahy zaměstnance a zaměstnavatele zahrnují veliké množství vzájemných práv a povinností a za určitých okolností by mohlo být rozhodnutí o obecné určovací žalobě dle ust. § 80 písm. c) o. s. ř. vnímáno jako efektivní způsob pro rozhodnutí pře, zda pracovní poměr mezi účastníky trvá, či nikoli. Na první pohled mi tedy tento koncept připadal poněkud kostrbatý. Ale po téměř roce od vydání předmětného nálezu musím vzít veškeré výhrady zpět. A to dokonce do té míry, že tento koncept přináší řešení, které je aplikovatelné nejen na budoucí spory, ale i na již vedené soudní spory, a dokonce i na soudní pře již skončené.

Z procesního hlediska mohou fakticky nastat tyto procesní situace:

- Zaměstnavatel nebo zaměstnanec podal návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce a soud o něm meritorně rozhodl. Pro tento případ je vše v pořádku i dle aktuální praxe Ústavního soudu.
- Zaměstnavatel ani zaměstnanec nepodali návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce, přičemž kterákoli strana poté podala obecnou určovací žalobu dle ust. § 80 písm. c) o. s. ř. Tato žaloba musela být podle dosavadní rozhodovací praxe obecných soudů zamítnuta. K tomuto zamítnutí sice došlo s odůvodněním, že pracovní poměr již skončil uplynutím sjednané doby, ale výroková část je dle aktuální praxe Ústavního soudu v pořádku, i když odůvodnění je

6 Op. cit. sub 3.

7 Zde záměrně nezmiňuji možnost podat tento návrh ze strany zaměstnance. Zaměstnanec pro podání tohoto návrhu nemá žádný racionální důvod. Z tohoto pohledu vnímám možnost podat návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce jako obranu určenou zaměstnavatelům.

8 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2014, č. j. 21 Cdo 1684/2014-120.

9 Náleží Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. II. ÚS 3323/14.

nesprávné.¹⁰ I pro tento případ je vše v pořádku dle aktuální praxe Ústavního soudu.

- Zaměstnanec ani zaměstnavatel nepodali ani návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce, ani obecnou určovací žalobu dle ust. § 80 písm. c) o. s. ř. Potom může zaměstnanec podat žalobu na zaplacení náhrady mzdy, ale o tomto podrobněji již v dalším nálezu Ústavního soudu.

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2703/15 – právní výklad řetězení pracovních poměrů uzavřen?

Dne 31. 8. 2016 vydal Ústavní soud pod sp. zn. III. ÚS 2703/15 nález, který vychází z nálezu sp. zn. II. ÚS 3323/14 a který jej dále rozvíjí zejména ve vztahu k nároku zaměstnance na zaplacení náhrady mzdy. Předmětem posuzování Ústavním soudem v této věci sp. zn. III. ÚS 2703/15 byl nárok stěžovatelky na náhradu mzdy, za situace, kdy se její pracovní poměr z důvodu řetězení pracovních poměrů na dobu určitou a jejího následného oznámení přeměnil na pracovní poměr na dobu neurčitou. Její zaměstnavatel jí však neumožnil vykonávat práci, a proto stěžovatelka požadovala přiznání náhrady mzdy. **Třetí senát Ústavního soudu sám konstatuje, že nevidí důvod odchýlit se od závěrů nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3323/14, s tím, že pravidla vymezená tímto rozhodnutím je třeba aplikovat nejen v řízení o určení trvání pracovních poměrů, ale též v eventuálním řízení o náhradu ušlé mzdy.**¹¹

Vyjasnění vztahu obecné určovací žaloby dle § 80 písm. c) o. s. ř. a speciálního návrhu dle ust. 39 odst. 5 zák. práce bylo provedeno nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3323/14. Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2703/15 poté dokončil právní výklad této problematiky i ohledně žaloby na zaplacení náhrady mzdy, a tím, dá se říci, řešení dané právní problematiky uzavřel. Pro pochopení dosahu vyslovených závěrů je nutné poukázat na to, že stěžovatelka před sporem o náhradu dlužné mzdy vedla se svým zaměstnavatelem neúspěšný spor o určení, že její pracovní poměr trvá, na základě podané obecné určovací žaloby dle § 80 písm. c) o. s. ř. Její žaloba byla v prvním stupni zamítnuta, rozhodnutí odvolacím soudem potvrzeno, její dovolání odmítnuto a ústavní stížnost poté také odmítnuta.

Legitimní očekávání účastníků již ukončených soudních sporů

Nyní bych chtěl laskavého čtenáře požádat o zamyšlení se nad informacemi v předcházejícím odstavci – obecné soudy (Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou, Krajský soud v Brně a Nejvyšší soud) se dobraly na základě podané obecné určovací žaloby dle ust. § 80 o. s. ř. toho závěru, že žalobkyně není zaměstnancem žalovaného, a proto byla podaná žaloba zamítnuta, a dokonce Ústavní soud podanou ústavní stížnost, jako zjevně neopodstatněnou, odmítl.¹² Následně stěžovatelka podala žalobu o zaplacení náhrady mzdy, jež byla Okresním soudem ve Žďáru nad Sázavou zamítnuta, Krajským soudem v Brně rozhodnutím potvrzena a Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky odmítl, úspěšná byla stěžovatelka až v řízení před Ústavním soudem, který vydal nález sp. zn. III. ÚS 2703/15. Stěžovatelka tedy v rámci dvou soudních pří, tj. v rámci sporu o náhradu mzdy spolu s předcházejícím řízením o obecné určova-

ci žalobě, byla procesně neúspěšná dvakrát u soudu prvního stupně, poté dvakrát u odvolacího soudu, dvakrát u Nejvyššího soudu a jednou u Ústavního soudu a až na osmý pokus byla procesně úspěšná v řízení před Ústavním soudem. A nyní se na věc podívejme pohledem protistrany, po sedmi vyhraných soudech byl v neprospěch tohoto účastníka v osmém řízení vydán předmětný nález.

Za takto postavené procesní situace se k otázce legitimního očekávání zaměstnavatele vyjadřuje i Ústavní soud v rámci odůvodnění svého nálezu: „Ústavní soud si je vědom skutečnosti, že vyhovění ústavní stížnosti je zásahem do legitimního očekávání vedlejší účastnice plynoucího z pravomocně ukončeného řízení rozsudkem odvolacího soudu ze dne 19. 11. 2007, č. j. 14 C 175/2007-32,¹³ stejně jako do požadavku právní jistoty odrážejícího se v zásadě, že pravomocně ukončené řízení nemá být znovu otevíráno. Přesto však je Ústavní soud toho názoru, že vyhovění ústavní stížnosti stěžovatelky nebude pro vedlejší účastnici jako právnickou osobu znamenat nepřiměřenou tvrdost.“¹⁴

Předně je namístě ocenit Ústavní soud, že se alespoň stručně vyjádřil. Na druhou stranu bych ale osobně viděl důvody pro respektování zásady legitimního očekávání u zaměstnavatele jinde. V první řadě v tom, že po oznámení zaměstnance zůstal zaměstnavatel zcela pasivní a nevyužil svého práva podat ve dvouměsíční lhůtě návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce. Taktické vyčkávání osoby, která disponuje potřebnými informacemi a nachází se v obecně takticky výhodnějším postavení, zda osoba nedisponujícími nezbytnými informacemi, tedy zaměstnanec, podá tento návrh, nepředstavuje naplnění zásady, že bdělému náleží práva, a do určité míry představuje zneužití dominantního postavení zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu. Na chování zaměstnavatele lze nahlížet i tak, že dobrovolně nevyužil zákonnou možnost obrany, a tím *de facto* uznal zaměstnancovo oznámení jako důvodné. Také bych si dovolil odkázat na argumentaci Ústavního soudu a zdůraznit, že Ústavním soudem citované zásady a právní prameny, z nichž při vydání předmětných nálezů vycházel, byly platnou a účinnou součástí právního řádu a pramenem práva, který zavazoval i zaměstnavatele.¹⁵

Po zamyšlení se nad procesní stránkou těchto soudních pří tak nelze než na tomto místě konstatovat, že **nejzásadnější argument pro ocenění procesního postupu vymezeného nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3323/14 je ten, že tento procesní koncept jako jediný dovoluje dostat principu legitimního očekávání účastníků.** Pohledem tohoto nálezu bylo zamítnutí obecné určovací žaloby procesně zcela v pořádku. K tomuto zamítnutí sice došlo s odůvodněním obecných soudů, že pracovní poměr již skončil uplynutím sjednané doby, ale výroková část je dle aktuální praxe Ústavního soudu v pořádku, i když odůvodnění obecných soudů bylo nesprávné.

10 Tamtéž.

11 Nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. III. ÚS 2703/15.

12 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 21 Cdo 3105/2011-127, a usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 4455/12.

13 Zde se jedná o evidentní překlep a záměnu data a čísla jednacího rozsudku soudu prvního stupně a soudu odvolacího, když správně má být v nálezu odkazováno na rozsudek ze dne 22. 3. 2011, č. j. 15 Co 196/2008-111.

14 Op. cit. sub 11.

15 Odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. III. ÚS 2703/15, bod 42 a 49.

S ohledem na procesní závěry Ústavního soudu nebyl v předmětných nálezech Ústavního soudu řešen vztah obecné úřovací žaloby dle ust. § 80 písm. c) o. s. ř. a žaloby na náhradu mzdy jako žaloby na plnění. Nyní se jedná již o teoretickou debatu, ale za situace, kdy zaměstnanec mohl žalovat na náhradu mzdy, bylo vůbec procesně přípustné žalovat na určení, zda pracovní poměr trvá? Nevyučovala možnost žalovat na plnění (náhradu mzdy) možnost žalovat na určení (zda pracovní poměr trvá)? Nebylo posouzení existence pracovního poměru pouze předběžnou otázkou, kterou si soud musel vyřešit, aby mohl rozhodnout o nároku na náhradu mzdy? A v návaznosti na tyto úvahy mohlo vzniknout u zaměstnavatele legitimní očekávání na základě rozhodnutí o nesprávně podané úřovací žalobě? Uvidíme, zda nám další rozhodovací praxe Ústavního soudu odpoví na tyto otázky.

Závěry Ústavního soudu v praxi

Na tomto místě se jeví vhodné převést vydané nálezy do praxe z pohledu praktického vztahu zaměstnance a zaměstnavatele a stanovit přehledná pravidla hry. Zaměstnavatel překročením objektivních podmínek pro možné řetězení pracovních poměrů podstupuje riziko, že mu za strany zaměstnance bude oznámeno, že trvá na dalším zaměstnávání. Po doručení tohoto oznámení má zaměstnavatel dva měsíce na to, aby podal k soudu návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce. Není-li tento návrh podán, tak se pracovní poměr automaticky změní na pracovní poměr na dobu neurčitou. Pokud zaměstnavatel nepřiděluje zaměstnanci práci a brání mu ve vstupu na pracoviště a ve výkonu práce, tak má zaměstnanec právo domáhat se náhrady mzdy z důvodů překážky v práci na straně zaměstnavatele soudní cestou.

Takto popsaná pravidla hry se zdají jasná a nevzbuzující rozpory, avšak naskýtá se otázka, jak posoudit situace, které nastaly před vydáním předmětných nálezů. Zejména ty, kdy zaměstnavatel takticky vyčkával s návrhem dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce, a když tento návrh nepodal zaměstnanec, tak dovozoval, že pracovní poměr skončil uplynutím doby. S ohledem na to, že právní úprava bránící řetězení pracovních poměrů byla přijata před delší dobou, tak lze uvažovat o situaci, kdy bude zaměstnavatel vyzván k zaplacení náhrady mzdy po dvou, třech, pěti letech poté, co mu zaměstnanec oznámil, že trvá na dalším zaměstnávání. Pokud pomínu možnost vznést námitku promlčení, tak procesní pozice zaměstnavatele nebude různá. Jestliže zaměstnanec aktivně projevoval vůli k tomu vykonávat práci, toto zaměstnavateli sdělil a vyzýval ho k umožnění vstupu na pracoviště a k přidělování práce, tak zde neexistuje spravedlivý důvod zaměstnanci náhradu mzdy nepřiznat.

Na vrub zaměstnavatele půjde z mého pohledu zejména to, že nepodal návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce. Tímto se zbavil obrany, kterou mu právní řád poskytoval, a svou nečinností fakticky uznal oznámení zaměstnance za správné. Resp. pokud by toto oznámení shledával nedůvodným, poté měl zákonem danou možnost se tomuto bránit. Nevyužití této zákonné možnosti má za následek jeho srozumění s možným negativním následkem, kterým je změna pracovního poměru na pracovní poměr na dobu neurčitou, přičemž logickým následkem této přeměny je povinnost na straně zaměstnavatele přidělovat zaměstnanci práci a za ni mu hradit mzdu.

Nicméně, nikdy nelze pominout to, že výsledkem činnosti soudů nemůže být bezprávi. Tedy povinností soudů jako integrální součásti demokratického právního státu by nepochybně měla být snaha o vydání spravedlivého rozhodnutí. Z pohledu účastníků tomu odpovídá právo na individuální posouzení každého případu při zohlednění jeho specifík. Z tohoto pohledu nyní lze těžko popsat všechny možné do úvahy připadající varianty a dopředu vyloučit možnost, že by zaměstnavatel nemohl dosáhnout zkrácení požadavků zaměstnance na náhradu mzdy. Ale tato možnost by měla přicházet v úvahu pouze ve zcela výjimečných a odůvodněných případech, přičemž o tomto postupu lze uvažovat pouze za období do vydání shora uvedených nálezů Ústavního soudu.

Osobně předpokládám, že nastiněné otázky budou zodpovězeny v rámci budoucí judikaturní praxe. Kupř. Okresní soud v Třebíči již dne 29. 3. 2016 rozhodl¹⁶ o oprávněnosti požadavku zaměstnance na náhradu mzdy za roky 2012 a 2013 (jedná se o totožnou osobu, k jejíž ústavní stížnosti byl vydán náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3323/14). Ve věci bylo podáno zaměstnavatelem odvolání, o němž již rozhodl Krajský soud v Brně.¹⁷ Ačkoli věc posuzoval totožný senát, který se dříve dobral jednoznačného závěru, že pracovní poměr žalobce skončil uplynutím doby, tak po intervenci Ústavního soudu uzavřel, že mezi účastníky existuje pracovní poměr na dobu neurčitou. Věc byla okresnímu soudu vrácena pouze k doplnění dokazování ohledně výše náhrady mzdy.

Za zmínku stojí skutečnost, že shora citované nálezy byly vydány jinými senáty Ústavního soudu. Personální složení jednotlivých senátů bylo zcela odlišné, proto již lze s opatrností hovořit o tvorbě ustálené judikatury Ústavního soudu ohledně této problematiky. V této souvislosti je namístě také poznamenat, že právní názory obsažené v odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu, resp. v jeho právní větě, mají-li obecnou povahu, jsou obecně závazné, tedy závazné při řešení typově shodných případů.¹⁸

K dané problematice se aktuálně vyjádřil Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1211/2017.¹⁹ Nejvyšší soud odmítl náleží Ústavního soudu a setrval na svém dosavadním výkladu spočívajícím v tom, že pokud není podán návrh dle ust. § 39 odst. 5 zák. práce, tak pracovní poměr skončí uplynutím doby. Těžko si lze představit dva rozdílnější přístupy k problematice řetězení pracovních poměrů než ty, které zaujaly Ústavní soud a Nejvyšší soud. Proti tomuto rozhodnutí Nejvyššího soudu byla podána ústavní stížnost a věc je vedena pod sp. zn. III. ÚS 2923/17. Je tedy nyní na Ústavním soudu, aby reagoval na postoj Nejvyššího soudu v této problematice. ❀

16 Rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 29. 3. 2016, č. j. 5 C 13/2015-147.

17 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10. 5. 2017, č. j. 49 Co 182/2016-196.

18 K tomuto srov. rozhodnutí Ústavního soudu (konkrétně sp. zn. I. ÚS 184/96, III. ÚS 200/2000, I. ÚS 77/97, II. ÚS 23/97, II. ÚS 156/95, I. ÚS 70/96, IV. ÚS 197/96 - Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 7, náleží č. 32; svazek 20, náleží č. 151; svazek 12, náleží č. 142; svazek 9, náleží č. 109; svazek 5, náleží č. 9; svazek 7, náleží č. 29; svazek 8, náleží č. 77).

19 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1211/2017. Dostupné z http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/7D7E7269A357B2B1C125819500473AF7?openDocument&Highlight=0,

Nejvyšší soud:

Nároky z porušeného předkupního práva podle občanského zákoníku z roku 1964 a jejich právní režim po účinnosti o. z.

Nároky podílových spoluvlastníků ze zákonného předkupního práva podle § 140 občanského zákoníku z roku 1964, vzniklé a uplatněné za jeho účinnosti, se podle tohoto právního předpisu posuzují i tehdy, jestliže k završení celého procesu dochází mimosoudní nebo soudní cestou po 1. lednu 2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2017, sp. zn. 33 Cdo 4817/2016

K věci:

Soud prvního stupně uložil žalovanému uzavřít s žalobcem kupní smlouvu, jejímž předmětem byl čtvrtinový spoluvlastnický podíl na specifikovaných pozemkových parcelách v katastrálním území a obci P. zapsaných na listu vlastnictví č. 660 u Katastrálního úřadu pro Ústecký kraj, katastrální pracoviště Louny (dále jen „nemovitosti“), a rozhodl o nákladech řízení.

Odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé potvrdil. Odvolací soud uzavřel, že pro rozhodnutí o uplatněném nároku z porušení zákonného předkupního práva je určující právní úprava účinná do 31. 12. 2013 (§ 140, § 602 a násl. zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů), že v řízení o uložení povinnosti prohlásit vůli je pasivně věcně legitimována i osoba nezapsaná v katastru nemovitostí jako vlastník a že v tomto řízení může soud jako předběžnou řešit otázku vlastnictví nemovitosti se zřetelem na právní úkony, které byly učiněny po porušení zákonného předkupního práva.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z toho, že při řešení vymezených právních otázek se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, příp. že řešil otázky, které v rozhodování Nejvyššího soudu nebyly dosud vyřešeny. Dovolatel má za to, že odvolací soud měl o právu uplatněném žalobou rozhodnout podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 a v jejím rámci posuzovat, zda v řízení o uložení povinnosti uzavřít kupní smlouvu k nemovitostem může být pasivně legitimován ten, kdo v katastru nemovitostí není jako vlastník zapsán, a zda může soud v takovém řízení předběžně posoudit otázku vlastnického práva a shledat, že stav zapsaný v katastru nemovitostí není v souladu se skutečným právním stavem, tj. že osobě zapsané v katastru, která se neúčastní soudního řízení, nesvědčí vlastnické právo k nemovitosti.

Z odůvodnění:

Odvolací soud vyšel z toho, že žalobce a A. D. byli podílovými spoluvlastníky předmětných nemovitostí v rozsahu $\frac{3}{4}$, resp. $\frac{1}{4}$. Kupní smlouvou ze 7. 4. 2009 převedl A. D. svůj spoluvlastnický podíl na žalované družstvo za kupní cenu 289 000 Kč (s právními účinky vkladu práva k 8. 4. 2009). Před uzavřením kupní smlouvy nenabídl žalobci odkup spoluvlastnického podílu. Žalobou z 20. 10. 2011, na jejímž základě bylo řízení zahájeno 24. 10. 2011 (§ 82 odst. 1 o. s. ř.), uplatnil žalobce nárok z porušení předkupního práva (§ 603 odst. 3 obč. zák. č. 40/1964 Sb.). Poté, co soud prvního stupně v dané věci vyhověl žalobě o nahrazení projevu vůle, žalované družstvo dopisem ze 17. 6. 2015 odstoupilo od kupní smlouvy ze 7. 4. 2007 s tím, že A. D. „nesplnil povinnost nabídnout svůj spoluvlastnický podíl ke koupi v rámci zákonného předkupního práva“, čímž „porušil zákonné podmínky pro uzavření kupní smlouvy podstatným způsobem“. Podle souhlasného prohlášení stran kupní smlouvy o změně práva k nemovitosti katastrální úřad v intencích doložené právní skutečnosti (odstoupení od smlouvy) provedl změnu zápisu v katastru nemovitostí tak, že spoluvlastníkem ideálních $\frac{3}{4}$ je žalobce a spoluvlastnicí ideální $\frac{1}{4}$ je Ing. V. Č. (místopředsedkyně představenstva žalovaného).

Následující námitky žalovaného nejsou s to založit přípustnost dovolání.

Závěry odvolacího soudu, že žalované družstvo je ve věci i nadále pasivně věcně legitimováno, přestože jako vlastník předmětných pozemků je v katastru nemovitostí zapsána jiná osoba, a že rozhodnutí katastrálního úřadu, kterým byl zapsán vklad vlastnického práva k nemovitostem [ať podle zák. č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů], není rozhodnutím správního orgánu o vlastnickém právu, kterým by byl soud vázán v tom smyslu, že by nemohl jako předběžnou řešit otázku vlastnictví, resp. odchýlit se při posouzení otázky, kdo

je vlastníkem, od stavu zapsaného v katastru, nevybočují z konstantní judikatury Nejvyššího soudu (srov. rozsudky ze dne 21. 12. 1999, sp. zn. 22 Cdo 305/98, ze dne 16. 4. 2007, sp. zn. 22 Cdo 880/2006, ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1242/2010, a usnesení ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 22 Cdo 3561/2009, a ze dne 18. 9. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1149/2012). Usnesení ze dne 19. 5. 2015, sp. zn. 33 Cdo 1374/2015, které dovolatel na podporu svých úvah zmiňuje, se v projednávané věci neuplatní, neboť Nejvyšší soud jím žádnou právní otázku neřešil (dovolání odmítl jako nepřipustné, protože dovolatelka zpochybnila pouze skutkové okolnosti).

Odvolační soud nepochybil, posuzoval-li při řešení předběžné právní otázky, která byla významná pro meritorní rozhodnutí, platnost jednostranného právního úkonu odstoupení od kupní smlouvy podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 (srov. § 3028 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Skutkovému základu, z něhož vycházel – že strany kupní smlouvy ze 7. 4. 2009 možnost od smlouvy odstoupit nesjednaly –, koresponduje závěr o neúčinnosti právního úkonu a odkaz žalovaného na § 49a a 597 obč. zák. č. 40/1964 Sb., v souvislosti se „zákonými důvody pro odstoupení“, je zjevně nepřipadný (okolnosti týkající se kvalifikovaného omylu, příp. odpovědnostního vztahu prodávajícího A. D., žalované družstvo v odvolacím řízení ani netvrdilo).

Dovolání je však přípustné pro vyřešení otázky hmotného práva, a to, zda se právní poměr z porušení zákonného předkupního práva řídí ustanoveními zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), nebo ustanoveními obč. zák. č. 40/1964 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2013, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (§ 237, 239 o. s. ř).

Podle ust. § 3028 o. z. se tímto zákonem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti (odst. 1). Není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů (odst. 2). Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti (odst. 3).

Pro právní poměry, které se týkají věcných práv, k nimž patří zákonné předkupní právo podílových spoluvlastníků podle § 140 obč. zák. č. 40/1964 Sb., platí tzv. nepravá retroaktivita. Právní skutečnosti, s nimiž je spojen vznik těchto vztahů, jakož i další právní následky, nastaly-li před 1. 1. 2014, se posoudí podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013. Půjde-li o nároky z předkupního práva vzniklé a uplatněné před na-

bytím účinnosti nového občanského zákoníku, tj. do 31. 12. 2013, je pro jejich posouzení určující právní úprava účinná do 31. 12. 2013, i když k završení celého procesu mimosoudní nebo soudní cestou dojde po 1. 1. 2014.

Lze uzavřít, že právní závěr odvolacího soudu, podle něhož právní vztah z porušení zákonného předkupního práva je třeba posoudit podle dosavadních právních předpisů (§ 3028 odst. 2 o. z.), je správný. Jelikož vady řízení, k nimž dovolací soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolatel nenamítal a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř].

Komentář:

Pro tentokrát jsme zvolili k uveřejnění rozhodnutí, které se týká předkupního práva podílových spoluvlastníků; jedná se o agendu, která se v poměrech podílových spoluvlastníků v souvislosti s provedenou rekonstrukcí občanského práva stane opět běžnou a častou agendou rozhodování civilních soudů. Pro přehlednost v rámci tohoto komentáře uvedme chronologicky etapy, ve kterých budou soudy spory ohledně předkupního práva nejčastěji řešit. Stranou v této souvislosti necháme spory, které byly zahájeny a také pravomocně skončeny ještě před nabytím účinnosti zák. č. 89/2012 Sb. Soudy se doposud uvedenou agendou zabývají především z pohledu intertemporálních ustanovení, byť zejména na stránkách právního a ne právního tisku se objevují náznaky možných problémů, které by měly být se znovuzavedením předkupního práva spojeny.

1. K porušení předkupního práva došlo ještě za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. a jeho § 140; nároky byly u soudu uplatněny za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. a k rozhodnutí o těchto nárocích dochází po nabytí účinnosti o. z. To je i případ publikovaného rozhodnutí, které zaujalo a odůvodnilo závěr, že v těchto případech je pro posouzení uplatněných nároků určující právní úprava účinná do 31. 12. 2013, i když k završení celého procesu mimosoudní nebo soudní cestou dojde po 1. 1. 2014.

2. V rozsudku ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 741/2018, se Nejvyšší soud zabýval posouzením důsledků porušení předkupního práva, ke kterému došlo ještě za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb., ale k soudnímu uplatnění těchto nároků spoluvlastník přistoupil až za účinnosti o. z. Rozhodnutí zde navázalo na předchozí závěry rozsudku sp. zn. 33 Cdo 4817/2016 s tím, že v těchto případech nedošlo v souvislosti s nabytím účinnosti o. z. k zániku vzniklých práv a tyto nároky se řídí obč. zák. č. 40/1964 Sb.

3. Porušení předkupního práva bude založeno v režimu již o. z., a to jeho přechodného ust. § 3062. Zde lze za základ řešení intertemporálních otázek považovat rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 30 Cdo 789/2016, který se vyslovil také ve prospěch aplikace obč. zák. č. 40/1964 Sb., došlo-li v průběhu plynutí jednorocní doby stanovené v § 3062 o. z. k porušení zákonného předkupního práva spoluvlastníka podle § 140 obč. zák. č. 40/1964 Sb. a uplatnil-li u soudu dotčený spoluvlastník po právu příslušný nárok jemu plynoucí z dosavadní hmotněprávní úpravy (s korekcí obsaženou v tomto rozhodnutí).¹ Uvedené rozhodnutí otevřelo v odborné literatuře diskusi nad některými složitými problémy, které byly

1 Proti uvedenému rozsudku byla podána ústavní stížnost, která je vedena u Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3926/16 a do dne sepsu tohoto komentáře o ní nebylo rozhodnuto.

2 K tomu srov. M. Králík: Podílové spoluvlastnictví: přechodná ustanovení a judikatura Nejvyššího soudu, <http://www.bulletin-advokacie.cz/podilove-spoluvlastnictvi-prechodna-ustanoveni-a-judikatura-nejvyssiho-soudu?browser=mobi>.

společně s dalšími, jejichž řešení z dosavadní judikatury Nejvyššího soudu nevyplývá, naznačeny a shrnuty v článku publikovaném také v Bulletinu advokacie.²

4. Porušení předkupního práva bude založeno opětovně již v režimu o. z., a to jeho novelizovaného § 1124; zde pak posouzení bude podřízeno režimu o. z.; judikatura Nejvyššího soudu však k těmto otázkám vzhledem k časovému rámci od účinnosti novelizace logicky ještě zcela schází.

Otázka intertemporality, resp. určení příslušné právní úpravy, je logicky jednou z prvních, které musela judikatura řešit. Další a neméně složité otázky spojené s předkupním právem na své řešení dosud čekají a odborná literatura některé z nich naznačila.

Je zajímavé, že z pohledu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, v jehož rámci existuje poměrně rozsáhlá specializa-

ce, se otázky spojené s předkupním právem mohou týkat činnosti zejména tří soudních oddělení – oddělení 22 Cdo, které řeší problematiku věcných práv, oddělení 30 Cdo, jež se zabývá spory o platnost a účinnost převodů vlastnických práv, a oddělení 33 Cdo, jehož náplň představují mj. spory ze závazkových práv. Proto se ustálená judikatura k předkupnímu právu bude tvořit za součinnosti více soudních oddělení, přičemž nelze vyloučit, že i ostatní soudní oddělení Nejvyššího soudu se v rámci své specializace otázek spojených s předkupním právem dotknou.

❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL. M., asistentka soudce Nejvyššího soudu, Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Ústavní soud:

Rozsudek musí vyhlásit i Nejvyšší soud

1. Na rozdíl od garance veřejného ústního jednání nejsou v případě povinnosti veřejného vyhlášení rozsudku v čl. 96 odst. 2 Ústavy připouštěny výjimky. Pravidlo veřejného vyhlášení rozsudku je bezvýjimečné a bezpodmínečné. Jde o ústavní imperativ, který platí i pro dovolací řízení u Nejvyššího soudu. Veřejné vyhlášení rozsudku nemůže být nahrazeno pozdějším zveřejněním rozsudku v databázi Nejvyššího soudu. Veřejné vyhlášení je takové, kdy účastníci řízení, stejně jako veřejnost, jsou o vyhlášení rozsudku předem vyrozuměni.

2. Posuzují-li soudy v souvislosti s námitkou promlčení otázku, zda byla přes změny ve skutkových tvrzeních žalobce v průběhu soudního řízení zachována tzv. totožnost skutku, musí v souladu s právem na soudní ochranu vzít do úvahy individuální okolnosti případu i konkrétní právní úpravu; aby šlo o tentýž skutek, musí nově uváděná tvrzení vycházet ze stejné „životní události“ a alespoň co do své podstaty se shodovat s původně uváděnými tvrzeními, a to zejména ve vztahu k tzv. následku.

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. III. ÚS 2551/16

K věci:

Ústavní stěžovatelka uzavřela smlouvu o dílo se státním podnikem, pro kterého vykonala stavební práce. Státní podnik vystupoval v rámci pozdějšího řízení před obecnými soudy jako žalovaný a v řízení před Ústavním soudem jako vedlejší účastník. Státní podnik uzavřel smlouvu v rozporu se zákonem o veřejných zakázkách, a z toho důvodu prohlásil smlouvu za neplatnou a za dílo nezaplátil. Ústavní stěžovatelka jako žalobkyně podala žalobu na zaplacení 16. 3. 2010 a po vyjasnění neplatnosti smlouvy postupně změnila žalobu tak, že žalovala na náhradu škody změnou žaloby doručenou 6. 12. 2011. Vůči této změně namítl žalovaný promlčení, protože dle jeho názoru se žalobou podanou v roce 2010 na plnění ze smlouvy nestavěl běh promlčecí lhůty pro žalobu na náhradu škody jako důsledku zjištění neplatnosti smlouvy. Změna žaloby pak již byla podána v roce

2011 po promlčení práva na náhradu škody. S tímto výkladem se ztotožnil Městský soud v Praze, který žalobu žalobkyně zamítl. Následně vyhověl jejímu odvolání odvolací Vrchní soud v Praze, který podstatnou část rozsudku městského soudu zrušil a vrátil věc k novému řízení, přičemž původní žalobu uznal způsobilou stavět promlčecí dobu i pro nárok na náhradu škody z důvodu neplatnosti smlouvy. Usnesení odvolacího soudu však v rámci dovolání zrušil v neprospěch žalobkyně Nejvyšší soud rozsudkem, který se ztotožnil s názorem Městského soudu v Praze. Rozsudek Nejvyššího soudu nebyl řádně veřejně vyhlášen. Proto žalobkyně podala ústavní stížnost, kde namítla porušení ústavního práva na veřejné vyhlášení rozsudku. Vedle toho stěžovatelka namítla i neústavní posouzení otázky promlčení v daném případě ze strany Nejvyššího soudu.

Důvodnost ústavní stížnosti Ústavní soud akceptoval a zrušil rozsudek Nejvyššího soudu, neboť jím byla porušena ústavně zaručená základní práva stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 96 odst. 2 Ústavy České republiky.

Z odůvodnění k povinnosti vyhlásit rozsudek veřejně:

Veřejnost jednání soudů, včetně veřejnosti vyhlášení rozsudků, patří k důležitým pojistkám před zneužíváním moci ze strany soudního aparátu jak pro účastníky řízení, tak pro širší veřejnost. Transparentnost rozhodování přispívá k legitimitě soudní moci a k budování důvěry v ní [srov. náleze ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10 (N 68/56 SbNU 761, č. 123/2010 Sb.); k zásadě veřejnosti jednání viz též náleze ze dne 7. 7. 1994, sp. zn. I. ÚS 2/93 (N 37/1 SbNU 267)].

Na rozdíl od principu garance veřejného ústního jednání nejsou v případě povinnosti veřejného vyhlášení rozsudku, tedy meritorního rozhodnutí v čl. 96 odst. 2 Ústavy, přípouštěny výjimky z povinnosti veřejného vyhlášení rozsudku („Rozsudek se vyhláší vždy veřejně“). Pravidlo veřejného vyhlášení rozsudku je tedy bezvýjimečné a bezpodmínečné, nelze jej nijak omezovat [viz náleze Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 3046/14 (N 49/76 SbNU 669)].

Občanský soudní řád stanoví podrobná pravidla postupu při vyhlášení rozsudku v § 156 odst. 1 a 2. Jde-li o dovolací řízení, podle obecného odkazovacího § 243b o. s. ř. platí pro toto řízení přiměřeně ustanovení o řízení před soudem prvního stupně, není-li stanoveno jinak. Tak tomu není, a ani jinak být nemůže, neboť to je u ústavně výslovně zakotvených kautel, jako je imperativ „veřejného vyhlášení“ podle čl. 96 odst. 2 Ústavy, vyloučeno. I v tomto soudním řízení, a to za situace, kdy dovolací soud rozhoduje rozsudkem, tak platí, že zamítá-li dovolací soud dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, nebo mění-li či zrušuje rozsudek odvolacího soudu (§ 243f odst. 4 o. s. ř.), musí svůj rozsudek vyhlásit veřejně, a to bez ohledu na skutečnost, že ve věci rozhodoval bez jednání podle § 243a o. s. ř.

Stěžovatelka poukázala na to, že napadený rozsudek Nejvyššího soudu nebyl veřejně vyhlášen. Ve vyžádaném soudním spise je na č. l. 448 založen protokol o vyhlášení rozsudku dovolacím soudem. Podle tohoto protokolu došlo k vyhlášení napadeného rozsudku dne 28. 4. 2016 v době od 9.00 do 9.15 hod., přičemž se v něm uvádí, že při vyhlášení nebyl přítomen právní zástupce stěžovatelky ani vedlejšího účastníka řízení. Stěžovatelčino tvrzení tedy nekorespondovalo s tím, co bylo zaznamenáno ve spise. Stěžovatelka však v doplnění svého podání ze dne 4. 12. 2017 namítla, že žádný z účastníků nebyl k vyhlášení rozsudku Nejvyšším soudem obeslán a že by se tak mělo stát s ohledem na čl. 96 odst. 2 Ústavy, čl. 36 odst. 1 Listiny, čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Ústavní soud v tomto bodě konstatuje, že **požadavku na zajištění veřejné kontroly soudní moci bylo jistou měrou učiněno zadost alespoň potud, že znění rozsudku bylo komukoli zpřístupněno na internetových stránkách Nejvyššího soudu** (viz <http://www.nsoud.cz>, cit. 9. 11. 2017). Není však možné tímto způsobem veřejné vyhlášení rozsudku „nahradit“. **Jednak tento způsob postrádá prvek bezprostřednosti, a často i aktuálnosti, navíc (rádné) vyhlášení rozsudku má určité právní účinky** (viz např. § 154 a § 156 odst. 2 o. s. ř.) a zasahuje do ústavně zaručeného procesního postavení účastníků řízení. Z těchto důvodů je třeba, aby účastníci řízení, stejně jako veřejnost, byli o vyhlášení rozsudku předem vyrozuměni právě s ohledem na procesní důsledky vyhlášení rozhodnutí, které s tím občanský soudní řád spojuje.

Z odůvodnění k totožnosti skutku ve vztahu k promlčení:

Nejvyšší soud použil ve svém rozhodnutí pojmy „skutek“, resp. „totožnost skutku“, které občanský soudní řád nezná, používá je však teorie civilního procesu a judikatura. Obecně skutek bývá v právní teorii definován jako událost ve vnějším světě vyvolaná jednáním člověka (ve všech jeho formách). Událostí v obecném smyslu se rozumí důležitý děj ohraničený v čase; pro upřesnění lze dodat, že pro vymezení určitého děje tak, aby jej bylo možné odlišit od děje jiného, není podstatné jen věcné (viz pojem „důležitý“) a časové hledisko, ale i hledisko prostorové. Z právního hlediska lze hovořit o tzv. životní události. Jaký děj je „důležitý“ z hlediska právního, plyne z relevantní skutkové podstaty – útvaru tvořeného z (více či méně) abstraktně formulovaných, vzájemně souvisejících skutečností. Proto děj, jenž je z hlediska příslušné skutkové podstaty relevantní, se označuje jako „skutkový děj“.

Občanský soudní řád oproti tomu používá pojem „věc“, resp. „tataž věc“; tu pak determinuje předmět řízení a (zpravidla) jeho účastníci. O stejný předmět řízení jde, vyplývá-li tentýž nárok, vymezený žalobním petitem, ze stejných skutkových tvrzení, resp. (z již zmíněného) stejného skutku. Dlužno podotknout, že to, co je předmětem řízení (ovládaného projednací zásadou), vymezuje žaloba, jejímž předmětem pak je nejen samotný žalobní nárok, který je obsahem žalobního petitu (tzv. předmět procesního nároku), ale také jeho skutkové odůvodnění (tzv. základ procesního nároku), neboť jen takto může být žalobní nárok dostatečně specifikován. Jediná životní událost (v obecném smyslu), resp. její popis v rámci skutkových tvrzení, může obsahovat více skutků, přičemž jim odpovídající nároky mohou stát vedle sebe (např. nárok na smluvní pokutu a na náhradu škody z porušení závazku), nebo relevantní může být pouze jeden ze skutků, jsou-li ve vzájemné konkurenci (např. nárok na vrácení bezdůvodného obohacení a na náhradu škody); v těchto případech tedy půjde o jediný skutek, jenž vzejde z výsledku střetu právních norem, jejichž hypotézy naplňuje. O jaký případ půjde, závisí na předmětu žaloby a příslušné právní úpravě (srov. např. § 440 obchodního zákoníku), příp. na ji dotvářející judikatuře (např. k otázce vztahu náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení). Některý prvek (okolnost) přítom může být společný pro více skutků, jako je např. jednání spočívající v porušení smluvní povinnosti, a proto zde z hlediska rozlišení jednotlivých nároků bude podstatné posouzení následků např. ke zmíněnému porušení.

V napadeném rozsudku Nejvyšší soud konstatoval, že obligatorní obsahovou náležitostí žaloby je vyličení rozhodujících skutečností („jednotlivě, tak jak jdou za sebou a jak se jedna od druhé odvíjejí“), a to tak, aby ze skutkového děje bylo možné vyvodit právní důvod žaloby. Totožnost skutku je zachována, je-li zachována alespoň totožnost jednání anebo totožnost následku. O obecné platnosti takového závěru v civilním řízení má Ústavní soud i právní teorie určité pochybnosti, spíše se lze klonit k tomu, že musí být splněna obě hlediska; ostatně i Nejvyšší soud v usnesení ze dne 31. 1. 2011, sp. zn. 20 Cdo 463/99 (Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu č. 60/2001), řešícím otázku věci rozhodnuté, konstatoval, že „tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových

tvrzení, jimiž byl uplatněn (ze stejného skutku). Podstatu skutku (skutkového děje) lze přitom spatřovat především v jednání (a to ve všech jeho jevových formách) a v následku, který jím byl způsoben; následek je pro určení skutku podstatný proto, že umožňuje z projevů vůle jednajících osob vymezit ty, které tvoří skutek. Pro posouzení, zda je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, není významné, jak byl soudem skutek, který byl předmětem řízení, posouzen po právní stránce.“

Z hlediska souzené věci podstatnou otázkou je, s jakou mírou přesnosti (úplnosti) je žalobce povinen popsat, resp. vymezit skutek, aby dosáhl sledovaného právního účinku. Přitom je třeba vzít v úvahu, že nemusí vědět (nebo se může mýlit v tom), jaká skutková podstata je relevantní (v případně „konfliktu“ právních norem), event. jaké konkrétní skutečnosti jsou z hlediska příslušné skutkové podstaty relevantní (z důvodu „konfliktu“ mezi abstraktním a konkrétním), nehledě na to, že soudem provedená kvalifikace se může v průběhu řízení v závislosti na výsledcích dokazování měnit, vyloučit nelze ani pochybení v právní kvalifikaci na straně soudu nižšího stupně, v důsledku čehož obecné soudy mohou ke „správné“ právní kvalifikaci dospět až v průběhu řízení.

Jinak řečeno, jednotlivé relevantní prvky (okolnosti) v rámci určité události (v obecném smyslu) by měly být v žalobě vymezeny na základě hledisek, která však v danou chvíli nemusí být žalobci známa, protože ta autoritativně stanoví soud až na konci řízení svým rozhodnutím. Z toho plyne, že není-li žalobcovou povinností skutek správně kvalifikovat po právní stránce, pak nemůže mít za povinnost – za všech okolností – vědět, jaké (všechny) skutečnosti jsou právně relevantní, a tak není možné jej (bez dalšího) „sankcionovat“ promlčením za to, že jeho původní skutková tvrzení nebyla (z hlediska příslušné skutkové podstaty) zcela úplná. Z povahy věci tak dochází k určitému „pnutí“ mezi danou povinností na straně jedné a reálnou schopností žalobce (a to, i když není právním laikem) dané povinnosti dostát na straně druhé. Z výše uvedeného je zřejmé, že nikoli každá změna skutkových tvrzení v žalobě nebo jejich doplnění zakládá změnu skutku (v tom smyslu, že by šlo o skutek jiný, resp. „nový“), byť by se to tak, přísně vzato, jevílo.

Nahlíženo na tuto problematiku z hlediska ústavnosti, dochází zde ke střetu mezi principem právní jistoty, příp. i hospodárnosti řízení na straně jedné, a právem na soudní ochranu ve spojení s principem *iura novit curia* na straně druhé, dle něhož musí mít každý reálnou možnost se domoci svého práva u soudu či jiného orgánu, čemuž odporuje kladení přehnaných požadavků na formální stránku procesních úkonů účastníka řízení (tzv. přepjatý formalismus). Podstatné změny ve skutkových tvrzeních žalobce mají zpravidla za následek nutnost provádění dalšího dokazování, což vede k prodlužování daného soudního řízení, a to jistě nelze považovat za žádoucí. Je zde třeba mít na zřeteli oprávněný zájem žalovaného na tom, aby v řízení nebyl z procesního hlediska vystavován neustále se měnícím tvrzením ze strany žalobce, kdy by se kvůli vzrůstajícímu časovému odstavu jeho možnosti obrany snižovaly, a aby, jde-li o rovinu hmotněprávní, ve vztahu k němu nebyl „rozměňován“ institut promlčení. Současně ale není možné připustit, aby žalobci byla na újmu neznalost práva, tedy alespoň ne ta, kterou nelze označit za „trestuhodnou“. Z těchto důvodů je při posuzování původních skutkových tvrzení z hledis-

ka tzv. totožnosti skutku třeba hledat spravedlivou rovnováhu. Z ní lze vyvodit určitou „odpovědnost“ žalobce za svá skutková tvrzení (co do jejich přiléhavosti a úplnosti), z povahy věci ale současně plyne, že nelze vždy vyžadovat, aby skutková tvrzení obsahovala každou okolnost, jež je podstatná z hlediska příslušné skutkové podstaty, zvláště ne tu, u které nemohl v době podání žaloby předvídat, že bude právně relevantní.

Obecně lze tedy říci, že aby byla zachována tato totožnost, musí se i původní popis události v žalobě určitou měrou „překrývat“ s abstraktním popisem události v příslušné skutkové podstatě, tj. v daném popisu musí být obsažen *in concreto* alespoň některý z jejích právně relevantních prvků. Klíčovou otázkou je však míra této shody, resp. do jaké míry může žalobce změnit svá skutková tvrzení, aniž by tím došlo ke změně tzv. skutku. Jak plyne z výše uvedeného, jednoznačná kritéria, jež by poskytla „návod“ na její řešení pro každý případ, prakticky neexistují. Dle názoru Ústavního soudu je třeba řešit tuto otázku s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu (a v tom rámci s přihlédnutím ke konkrétní právní úpravě dotvářené judikaturou), obecně pak platí, že aby šlo o tentýž skutek, musí nově uváděné skutečnosti vycházet ze stejné životní události a alespoň co do své podstaty se shodovat s původně uváděnými, a to zejména ve vztahu k tzv. následku.

V posuzované věci stěžovatelka uplatnila nejprve nárok na plnění ze smlouvy o dílo, v průběhu řízení však dospěl městský soud k tomu, že smlouva o dílo je neplatná a že je třeba věc kvalifikovat jako bezdůvodné obohacení. Stěžovatelka v podání doručeném městskému soudu dne 6. 12. 2011 „změnila svá skutková tvrzení, a v důsledku toho i výši žalované částky“. Konkrétně pak – s poukazem na § 268 obchodního zákoníku – uvedla, že vedlejší účastník porušil svou právní povinnost, když nevypsal výběrová řízení, přičemž za škodu označila to, že jí nebyly uhrazeny stavební práce a stavební dodávky, které podle ujednání realizovala, a nedošlo k uhrazení ani tzv. pozastávek, které byly vázány na předání díla.

Obecné soudy přitom akceptují zachování tzv. totožnosti skutku, jsou-li skutková tvrzení postavena na tom, že jde o peněžitý nárok z titulu plnění ze smlouvy, ač – s ohledem na soudem seznanou neplatnost smlouvy – má jít o nárok z titulu bezdůvodného obohacení, a to i přesto, že skutečnosti (prvky) relevantní z hlediska příslušných skutkových podstat jsou poměrně odlišné, což odůvodňují tím, že posouzení platnosti smlouvy je otázkou právní [viz také rozsudek vrchního soudu ze dne 6. 6. 1996, sp. zn. 11 Cmo 30/1996 (Právní rozhledy č. 11/1996, str. 527)]. Jinak řečeno, **obecné soudy žalobce nečiní odpovědného za to, když neplatnost smlouvy nerozpozná, a za podstatné považují to, aby se skutková tvrzení vázala ke stejné události (v obecném smyslu).**

V posuzované věci stěžovatelka změnila svá skutková tvrzení mj. tak, aby refletovala jí uplatněný nárok z titulu náhrady škody. Nejvyšší soud však uzavřel, že tyto nároky mají odlišný skutkový základ než nároky na plnění odvozené od smluvních ujednání. Zpravidla tomu tak jistě bude, a je tomu tak zřejmě zčásti i v souzené věci, takto však paušalizovat nelze. V této souvislosti je třeba připomenout „zdánlivou benevolenci“, s níž přistupuje judikatura obecných soudů k otázce tzv. totožnosti skutku v případě bezdůvodného obohacení, je-li uplatněn nárok na plnění ze smlouvy, která se ukáže být ne-

platnou. Nejvyšší soud sice argumentuje tím, že relevantními „prvky“ skutkového děje z hlediska náhrady škody jsou porušení právní povinnosti, vznik a výše škody a příčinná souvislost, nicméně také v případě bezdůvodného obohacení se tyto prvky značně liší od plnění ze smlouvy, neboť jimi jsou neplatnost smlouvy, vznik a výše obohacení na straně obohaceného (a to právě na úkor ochuzeného – žalobce) a také příčinná souvislost. Z jeho rozsudku přitom není zřejmé, v čem se obě situace zásadně liší, když stejně jako bezdůvodné obohacení bude mít i náhrada škody s ohledem na to, že jednotlivé skutkové podstaty nepovažují za relevantní zcela stejné skutečnosti, poněkud rozdílný skutkový základ.

Přitom v souzené věci nároky připadající v úvahu (tj. na plnění ze smlouvy, na bezdůvodné obohacení a na náhradu škody) vycházejí se stejné události (v obecném smyslu), jejíž podstata tkví v tom, že stěžovatelka provedla konkrétní práce, aniž by však obdržela protiplnění. A nelze-li stěžovatelku činit „odpovědnou“ za to, že nezjistila, že smlouva je neplatná, a že proto neuplatnila skutková tvrzení relevantní z hlediska bezdůvodného obohacení, lze jí sotva vytknout, že naopak měla vědět, že neplatnost této smlouvy způsobil vedlejší účastník (u kterého bylo možné očekávat znalost pravidel pro uzavření předmětné smlouvy), a včas předejít tomu odpovídající skutková tvrzení.

Z výše uvedeného přitom plyne, že stěžovatelka k dosavadním skutkovým tvrzením „přidala“ zejména tvrzení o protipráv-

ním jednání vedlejšího účastníka, nicméně zůstalo zde jak tvrzení vztahující se k jednání vedlejšího účastníka o tom, že jí nic neuhradil, ač ona v jeho prospěch plnila, tak i tvrzení o následku, a to v podobě újmy, která v důsledku toho v konkrétní peněžitě výši vznikla. Z toho je patrné, že ve vztahu k následku zůstala skutková tvrzení zachována a ve vztahu k jednání vedlejšího účastníka zůstala stejná alespoň zčásti, a jde-li o absenci tvrzení, že vedlejší účastník způsobil neplatnost smlouvy, nelze ji klást stěžovatelce k tíži, neboť ji mohla uplatnit až poté, co městský soud konstatoval neplatnost smlouvy o dílo.

Stěžovatelčin požadavek na zaplacení konkrétní částky se v zásadě odvíjí od stejné události, kdy jí uváděné skutečnosti spolu časově, místně a věcně souvisejí a kdy i vlastní podstata původního skutkového tvrzení zůstala nezměněna. Za této situace si lze obtížně představit, že by se soudy souběžně zabývaly žalobami, v nichž by se stěžovatelka domáhala zaplacení stejné částky v jednom případě z titulu plnění ze smlouvy (či bezdůvodného obohacení) a ve druhém z titulu náhrady škody, s možným výsledkem, že jí bude žalovaná částka přiznána dvakrát. Je zřejmé, že jde o nároky vzájemně si konkurující, z nichž obstát může jen jeden, a to v závislosti na právní kvalifikaci daného skutku.

✦ Rozhodnutí zpracoval doc. JUDr. ZDENĚK KOUDELKA, Ph.D., advokát v Brně.

■ Ústavní soud:

K otázce vymezení splnění předpokladů přípustnosti dovolání

Z ústavního pořádku sice nevyplývá nárok na podání dovolání či jiného mimořádného opravného prostředku, pakliže je však právní řád připouští, nemůže se rozhodování o nich ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce. Výjimkou není ani rozhodování dovolacího soudu o tom, zda dovolání má obsahové náležitosti podle § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.

Ust. § 241a odst. 2 o. s. ř. nestanoví konkrétní způsob, jakým má být v dovolání vymezeno, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Toto vymezení z něj musí být seznatelné, může však být vyjádřeno v kterékoli jeho části, a to případně i na více místech. Rovněž není nezbytné, aby v dovolání byla ustálená rozhodovací praxe dovolacího soudu specifikována uvedením spisové značky konkrétního rozhodnutí.

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 1226/17

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátili stěžovatelé, kteří se domáhali zrušení napadených rozhodnutí obecných soudů z důvodu porušení jejich základního práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jakož i čl. 90 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“).

V souzené věci bylo rozhodnutím Ministerstva zemědělství, pozemkového úřadu, rozhodnuto, že žádný ze stěžovatelů není vlastníkem ideální třetiny předmětného pozemku specifikovaného v rozhodnutí (nyní rozděleného do několika pozemků). Důvodem byla skutečnost, že nebyly naplněny restituční důvody podle § 6 odst. 1 písm. m), n) a r) zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o půdě“). Toto rozhodnutí napadli stěžovatelé žalobou podle části páté zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění poz-

dějsích předpisů (dále jen „o. s. ř.“), kterou se domáhali jeho nahrazení tak, aby bylo uznáno jejich právo na náhradu podle § 16 odst. 1 zákona o půdě.

Rozsudkem krajského soudu byl rozsudek okresního soudu, kterým byla žaloba stěžovatelů zamítnuta, potvrzen. Mezi účastníky řízení nebylo sporu o tom, že předmětný pozemek byl původně ve vlastnictví právního předchůdce stěžovatelů. Na československý stát přešel vyvlastněním na základě rozhodnutí městského národního výboru, odboru výstavby, ze dne 16. 7. 1970 ve spojení s rozhodnutím okresního národního výboru, odboru výstavby. Za vyvlastněný pozemek byla původnímu vlastníku vyplacena náhrada určená podle § 15 odst. 1 vyhlášky č. 43/1969 Sb., o cenách staveb v osobním vlastnictví a o náhradách při vyvlastnění nemovitostí, ve výši 0,40 Kčs za 1 m², tedy celkem 7 576,40 Kčs. K jeho vyvlastnění došlo pro účely výstavby sídliště a k tomuto účelu byl také použit, když na něm byly postaveny obytné domy, chodníky, místní komunikace, veřejná zeleň a osvětlení.

Krajský soud se ztotožnil se závěrem okresního soudu, že restituční titul podle § 6 odst. 1 písm. n) zákona o půdě není naplněn. V této souvislosti uvedl, že předmětný pozemek byl zemědělskou ornou půdou. V době vyvlastnění byl oset a sloužil školnímu statku k zemědělskému využití. Vyhláška č. 43/1969 Sb. stanovila pro pozemky odlišnou sazbu náhrady v závislosti na tom, zda se nacházely v intravilánu nebo extravilánu obce. Podle jejího § 14 odst. 5 se zastavěnou částí obce (intravilánem) rozumělo území, které je souvisle zastavěno nebo jinak technicky upraveno pro potřeby obce. Shodné vymezení tohoto pojmu bylo obsaženo v § 4 odst. 4 vyhlášky č. 97/1966 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně zemědělského půdního fondu. Zastavěná část obce zahrnovala i pozemky, které byly zemědělského původu, nevytvářely však se zemědělským půdním fondem souvislý celek. Krajský soud uvedl, že z provedeného dokazování vyplynulo, že předmětný pozemek se nacházel za hranicí intravilánu obce, byl ornou půdou a vytvářel souvislý celek s navazující zemědělskou půdou. Pro ocenění tohoto pozemku proto nebylo možné použít § 14 vyhlášky č. 43/1969 Sb., neboť vyšší sazba podle tohoto ustanovení mohla být poskytnuta jen za pozemky nebo jejich části v zastavěné části obce, nebo za pozemky nebo jejich části mimo zastavěnou část obce prokazatelně určené pro stavbu rekreační chaty nebo na zřízení samostatné zahrádky, nebo za pozemky již zastavěné, popř. též za pozemky již ke shora uvedeným účelům použité. V úvahu tak přicházelo pouze ocenění pozemku podle § 15 odst. 1 vyhlášky, podle něhož za jiné pozemky, než které jsou uvedeny v § 14, přísluší peněžitá náhrada ve výši 0,40 Kčs za 1 m². Námitka stěžovatelů, že předmětný pozemek byl na základě závazného územního plánu určen k zastavění, a tudíž měl být oceněn vyšší sazbou, nebyla podle krajského soudu opodstatněná. Určení pozemku k zastavění podle závazného územního plánu totiž automaticky neznamenalo, že se takový pozemek stal pozemkem v intravilánu obce nebo že se stal pozemkem zastavěným. Původnímu vlastníku byla podle krajského soudu poskytnuta adekvátní náhrada určená v souladu s tehdy platným cenovým předpisem.

Dovolání stěžovatelů proti rozsudku krajského soudu bylo usnesením Nejvyššího soudu odmítnuto pro jeho vady spočí-

vající v absenci některých povinných náležitostí podle § 241a odst. 22 o. s. ř. Podle dovolacího soudu stěžovatelé nedostatečně vymezili, v čem spatřují splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Z okolností, z nichž usuzovali na jeho přípustnost, nelze podle Nejvyššího soudu dovodit, že by v souzené věci šlo o některý z předpokladů přípustnosti dovolání uvedených alternativně v § 237 o. s. ř. Řádně nebyl podle dovolacího soudu vymezen ani dovolací důvod; v rozporu s § 241a odst. 3 o. s. ř. totiž v dovolání nebylo uvedeno, v čem spočívá nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

Stěžovatelé byli přesvědčeni, že Nejvyšší soud posoudil jejich dovolání formalisticky, čímž znemožnil jeho věcné projednání. Podle jejich názoru dovolání obsahovalo veškeré obligatorní náležitosti. Bylo v něm uvedeno, v čem spatřují splnění předpokladů přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., tedy jaká právní otázka hmotného práva měla být krajským soudem posouzena jinak. Současně byli toho názoru, že dovolací důvod vymezili způsobem uvedeným v § 241a odst. 3 o. s. ř. Za nesprávné posouzení věci ze strany krajského soudu považovali právní závěr, podle něhož v případě předmětného pozemku nebyl dán žádný z restitučních titulů podle § 6 odst. 1 písm. n) a r) zákona o půdě. Po vyvlastnění předmětného pozemku byla právnímu předchůdci stěžovatelů vyplacena náhrada, která však neodpovídala tehdy platné cenové vyhlášce. Byla totiž vyplacena ve výši jako za pozemek nacházející se v extravilánu obce, a nikoli v jejím intravilánu. Stěžovatelé poukázali na to, že předmětný pozemek byl vyňat ze zemědělského půdního fondu, byl zahrnut do územního plánu pro výstavbu sídliště, před vyvlastněním bylo vydáno stavební povolení a bylo započato se stavbou bytových jednotek. Náhrada, kterou měl obdržet jejich právní předchůdce, proto měla být vyšší. Až do výměry 3 000 m² měla být vypočtena ve výši určené podle § 14 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 43/1969 Sb., a teprve za část pozemku tuto výměru přesahující měla náležet částka 0,40 Kčs za 1 m².

Ústavní soud se seznámil s argumentací stěžovatelů, vyjádřeními účastníků řízení a obsahem příslušného spisu a dospěl k závěru, že **ústavní stížnost je zčásti důvodná**.

Ústavní soud konstatoval, že čl. 36 odst. 1 Listiny zaručuje každému možnost domáhat se svého práva u nezávislého a nestranného soudu (příp. u jiného orgánu), podmínkou ovšem je, že se tak musí stát „stanoveným postupem“. Součástí tohoto postupu jsou veškeré zákonem stanovené požadavky kladené na účastníka řízení, jež musí být z jeho strany splněny, aby soud mohl rozhodnout v jeho věci a aby přitom mohl zohlednit jím předestřené tvrzení a důkazy. Tyto požadavky mají sloužit především k zajištění řádného chodu spravedlnosti a ochrany právní jistoty účastníků právních vztahů. Jednotlivě ani ve svém celku zároveň nesmí představovat takové omezení přístupu k soudu, které by se práva na soudní ochranu (spravedlivý proces) dotýkalo v samotné jeho podstatě tím, že by fakticky znemožňovalo jeho uplatnění [např. náleze ze dne 25. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 281/04 (N 165/38 SbNU 319)]; všechna rozhodnutí Ústavního soudu uvedená v tomto nálezu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Jsou-li v konkrétním případě splněny předpoklady projednání návrhu a rozhodnutí o něm, je povinností soudu odpovídající základnímu právu na soudní ochranu, aby k projednání tohoto návrhu přistoupil a ve věci rozhodl.

Ústavní soud dovodil, že uvedená východiska se uplatní

i ve vztahu k dovolání podle občanského soudního řádu. Z ústavního pořádku sice nevyplývá nárok na podání dovolání či jiného mimořádného opravného prostředku (zřejmě by obstála i právní úprava, která by takovému prostředku nepřipouštěla vůbec), pakliže je však právní řád připouští, nemůže se rozhodování o nich ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce [nález ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 1/03 (N 15/32 SbNU 131, č. 153/2004 Sb.)]. Výjimkou není ani rozhodování dovolacího soudu o tom, zda dovolání má obsahové náležitosti podle § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř. Pokud by je nemělo, byl by dán důvod pro jeho odmítnutí podle § 243c odst. 1 o. s. ř. pro vady, které nebyly odstraněny ve lhůtě podle § 241b odst. 3 o. s. ř., tedy v zákonně lhůtě k podání dovolání nebo lhůtě stanovené k odstranění nedostatku podmínky právního zastoupení, a pro které nelze v dovolacím řízení pokračovat.

Ústavní soud poukázal na to, že jednou z povinných náležitostí dovolání podle § 241a odst. 2 o. s. ř. je vymezení důvodu dovolání, od něhož se odvíjí rozsah přezkumu dovolacího soudu. Ust. § 241a odst. 1 o. s. ř. stanoví, že dovolání je možné podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle § 241a odst. 3 o. s. ř. se dovolací důvod vymezi tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a vyloží, v čem spočívá jeho nesprávnost.

Ústavní soud uvedl, že § 241a odst. 2 o. s. ř. dále vyžaduje, aby bylo v dovolání vymezeno, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Účelem tohoto požadavku je, aby se advokát dovolatele ještě před podáním dovolání seznámil s relevantní judikaturou Nejvyššího soudu a aby po seznámení se s ní zvážil, zda takovému dovolání má šanci na úspěch, a tento názor sdělil dovolateli. Zákonodárce tímto způsobem reagoval na vysoký počet problematicky formulovaných dovolání. K jeho snížení by mělo přispět právě to, že se advokáti při zpracování dovolání budou muset odpovídajícím způsobem zabývat otázkou jejich přípustnosti (např. usnesení ze dne 26. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 1675/14, nebo nález ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 1966/16).

Ústavní soud konstatoval, že v případě napadeného rozsudku krajského soudu mohla být přípustnost dovolání založena jen při splnění některého z předpokladů uvedených v § 237 o. s. ř. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Ústavní soud se neztotožnil se závěrem Nejvyššího soudu, že stěžovatelé v dovolání nevymezili dovolací důvod způsobem odpovídajícím § 241a odst. 1 a 3 o. s. ř. Z dovolání podle Ústavního soudu jednoznačně vyplývá, že rozporují právní závěr krajského soudu, podle něhož jim nesvědčil žádný z restitučních titulů podle § 6 odst. 1 písm. n) a r) zákona o půdě; stěžovatelé jsou přesvědčeni, že předmětný pozemek přešel na stát v důsledku jeho vyvlastnění bez náhrady [§ 6 odst. 1 písm. n) zákona o půdě], resp. za náhradu neodpovídající tehdejší právní předpisům, neboť tato náhrada měla být sta-

novena jako za pozemek „v zastavěné části obce“ ve výši podle § 14 odst. 1 vyhlášky č. 43/1969 Sb., a nikoli podle § 15 odst. 1 této vyhlášky. Následkem nesprávného právního posouzení této otázky ze strany krajského soudu měl být stěžovatelům upřen jejich restituční nárok.

Ústavní soud shrnul, že pokud jde o vymezení, v čem stěžovatelé spatřují splnění předpokladů přípustnosti dovolání, v dovolání jsou formulovány následující dvě otázky: „Zda bylo správně interpretováno ust. § 6 odst. 1 písm. n) a r) zákona o půdě ve vztahu k ochraně zákonného zájmu oprávněných osob ke splnění účelu a cíle restituce, když Ústavní soud i Nejvyšší soud opakovaně judikovaly, že v pochybnostech je třeba vykládat restituční předpisy ve prospěch oprávněných osob?“, a „Zda byl správně posouzen charakter pozemků pro účely jejich ocenění, když ke dni rozhodnutí o vyvlastnění byly pozemky vyňaty ze zemědělského půdního fondu, byly určeny k výstavbě sídliště, na které již bylo vydáno stavební povolení, a přesto byly oceněny pozemky jako v extravilánu obce, protože se nepodařilo dohledat územní rozhodnutí. Za tímto účelem byly také vyvlastňovány a náhrada byla stanovena?“

Ústavní soud přisvědčil závěru Nejvyššího soudu v tom, že samotné takto formulované otázky nejsou dostatečně určité a neumožňují spolehlivě zjistit, v čem stěžovatelé spatřují splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Tento závěr ovšem neobstojí, jsou-li uvedené otázky posuzovány v kontextu celé argumentace obsažené v dovolání. Z obsahu dovolání je totiž patrné, že podle stěžovatelů se krajský soud při posouzení otázky hmotného práva, zda lze za „pozemky v zastavěné části obce“ podle § 14 odst. 1 a 5 vyhlášky č. 43/1969 Sb. považovat i pozemky, které byly k okamžiku vyvlastnění určeny k výstavbě, odchýlil od požadavku vyplývajícího z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, aby byly restituční předpisy v pochybnostech vykládány ve prospěch oprávněných osob. Na zodpovězení této otázky mělo záviset posouzení existence restitučního nároku stěžovatelů.

Ústavní soud zdůraznil, že § 241a odst. 2 o. s. ř. nestanoví konkrétní způsob, jakým má být v dovolání vymezeno, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Toto vymezení z něj musí být seznatelné, může však být vyjádřeno v kterékoli jeho části, a to příp. i na více místech [srov. nález ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 354/15 (N 198/79 SbNU 251), nebo nález sp. zn. II. ÚS 1966/16]. Rovněž není podle Ústavního soudu nezbytné, aby v dovolání byla ustálená rozhodovací praxe dovolacího soudu specifikována uvedením spisové značky konkrétního rozhodnutí [nález ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1256/14 (N 234/75 SbNU 607)]. Podle Ústavního soudu ostatně nelze přehlédnout, že povinnost orgánů veřejné moci vykládat restituční předpisy v pochybnostech ve prospěch oprávněných osob představuje stěžejní princip, na němž je již od 90. let minulého století založeno rozhodování soudů v restitučních věcech.

Ústavní soud dovodil, že tím, že Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelů pro jeho vady, ačkoli mělo všechny náležitosti podle § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., bylo stěžovatelům v rozporu se zákonem odepřeno jejich právo na to, aby dovolací soud posoudil jejich dovolání alespoň z hlediska jeho přípustnosti podle § 237 o. s. ř., a v případě, že by jej shledal přípustným, rozhodl ve věci samé. Již samotné posouzení přípustnosti dovolání by přitom s ohledem na předpoklady přípustnosti, kte-

ré stanoví uvedené ustanovení, mělo fakticky povahu meritorního rozhodnutí. Ústavní soud proto uzavřel, že napadeným usnesením dovolacího soudu bylo porušeno základní právo stěžovatelů na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Zjištěné porušení ústavně zaručeného základního práva stěžovatelů podle názoru Ústavního soudu zakládá důvod pro zrušení napadeného usnesení dovolacího soudu, čímž se otevře prostor k tomu, aby byla z jeho strany otázka přípustnosti a příp. také důvodnosti dovolání řádně posouzena. Ústavní

stížnost je tak v části, ve které směřuje proti rozsudkům krajského soudu a okresního soudu, předčasná.

Z výše uvedených důvodů Ústavní soud shledal ústavní stížnost stěžovatelů důvodnou v části, ve které směřuje proti napadenému usnesení Nejvyššího soudu, a proto jí částečně vyhověl a napadené usnesení zrušil; ve zbývajících částech Ústavní soud ústavní stížnost odmítl jako nepřípustnou.

✿ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud:

Postup katastrálního úřadu při zápisu poznámky do katastru nemovitostí

U poznámek zapisovaných k nemovitosti podle § 23 odst. 1 zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), je katastrální úřad povinen zjišťovat, zda poznámka navazuje na dosavadní zápisy v katastru. Zápis poznámky podle § 23 odst. 1 písm. i) na základě usnesení o nařízení předběžného opatření, kterým byl uložen zákaz dispozice s nemovitou věcí, není možné provést, pokud je již před jeho vydáním vloženo do katastru vlastnické právo jiné osoby.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 11. 2017, č. j. 1 As 173/2016-80

K věci:

Žalobkyně Ing. Jiřina F. podala žalobu u Městského soudu v Praze a domáhala se, aby soud přikázal žalovanému obnovit stav před tvrzeným nezákonným zásahem spočívajícím v provedení zápisu omezení vlastnického práva k bytové jednotce, kterou měla ve vlastnictví.

Vlastnické právo k jednotce nabyla na základě kupní smlouvy uzavřené dne 8. 4. 2015 s Ladislavem H. Dne 7. 5. 2015 byl povolen vklad vlastnického práva k jednotce s účinností ke dni 8. 4. 2015, ke kterému přešlo vlastnické právo na žalobkyni. Dne 17. 6. 2015 žalovaný do katastru nemovitostí s účinností ke dni 22. 5. 2015 zapsal ve formě poznámky omezení vlastnického práva vůči původnímu vlastníkovi Ladislavu H. K zápisu poznámky došlo na základě usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 5. 2015, č. j. 12 Co 176/2015-44, o nařízení předběžného opatření, kterým bylo Ladislavu H. zakázáno zcizit nebo jakkoli zatížit předmětnou bytovou jednotku právem třetí osoby, s výjimkou uzavření nájemní smlouvy na dobu určitou nepřesahující dobu šesti měsíců.

Městský soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná. Zakázal žalovanému, aby pokračoval v porušování práva žalobkyně spočívajícího v zápisu předmětné poznámky, a nařídil mu obnovit stav před zápisem této poznámky, a to ve lhůtě do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Městský soud shledal, že nebyla splněna jedna ze zákonných

podmínek, konkrétně podmínka, že záznam musí navazovat na dosavadní zápisy v katastru nemovitostí. Právní účinky zápisu poznámky nastaly ke dni 14. 5. 2015, tedy k datu, kdy již byla v katastru nemovitostí jako vlastnice bytu řádně zapsána žalobkyně. Z uvedeného je podle městského soudu patrné, že zápis poznámky, ukládající zákaz dispozice s bytem Ladislavu H., na předchozí zápis, tj. na zápis vlastnictví žalobkyně ke dni 8. 4. 2015, vůbec nenavazuje, protože Ladislav H. v době zápisu omezení již nebyl v katastru nemovitostí veden jako osoba mající jakýkoli vztah k předmětné nemovitosti. Bylo tedy na katastrálním úřadu, aby posoudil návaznost soudního rozhodnutí na předchozí zápis v katastru nemovitostí a zohlednil otázku vlastnictví nemovitosti, když zákaz dispozice se k řádně zapsanému vlastníkovi – k žalobkyni – nevztahoval. Pokud žalovaný zápis poznámkou zapsal, aniž by návaznost na dosavadní zápisy zjišťoval, jednal v rozporu s § 21 odst. 1 katastrálního zákona.

Proti rozsudku městského soudu podal žalovaný (stěžovatel) kasační stížnost. Odkázal na definici poznámky v § 6 katastrálního zákona, podle níž se jedná o zápis do katastru, kterým se zapisují významné informace týkající se evidovaných nemovitostí nebo v katastru zapsaných vlastníků a jiných oprávněných. Podobně poznámky definovala i předchozí právní úprava v § 14 odst. 3 zák. č. 265/1992 Sb., o vlastnických a jiných věcných právech k nemovitostem (dále „zákon o zápisech“). Z ustálené judikatury vyplývá, že vzhledem k užití spojky „nebo“ v citovaném ustanovení je zřejmé, že skutečnost zapisovaná poznámkou nemusí mít vždy zároveň vztah jak k nemovitosti na příslušném listu vlastnictví, tak k aktuálnímu vlastníku této nemovitosti, za splnění ostatních zákonných podmínek postačí souvislost

s jedním identifikátorem (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2008, č. j. 9 As 60/2007-42, nebo ze dne 28. 8. 2009, č. j. 5 As 58/2008-78). Z porovnání dikce § 6 věty čtvrté katastrálního zákona a § 14 odst. 3 zákona o zápisech podle stěžovatele vyplývá, že poznámka ani po 1. 1. 2014 (tj. po nahrazení zákona o zápisech katastrálním zákonem) svou povahu nezměnila, a proto jsou citované judikaturní závěry i nadále použitelné. A to tím spíše, že katastrální zákon nově sám výslovně rozlišuje, které konkrétní poznámky se zapisují k nemovitosti (§ 23 katastrálního zákona) a které konkrétní poznámky se zapisují k osobě (§ 25 katastrálního zákona), což vyplývá rovněž z důvodové zprávy k § 23 katastrálního zákona.

Poznámky uvedené v § 23 katastrálního zákona se zapisují vždy k nemovitosti, které se poznámka týká. To znamená, že se zobrazí vždy na tom listu vlastnictví, na němž je evidována daná nemovitost, a to bez ohledu na to, kterých osob se poznámka zapsaná k nemovitosti týká. Mezi tyto poznámky patří i poznámka o usnesení o nařízení předběžného opatření, která se do katastru nemovitostí zapisuje podle § 23 odst. 1 písm. i) katastrálního zákona. Podle stěžovatele tedy k zápisu poznámky o usnesení o nařízení předběžného opatření musí být dán vztah k nemovitosti evidované na příslušném listu vlastnictví, avšak souvislosti s aktuálně zapsaným vlastníkem nemovitosti není třeba. Názor městského soudu popírá jak definici pojmu poznámka (§ 6 věta čtvrtá katastrálního zákona), tak i rozlišení poznámek zapisovaných k nemovitosti a poznámek zapisovaných k osobě (§ 23 a 25 katastrálního zákona). Navíc, pokud by katastrální úřad v intencích napadeného rozsudku posuzoval, zda zákaz dispozice mohl či nemohl být uložen, přezkoumával by věcnou správnost usnesení soudu o nařízení předběžného opatření. Taková pravomoc však katastrálnímu úřadu nepřísluší. I po 1. 1. 2014 platí, že při zápisu poznámky do katastru katastrální úřad nerozhoduje o vlastnickém právu, nýbrž z úřední povinnosti a bez vlastní rozhodovací pravomoci vyznačuje změnu právních poměrů nastalou v důsledku rozhodnutí jiného orgánu či úkonu osoby třetí (srov. usnesení zvláštního senátu ze dne 31. 1. 2007, č. j. Konf 30/2006-5, nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 1. 2012, č. j. 4 Aps 4/2011-68).

Žalobkyně ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že katastrální zákon podle jejího názoru nerozlišuje, zda je při zápisu poznámky k nemovitosti třeba přihlížet k jiným skutečnostem než při zápisu poznámky k osobě, resp. neuvádí, na které dosavadní zápisy má být navazováno. Je-li tak součástí zápisu i údaj o osobě, jež nemovitost vlastní, pak omezení vlastnického práva k nemovitosti musí postihovat tuto osobu, resp. musí navazovat na zápis této osoby v katastru.

Posouzením návaznosti soudního rozhodnutí na předchozí zápis v katastru nemovitostí katastrální úřad nikterak nezasahuje do pravomoci soudu vydat takové rozhodnutí, pouze plní zákonnou povinnost. Katastrální úřad tím, že nezapíše poznámku dle soudního rozhodnutí, nikterak nepochybně existenci soudního rozhodnutí jako takového, pouze upírá listině, v níž je rozhodnutí intimováno, vlastnost listiny, na jejímž základě lze poznámku zapsat.

Na danou věc je podle žalobkyně třeba nahlížet i optikou základních práv. Sebeomezení státu k možnosti vykonávat státní moc vůči všem jen na základě úcty k právům a svobodám člověka a občana a jako službu občanům se projevuje i v tom,

že výklad právních norem nesmí být projevem přepjatého formalismu, jehož důsledkem by bylo sofistickované zdůvodňování zjevně nespravedlnosti vedoucí k porušení čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Poznámka k nemovitosti zapsaná bez vztahu k osobě vlastníka na základě rozhodnutí vydaného v době, kdy vlastník nemovitosti je někdo jiný než v rozhodnutí zmíněný účastník, nemá žádnou objektivní informační hodnotu pro právní vztahy k nemovitosti. Na základě takové poznámky nemůže dojít ke zpochybnění právních vztahů k nemovitosti, a je tak v rozporu s logikou významu a funkce, jež poznámky mají mít. Nicméně i přes absenci této objektivní informační hodnoty má i taková logicky nesmyslná poznámka objektivní způsobilost zasahovat do vlastnického práva vlastníka, ať již tím, že potenciálně odrazuje zájemce o nemovitost, nebo snižuje hodnotu nemovitosti (pro účely kupní či zástavní smlouvy), nebo zvyšuje úrokové sazby k financování nákupu nemovitosti. **Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.**

Z odůvodnění:

Mezi stranami není sporu o tom, že jde o zásah do právní sféry žalobkyně. Stěžovatel nijak nerozporuje závěry městského soudu o tom, že zápis poznámky o omezení vlastnického práva směřuje přímo proti žalobkyni nebo je proti ní přímo zasaženo v jeho důsledku, neboť žalobkyně je vlastníci jednotky, které se předmětná poznámka v katastru nemovitostí týká. Ačkoli obsahem poznámky není omezení vlastnických práv žalobkyně samotné, je zjevné, že již pouhá existence této poznámky do právní sféry žalobkyně zasahuje (a jak uvádí žalobkyně, např. jí brání v čerpání hypotečního úvěru za výhodných podmínek). Sporným tedy zůstává, zda se jedná o zásah nezákonný ve smyslu § 82 s. ř. s.

Argumentace stěžovatele je vystavěna na předpokladu, že katastrální zákon výslovně odlišuje poznámky, které se zapisují k nemovitostem, a poznámky, které se zapisují k osobě. Katastrální zákon v § 6 věty čtvrté poznámku definuje jako „zápis do katastru, kterým se zapisují významné informace týkající se evidovaných nemovitostí nebo v katastru zapsaných vlastníků a jiných oprávněných“. Judikatura správních soudů přitom ještě v souvislosti s předchozím katastrálním zákonem (č. 344/1992 Sb.) a zákonem o zápisech dovodila, že vzhledem k užití spojky „nebo“ v citovaném ustanovení je zřejmé, že skutečnost zapisovaná poznámkou nemusí mít vždy zároveň vztah jak k nemovitosti na příslušném listu vlastnictví, tak k aktuálnímu vlastníku této nemovitosti, za splnění ostatních zákonných podmínek postačí souvislost s jedním identifikátorem (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2008, č. j. 9 As 60/2007-42, nebo ze dne 28. 8. 2009, č. j. 5 As 58/2008-78). Nejvyšší správní soud souhlasí se stěžovatelem, že tento právní závěr nadále platí, avšak stěžovatel ve své argumentaci přehlíží, že jednou ze zákonných podmínek pro zápis poznámky podle katastrálního zákona – na rozdíl od právní úpravy, za jejíž účinnosti byly přijaty shora odkazované rozsudky – je rovněž skutečnost, že poznámka „navazuje na dosavadní zápisy v katastru“.

Podle § 22 odst. 1 katastrálního zákona katastrální úřad zapisuje poznámku „na základě rozhodnutí nebo oznámení soudu, státního zástupce, policejního orgánu, správce daně, správce obchodního závodu, vyvlastňovacího úřadu, pozemkového úřadu, soudního exekutora, dražebníka, insolvenčního správce či k doloženému ná-

vrhu toho, v jehož prospěch má být poznámka zapsána“. V § 23 odst. 1 katastrálního zákona jsou pod písm. a) až za) vyjmenované poznámky, které se zapisují k nemovitosti. Jednou z těchto poznámek je podle § 23 odst. 1 písm. i) katastrálního zákona rovněž „usnesení o nařízení předběžného opatření“, o které jde i v projednávané věci. V § 23 odst. 2 katastrálního zákona jsou pak vyjmenované poznámky, které se zapisují k osobě.

Podle § 26 katastrálního zákona „pro zápis a výmaz poznámky se použijí přiměřeně ustanovení o zápisu a výmazu záznamem“. Podmínky pro zápis záznamu stanoví § 21 odst. 1 katastrálního zákona, podle něhož katastrální úřad 1) „zjistí, zda je návrh na záznam podán oprávněnou osobou“, 2) „zda je předložená listina bez chyb v psaní a počtech a bez jiných zřejmých nesprávností“ a 3) „zda navazuje na dosavadní zápisy v katastru“. Podle § 21 odst. 2 katastrálního zákona katastrální úřad postupuje následovně: je-li listina způsobilá k tomu, aby na základě ní byl proveden záznam do katastru, katastrální úřad záznam provede; jinak tomu, kdo listinu předložil, sdělí písemně důvody, pro které záznam proveden nebyl, a listinu mu vrátí.

Povinnost katastrálního úřadu zkoumat, zda listina navazuje na dosavadní zápis v katastru, byla novelou č. 349/2011 Sb. zakotvena již do zákona o zápisech, který byl následně ke dni 1. 1. 2014 zrušen v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku a aktuálně účinného katastrálního zákona. Tato povinnost byla do zákona o zápisech přijata z podnětu veřejného ochránce práv. V důvodové zprávě se k této povinnosti mj. uvádí, že „záznamem se provádí zápis do katastru nemovitostí mj. i na základě soudních rozhodnutí. Velké problémy však praxi přináší, když soudní rozhodnutí je předloženo k záznamu a na dosavadní zápisy v katastru nenavazuje. Může se tak stát, že je z katastru nemovitostí vymazáno na základě soudního rozhodnutí záznamem vlastnické nebo jiné věcné právo i bez vědomí dosavadního vlastníka. Lze konstatovat, že takový postup je protiústavní. Čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod totiž uvádí: „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“ Existují záznamové listiny včetně rozhodnutí soudů, které byly vyhotoveny tak, že na jejich základě má být z katastru vymazán dosud zapsaný vlastník nebo jiný oprávněný, aniž by měl možnost účastnit se soudního řízení, jehož výsledek pro něj proto není závazný. Typické jsou rozsudky, kdy se určí, že určitá osoba vydává nemovitost jiné osobě. Přitom vydávající osoba není v katastru nemovitostí zapsána jako vlastník, protože dávno převedla nemovitost na třetí osobu. Pro tuto třetí osobu tedy není rozsudek závazný, nijak nemohla před soudem hájit svá práva a většinou ani o probíhajícím soudním řízení neví. Náhle se však dozví, že byla jako vlastník z katastru vymazána záznamem, aniž by s ní předtím kdokoli jednal. Typické jsou také případy, kdy dědici dědí nemovitost, kterou zůstavitel nikdy nevladl. Konečně se nenavazující rozsudky týkají případů, kdy soud rozhodne o vlastnictví nemovitosti, která neexistuje. Stává se to např. tehdy, když soud vychází ze starých podkladů a před vynesením soudního rozhodnutí je dokončena pozemková úprava, při které všechny dosavadní pozemky zaniknou a místo nich vzniknou pozemky naprosto jiné. Uvedené nedostatky je třeba nejprve odstranit v řízení před orgánem, který je k tomu příslušný. V žádném případě se tedy nebude ani nadále zkoumat, zda soud rozhodl po věcné stránce správně. Stejná

právní úprava byla i v obecném knihovním zákoně, podle kterého se do pozemkové knihy zapisovala i práva na základě soudních rozhodnutí. Nulová varianta by vedla k tomu, že by se do katastru nemovitostí i nadále prováděly duplicitní zápisy, čímž by náš katastr zůstal evropskou raritou. Ostatně osvědčená zásada, že každý zápis ve veřejné evidenci nemovitostí musí navazovat na předchozí zápisy, byla obsažena již v § 21 zák. č. 95/1871 ř. z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách (Obecný knihovní zákon), který zněl: „Zapisovati se může jen proti tomu, kdo jest toho času, kdy se žádá, zapsán v pozemkové knize za vlastníka nemovitosti nebo práva, ve příčině kterých se má zápis státi, nebo se alespoň zároveň za vlastníka vloží nebo zaznamená (§ 432 ob. z. obč.).“

Již důvodová zpráva k zák. č. 349/2011 Sb., kterým byl novelizován zákon o zápisech, tedy rozlišovala mezi povinností katastrálního úřadu zkoumat, zda listina navazuje na dosavadní zápis v katastru, a přezkumem věcné správnosti soudního rozhodnutí, která katastrálnímu úřadu naopak nepřisluší. Argumentu stěžovatele, že ověřením, zda se usnesení o předběžném opatření týká vlastníka nemovitosti, by katastrální úřad posuzoval, zda zákaz dispozice s bytem mohl či nemohl být uložen, tj. zkoumal by věcnou správnost rozhodnutí soudu, Nejvyšší správní soud nepřisvědčil. **Povinností katastrálního úřadu bylo posoudit návaznost soudního rozhodnutí na předchozí zápis v katastru nemovitostí a zohlednit otázku vlastnictví nemovitosti, jelikož zákaz dispozice se k řádně zapsanému jedinému vlastníkovi bytové jednotky, tj. k žalobkyni, zjevně vůbec nevztahoval.** I u poznámek zapisovaných k nemovitosti podle § 23 odst. 1 katastrálního zákona je přitom katastrální úřad povinen zkoumat, zda poznámka navazuje na dosavadní zápisy v katastru podle § 21 odst. 1 ve spojení s § 26 katastrálního zákona.

Nejvyšší správní soud souhlasí se žalobkyní, že tato nemá žádnou právní možnost dosáhnout zrušení předběžného opatření, na jehož základě byla poznámka zapsána. Žalobkyně nebyla účastníkem řízení, v rámci něhož byl předchozímu vlastníkovi Ladislavu H. uložen zákaz dispozice s bytem. Současně je nepochybné, že již v době nařízení tohoto předběžného opatření předmětnou bytovou jednotku vlastnila žalobkyně, nikoli předchozí vlastník, vůči němuž zákaz dispozice s bytem směřoval. Z důvodové zprávy k zák. č. 349/2011 Sb. přitom zcela jasně plyne, že smyslem zakotvení povinnosti zkoumat návaznost na dosavadní zápisy v katastru nemovitostí je snaha předejít situacím, kdy na základě soudního rozhodnutí budou v katastru činěny nové zápisy, které však s dosavadními zápisy nekorespondují a jsou způsobilé negativně ovlivnit právní sféru třetích osob. Takovou osobou je v projednávané věci žalobkyně, do jejíž právní sféry předmětná poznámka o nařízení předběžného opatření negativně zasahuje, aniž by navazovala na dosavadní zápisy v katastru nemovitostí.

Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že **pokud katastrální úřad v projednávané věci zápis poznámkou učinil, aniž by její návaznost na dosavadní zápisy v katastru nemovitostí zjišťoval, jednal v rozporu s § 21 odst. 1 ve spojení s § 26 katastrálního zákona.**

Komentář:

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu se týká již nové katastrální úpravy (účinné od 1. 1. 2014), která obsahuje ust. § 26, z něhož vyplývá přiměřená použitelnost ustanovení katastrální

ho zákona týkajících se zápisu a výmazu záznamu také pro zápis a výmaz poznámky. Tuto úpravu předchází zákon o zápisech neobsahoval, byť shodně jako současná úprava u zápisu a výmazu záznamu stanovil podmínku návaznosti na předchozí zápisy.

Pro zápis poznámky se tedy použijí ust. § 6 až 10 katastrálního zákona, ale také § 19 až 21 katastrálního zákona, včetně nutnosti zkoumat návaznost na předchozí zápisy. Postup při přezkumu listin pro zápis či výmaz poznámky je tedy v zásadě stejný jako při zápisu nebo výmazu záznamem. Tento závěr ostatně potvrzuje i odborná literatura (srov. P. Baudyš: Katastrální zákon, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 119).

Uvedenému závěru Nejvyššího správního soudu ostatně odpovídá i procesní úprava předběžného opatření v návaznosti na zápisy do katastru nemovitostí, a to § 76f o. s. ř., podle kterého je právní jednání, které bylo učiněno tím, pro něhož je výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření závazný, neplatné, jestliže jím byla porušena povinnost uložená vykonatelným usnesením o nařízení předběžného opatření. Současně platí, že bylo-li účastníku předběžným opatřením

uloženo, aby nenakládal s určitou nemovitou věcí, pozbývá návrh na vklad práva týkajícího se této nemovité věci, o němž dosud nebylo příslušným orgánem pravomocně rozhodnuto, své právní účinky; to platí i tehdy, jestliže účastník učinil právní jednání týkající se nemovité věci dříve, než se usnesení o nařízení předběžného opatření stalo vykonatelným. Uvedené se však týká pouze případů, kdy již bylo vydáno předběžné opatření, resp. se stane vykonatelným, a teprve následně je podán návrh na vklad vlastnického práva do katastru, jakož i případů, kdy je podán návrh na vklad vlastnického práva k nemovité věci, a posléze dojde k vydání usnesení o nařízení předběžného opatření, přičemž o návrhu na vklad dosud nebylo rozhodnuto. Pak je namístě, aby katastrální úřad návrh na vklad zamítl (§ 18 odst. 1 katastrálního zákona). To se však netýká řešené věci, kdy k uzavření převodní smlouvy a provedení návrhu na vklad došlo již před vydáním předběžného opatření.

✿ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., asistentka soudce Nejvyššího soudu, Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Soudní dvůr EU:

K činnosti UberPopu

Členské státy mohou zakázat a trestně stíhat protiprávní výkon dopravní činnosti v rámci služby UberPop, aniž to předem oznámí Komisi.

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 10. 4. 2018 ve věci C-320/16 Uber France SAS

Z odůvodnění:

Francouzská společnost Uber France poskytuje pomocí aplikace pro chytré telefony službu zvanou „UberPop“, kterou zprostředkovává kontakt mezi neprofesionálními řidiči používajícími vlastní vozidlo a osobami, které se chtějí přemístit po území města. V rámci služby poskytované pomocí této aplikace tato společnost stanoví ceník jízdného, inkasuje cenu za každou jízdu od zákazníka (z níž následně část vyplatí neprofesionálnímu řidiči vozidla) a vystavuje faktury.

Společnost Uber France je trestně stíhána za to, že prostřednictvím služby UberPop organizovala systém zprostředkování kontaktu mezi zákazníky a neprofesionálními řidiči, kteří za úplatu přepravovali osoby vozidly s méně než deseti místy. Společnost Uber France tvrdí, že francouzská právní úprava, na jejímž základě je stíhána, představuje technický předpis, který se týká služby informační společnosti ve smyslu směrnice o normách a technických předpisech (směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/34/ES ze dne 22. 6. 1998 o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů a předpisů pro služby informační společnosti, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/48/ES ze dne 20. 7. 1998). Tato směrnice vyžaduje, aby členské státy oznámily Komisi každý návrh zákona nebo právní úpravy, kterými se stanoví technické před-

pisy týkající se výrobků a služeb informační společnosti, a to pod hrozbou následné nemožnosti uplatnění tohoto zákona nebo právní úpravy vůči jednotlivcům. V projednávaném případě přitom francouzské orgány dotčenou trestněprávní úpravu Komisi před jejím vyhlášením neoznámily. Společnost Uber France z toho vyvozuje, že jí proto nelze za výše popsané jednání stíhat.

Tribunal de grande instance de Lille (soud rozhodující v prvním stupni v Lille, Francie), jemuž byla věc předložena, se táže Soudního dvora EU, zda francouzské orgány byly povinny Komisi předem oznámit návrh zákona, či nikoli.

V rozsudku Soudní dvůr EU rozhodl, že **členské státy mohou zakázat a stíhat protiprávní výkon dopravní činnosti, jako je UberPop, aniž předem oznámí Komisi návrh zákona trestně postihujícího takový výkon činnosti.**

Soudní dvůr nejprve připomněl, že dne 20. 12. 2017 ve věci Uber Spain rozhodl, že služba UberPop nabízená ve Španělsku spadá do oblasti dopravy a nepředstavuje službu informační společnosti ve smyslu uvedené směrnice. Podle Soudního dvora EU je služba UberPop nabízená ve Francii v podstatě totožná se službou poskytovanou ve Španělsku, přičemž Tribunal de grande instance de Lille musí tuto otázku ověřit. Vzhledem k tomu, že služba UberPop nespadá do oblasti působnosti uvedené směrnice, Soudní dvůr EU dospěl k závěru, že se povinnost předchozího oznámení Komisi stanovená touto směrnicí neuplatní. Z toho vyplývá, že francouzské orgány nebyly povinny předem oznámit Komisi dotčený návrh trestního zákona.

✿ Rozhodnutí zpracovala JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Evropský soud pro lidská práva:

K procesním zárukám odsouzeného

Podle čl. 6 Úmluvy musí existovat procesní záruky umožňující odsouzenému pochopit důvody, na jejichž základě laická porota dospěla k rozhodnutí o vině.

Rozsudek Velkého senátu ESLP ze dne 29. 1. 2016, stížnost č. 34238/09 ve věci *Lhermitte v. Belgie*

Shrnutí:

V roce 2008 byla stěžovatelka obžalována z úkladné vraždy svých pěti dětí. Hlavní líčení proběhlo téhož roku před porotním soudem složeným ze tří soudců a laické poroty. Její obhájce namítal, že v době spáchání činu stěžovatelka nebyla schopna kontrolovat své činy, jelikož trpěla duševní poruchou. Tři experti z oboru psychiatrie, kteří nejdříve zastávali opačné stanovisko, potvrdili tuto skutečnost s ohledem na nové důkazy provedené v rámci hlavního líčení, když v expertní zprávě dospěli k jednomyslnému závěru, že „v době činu stěžovatelka trpěla závažnou duševní poruchou, která jí znemožňovala kontrolovat její činy“. Členové laické poroty však stěžovatelku shledali vinnou na základě odpovědi na otázky položené předsedou senátu. Porotní soud následně shledal stěžovatelku vinnou a odsoudil ji k doživotnímu trestu odnětí svobody. Kasační soud zamítl dovolání stěžovatelky, ve kterém namítala nedostatečné odůvodnění verdiktu poroty a odsuzujícího rozsudku.

V rozsudku z května 2015 senát ESLP shledal, že nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces stěžovatelky, jelikož na základě otázek položených porotě, odsuzujícího rozsudku porotního soudu a rozsudku kasačního soudu stěžovatelka měla možnost pochopit důvody svého odsouzení.

V září 2015 byl na žádost stěžovatelky případ postoupen Velkému senátu ESLP, který deseti hlasy ku sedmi rozhodl, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces).

ESLP uvedl, že ačkoli laická porota neuvedla důvody, na jejichž základě dospěla k závěru, že stěžovatelka byla v době spáchání činu trestně odpovědná, celý průběh trestního řízení, jehož předmětem byla především otázka trestní odpovědnosti stěžovatelky, umožnil stěžovatelce, aby pochopila důvody pro své odsouzení porotním soudem.

Předmět stížnosti před ESLP:

Stěžovatelka namítala porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy (právo na spravedlivý proces) z důvodu, že odsuzující rozsudek porotního soudu nebyl dostatečně odůvodněn.

Rozhodnutí ESLP:

Právní hodnocení případu se netýkalo toho, zda a jak byl skutek proveden, ani právní kvalifikace trestného činu nebo

přísnosti trestu. Otázka, kterou se ESLP zabýval, byla, zda stěžovatelka byla schopna porozumět důvodům, pro které laická porota shledala, že v rozhodnou dobu byla odpovědná za své činy, přestože znalci z oboru psychiatrie změnili na závěr trestního řízení stanovisko ve prospěch stěžovatelky. ESLP konstatoval, že stěžovatelka byla schopna porozumět důvodům, a to po zvážení následujících okolností:

1. Sporná povaha řízení, v jehož průběhu byly dodrženy následující záruky:
 - a) na začátku hlavního líčení byla přednesena obžaloba, přičemž byla uvedena jak povaha trestného činu, tak přitěžující a polehčující okolnosti;
 - b) každý důkaz byl přezkoumán a obžalovaná, která byla zastoupena obhájcem, měla příležitost navrhnout svědky a reagovat na svědecké výpovědi;
 - c) otázky položené předsedou senátu dvanácti členům poroty na konci desetidenního procesu byly přečteny a účastníci řízení obdrželi kopie.

2. Kombinovaný dopad obžaloby a otázek k porotě – obhájce stěžovatelky nepředložil žádnou námitku po seznámení se s otázkami předsedy senátu k porotě, nenažil se otázky pozměnit ani nenavrhoval otázky jiné.

Vzhledem k tomu, že první otázka se týkala viny stěžovatelky, pozitivní odpověď nutně znamenala, že dle názoru poroty stěžovatelka byla odpovědná za své činy v rozhodnou dobu. Stěžovatelka tak nemohla tvrdit, že nebyla schopna porozumět stanovisku poroty v této otázce.

Ačkoli porota nijak nezdůvodnila své stanovisko v tomto ohledu, otázka, zda byly dodrženy podmínky spravedlivého procesu, musí být posouzena s ohledem na řízení jako celek a po přezkoumání, zda s ohledem ke všem okolnostem případu bylo v řízení obžalovanému umožněno porozumět, proč byl shledán vinným.

V daném případě existovala řada faktorů, na jejichž základě bylo možné vyvrátit tvrzení stěžovatelky, že porota ji chybně shledala trestně odpovědnou v době spáchání činu:

- a) Od přípravné fáze se vyšetřování zaměřilo na psychický stav stěžovatelky v době činu. Obžaloba obsahovala přesný popis sledu událostí, učiněných kroků a provedených důkazů během vyšetřování, jakož i posudky forenzní medicíny, popis osobní historie stěžovatelky a jejího rodinného života a její motivy a důvody pro spáchání činu. Čl. 6 Úmluvy vyžaduje pochopení nikoli důvodů, na jejichž základě orgány činné v trestním řízení postoupily věc porotnímu soudu, ale spíše důvodů, na základě kterých členové poroty dospěli k rozhodnutí o vině.

ESLP navíc nemůže spekulovat, zda a jakým způsobem popis skutku v obžalobě ovlivnil uvážení a konečné rozhodnutí poroty.

- b) Řízení před porotním soudem se zaměřovalo především na trestní odpovědnost stěžovatelky s ohledem na to, že nově provedené důkazy vedly předsedu senátu k tomu, že nařídil vypracování dalších znaleckých posudků v oboru psychiatrie, jejichž závěry byly posléze přezkoumány.
- c) Odsuzující rozsudek výslovně zmiňuje jak odhodláni stěžovatelky spáchat vraždu, tak chladnokrevný způsob, kterým je vykonala. Závěr o její trestní odpovědnosti je logický s ohledem k odpovědím poroty na položené otázky. Navíc kasační soud neinterpretovat odsuzující rozsudek jinak, když konstatoval, že chladnokrevný způsob provedení činu a odhodláni jej provést byly důvody, proč porotní soud shledal, že stěžovatelka byla trestně odpovědná v době spáchání činu.
3. Odsuzující rozsudek byl vypracován profesionálními soudci, kteří se neúčastnili rozhodování o otázce viny – tato skutečnost nemůže zpochybnit hodnotu a dopad vysvětlení podaných stěžovatelce vzhledem k tomu, že:
- a) vysvětlení byla podána bezodkladně, na závěr zasedání porotního soudu, jelikož odsuzující rozsudek byl vyneseno v den vynesení verdiktu poroty;
- b) ačkoli byl rozsudek formálně vypracován profesionálními soudci, ti měli možnost seznámit se se stanovisky dvanácti členů poroty, kteří s nimi zasedali při rozhodování o trestu a jejichž jména jsou uvedena v rozsudku;

c) profesionální soudci se účastnili hlavního líčení, a tudíž byli schopni vnímat stanoviska členů poroty v jejich vlastním kontextu.

4. Nedostatek vysvětlení pro odlišný názor poroty a znalců v oboru psychiatrie ohledně schopnosti stěžovatelky kontrolovat své činy v rozhodné době – v jejich posledním posudku tři znalci v oboru psychiatrie jednomyslně uvedli, že stěžovatelka „v době spáchání činu trpěla závažnou duševní poruchou, která ji znemožnila kontrolovat své činy“.

Nicméně ESLP shledal, že konstatační znalců v řízení před porotním soudem představovala pouze část důkazů předložených porotě.

Navíc znalci sami zrelativizovali dopad svých závěrů tím, že uvedli, že jejich odpovědi odrážejí jejich osobní přesvědčení a že jsou pouze „informovaným názorem, a nikoli absolutní vědeckou pravdou“.

Tudíž skutečnost, že porota neuvedla důvody, které vedly k rozhodnutí, jež bylo odlišné od závěrečného posudku znalců v oboru psychiatrie, nemohla být překážkou tomu, aby stěžovatelka pochopila rozhodnutí shledávající ji trestně odpovědnou.

S ohledem k uvedeným skutečnostem ESLP shledal, že stěžovatelka měla k dispozici dostatečné záruky umožňující ji pochopit verdikt o vině. Její právo na spravedlivý proces garantované v čl. 6 odst. 1 Úmluvy nebylo porušeno.

✿ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M.

inzerce

Z nabídky nakladatelství ANAG



ZÁKONÍK PRÁCE, PROVÁDĚCÍ NAŘÍZENÍ VLÁDY A DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY S KOMENTÁŘEM K 1. 2. 2018 (5720)

Kolektiv autorů

Tato publikace svým formátem navazuje na předchozí úspěšná vydání a přináší čtenářům výklad veškerých změn zákoníku práce a úprav dalších souvisejících předpisů, k nimž došlo v uplynulém roce 2017, a to formou uceleného souboru téměř čtyř desítek aktualizovaných úplných znění právních předpisů opatřených komentáři vyjadřujícími právní názory a zkušenosti osvědčeného a částečně obměněného týmu autorů. Publikace mapuje právní stav k 1. 2. 2018; formou redakčních poznámek však pamatuje i na schválené změny, jejichž účinnost nastává později.

1296 stran, vázaná

979 Kč



PRAKTICKÝ PŘÍRŮČÍK GDPR (5715)

JUDr. Jiří Žůrek

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) vstoupilo v platnost dne 24. 5. 2016, jeho účinnost je stanovena od 25. 5. 2018. Obecné nařízení nahradí současný zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a bude stanovovat přímo pravidla týkající se ochrany fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a pravidla týkající se volného pohybu osobních údajů, správcům i zpracovatelům osobních údajů přináší nové povinnosti a instituty. Cílem publikace je komplexním způsobem přiblížit zpracování osobních údajů v kontextu Obecného nařízení, informace budou dány i do souvislosti se zatím účinným zákonem č. 101/2000 Sb. a zároveň bude přiblížen pohled na to jak zpracovávat osobní údaje od nabytí účinnosti Obecného nařízení.

224 stran, brožovaná

359 Kč



ZÁKONÍK PRÁCE A SOUVISEJÍCÍ USTANOVENÍ NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU S PODROBNÝM KOMENTÁŘEM K 1. 3. 2018 (5680)

Kolektiv autorů

Publikace jedinečná svým unikátním pojetím propojujícím pracovní právo s právem občanským reaguje v pátém aktualizovaném vydání na novelizace zákoníku práce provedené v roce 2017. Právní stav komentáře bude ke II. čtvrtletí 2018. Bude tedy zahrnovat veškeré legislativní změny, které nabylí nebo nabudou účinnosti do tohoto data. Autorský tým je složen z předních odborníků na pracovní a občanské právo, kteří se na vzniku obou kodexů legislativně podíleli a touto problematikou se zabývají rovněž při činnosti vzdělávací.

880 stran, vázaná

999 Kč



DANĚ Z PŘÍJMŮ S KOMENTÁŘEM 2018 (5738)

PhDr. Vladimír Pelc, Mgr. Petr Pelech

Populárně-odborná, praktická publikace vychází v 17. vydání pro zdaňovací období let 2017 a 2018. Text zahrnuje aktuální znění zákona o daních z příjmů, zákona o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a aktuální komentáře k nim.

Texty zákonů obsahují poslední novelizace účinné v letech 2017 a 2018. Podrobný výklad k jednotlivým ustanovením daňového zákona je doplněn o judikaturu zejména Nejvyššího správního soudu a nálezy Ústavního soudu; aktualizované vydání je o nová soudní rozhodnutí a nálezy obohaceno.

Publikace je rovněž v judikatuře obou soudů často citována.

832 stran, vázaná

959 Kč

Celý sortiment již vydaných knih nakladatelství ANAG najdete ve všech dobrých knihkupectvích po celé ČR.



Kateřina Ronovská, Eva Dobrovolná, Petr Lavický:

Úvod do soukromého práva – obecná část a zvláštní část

Česká společnost pro civilní právo procesní, Brno 2017, 2 svazky, 88 + 128 stran, 176 + 220 Kč.

Česká společnost pro civilní právo procesní, z. s., vydala v roce 2017 v edici „Řada učebních skript“ publikace nazvané *Úvod do soukromého práva – obecná část*, a *Úvod do soukromého práva – zvláštní část* autorů doc. JUDr. Kateřiny Ronovské, Ph.D., JUDr. Evy Dobrovolné, Ph.D., LL.M., a doc. JUDr. Petra Lavického, Ph.D.

Tyto publikace jsou věnovány **základním pojmům a institutům občanského zákoníku** přijatého v roce 2012 a účinného od začátku roku 2014, které se autoři rozhodli přiblížit veřejnosti jednoduchou a názornou formou. Přestože se může zdát, že publikace nepřináší nové informace, což ani v edici učebních skript nebylo ambicí autorů, svým grafickým zpracováním a praktickými příklady jde o publikace, které neotřelým způsobem „uvádějí“ čtenáře do problematiky soukromého práva.

Recenzované publikace tedy přes svou úspornost jak co do počtu stran (obecná část čítá 88 stran, zvláštní část pak 128 stran), tak stručným, přesto ale výstižným stylem psaní, naplnily důvod svého vydání, což bylo poskytnutí kvalitního studijního materiálu, a to nejen pro studenty právnických fakult.

Předně lze podotknout, že jak v úvodní části, tak ve zvláštní části autoři představili základy zkoumaných pojmů a institutů a projednávaná materie není probrána vyčerpávajícím způsobem. To je ale vzhledem k formátu publikací pochopitelné a očekávatelné.

K jednotlivým publikacím.

Úvod do soukromého práva – obecná část je přehledně rozdělen do devíti kapitol. První kapitoly jsou věnovány základním teoretickým pojmům souvisejícím se soukromým právem (kapitola 1), další se pak zabývají soukromým právem z pohledu koncepcí a východisek (kapitola 2), pramenů a norem soukromého práva (kapitola 3), základních zásad



a principů, které ovládají soukromé právo (kapitola 4), a konečně zde najdeme také základní výkladové metody soukromého práva včetně jeho dotváření (kapitola 5). V těchto kapitolách tak autoři podali výklad nejpodstatnějších stavebních prvků a charakteristiky soukromého práva, v jehož rámci se dotkli základních znalostí teorie práva.

Kapitoly 6 až 9 se zabývají již konkrétními instituty soukromého práva podle systematiky občanského zákoníku. Pokračuje se tak kapitolou o osobách v právním smyslu, dále se autoři zaměřili na věc v právním smyslu, poté na právní skutečnosti a nakonec na subjektivní práva, jejich výkon a ochranu. V každé kapitole čtenář pak najde k vyloženým pojmům příklad z praxe nebo názornou grafiku, či obojí, stejně tak je autory zadán úkol, který se přímo dotýká probírané materie a „nutí“ čtenáře k hlubšímu zamyšlení nad textem.

Úvod do soukromého práva – zvláštní část je rozdělen na šest přehledných kapitol a svým obsahem navazuje na obecnou část. V první kapitole se autoři zabývají věcnými právy, přičemž v této souvislosti neopomněli uvést také věcná práva k věci cizí. Ve druhé kapitole se dotkli složité problematiky správy cizího majetku a svěřenských fondů. Třetí kapitola se věnuje dědickému právu, v kapitolách 4 a 5 se čtenář dozví vše podstatné o závazkovém právu v rozdělení na obecnou a zvláštní část, jež zahrnuje závazky z právních jednání, závazky z deliktů a závazky z jiných právních důvodů. Poslední kapitola se zabývá základy rodinného práva. I v případě této publikace autoři dodrželi formát obecné části, což znamená, že pro větší přehlednost využívají grafická znázornění a příklady z praxe. Také zde autoři průběžně udělovanými úkoly vybízí čtenáře rozšířit si nabyté informace.

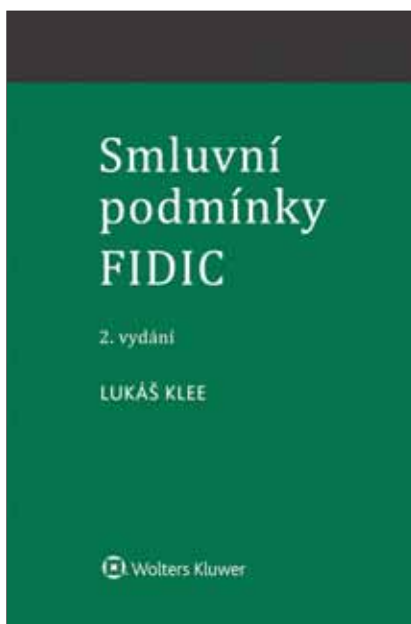
Z uvedeného vyplývá, že obě publikace obsahují všechny základní pojmy a instituty, které se objevují v občanském zákoníku, a v tomto směru je lze hodnotit jako komplexní.

Na publikacích je třeba vyzdvihnout a ocenit styl psaní a vyložení proaktivní přístup ke čtenářům, jehož důkazem jsou již zmiňované grafické prvky a příklady z judikatury. Tento způsob pojetí interpretace zkoumané látky, který představuje skloubení teoretického výkladu s praktickými příklady, vychází z mnohaleté zkušenosti autorů jako pedagogů vyučujících soukromé právo, a přestože tento postup při tvorbě skript bývá obvyklý, v tomto případě jde o jedinečný formát zpracování teoretických východisek i jednotlivých institutů soukromého práva, což činí tyto publikace atraktivní pro studenty nejen právnických fakult, ale zároveň pro praktikující právníky. Jako celek pak obě publikace představují sice stručný, ale zcela praktický text, který umožňuje způsobem zpracování látky probírané teoretické pojmy lépe uchopit.

Závěrem konstatuji, že obě publikace beze zbytku splnily účel, pro který byly vydány. Tedy jasnou, srozumitelnou a čtivou odbornou formou přiblížit základní instituty soukromého práva.

✿ Mgr. et Mgr. PETRA LAVICKÁ,

doktorandka na katedře občanského práva
Právnické fakulty Masarykovy univerzity
v Brně, asistentka soudce Nejvyššího soudu



Lukáš Klee:

Smluvní podmínky FIDIC

Wolters Kluwer ČR, Praha 2017,
2. vydání, 420 stran, 550 Kč.

Publikace *Smluvní podmínky FIDIC* je druhým vydáním stejnojmenné a úspěšné publikace (2011) autora Lukáše Klee. Knihu je možné brát i jako doplnění a rozšíření jeho předchozí publikace *Stavební smluvní právo*, kterou autor vydal v roce 2015. JUDr. Lukáš Klee, LL.M., Ph.D., MBA, je mezinárodně uznávaným odborníkem na stavební právo, konzultantem, vyučujícím na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (předmět Mezinárodní investiční výstavba), a také rozhodcem (VIAC, DIAC, RSHKAK), adjudikátorem, lektorem, soudním znalcem (Ekonomika, Dodavatelско-odběratelské vztahy ve stavebnictví) a členem mnoha národních i mezinárodních odborných organizací.

Podmínky FIDIC (Mezinárodní organizace konzultačních inženýrů; organizace založena v roce 1913 ve Francii)¹ jsou

nejrozšířenějšími vzorovými obchodními podmínkami v oblasti stavebnictví. Členem FIDIC za Českou republiku je Česká asociace konzultačních inženýrů (CACE; Lukáš Klee je jejím přidruženým členem). Jak autor v úvodu uvádí, především globální investoři oceňují komplexnost a prověřenost různých setů smluvních podmínek, jak tyto podmínky budou rozebrány níže. Vzory FIDIC přispívají k větší efektivitě stavebního procesu a všech zúčastněných subjektů, když vzory „obsahují zavedené postupy pro řízení času, nákladů a jakosti díla“. Autor rovněž rozebírá vztah smluvních podmínek FIDIC a *lex constructionis* (nadmárodních zvyklostí a pravidla mezinárodního obchodu ve stavebnictví).

Recenzovaná publikace se na 420 stranách věnuje smluvním podmínkám FIDIC a je členěna na 10 kapitol (dále členěných na subkapitoly). Klee odkazuje na bohatě zpracovanou literaturu (str. 393 a násl.) a další internetové zdroje, které obsahují přesnou adresu, takže je uživatel může využít k prohloubení tematiky. Jak je u autora obvyklé, věcný rejstřík (str. 402 a násl.) je velmi pečlivě sestaven a umožňuje čtenáři v knize najít heslo či téma, které právě hledá. Přílohou knihy jsou tři vzory smluvních podmínek FIDIC v anglickém jazyce (o nich bude pojednáno níže).

První kapitola je věnována představení základních tří vzorů FIDIC² ve verzi z roku 1999, které jsou aktuálně nejpožívanější. Tyto vzory jsou historicky pojmenovány podle barev: Červená kniha (Red Book, také CONS) – ta najde využití především u projektů, u nichž rizika spojená s projektovou dokumentací nese především objednatel; Žlutá kniha (Yellow Book, také P&DB) – rizika projektové dokumentace ponese především zhotovitel, z anglického *Plant and Design - Build*, využitelné, jak autor uvádí, především „pro dodávku technologických zařízení a projektování a výstavbu elektro-technologického a strojnotechnologického díla a pozemních a inženýrských staveb projektovaných zhotovitelem“; a Stříbrná kniha (Silver Book, také EPC – podmínky pro projekty „na klíč“ – z anglického *Engineer, Procure and Construct*), ve které je větší míra rizika přesunuta na zhotovitele, který může odpovídat za projektovou dokumentaci, kontrolu staveniště i za zadání zakázky. Ta se hodí

podle Kleeho především pro větší investiční celky (elektrárny). Rovněž cena bývá fixní a k její úpravě může dojít např. tzv. uplatněním claimů (nároků; k těm viz níže). Dále autor porovnává shodné prvky i odlišnosti těchto vzorových dokumentů FIDIC.

Nespornou výhodou knihy je, že její přílohou jsou znění třech hlavních a výše zmíněných Red, Yellow a Silver Book (str. 152 a násl.), které dohromady tvoří více než polovinu rozsahu celé monografie. Čtenáři se tak naskýtá možnost seznámit se se vzorovým zněním smluvních podmínek FIDIC v anglickém jazyce, jejichž text by jinak musel zakoupit s tím, že žádný jednotlivě by nestál méně než 40 eur.³ Už v porovnání s cenou publikace samotné je toto velice dobrá investice, byť přidaná hodnota knihy je mnohem vyšší, jak plyne i z této recenze. Pro úplnost lze dodat, že české znění smluvních podmínek FIDIC lze objednat u CACE za cenu začínající na 800 Kč za jeden set.⁴

Druhá kapitola se věnuje aplikaci podmínek FIDIC v České republice a spojuje zvýšený zájem o užití těchto podmínek se zahraničními investory a také vstupem České republiky do EU a s tím souvisejícím čerpáním evropských fondů. K aplikaci obchodních podmínek obecně potom Klee odkazuje na § 1751 občanského zákoníku,⁵ navrhuje znění doložky, kterou lze do smluvního vztahu zařadit podmínky FIDIC, a doplňuje to o judikaturu českých soudů. K tomu je třeba připomenout, že vzory FIDIC jsou rozděleny na část obecnou, do které se „nesmí přímo nikdy zasahovat“, a část zvláštní, ve které se mohou upravit jednotlivá specifika daného projektu. FIDIC k jednotlivým vzorům vydává rovněž příručku, která má usnadnit práci s nimi a především pak úpravou zvláštních podmínek, aby vyhovovaly všem účastníkům.

Třetí a čtvrtá kapitola jsou věnovány správci stavby (*Engineer*) a alokaci rizik, opět rozdělených podle jednotlivých knih FIDIC. Obzvláště detailně se autor věnuje v kapitole páté otázce ceny díla, která častokrát způsobuje potíže v praxi. Klee upozorňuje především na často nesprávně označené „nepřekročitelná“ či „nejvýše přípustná cena“. Pro lepší pochopení nabízí autor historický exkurz do smluvních podmínek z doby první republiky. Samozřejmě se následně (pod-

1 Fédération Internationale des Ingénieurs Conseils.

2 Dále existuje i tzv. Green Book (Short-Form of Contract) a také doporučení, postupy a stanoviska FIDIC, které recenzovaná publikace rovněž zmiňuje.

3 <http://fidic.org/bookshop>.

4 <http://cace.cz/fidic-publikace.php>.

5 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

kapitola 5.2) autor zabývá detailním popisem úpravy ceny v jednotlivých typech smluvních podmínek FIDIC. Červená kniha je typicky aplikována na dílo, kdy se jedná o cenu položkovou/měrebnou zakázku. Ve Žluté a Stříbrné knize je celková cena „zásadně cenou fakturovanou na základě předem stanoveného paušálního obnosu či obnosů (*lump sum*)“ a objednatel zpravidla nenese riziko změn v množství jednotlivých položek výkazu změn. FIDIC obecně pracuje s nákladovou cenou (*cost plus*). Jak Klee dodává, je potřeba mít na paměti, že cena díla se rovněž mění v důsledku změn a úprav díla.

Ve stavebnictví je důležitým faktorem doba dokončení díla, a proto Klee věnuje samostatnou šestou kapitolu době dokončení díla, opět včetně dokreslení českých realii a judikatury. Sedmá kapitola se zabývá změnami a autor upozorňuje, mimo jiné, na rozdíl ve významu „*change*“ a „*variation*“ a blíže popisuje variace podle FIDIC. Recenzovaná publikace se v osmé kapitole věnuje tzv. claimům, což v pojetí FIDIC neznamená uplatnění práva u soudu (či v rozhodčím řízení), ale požadavek jedné ze stran, který je oznámen správcí stavby v souladu se smlouvou a pro jehož uplatnění je předvídan určitý postup. Typickým claimem je požadavek na prodloužení záruční doby či dodatečnou platbu (ze strany objednatele), anebo požadavek na zvýšení ceny díla či prodloužení doby jeho realizace (ze strany zhotovitele). Kniha se dále detailněji věnuje celému tzv. claim managementu. Advokáty by mohla zaujmout především část pojednávající o úloze právníka v claim managementu (podkapitola 8.4.4) a obzvláště praktická je podkapitola o metodách vyčíslování nároků, jelikož v praxi bývá jejich kvantifikace obzvláště náročná. Klee doporučuje používat Metodiku SFDI⁶ a standardně doplňuje text o příčný link na tento dokument.

Předposlední, devátá kapitola je o řešení sporů. Klee konstatuje ze své rozsáhlé praxe, že vzniku sporů na stavbách se vesměs zabránit nedá, a dodává, že „*je naivní i rozšířená představa, že je spory možné výrazně omezit, či dokonce vyloučit prostřednictvím pečlivě a detailně formulované smlouvy*“. S pravděpodobností hraničící s jistotou tedy ke sporům dojde a jde o to, jak je efektivně, rychle a sprá-

vedlivě vyřešit. Pro spory ve stavebnictví je podle autora soudní i rozhodčí řízení zbytečně drahé a zdlouhavé. Jednou z dalších nevýhod soudního řízení je skutečnost, že neexistují soudy či jejich senáty specializované na stavebnictví. Výjimkou je Německo a Velká Británie. Detailně pak analyzuje případ Polska, kde autor rovněž dlouhodobě působí, ve kterém se objednatelé v poslední době uchylují k vylučování rozhodčích doložek, spory jsou řešeny obecnými soudy a na vykonatelné rozhodnutí se čeká i 10 let. Polští inženýři tráví část svého času jako svědci u soudů, před kterými se řeší spory z výstavby zahájené před mnoha lety. Jak autor uzavírá: „*Celé odvětví tak ztrácí efektivitu a motivaci. Dopad na obor je katastrofální.*“

Především ve stavebnictví se používají Rady pro řešení sporů (*Dispute Boards*). Autor popisuje vznik a vývoj dvou základních: DAB (Rada pro rozhodování sporů, z anglického *Dispute Adjudication Board*) a DRB (Rada pro posouzení sporů, z anglického *Dispute Review Board*). Popisuje jejich shodné znaky, odlišnosti a jejich výhody a nevýhody. Uvádí rovněž případy od Slovenska po Hongkong, ve kterých se dobrým využitím Rad pro řešení sporů podařilo výrazně eliminovat nutnost použití soudního či rozhodčího řízení.

Zpátky k domácím podmínkám, v podkapitole 9.5 se Klee věnuje rozhodčímu řízení v České republice. Zmiňuje nejprve obecně známé výhody rozhodčího řízení (ve zkratce: flexibilita, rychlost, nevěřejnost, globální vykonatelnost) a přechází k Pravidlům Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (RSHKAK). Spory z podmínek FIDIC může tato instituce administrovat tehdy, jestliže strany mají uzavřenu rozhodčí smlouvu, případně (a to bude častější případ) tuto instituci určily už ve zvláštních podmínkách FIDIC (podčl. 20.6). Dále se autor krátce zmiňuje o průběhu řízení před RSHKAK. Kapitola o řešení sporů je zakončena pojednáním o Rozhodčím soudu u Mezinárodní obchodní komory v Paříži (ICC). Řešení sporů v rozhodčím řízení u ICC předpokládají i vzory FIDIC. Ponechání této instituce Klee doporučuje především u mezinárodních projektů. U těch lokálních dává naopak ke zvážení změnu rozhod-

čí doložky na tu k RSHKAK, jak bylo popsáno výše. Publikaci uzavírá desátá kapitola pojednávající o specifikách smluvních podmínek FIDIC ve veřejných zakázkách.

Recenzovaná publikace je jedinečnou monografií z oblasti stavebního práva a zvláště ti, kteří se setkávají s jeho mezinárodním přesahem, by si ji měli pořídit. Ve své knihovně ji uvítají jistě nejen projektanti, ale také advokáti a rozhodci, kteří se se smlouvami podle vzorů FIDIC mohou setkat čím dál častěji – ať už na začátku ve fázi vyjednávání daného kontraktu, anebo v jeho průběhu, případně po dokončení díla, když vznikne z daného kontraktu spor. Znalosti získané v této knize potom dozajista ocení všichni zúčastnění.

✦ JUDr. Ing. MILOŠ OLÍK, Ph.D., LL.M.,
FCI Arb, advokát, rozhodce a mediátor v Praze

6 Státní fond dopravní infrastruktury.

Magda Pfeiffer:

Dědický statut – právo rozhodné pro přeshraniční dědické poměry

Wolters Kluwer ČR, Praha 2017,
228 stran, 450 Kč.

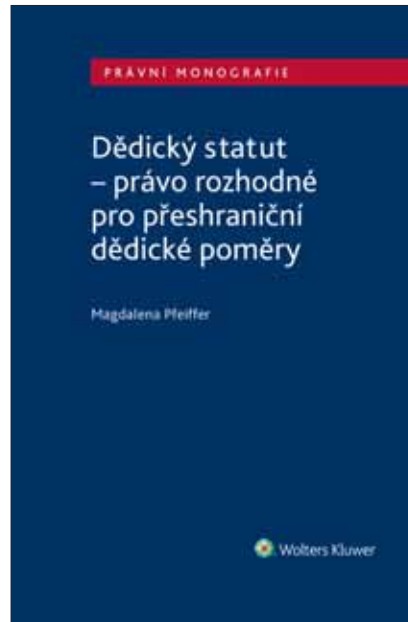
Mezinárodní dědické právo nabývá stále většího významu vzhledem k tomu, že se zvyšuje počet dědických řízení na našem území, kdy zůstavitelem je cizinec, nebo kdy pozůstalost po českém občanovi je projednávána v zahraničí. Proto jedním z výstupů legislativní činnosti Evropské unie je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. 7. 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení. Toto nařízení má přednost před ustanoveními zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, která upravují dědictví s mezinárodním prvkem.

Mezinárodní dědické právo upravuje řadu komplikovaných otázek, od určení rozhodného práva po určení příslušnosti soudů k projednávání pozůstalosti. Autorka si vybrala jednu z těchto otázek, která je zcela zásadní, a to určení rozhodného práva. V současné době neexistuje žádná mnohostranná mezinárodní smlouva, která by přímo určovala rozhodné právo pro přeshraniční dědické poměry, proto se musí rozhodné právo, tedy dědický statut, určovat podle kolizních norem. Jen pro připomenutí, kolizní normy samy rozhodné právo neobsahují, ale provádějí jeho výběr. Každý dědický poměr musí být regulován hmotným právem určitého státu.

Podle autorky se dědický statut nestává relevantním až v okamžiku smrti zůstavitele, kdy je třeba vypořádat majetek tvořící pozůstalost, ale velmi významnou roli může sehrát již za života zůstavitele v rámci plánování pozůstalosti, tedy již předem pro zajištění jistoty, jaké bude rozhodné právo ohledně pozůstalosti. V kontextu celé práce je vidět její základní cíl, a to komplexně postihnout a analyzovat z pohledu České republiky relevantní právní úpravu, která řeší kolize právních řádů v mezinárodních dědických poměrech. Správné vyhodnocení vzájemného vztahu konkurujících si ustanovení v předpisech různé povahy je pro určení dědického statutu klíčové. Správné rozhodnutí pak klade vysoké nároky na odborné znalosti soudců, notářů i advokátů.

Autorka rozdělila zpracovanou problematiku do čtyř kapitol, které svým obsahem na sebe logicky navazují. V „Úvodu“ publikace autorka podává zdůvodnění současnému významu mezinárodního dědického práva a vymezuje pojem mezinárodní prvek (přeshraniční poměr).

V kapitole druhé – „Kolizní úprava dědických poměrů s mezinárodním prvkem“ je vysvětlen pojem dědický statut, jeho jednotlivé druhy (jednotný a štěpený) a jakým způsobem se určuje. Dříve bylo pro jeho určení rozhodující státní občanství zůstavitele. Tento hraniční určovatel je nahrazován v kolizním právu (a nyní i v dědickém) praktičtějším hraničním určovatelem obvyklého pobytu (zde zůstavitele). Je možná i volba rozhodného práva samotným zůstavitelem nebo dohodou mezi zůstavitelem a jeho dědici. Zcela pochopitelně autorka píše i o problematice týkající se zpětně-



ho a dalšího odkazu, výhrady veřejného pořádku, principů zjišťování a aplikace zahraničního práva a předběžných otázek v mezinárodním dědickém právu.

V části třetí – „Prameny právní úpravy mezinárodního dědického práva“ provádí autorka analýzu příslušné kolizní úpravy dědického práva v zákoně o mezinárodním právu soukromém, příslušných mezinárodních smlouvách a nakonec v nařízení o dědictví, jejich vzájemných vztahů apod. Přestože nařízení o dědictví vychází z principu *forum et ius*, tedy že by o dědictví měl rozhodovat soud podle svého hmotného práva, upozorňuje autorka na možné kolizní štěpení dědického statutu, což nepřispívá k právní jistotě jak zůstavitelů, tak i jejich dědiců.

V části čtvrté „Dědický statut dle nařízení o dědictví“, kterou považují za stěžejní pro celou publikaci, jsou **podrobně analyzována ustanovení nařízení o dědictví, která stanoví jako hraniční určovatel obvyklé bydliště zůstavitele v době smrti**. Zůstavitel si však může zvolit jako dědický statut právo státu, jehož je státním příslušníkem (či v dohodě s dědici). Úprava rozhodného práva včetně jeho volby je považována za základ celého nařízení o dědictví.

Nařízení o dědictví přineslo s sebou právní jistotu, že soudy v členských státech Evropské unie budou postupovat při určování dědického statutu jednotně. Avšak v nařízení o dědictví je řada mezer či ustanovení, která nejsou zcela jednoznačná, tudíž lze očekávat zpočátku i určité zmatky při jeho uplatnění v pra-

xi, na které je v publikaci upozorňováno.

V českém právním prostředí nejsou zatím v praxi příliš velké zkušenosti s aplikací nařízení o dědictví. Počet takových případů se bude zcela nepochybně v budoucnu zvyšovat.

Publikace je napsána srozumitelným, čtivým jazykem a svědčí o velkém přehledu autorky o mezinárodním dědickém právu. Publikace bude nepochybně výbornou pomůckou pro notáře, soudce a advokáty, kteří se danou problematikou v praxi zabývají, a bude i výbornou učební pomůckou pro studenty právnických fakult. Může být zajímavá s ohledem na zkoumanou problematiku i pro širší veřejnost.

✿ prof. JUDr. KVĚTOSLAV RŮŽIČKA,
CSc., katedra obchodního práva Právnické
fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Vladimír Balcar:

Zajišťovací příkaz a další zajišťovací instituty daňového řádu

C. H. Beck, Praha 2017, 122 stran,
290 Kč.

V posledních letech se upínají nejen mediální pohledy k institutu zajišťovacího příkazu jako nástroje správce daně k zajištění daně. Tento institut přitom není v českém právním řádu žádnou novinkou. Jeho zakotvení v české právní úpravě autor mapuje v publikaci až do roku 1927.

Tato recenze se věnuje nové publikaci *Zajišťovací příkaz a další zajišťovací instituty daňového řádu*, která byla zpracována autorem Vladimírem Balcarem a která je první monografií, jež se zaměřuje výlučně na zajištění daně, a zejména na zajišťovací příkaz dle § 167 až 169 zák. č. 280/2009 Sb., daňový řád, a speciálně dle § 103 zák. č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Publikace si klade za cíl na 122 stranách **vytvořit komplexní přehled právní úpravy oblastí týkajících se zajištění daně, a to zejména z hlediska právní úpravy, judikatury i aplikační praxe prováděné orgány Finanční správy ČR, které doplňuje o praktické poznatky**. V první části publi-



kace mapuje finanční správu ČR, zejména se zaměřením na její postavení, povinnost mlčenlivosti a motivaci při zajištění daní. V publikaci se čtenář může seznámit s analýzou institutu zajištění úhrady na nesplatnou nebo dosud nestanovenou daň, a to v různých stadiích jeho procesu, tj. od okamžiku, kdy správce daně pojme důvodnou obavu o budoucí dobytost daně, přes vydání zajišťovacího příkazu, průběh zajišťovací exekuce a uplatňování opravných prostředků, až po možnosti daňového subjektu, jak se domáhat kompenzace škody způsobené zajišťovacím příkazem. Autor se dále v publikaci věnuje i dalším souvisejícím nástrojům, kterými jsou ručení za daň, zákonné ručení za DPH, zástavní právo nebo povinné placení záloh, či zajištění majetku podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Uvedená publikace představuje odborné zpracování institutu zajišťovacího příkazu jako institutu sloužícího k zajištění daně. Autor se nevyhýbá ani tématu daňových, a zejména karusellových podvodů. Neméně zajímavá může být pro čtenáře i statistika podnětů předaných finanční správou orgánům činným v trestním řízení.

Autor sám po absolvování Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně se věnoval advokacii a následně působil na Finančním úřadu pro Jihomoravský kraj, kde se zabýval zejména problematikou zajištění a vymáhání daní z pozice daňového poradce a exekutora. Později zde působil jako metodik daňového pro-

cesu, kdy za dobu jeho působení u finančního úřadu nabral zkušenosti, jež zhodnotil v uvedené monografii. Autor tedy měl dobré předpoklady pro zhodnocení problematiky ze strany správce daně, na druhou stranu se nevyhýbá ani zhodnocení právní úpravy z pohledu daňového subjektu, což publikaci činí zajímavou nejen pro Finanční správu ČR, ale může být přínosná i pro samotné daňové subjekty nebo jejich právní zástupce.

✦ Mgr. NIKOLA JÍLKOVÁ, doktorandka
Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Lenka Holá, Miluše Hrnčířiková:

Mimosoudní metody řešení sporů

Leges, Praha 2017, 168 stran,
290 Kč.

V posledních desetiletích v České republice postupně sílí tendence pokoušet se o řešení sporů i jinými způsoby nežli výlučně soudní cestou a navracet se k přirozeným metodám, založeným na součinnosti stran sporu. S naznačeným vývojem souvisí postupná institucionalizace těchto postupů a také jejich promítání do právního řádu, čímž dochází k posilování jejich role jako prostředku řešení sporu. Na tento trend reagují doc. PhDr. Lenka Holá, Ph.D., a JUDr. Miluše Hrnčířiková, Ph.D., v publikaci nazvané *Mimosoudní metody řešení sporů* vydané nakladatelstvím Leges koncem minulého roku.

Kniha je rozdělena do devíti kapitol. První čtyři kapitoly představují obecnou část výkladu. Je v nich pojednáno o kořenech a teoretických východiscích mimosoudních metod řešení sporu a o konfliktech jako o předmětu řešení. Zbylé kapitoly jsou již věnovány konkrétním postupům řešení sporu. **V páté až sedmé kapitole jsou rozebrány nejznámější a nejvíce využívané mimosoudní metody – vyjednávání, mediace a rozhodčí řízení.** Každý z postupů řešení sporu je představen a nechybí ani popis procesu jeho uplatňování i možných výstupů z něj. V osmé kapitole autorky osvětlují koncepci tzv. práva spo-

Lenka Holá, Miluše Hrnčířiková

leges

Mimosoudní metody řešení sporů



lupráce (angl. *Collaborative Law*), jednu z nejnovějších mimosoudních metod řešení sporů, založenou na aktivní týmové spolupráci stran a na participaci advokátů, kteří zde plní roli moderátorů. Poslední kapitola je pak věnována uplatňování mimosoudních metod typických pro dílčí aplikační oblasti.

Přestože řešení sporu nastiněnými smírnými a mimosoudními způsoby může jeho stranám přinést mnohé výhody, informovanost o těchto metodách je mezi laickou i odbornou veřejností stále velmi nízká. Samy autorky přitom v publikaci zdůrazňují významnou úlohu těchto postupů při zlepšování přístupu ke spravedlnosti, při celkovém zefektivnění, zkrácení a zlevnění procesu řešení sporů, a v neposlední řadě vyzdvihují také trend navracení odpovědnosti za spor zpět do rukou jeho účastníkům. Ve výsledku tyto metody mohou přispívat k modernizaci justičního systému.

V české literatuře dosud nebylo vydáno obdobné dílo, které by čtenáře komplexně seznamovalo s koncepcí mimosoudního řešení sporů, sumarizovalo a rozebíralo širokou škálu metod spadající do tohoto rámce. Autorky se tématu soustavně a dlouhodobě věnují, což je zřetelné i ze samotného textu reflektujícího aktuální koncepci a směřování na tomto poli. Byť je publikace stylizovaná primárně jako výukový materiál, vhodně poslouží jako stručný průvodce tématem také všem zájemcům o oblast mimosoudního a smírného řešení sporů.

✦ Mgr. JAN HOLAS, doktorand na katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 3/2018



JUDr. Ivan Syrový, PhD.:

Vzťah sudcu a advokáta ako dôvod na vylúčenie sudcu z rozhodovania veci

Autor predkladá čtenáři svůj postoj k otázce rozhodování o vyloučení soudce pro jeho poměr k advokátovi sporné strany. Přes účel právní normy a respektování práva na rozhodování věci

zákoným soudcem poukazuje na kritéria, která stanovil Evropský soud pro lidská práva. Podle názoru autora by některá z rozhodnutí slovenských soudů v testu nemusela obstát, protože při nich strana sporu může mít objektivní obavu, zda soudce dokáže být nestranný.

doc. JUDr. Margita Prokeínová, PhD., JUDr. Ondrej Laciak, PhD.:

Niektoré aspekty nového zákona o obetiach trestných činov

Nový zákon o obětech trestných činů zavádí zvýšenou ochranu obětí trestných činů, která se projevuje zavedením některých nových prvků do právního řádu Slovenské republiky. V jisté míře tento zákon upravuje i procesní práva subjektů trestního řízení. Cílem tohoto článku je akcentovat některé prvky nové právní úpravy, které autoři považovali za relevantní.

JUDr. Jozef Kubala:

Výmena daňových informácií medzi členskými štátmi EÚ: Červená karta pre „fishing expeditions“

Príspevek se věnuje analýze vybraných částí rozsudku Soudního dvora Evropské unie ve věci *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, ve kterém Soudní dvůr odpověděl na prejudiciální otázky týkající

cí se aplikace mechanismu spolupráce členských států Unie při výměně informací v daňových záležitostech, zavedeném na základě směrnice 2011/16/EU. Závěry, které autor v příspěvku prezentuje, mají za cíl napomoci při dosahování rovnováhy mezi požadavky rychlé a účinné spolupráce při výměně informací mezi členskými státy Unie v daňových věcech na jedné straně, a potřebou ochraňovat základní práva jednotlivců priznaná právem Unie na straně druhé. Současně autor vyjadřuje přesvědčení, že pochopení a respektování těchto závěrů přispěje k omezení praktik členských států vykazujících znaky tzv. „fishing expeditions“ a zvýší požadovanou úroveň ochrany proti svévolným nebo nepřiměřeným zásahům veřejné moci do oblasti soukromé činnosti právnických nebo fyzických osob.

JUDr. Anna Ondrejová, LL.M.:

Európska prokuratúra – štruktúra a právomoc

Problematika evropské prokuratury je pro slovenskou odbornou veřejnost nová. I když tato idea je stará už dvacet let, až koncem minulého roku bylo přijato nařízení o zřízení evropské prokuratury. Dotýká se práv a povinností advokátů, soudců, prokurátorů, policie, dalších státních orgánů, ale i fyzických a právnických osob. Článek poskytuje základní informace o struktuře a pravomocích evropské prokuratury a jejich jednotlivých orgánů.



AUTORSKÉ PRÁVO, PRŮMYSLVÁ PRÁVA

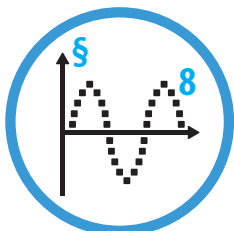
- autorský zákon, zákon o vynálezech, o užitných vzorech, o ochranných známkách
- ochrana: označení původu, topografií, biotechnologických vynálezů
- patentoví zástupci, další předpisy

Sagit více informací na www.aut.sagit.cz

Sledujte ČAK na Twitteru!



Nejnovější krátké zprávy o dění v české advokacii naleznete na www.twitter.com/CAK_cz.



ADVOKACIE VE ZLOMOVÉM OBDOBÍ ROKU 1938

ROK 1938 BYL ZÁVĚREČNÝM ROKEM DĚJIN PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY. UDÁLOSTI TOHOTO ROKU MAJÍ MEZI NÁMI SVÉ PAMĚTNÍKY, PŘÍSLUŠNÍCI DNEŠNÍ NEJSTARŠÍ GENERACE JE VŠAK PROŽILI JEŠTĚ JAKO DĚTI, A TAK VEDLE PŘEDÁVANÝCH VZPOMÍNEK TEHDEJŠÍCH DOSPĚLÝCH A AUTENTICKÝCH VZPOMÍNEK JEJICH POTOMKŮ VYSTUPUJÍ DO POPŘEDÍ PRAMENY PÍSEMNÉ. PRO TEHDEJŠÍ ČESKOSLOVENSKÉ ADVOKÁTY BYL JEDNÍM Z INFORMAČNÍCH ZDROJŮ ČASOPIS ČESKÁ ADVOKACIE,¹ VYDÁVANÝ JEDNOTOU ADVOKÁTŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

Zlomovým obdobím roku 1938 se i pro advokáty staly měsíce květen až říjen 1938. Na počátku tohoto půlroku stálo odhodlání bránit republiku a „mimořádná vojenská opatření spojená s povoláním záloh a zajištěním ostrahy hranic státu, pro něž se vžilo nepřesné označení ‚květnová mobilizace‘ 1938“,² zlom přinesla Mnichovská dohoda podepsaná dne 30. září 1938, říjen 1938 byl pak počátečním měsícem nových poměrů v druhé republice.

Časopis Česká advokacie vyšel v uvedených šesti měsících dvakrát, a to 15. července 1938³ a 29. října 1938.⁴ Z hlediska naznačené periodizace červencové dvojčíslo bylo posledním předmnichovským vydáním České advokacie, říjnové dvojčíslo na jedné straně ještě informuje o dění před Mnichovem, zároveň však již reflektuje atmosféru pomnichovskou.

Pokud by advokát praktikující v roce 1938 četl pouze stavovský časopis, zaregistroval by, že „pracovní výbor pro jubilejní dar pro fond na obranu státu uveřejnil v denním tisku dne 12. června 1938 provolání ‚Všem občanům Československé republiky, kteří za ní stojí, kteří stojí za ideály demokratické svobody a snášenlivosti národní, náboženské i sociální, kteří si přejí vnějšího i vnitřního míru a přátelské spolupráce mezi národy, které obývají tento stát, i odhodlané obrany vlasti, aby přinesli podle svého majetku i důchodu i podle míry své oddanosti k republice obětí na oltář vlasti pro její obranu“.⁵ Nelze však přehlédnout, že citovaná výzva podrobně informuje o osvobození od daní i „vplatného 50 hal.“, pokud by dar byl poukázán „zvláštními růžovými vplatnými lístky, jež vydávají z d a r m a všechny poštovní úřady a pokladna Poštovní spořitelny v Praze a v Brně“.

Jednota advokátů československých šla příkladem, schůze jejího prezidia konaná dne 24. června 1938 rozhodla o příspěvku ve výši 2 000 Kč,⁶ na IV. schůzi výboru Jednoty bylo dne 2. září 1938 rozhodnuto o zvýšení daru na 3 000 Kč spolu s apelem „na kolegy, aby podle svých sil přispívali dále na jubilejní dar na obranu státu“.⁷

Je dále patrné, že se čeští advokáti i právníci snažili využít svých mezinárodních kontaktů k podpoře zájmů republiky.

Podle zprávy v časopise Česká advokacie „mise lorda Runci-

mana uveřejnila zprávu o návštěvě zástupců Ústředí československých právníků, kteří jí předložili dne 17. září 1938 memorandum o právu a právnících v republice Československé“. Memorandum zdůrazňovalo „se zřetelem k organizačním formám právníků národnosti německé“ zejména „stálou těsnou spoluprací obou národností na poli práva a zájmů stavovských“.⁸

Ve sledovaném období se konalo dne 5. června 1938 v Praze zasedání výboru Mezinárodní unie advokátů (*Union Internationale des Avocats*), jejímž prezidentem byl v roce 1936 bývalý prezident Advokátní komory v Čechách Alois Stompfe (1868-1944).⁹

„Jsme povděční Mezinárodnímu svazu advokátů, že svolal schůzi svého výboru do Prahy a že nám dal příležitost uvítati delegáty cizozemské advokacie ve svém středu a ukázati jim, že naše advokacie je na výši doby, že žije v míru bez ohledu na národnost, náboženství a politické přesvědčení a že jest to i touhou našeho lidu. Naši hosté jistě opraví ve svých domovinách falešné představy o našich poměrech a přesvědčí své krajany o tom, že jsme hodni toho, aby nám byla naše nezávislost zachována,“¹⁰ napsal redaktor České advokacie a generální tajemník Advokátní komory v Čechách Stanislav Hendrych.

Devátého kongresu *Union Internationale des Avocats* konaného ve dnech 8. až 11. září 1938 v Bukurešti se účastnilo jedenáct československých zástupců.

1 Srov. S. Balík: Česká advokacie v letech 1920-1943, Bulletin advokacie č. 6/2016, str. 13-14.

2 Srov. A. Klimek: Velké dějiny země české, svazek XIV., 1929-1938, Paseka, Praha – Litomyšl 2002, str. 557.

3 Srov. Česká advokacie č. 5-6/1938, str. 128.

4 Srov. Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 152.

5 Srov. Jubilejní fond na obranu státu, Česká advokacie č. 5-6/1938, str. 127.

6 Srov. Schůze prezidia Jednoty, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 147.

7 Srov. IV. schůze výboru Jednoty, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 147.

8 Srov. Českoslovenští právníci u mise lorda Runcimana, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 146.

9 Srov. S. Balík: Alois Stompfe (1868-1944), Bulletin advokacie č. 2/2002, str. 79-85.

10 Srov. (Hch.): Mezinárodní svaz advokátů (*Union Internationale des Avocats*), Česká advokacie č. 5-6/1938, str. 124-125.

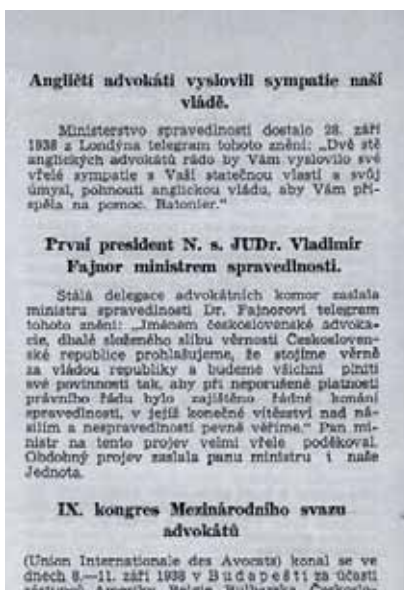
„Kongres konal se v rámci a tradici, u všech sjezdů obvyklých, leč napjatá mezinárodní situace nasvědčovala při něm již zřejmě tomu, co koncem září následovalo. Poněvadž sjezdové práce dostávají se účastníkům do ruky teprve po sjezdu, nebo bezprostředně před ním, jsou tím tito většinou odkázáni na pouhé posluchače, nebo debatéry s patra a tím se stává kongres pouhou událostí společenskou pod krásným heslem: *Omnia fraterne*,“¹¹ bylo konstatováno dodatečně ve zprávě pro časopis Česká advokacie.

Ještě 28. září 1938 obdrželo Ministerstvo spravedlnosti z Londýna telegram následujícího znění:

„Dvě stě anglických advokátů rádo by Vám vyslovilo své vřelé sympatie s Vaší statečnou vlastní a svůj úmysl, pohnouti anglickou vládu, aby Vám přispěla na pomoc. *Batonier*.“¹²

Soudobý čtenář časopisu se kromě uvedeného mohl naopak dočíst, že „prezidentem advokátní komory pro Vídeň, Dolní Rakousky a Burgenland byl jmenován Dr. Jiří z Ettinghausenů“, jehož programem „jest odžidovštění stavu advokátního“, a též, že „byly již učiněny kroky, aby rakouští advokáti se obeznámili s německým zákonodárstvím a judikaturou“,¹³ či že „všude v Rakousku zavádějí se stavovské úřady. Rovněž chystá se zavedení norimberského rasového zákona.“¹⁴

Ukázkou toho, že souběžně s tíživou politickou situací i nadále běžely obvyklé agendy, je zpráva o III. schůzi výboru Jednoty konané dne 3. června 1938, z níž se podává mj., že „bylo usneseno, aby II. díl Nástinu vývoje české advokacie, který spracoval Dr. Tarabrin, byl vydán tiskem společně s III. dílem“,¹⁵ nebo že „byla vzata na vědomí zpráva, že bylo požádáno presidium rady hlav. města Prahy, aby nám k pořádání slavnostní valné hromady u příležitosti 40letého trvání Jednoty propůjčilo zasedací síň Staroměstské radnice a že dr. Antonín S c h a u e r, jeden z nejstarších členů našeho spolku, přislíbil pronést na valné



hromadě slavnostní řeč“. Podle téže zprávy ještě dne 28. května 1938 uspořádala Jednota spolu s Verband der deutschen Rechtsanwälte „u příležitosti schůze Stálé delegace na počest účastníků schůze z Moravy, Slezska, Slovenska a Podk. Rusí ve Šromotově restaurantu společnou večeři“.¹⁶

Události pak ale nabraly rychlý spád.

První pomnichovské vydání České advokacie přineslo na titulní straně články předsedy Jednoty Josefa Schlechta *K jubileu naší jednoty*, informující o zrušení slavnostní valné hromady, která se měla uskutečnit 15. října 1938:

„To však nemůže nám bránit, abychom nevzpomněli dvou hlavních zásad, které vedly tehdejší naše advokáty, z nichž pouze hrstka se dožila dnešního dne, k založení spolku, který si postavil za úkol: hájení

práv české advokacie a ochrana českého lidu před pronásledováním, jmenovitě z důvodů národních. Dnešní doby mají něco podobného s dobami tehdejšími. Tehdy na nátlak Němců došlo k zrušení jazykových nařízení a ke stíhání českých lidí, jichž hájení naši kolegové nezištně přejímali, a dnes dochází k novému útoku Němců na nás, jenž končí ztrátou částí území našeho státu,“¹⁷ napsal tehdy Josef Schlecht.

Již z uvedeného dvojčísla České advokacie vydaného 29. října 1938 lze však mezi řádky vnímat, že „zápas mezi kontinuitou a diskontinuitou s předchozím obdobím ‚Masarykovy republiky‘ se tu rozhořel již od prvních říjnových dnů roku 1938“.¹⁸

Podle dobových statistických údajů „v důsledku okupace odpadlo ve 101 okresu 900 advokátů, takže nyní jest v Čechách 1968 advokátů“.¹⁹ V zabraných Sudetech byli ustanoveni okresní ochránci práva (*Bezirksrechtswahrer*), kteří „musí bdíti nad tím, aby právní zástupci a notáři, kteří tam provozují praxi, nepředsevzali žádných právních jednání a úkonů, při nichž jest jednou stranou Čech nebo žid ve smyslu říšského občanského zákona a u nichž by se mohl státí přesun majetku“.²⁰ Opuštěným advokátním kancelářím byli ustanoveni komisaři – vedoucí.

Ústředí československých právníků zaslalo vládě memorandum, v němž mj. zdůraznilo, že republika nemůže být „zazlíváno, když se bude snažiti o to, aby její soudy a úřady byly opravdu jen v rukou naprosto spolehlivých Čechů, Slováků a Rusinů“.²¹ Obdobně bylo v memorandu Jednoty advokátů československých vládě uvedeno, že stěhování německých a židovských advokátů „ze znečistěného území“ má za cíl, aby tito advokáti „posílili nečeské, neslovenské a nepodkarpatoruské národní menšiny a vytvořili tak v našem národním státu nový menšinový systém“.²²

Další vývoj, jak známo, na sebe nedal dlouho čekat. Lze souhlasit s tím, že „všechny ústupky od demokratického politického systému, změny ve vnitropolitickém uspořádání druhé republiky směrem k ‚autoritativní demokracii‘ s prvky nastupující totality nepřinesly a ani nemohly přinést kýženou garanci další existence i tak již umenšené a trpěné Česko-Slovenské republiky“.²³

Advokacii čekalo stinné období, v němž zejména ve vztahu k židovským kolegům zvítězily konkurenční zájmy nad kolegiálností.²⁴

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

11 Srov. IX. kongres Mezinárodního svazu advokátů, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 147.

12 Srov. Angličtí Advokáti vyslovili sympatie naší vládě, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 146.

13 Srov. Nové presidium vídeňské advokátní komory, Česká advokacie č. 5-6/1938, str. 126.

14 Srov. Rakouská justice převzatá Německou říší, Česká advokacie č. 5-6/1938, str. 126.

15 K vydání s ohledem na následující běh události nedošlo, rukopis není k dispozici a jeho osud není znám.

16 Srov. III. schůze výboru Jednoty, Česká advokacie č. 5-6/1938, str. 120.

17 Srov. J. Schlecht: K jubileu naší jednoty, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 129.

18 Srov. J. Gebhart, J. Kuklík: Velké dějiny zemí Koruny české, svazek XV.a, 1938-145, Paseka, Praha – Litomyšl 2006, str. 131.

19 Srov. Advokacie v Čechách po okupaci, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 150.

20 Srov. Poměry v advokacii na okupovaném území, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 150-151.

21 Srov. Ústředí čl. právníků pro záchranu právníckých povolání, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 148.

22 Srov. Nutné opatření na záchranu advokacie, Česká advokacie č. 7-8/1938, str. 149.

23 Srov. J. Gebhart, J. Kuklík, op. cit. sub 18, str. 154.

24 Dále srov. S. Balík a kol.: Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Česká advokátní komora – Národní galerie v Praze, Praha 2009, str. 174-179.

NEPŘIMĚŘENĚ NÍZKÁ SMLUVNÍ ODMĚNA ADVOKÁTA JAKO KÁRNÉ PROVINĚNÍ

O OTÁZCE PŘIMĚŘENOSTI SMLUVNÍ ODMĚNY ADVOKÁTA SE V PRAXI DISKUTUJE PŘEDEVŠÍM S OHLEDEM NA JEJÍ HORNÍ HRANICI. MÁLO POZORNOSTI SE VŠAK JIŽ VĚNUJE TOMU, ŽE SMLUVNÍ VOLNOST ADVOKÁTA PŘI JEDNÁNÍ O VÝŠI ODMĚNY S KLIENTEM JE OMEZENA ROVNĚŽ SMĚREM DOLŮ. JINÝMI SLOVY, SMLUVNÍ ODMĚNA ADVOKÁTA BY PODLE NAŠEHO NÁZORU NEMĚLA BÝT NEJEN NEPŘIMĚŘENĚ VYSOKÁ, ALE TAKÉ ANI NEPŘIMĚŘENĚ NÍZKÁ. V TOMTO ČLÁNKU SE PAK ZABÝVÁME TÍM, ZDA SJEDNÁNÍ NEPŘIMĚŘENĚ NÍZKÉ SMLUVNÍ ODMĚNY MŮŽE ZALOŽIT NA STRANĚ ADVOKÁTA ODPOVĚDNOST ZA KÁRNÉ PROVINĚNÍ.

Na tuto situaci dopadá zejména (nikoliv však výlučně) čl. 10 odst. 6 *in fine* etického kodexu, který stanoví, že: „Advokát rovněž nesmí uzavřít s klientem takovou smlouvu, která by klientovi umožňovala získání neoprávněného majetkového prospěchu; za neoprávněný majetkový prospěch se považuje zejména rozdíl mezi odměnou advokáta a odměnou za zastupování určenou soudem v rámci rozhodování o náhradě nákladů řízení.“

„Jde o ustanovení, které bylo do etického kodexu doplněno novelou účinnou od září 2013 a mělo dopadat pouze na nabídky advokátních služeb kanceláří a advokátů, které usilují o veřejné zakázky na poskytování právních služeb. Toto zúžení však z etického kodexu nevyplývá, jeho dopad je tak širší, než představenstvo ČAK zamýšlelo.“¹

Citované ustanovení jako příklad neoprávněného majetkového prospěchu uvádí rozdíl mezi výší přísudku a smluvní odměny. V obecné rovině se dá pak říci, že neoprávněným majetkovým prospěchem bude právě prospěch, jehož klient docílí tím, že za právní službu zaplatí příliš nízkou smluvní odměnu. Je třeba zdůraznit, že adresátem předmětného pravidla je advokát, a nikoliv klient, proto na straně klienta nemůže dojít např. ke vzniku bezdůvodného obohacení apod. Nadto jde o ustanovení stavovského předpisu, kterým klient vázán není – *a contrario* § 53 odst. 3 zák. o advokacii. Jeho účelem je (byť je zařazeno mezi pravidla profesionální etiky) zajistit férovou soutěž mezi advokáty, a nikoliv obohacení advokátů na úkor klientů.

Mimořádně nízké ceny právních služeb se objevují (jak je všeobecně známo²) zejména v oblasti zadávání veřejných zakázek, kde nejsou výjimkou ani hodinové sazby pohybující se v rozmezí 200 až 500 Kč. „Ty jsou vedle silného konkurenčního prostředí zapříčiněny zejména tím, že veřejní zadavatelé často volí nejnižší nabídkovou cenu jako jediné kritérium výběru. Tím degradují poskytování právních služeb na úroveň dodávky komoditního zboží a služeb, kde ve skutečnosti nerozhoduje kvalita poskytované služby, ale pouze její cena.“³

Danou problematiku však nelze redukovat pouze na poskytování právních služeb zadavatelům veřejných zakázek financovaných z veřejných rozpočtů. Jak bylo shora vyloženo,

čl. 10 odst. 6 *in fine* etického kodexu žádné takové omezení neobsahuje, neboť se týká poskytování právních služeb bez přívlastku.

Na druhou stranu je však nutné přiznat, že autonomie vůle smluvních stran při sjednávání cenových podmínek právních služeb, které nepodléhají zadávacímu řízení, je mnohem širší. Je tomu tak právě proto, že o právní službu není v tomto případě třeba povinně soutěžit.⁴ Restriktivní výklad dotčených ustanovení právních a stavovských předpisů je zde tudíž zcela namístě.⁵ **Odpovědnost advokáta za kárné provinění by proto měla nastoupit mimo rámec veřejných zakázek pouze v případech flagrantního porušení pravidel soutěže mezi advokáty, co se cenové politiky týče.**

Podle čl. 19 odst. 3 etického kodexu je přitom advokát obecně povinován při soutěži s ostatními advokáty postupovat v souladu s právními předpisy upravujícími hospodářskou soutěž, tedy mj. dodržovat i právo nekalé soutěže. Jedním z případů tzv. soudcovských skutkových podstat nekalé soutěže (tj. podstat dovozených z generální klauzule uvedené v § 2976 odst. 1 občanského zákoníku) je přitom i cenové podbízení (dumping).⁶ V rovině veřejnoprávní mohou pak příliš nízké ceny advokátních služeb vykazovat znaky tzv. predátorských cen, jejichž smyslem je dočasné obětování ziskovosti podnikání za účelem nepřipuštění vstupu potenciální konkurence na daný relevantní trh (na úkor ji-

1 D. Kovářová a kol.: Zákon o advokacii a stavovské předpisy. Komentář, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2017, str. 360.

2 O této skutečnosti se může přesvědčit každý, stačí si na základě zákona o svobodném přístupu k informacím vyžádat od jakéhokoliv veřejného zadavatele údaje o vysoutěžených zakázkách na právní služby.

3 D. Kovářová: Odměna advokáta, Advokátní tarif a související otázky, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2016, str. 57 a 58.

4 Jedině v těchto podmínkách se může plně prosadit princip svobodné volby advokáta (§ 2a zák. o advokacii).

5 Na těchto závěrech se shoduje v podstatě celá doktrína, viz D. Kovářová a kol., op. cit. sub 1, str. 360, D. Kovářová, op. cit. sub 3, str. 57, a 58, a J. Svejkský, A. Macková, M. Vychopeň a kol.: Advokátní právo, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 307 a 308.

6 J. Munková: Právo proti nekalé soutěži, Komentář, 3. vydání, C. H. Beck, Praha 2008, str. 44, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2010, sp. zn. 23 Cdo 2343/2009.

ných soutěžitelů). Při narovnání těchto vztahů by pak mohlo zneužitím monopolního či dominantního postavení dojít i k poškození klientů.⁷

„Zvláštní pozornost si zaslouhují právě nabídky odměn za právní služby nabízené advokáty ve veřejných výběrových řízeních. V takových případech by již nabídka nepřiměřeně nízké ceny mohla vykazovat znaky narušení pravidel hospodářské soutěže a současně porušení etických pravidel výkonu advokacie. Takovýto návrh odměny totiž může mít charakter predátorských cen s úmyslem získání selektivní výhody takového advokáta spočívající např. v referencích o počtu realizovaných veřejných zakázek, v objemu poskytnuté právní služby pro veřejný sektor apod. Takovýmto způsobem by mohli být ostatní soutěžitelé – advokáti v dalších zakázkách neoprávněně znevýhodněni právě dřívějším použitím predátorských cen. Nepochybně nepřiměřenou cenou bude cena, při které by advokát dlouhodobě nedosahoval zisk, a zpravidla i cena, která by byla výrazně nižší, než by při poskytování obdobné právní služby odpovídalo mimosmluvní odměně dle oddílu druhého advokátního tarifu. Z pohledu přiměřenosti odměny se také jeví spíše nesouladným s čl. 10 PPE, pokud je ve výběrových řízeních argumentováno, že pro účely veřejných výběrových řízení, či obecně pro veřejný sektor advokát nabízí odměnu nižší než odměnu, kterou v obdobných věcech účtuje jiným subjektům.“⁸

V rozporu se zásadou poctivosti vyjádřenou v čl. 19 odst. 1 etického kodexu, a to jak ve vztahu ke klientovi, tak i k ostatním advokátům, by pak byla taková praxe, pokud by nepřiměřeně nízká smluvní (zpravidla hodinová) odměna byla následně po vysoutěžení zakázky advokátem navyšována umělým nafukováním počtu hodin strávených poskytováním právních služeb.

V této souvislosti je třeba si uvědomit, že výkon advokacie je podnikáním, jehož smyslem je dosažení zisku. Nic na tom nemění⁹ ani okolnost, že „jde o specifickou podnikatelskou činnost, která je – na rozdíl od běžných oblastí podnikání – nejen upravena zákonem, ale i výrazně modifikována stavovskými pravidly (advokát postupuje při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, je povinen dodržovat pravidla profesionální etiky i pravidla soutěže)“.¹⁰ Ba právě naopak. „Stavovské předpisy totiž samy kladou důraz na to, aby advokát vlastní účast v hospodářské soutěži nekalou soutěží nezneužíval, ani účast jiných v hospodářské soutěži neomezoval. Pravidelně nepřiměřena

odměna by tak sice byla ve prospěch klienta, ale mohla by ohrožovat svobodnou soutěž mezi advokáty při nabídce poskytnutí právních služeb.“¹¹

Přiměřenost či nepřiměřenost smluvní odměny se má podle našeho názoru posuzovat v intencích čl. 10 odst. 2 etického kodexu¹² jak ve vztahu k nepřiměřeně vysoké odměně, tak ale i ve vztahu k nepřiměřeně nízké odměně (shodně srov. i § 4 odst. 3 advokátního tarifu). To mj. znamená, že odst. 3 předmětného ustanovení je třeba vztáhnout také na posuzování přiměřenosti příliš nízké smluvní odměny. **Dolní hranice smluvní odměny proto není z povahy věci pro všechny advokáty stejná.** U advokáta s delší dobou praxe (navíc např. mediálně známého) bude jistě vyšší než v případě advokáta čerstvě po advokátních zkouškách.

Je nám zřejmé, že stanovení pevných částek co do nepřiměřenosti nízkých cen je vzhledem ke specifickým právních služeb dosti problematické (nehledě na to, že tyto částky budou pochopitelně jiné kupř. v případě vyhotovení jednoduché smluvní dokumentace na straně jedné a v případě zprocesování přeshraniční fúze na straně druhé), jak na to ostatně správně poukazuje literatura: „Z uvedených důvodů se tedy jeví stanovení zobecňující minimální odměny at již obecně závazným, či stavovským předpisem jako spíše nemožné a takovýto striktně daný limit by mohl narušovat pravidla volné hospodářské soutěže. Nicméně již za stávající právní úpravy se nepřiměřeně nízká cena může jevit jako rozporná s čl. 10 PPE při použití výkladových pravidel uvedených výše. V tomto směru však nezbyvá než vyčkat na rozhodnutí v případných kárných řízeních, resp. na judikaturu soudů, budou-li taková kárná rozhodnutí vydána a podrobená soudnímu přezkumu... Ze všech výše uvedených důvodů je tedy zřejmé, že nepřiměřeně nízká cena narušuje svobodnou soutěž mezi advokáty, která je chráněna i etickým kodexem.“¹³ A že vyvolání debaty na toto téma může v očích veřejnosti prohlubovat stereotyp, že advokátům jde o peníze vždy až na prvním místě.

Tyto skutečnosti však v žádném případě nemohou (a nasmějí) být důvodem pro rezignaci kontrolní rady se těmito případy seriózně zabývat. Otázka je přitom postavena jasně, je nabídková cena za běžné právní služby v rozmezí 800 Kč a níže v souladu s právními a stavovskými předpisy?¹⁴

Advokát je povinen dle čl. 17 odst. 5 etického kodexu užívat oděv, který nesnižuje důstojnost advokátního stavu. Snižuje tedy důstojnost advokátního stavu advokát, který nabízí své služby za výše uvedených podmínek? Vydělá si touto cenovou politikou daný (třebaže luční) advokát vůbec na takový oděv po odečtení všech nákladů na provoz své kanceláře?

Na tyto otázky by měla odpovědět kárná praxe, která bohužel prozatím (pokud je nám známo), žádná není. *Iudicat fatum, cum nemo accusat...* Zvedne kárný žalobce tuto vhozenou rukavici? Nebo zůstane jen u marného volání? Nechme se překvapit...

✿ JUDr. LUKÁŠ SLANINA, advokát v Hradci Králové, člen kontrolní rady ČAK

✿ Mgr. VLADIMÍR JANOŠEK, advokát v Praze

7 Srov. analogicky závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 10. 2015, č. j. 2 As 187/2014-86.

8 J. Svejkovský, A. Macková, M. Vychopeň a kol., op. cit. sub 5, str. 308.

9 Stejně jako to, že zákon o advokacii počítá i s variantou, že advokát může poskytovat právní služby bezplatně (viz § 22 odst. 1). Jak se totiž z daného ustanovení podává (srov. slovo „zpravidla“), jedná se o výjimku z pravidla. V případě soustavného poskytování právních služeb nikoliv za úplatu by již nadto nešlo ani o výkon advokacie (a *contrario* § 1 zák. o advokacii).

10 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 33 Cdo 4495/2014.

11 J. Svejkovský, A. Macková, M. Vychopeň a kol., op. cit. sub 5, str. 307.

12 Smluvní odměna musí být přiměřená. Nesmí být ve zřejmém nepoměru k hodnotě a složitosti věci.

13 J. Svejkovský, A. Macková, M. Vychopeň a kol., op. cit. sub 5, str. 308.

14 A to mj. s přihlédnutím ke kvalifikačním a jiným požadavkům, které zákon klade na profesi advokáta. Dále srov. kupř. striktní odpovědnost advokáta klientovi za újmu mu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie a s tím spojenou zákonnou povinností advokáta být pro tento případ pojištěn atd.

NSZ: osoba podávající vysvětlení může obdržet kopii úředního záznamu

UNIE OBHÁJČŮ V SOULADU SE SVÝMI STANOVAMI SHROMAŽDUJE ZKUŠENOSTI ADVOKÁTŮ Z TRESTNÍCH ŘÍZENÍ, V NICHŽ OBHAJUJÍ ČI SE JICH JINAK ÚČASTNÍ (NAPŘ. ZASTUPUJÍ POŠKOZENÉ). TY NÁSLEDNĚ ANALYZUJE A PUBLIKUJE FORMOU STANOVISEK PREZIDIA, POPŘ. SE OBRACÍ NA PŘEDSTAVITELE STÁTNÍCH ORGÁNŮ, INFORMUJE JE O SVÝCH POZNATCÍCH A ŽÁDÁ JE O VYJÁDRĚNÍ ČI SJEDNÁNÍ NÁPRAVY.

Prezidium Unie obhájců řešilo již delší dobu otázku, zda něco brání tomu, aby osoba podávající vysvětlení [což je úkon dle § 158 odst. 3 písm. a), odst. 6 tr. řádu] obdržela kopii záznamu o podaném vysvětlení. Na základě analýzy, kterou je možné najít na webu Unie obhájců ČR www.uocr.cz, jsme dospěli k závěru, že splnění tohoto požadavku nic nebrání. Není proto důvodu, proč by policista, který záznam sepsal, odmítal kopii záznamu vydat. Ostatně, v některých případech, byť spíše ojedinělých, se tak dělo i doposud.

Dne 26. 3. 2018 jsme se obrátili na Nejvyšší státní zastupitelství a na policejního prezidenta s dotazem, zda z jejich pohledu existuje zákonná překážka vydání kopie záznamu o podaném vysvětlení. Prvė se ozvalo **Nejvyšší státní zastupitelství, které nám v dopise ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 1 SL 715/2018-16, mimo jiné odpovědělo:**

„Ohledně úředních záznamů o podaném vysvětlení podávaných přímo do úředního záznamu a podepsané mimo jiné též i osobou podávající vysvětlení je situace poněkud odlišná. Zde zastáváme názor, že se jedná o zákonný a obecně akceptovaný, byť praxí trestního řízení poněkud extenzivně vykládaný postup vyžadování vysvětlení a jeho úřední zaznamenání. S ohledem na osobní přítomnost osoby podávající vysvětlení a z její strany podepsovaný úřední záznam o podaném vysvětlení pak ale považujeme za možné, aby orgány činné v trestním řízení (nejčastěji policejní orgán) kopii takového záznamu osobě podávající vysvětlení poskytly. V tomto případě se jedná o poskytnutí vyššího standardu práv této osobě, za situace, kdy sama vlastnoručně stvrzuje jí účinný úkon trestního řízení, tedy podání vysvětlení.“

Unie obhájců dává stanovisko NSZ na vědomí všem kolegyním a kolegům. Současně těm, kteří budou o kopii proto-

kolu žádat, doporučujeme, aby odkázali na uvedené stanovisko NSZ, a pokud jim kopie ani pak nebude vydána, požádali o přezkoumání postupu dozorového státního zástupce. V každém případě vítáme vaše informace o tom, co po vznesení požadavku následovalo. Jen připomínáme, že musí jít o zápis o podání vysvětlení, který je vysvětlujícím podepisován. Problematikou pořízení zvukového záznamu rovněž zmíněnou v našem dotazu se budeme dále zabývat.

Kromě vzájemné výměny informací a zkušeností z trestních řízení nabízí Unie obhájců svým členům i vzdělávací akce. Dne 12. dubna 2018 jsme uspořádali seminář se soud-

ními znalci z několika oborů. Nejprve vystoupil RNDr. Miloslav Musil, soudní znalec z oboru technického zkoumání dokladů a písemností, strojového písma, ověřování pravosti platidel, který hovořil o metodách zkoumání listin způsobem vedoucím k odhalení, zda je listina origi-

nálem, či falsifikátem. Následovala přednáška PhDr. Jiřího Valešky, soudního znalce v oboru písmoznalectví, který popsal základní metody zkoumání písma a jeho limity. Na závěr pak vystoupil soudní znalec v oboru ekonomika – ceny a odhady JUDr. Ing. Lukáš Křístek, který upozorňoval na rozdílnou úpravu stanovení výše ocenění věci podle občanského soudního řádu a podle trestního řádu. Na několika příkladech demonstroval, jak se výše ocenění může podle uvedených předpisů podstatně lišit. Všichni přednášející hovořili velmi poutavě, což u členů Unie sklídilo úspěch.

✿ JUDr. TOMÁŠ SOKOL, prezident Unie obhájců

C. H. BECK NOVINKA



Karel Svoboda

Zastavení exekuce

2018, brožované, 288 stran
cena 490 Kč, obj. číslo EP105

Objednávejte na www.beck.cz

POJIŠTĚNÍ KYBERNETICKÝCH (GDPR) RIZIK A ODPOVĚDNOSTI POVĚŘENCE PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ (DPO)

V návaznosti na všeobecně známou skutečnost, že v tomto měsíci (25. května 2018) vstoupí v účinnost obecné nařízení o ochraně osobních údajů (angl. zkratka GDPR), jakož i na obecně stoupající tendenci různých hrozeb kybernetických rizik souvisejících s používáním moderních technologií, bych vás rád informoval o možnosti sjednání nových typů pojištění prostřednictvím naší společnosti.

Ve spolupráci s renomovanými pojišťovnami působícími na pojišťovacím trhu jsme pro advokáty a advokátní společnosti zapsané v seznamu ČAK (popřípadě jiné klienty) dojednali možnost sjednání pojištění kybernetických rizik (CYBER) a pojištění profesní odpovědnosti pro pověřence pro ochranu osobních údajů (DPO).

Pojištění CYBER (GDPR) rizik je určeno pro řešení nepříjemných pracovních situací, které mohou vzniknout v souvislosti s používáním počítačů a internetu, v důsledku různých hackerských útoků či nedbalostního/úmyslného jednání zaměstnanců. Kybernetické riziko může vést např. i k poškození dobrého jména a ztrátě důvěry vůči advokátovi či společnosti ze strany jejich klientů. Dané pojištění zahrnuje jak pojištění povinnosti k náhradě újmy (odpovědnostní), tak majetkové pojištění.

Odpovědnostní část pojištění (škody třetích stran) se většinou vztahuje na případy právní odpovědnosti pojištěného v souvislosti s

- a) neoprávněným nakládáním s osobními či jinými údaji;
- b) narušením bezpečnosti sítě;
- c) protiprávním jednáním v oblasti médií.

Majetková část pojištění (vlastní škody pojištěného) zahrnuje zejména případy újmy vzniklé pojištěnému v souvislosti se

- a) ztrátou či narušením dat;

- b) přerušením provozu / výpadek IT sítě;
- c) kybernetickým vydíráním („ransomware“);
- d) náklady regulatorního řízení a sankcemi udělenými dozorovým orgánem (Úřad pro ochranu osobních údajů).

Z daného typu pojištění budou obvykle moci být kryty i některé náklady pojištěného spojené s oznámením úniku osobních údajů, náklady jednání před dozorovými orgány, náklady na PR aj.

Pojištění profesní odpovědnosti DPO (pověřence pro ochranu osobních údajů) se v současné době stává velmi diskutovaným tématem. V souladu s nařízením GDPR má správce či zpracovatel údajů v oprávněných případech povinnost ustanovit pověřence. Jeho hlavním úkolem bude zejména monitorování souladu zpracování osobních údajů s povinnostmi vyplývajícími z nařízení, provádění interních auditů, školení pracovníků a celkové řízení agendy interní ochrany dat. Činnost pověřence může být poskytována na základě smlouvy o poskytování služeb, která je uzavřena mezi jednotlivcem či externí organizací (jinou než organizace správce nebo zpracovatele).

Pojištění pokryje povinnost k náhradě škody, která bude způsobena v souvislosti s poskytováním jeho odborné činnosti (DPO) třetí osobě a kryje mimo jiné rovněž pokuty od dozorového orgánu, které by klient DPO musel uhradit dozorovému orgánu a následně je uplatnil vůči pověřenci.

Vedle standardního rozsahu pojistného krytí lze u pojistitele rovněž obvykle vyjednat poskytnutí pojistného krytí například pro

- a) podvodné a nepoctivé jednání zaměstnanců;
- b) odpovědnost za ztrátu dokumentů;
- c) kompenzaci účasti pojištěného jako svědka v soudním řízení;
- d) porušení práv na ochranu soukromí, porušení práv duševního vlastnictví, aj.

Pojišťovací makléř WI-ASS ČR s. r. o., člen RENOMIA GROUP, působí na českém pojistném trhu již 25 let. Je nezávislým subjektem poskytujícím služby v oblasti pojištění a řízení rizik. Působí převážně v oblasti pojištění profesní odpovědnosti právnických profesí (zejména pojištění advo-



kátů) a jejich majetku, nabízí však služby i v rámci ostatních druhů pojištění.

Vždy hájíme zájmy svých klientů a vyjednáваме pro ně ty nejlepší pojistné podmínky. Proto jsme připraveni zajistit výběrové řízení a předložit kalkulace u obou výše uvedených typů pojištění, a to u všech relevantních pojišťovatelů na pojistném trhu.

V případě dotazů či konkrétních požadavků jsme vám k dispozici na níže uvedených kontaktech:

WI-ASS ČR
pojišťovací makléř

✦ Mgr. ZDENĚK TUREK,
jednatel WI-ASS ČR



Pojišťovací makléři pro region Čechy	Kancelář	E-mail	Telefon pevná linka	Mobilní telefon
Mgr. Martina Ludwig	Praha	ludwig@wiass.cz	+420 222 390 870	+420 739 524 298
Zdeněk Chovanec		chovanec@wiass.cz	+420 274 812 921	+420 605 298 336

Pojišťovací makléři pro region Morava	Kancelář	E-mail	Telefon pevná linka	Mobilní telefon
Ivo Drábek	Olomouc	drabek@wiass.cz	+420 585 225 324	+420 736 628 108
Libor Karný		karny@wiass.cz	+420 585 230 256	+420 730 522 520

inzerce

§ CODEXIS®
ADVOKACIE

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM
Komplexní řešení pro potřeby všech advokátů.

LIBERIS

Unikátní systém poskytující komentáře renomovaných autorů k jednotlivým paragrafům.

📖 stovky titulů § tisíce paragrafů 💬 desetitisíce komentářů



Sjednejte si schůzku s naším specialistou, rád Vám vše podrobněji předvede a vysvětlí.

Tel.: +420 596 613 333 | Email: klientske.centrum@atlasgroup.cz



ATLAS consulting spol. s r.o. člen skupiny ATLAS GROUP | www.atlasgroup.cz

Nový Protokol č. 16 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Dne 1. srpna 2018 vstoupí v platnost nový protokol č. 16 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, který obsahuje i nový institut, umožňující vybraným národním soudům předložit Evropskému soudu pro lidská práva žádost o poradní stanovisko.



Protokol s pořadovým číslem 16 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), který byl otevřen k podpisu 2. října 2013, vstoupí v platnost k 1. srpnu 2018 poté, co jej 12. dubna 2018 ratifikovala jako v pořadí desátá země Francie.

Protokol zavádí novou procesní právní úpravu a zároveň také rozšiřuje kontrolní mechanismus Úmluvy o nový institut tzv. poradního stanoviska (*advisory opinion*). Vybrané národní soudy budou nyní moci předkládat Evropskému soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) své žádosti o poradní stanovisko ESLP k výkladu a použití práv a základních svobod stanovených Úmluvou ve věcech, které na národní úrovni aktuálně řeší. Samotná Úmluva již nyní ve svém čl. 47 uvádí možnost vydávat poradní stanoviska o právních otázkách týkajících se výkladu Úmluvy a jejích protokolů, ale předkladaatelem žádosti v tomto případě je pouze Výbor ministrů, nikoliv národní soudy.

Čl. 10 Protokolu ukládá smluvním stranám Protokolu, aby při příležitosti podpisu Protokolu či při samotné ratifikaci Protokolu určily příslušné národní soudy, které budou oprávněny podávat žádosti o poradní stanoviska. Dalo by se ří-

ci, že důvodová zpráva k Protokolu č. 16 předpokládá, že se bude jednat o soudy nejvyšší, ale i tak nechává státům ve věci určení těchto soudů relativně volnou ruku. Kromě Rumunska, v jehož výčtu národních soudů oprávněných k podání žádosti o poradní stanoviska jsou vedle soudu ústavního a nejvyššího kasačního také obecné soudy odvolací, a Finska, které uvádí také soudy určené pro řešení věcí „pracovních a pojišťovacích“, vybraly smluvní strany ve svých jurisdikcích nejvyšší soudní instance, tedy soudy ústavní, nejvyšší a nejvyšší správní.

Překládací soud je oprávněn předložit svou žádost o poradní stanovisko ve věci, kterou se aktuálně zabývá a k jejímuž rozhodnutí je dle jeho názoru třeba výkladu Úmluvy. ESLP nevyhoví každé žádosti automaticky, vyžádání a následné zpracování stanoviska bude předcházet řízení, ve kterém panel složený z pěti soudců Velkého senátu rozhodne, zda přijme žádost o zpracování poradního stanoviska předloženou národním soudem. Pokud panel soudců rozhodne kladně, pak Velký senát poradní stanovisko zpracuje.

ESLP uvede důvody pro zpracování poradního stanoviska; pokud s obsahem stanoviska nesouhlasí některý ze soudců, a poradní stanovisko tedy nevyjadřu-

je jednomyslný názor soudců, je oprávněn, podobně jako je tomu u samotných rozsudků, uvést své odlišné poradní stanovisko. Samotné poradní stanovisko je komunikováno žádajícímu soudu a smluvní straně Úmluvy – státu a následně je také uveřejněno na webových stránkách ESLP www.echr.coe.int.

Poradní stanoviska zpracovaná ESLP nejsou právně závazná.

Pro vstoupení 16. protokolu v platnost bylo třeba uložení deseti ratifikačních listin k rukám generálního tajemníka Rady Evropy. Doposud protokol ratifikovaly Albánie, Arménie, Estonsko, Finsko, Francie, Gruzie, Litva, San Marino, Slovensko a Ukrajina.

K podpisu Protokolu (bez uložení ratifikačních listin) zatím přistoupily Andora, Řecko, Nizozemsko, Norsko, Moldávie, Rumunsko, Slovensko a Turecko.

Česká republika se zatím bohužel neřadí, a v dohledné době ani radit nebude, mezi desítkou zmíněných zemí, které budou smět výhody institutu poradního stanoviska aktivně využívat. Připojení se k podpisu Protokolu a následná ratifikace nejsou nyní na seznamu aktuálních témat současné vlády.

✿ Mgr. LENKA VOJÍŘOVÁ, právnička odboru mezinárodních vztahů ČAK

informace a zajímavosti



Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 31. května 2018

Omezení vlastnického práva (sousedská práva a nezbytná cesta) a rozhodování o náhradě nákladů řízení v oblasti věcných práv v aktuální judikatuře NS

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 7. června 2018

Nový přestupkový zákon se zaměřením na dopravní přestupky

Lektor: Mgr. et Mgr. Ing. Josef Nekvapil, absolvent PF MU v Brně a FBP Policejní akademie v Praze s dlouholetou praxí v oblasti řešení dopravních přestupků

ve čtvrtek 21. června 2018

Dovolání

Lektor: JUDr. Karel Svoboda, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 28. června 2018

Bytové vlastnictví a společenství vlastníků jednotek

Lektor: JUDr. Pavla Schödelbauerová, vedoucí oddělení bytových agend v odboru politiky bydlení MMR, spoluautorka zákonů v oblasti bydlení

ve čtvrtek 6. září 2018

Svěřenské fondy, příležitosti a rizika

Lektoři: JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen LRV, vedoucí autorského kolektivu Správa cizího majetku, jehož součástí je komentář k úpravě svěřenských fondů
Mgr. Ivan Kovář, daňový poradce

ve čtvrtek 13. září 2018

GDPR v advokacii – praktické zkušenosti a vhodné postupy

Lektor: JUDr. Ing. Jindřich Kalíšek, vedoucí advokát praxe práva IT, IP a ochrany osobních údajů v PRK Partners, člen autorského kolektivu metodiky ČAK ke GDPR

ve čtvrtek 4. října 2018

Rozhodčí řízení v advokátní praxi

Lektoři: Mgr. Robert Němec, LL.M., partner PRK Partners, místopředseda ČAK, rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR
JUDr. Bohuslav Klein, poradce Mauric & Partner, čestný předseda Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 273 193 251 – pí Marie Knižová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

ve středu 30. května 2018

Svěřenské fondy, příležitosti a rizika

Lektoři: JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen LRV, vedoucí autorského kolektivu Správa cizího majetku, jehož součástí je komentář k úpravě svěřenských fondů
Mgr. Ivan Kovář, daňový poradce

ve čtvrtek 21. června 2018

Náhrada škody v podnikání

Přednáší: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na katedře obchodního práva PF UK

v úterý 12. června 2018

Náhrada škody na zdraví (odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání) podle zákoníku práce (též v souvislostech s o. z.) pohledem advokáta

Přednáší: JUDr. Martin Mikyska, advokát, soudní znalec pro obor ekonomika, odvětví mzdy se zvláštní specializací náhrady za ztrátu na výdělků při úrazech a nemocech z povolání

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 513 030 115 – Mgr. Lenka Danilišín.

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Východní Čechy na Krajském úřadu v Pardubicích

v pátek 1. června 2018

Smluvní právo pohledem judikatury podle stavu k 1. červnu 2018

Lektorka: doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D., docentka na katedře obchodního práva PF MU v Brně, advokátka a partnerka LEGALITÉ advokátní kancelář s. r. o., rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR a Rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze Kladno

asociace insolvenčních správců

Asociace insolvenčních správců si vás dovoluje pozvat na seminář:

Aktuální judikatura Nejvyššího soudu ČR k insolvenčnímu a konkursnímu právu

Přednáší: JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu Nejvyššího soudu

Datum konání: 22. června 2018 od 9 do 16 hodin

Místo konání: Justiční akademie Praha, Hybernská 18, Praha 1

Účastnický poplatek za seminář: 1 590 Kč členové ASIS, 2 790 Kč ostatní účastníci (cena je včetně DPH a občerstvení)

Přihlašujte se na www.asis.cz nebo e-mailem na seminare@asis.cz.

ČAK a společnosti EPRAVO.CZ s omluvou oznamují, že kvůli kolizím s termíny jiných justičních akcí se odborná konference Soukromé právo 2018 v Ostravě přesouvá z 14. 6. 2018 na 24. 10. 2018.

Tiskové konference ČAK nově online i offline na webu Komory

PŘEDSTAVENSTVO ČAK ZAHÁJILO NOVÝ KONCEPT POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ. NA TISKOVÝCH KONFERENCÍCH CHCE NEJEN ADVOKÁTY, ALE I VEŘEJNOST PRAVIDELNĚ A DETAILNĚ SEZNAMOVAT S TÍM, CO PRÁVĚ ŘEŠÍ, ČÍM SE ZABÝVÁ, JAKÉ ZASTÁVÁ NÁZORY A JAKÁ PŘIJÍMÁ STANOVISKA.

SOUČÁSTÍ TÉTO NOVÉ KONCEPCE JE I TO, ŽE TISKOVÉ KONFERENCE LZE SLEDOVAT ONLINE NA WEBU ČAK WWW.CAK.CZ, ALE I POTÉ JIŽ ZE ZÁZNAMU (NAJDETE JE POD BANNEREM NAZVANÝM VIDEOZPRAVODAJSTVÍ ČAK NA ÚVODNÍ WEBOVÉ STRÁNCE KOMORY).



První tisková konference se konala za přítomnosti novinářů ze třinácti médií všeho druhu 17. dubna 2018 v Galerii 17. listopadu v pražském Kaňkově paláci, historickém sídle ČAK, a věnovala se třem aktuálním tématům: nedávnému boji Komory proti pirátské novele daňového řádu, která chtěla zásadně zasáhnout do důvěrnosti advokátních informací ve vztahu advokát-klient, snaze kodifikovat v trestním zákoníku nový trestný čin maření spravedlnosti a věcnému záměru zákona o hromadných žalobách.

Přímý přenos tiskové konference technicky zabezpečila Česká tisková kancelář, která také její záznam dále poskytla svým smluvním partnerům – tedy dalším českým médiím.

Další tisková konference by měla proběhnout do konce června a bude věnována problematice bezplatné právní pomoci, jejíž nový režim podle nových § 18a až 18d zákona o advokacii vstoupí v účinnost od 1. 7. 2018.

Informace o datu konání a programu konference najdete vždy na webu a na Twitteru ČAK.

 Red.



XXVI. konference Karlovarské právní dny

14. až 16. června 2018, Grandhotel Ambassador Národní dům, Karlovy Vary

Registrační formulář a další informace najdete na www.kjt.ctz.

Základní poplatek za účast na konferenci a závěrečné recepce činí 9 800 Kč/480 eur + DPH.

PROGRAM

ČTVRTEK 14. 6. 2018

- 8:00 Registrace
- 9:00 Zahájení XXVI. konference
JUDr. Vladimír Zoufalý, viceprezident KJT, advokát, Praha

Občanské právo hmotné

- **Obcházení zákona**
prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, Ústav státu a práva AV ČR
- **Ten dluh ti zaplatím, ale až mně zaplatí třetí osoba**
JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D., NS ČR
- **Aktuální otázky započtení**
JUDr. Milan Hulmák, Ph.D., advokát, PF UP Olomouc
- **Aktuální otázky k návrhu směrnice EP a Rady COM (2015) 634 o některých aspektech smluv o poskytování digitálního obsahu**
prof. Friedrich Graf von Westphalen, prezident KJT, advokát, Kolín nad Rýnem
- **Odpovědnost za provoz autonomních vozidel**
Julian Pehm, Institut für Europäisches Schadenersatzrecht, Vídeň

Občanské právo procesní

- **Moderátor: JUDr. Vladimír Jirousek, předseda ČAK**
- **Míra důkazu a důkazní břemeno**
prof. JUDr. Luboš Tichý, PF UK Praha, a Mgr. Jan Balarin, Ph.D., advokát, Praha
- **Kdy nemá smysl se na ÚS vůbec obracet, aneb nepřipustnost ústavní stížnosti**
JUDr. Tomáš Lichovník, ÚS ČR, Brno
- **Synalagmatické závazky a jejich soudní uplatňování**
doc. JUDr. Kristián Csach, Ph.D., LL.M., PF TU Trnava, UPJŠ Košice

Insolvenční právo

- **Praktické zkušenosti s přeshraničními insolvenčními na základě jedné velké rakouské insolvence**
Dr. Hans Georg Kantner, Kreditschutzverband von 1870, Vídeň
- **Limity oddlužení a tendence rozhodovací praxe**
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M., advokát, Praha
- **Institut náhrady škody v insolvenčních souvislostech**
JUDr. Zdeněk Krčmář, NS ČR
- **Procesní a hmotněprávní postavení zajištěných věřitelů v insolvenčních řízeních a obdobné otázky**
JUDr. František Kučera, VS Praha

Konference se zúčastní i zástupci MS ČR, kteří se zapojí do diskuse. Podle možnosti už i ve čtvrtek večer ministr spravedlnosti.

PÁTEK 15. 6. 2018

Trestní právo

- **Zveřejňování informací z trestního řízení**
JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., VSZ Praha
- **Trestní odpovědnost právníků po novele provedené zák. č. 183/2016 Sb.**
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., předseda NS ČR, PF UK Praha

- **Koncepce přičítání trestného činu právníků osobě v SR**
prof. JUDr. Jozef Čentéš, Ph.D., PF UK Bratislava

Evropské právo, právní osobnost

- **Právní osobnost a útvary bez právní osobnosti**
prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., Tribunál Soudního dvora EU Lucemburk
- **Právníky osoby a právní subjektivita**
JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., ministr spravedlnosti ČR
- **Arbitrovatelnost v oblasti korporátního práva**
Univ.-Prof. Dr. Martin Winner, WU Wien
- **Arbitrovatelnost v právu EU – judikatura ESD k dohodám o ochraně investic**
Dr. Viktor Kreuschitz, Tribunál Soudního dvora EU Lucemburk

Medicínské právo, správní právo

- **Správní soudnictví – brzdy a protiváhy nebo motor změn?**
JUDr. Josef Baxa, předseda NSS ČR
- **Pluralita v medicíně a péče řádného odborníka**
prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., PF UP Olomouc

Hospodářská soutěž, korporátní právo

- **Možnosti a praktické limity působnosti nového zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže**
prof. JUDr. Josef Bejček, CSc., PF MU Brno
- **Příplatky v akciové společnosti**
prof. JUDr. Jan Dědič, VŠE Praha, a JUDr. Petr Šuk, NS ČR
- **19:00 až 23:00 slavnostní recepce**

SOBOTA 16. 6. 2018

Právo a internet, veřejné registry

- **Odpovědnost umělé inteligence a informační útvary bez právní osobnosti**
doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D., PF MU Brno
- **Vybrané problémy spojené s principem publicity veřejného seznamu a rejstříku zástav**
doc. JUDr. Petr Těgl, Ph.D., PF UP Olomouc
- **Srovnání digitální dostupnosti a míry informací z veřejných registrů v ČR a Rakousku**
Mgr. Michal Vávra, advokát, Brno

Odpovědnost za poradenství

- **Zákonné ručení člena orgánu za dluhy právníků osoby**
doc. JUDr. Ivana Štenglová, PF UK Praha, VSCI Praha
- **Civilní odpovědnost za poradenství advokátem, možnosti liberace**
doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., PF UP Olomouc
- **Trestněprávní odpovědnost za poskytnuté poradenství a za spolehnutí se na jeho správnost**
JUDr. František Púry, Ph.D., NS ČR, a JUDr. Martin Richter, MS ČR
- **Zakončení konference, závěrečný přípitek**
Peter Weiss, velvyslanec Slovenska v České republice

Anketní lístek

KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY
PRESTIŽNÍ CENA 2018
pro nejlepší právníký časopis v České a Slovenské republice

ČASOPIS	VYDAVATEL		HODNOTĚ 1-10	
			ODBORNÁ	INFORMAČNÍ
1 Acta Iuridica Olomucensia	Univerzita Palackého v Olomouci	ČR		
2 Ad Notam	Notářská komora ČR	ČR		
3 Ars notaria	Notářská komora SR	SR		
4 Bulletin advokacie	Česká advokátní komora	ČR		
5 Bulletin slovenskej advokácie	Slovenská advokátska komora	SR		
6 Bulletin Stavební právo	Česká společnost pro stavební právo	ČR		
7 Časopis pro právní vědu a praxi	Masarykova univerzita v Brně	ČR		
8 International and Comparative Law Review	Univerzita Palackého v Olomouci	ČR		
9 Jurisprudence	Wolters Kluwer ČR, a. s., a PF UK	ČR		
10 Justičná revue	Ministerstvo spravodlivosti SR	SR		
11 Kriminológia	Ministerstvo vnútra ČR	ČR		
12 Obchodní právo	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR		
13 Obchodněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR		
14 Právněhistorické studie	PF Univerzita Karlova v Praze	ČR		
15 Právní rádce	Economia, a. s.	ČR		
16 Právní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR		
17 Právník	Ústav státu a práva AV ČR	ČR		
18 Právní obzor	Ústav státu a práva SAV	SR		
19 Právo a rodina	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR		
20 Soukromé právo	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR		
21 Revue církevního práva	Společnost pro církevní právo	ČR		
22 Revue pro právo a technologie	Masarykova univerzita v Brně	ČR		
23 Soudce	Soudcovská unie ČR	ČR		
24 Soudní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR		
25 Správní právo	Ministerstvo vnútra ČR	ČR		
26 Státní zastupitelství	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR		
27 Trestněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR		
28 Trestní právo	Wolters Kluwer, ČR, a. s.	ČR		
29 Zo súdnej praxe	Wolters Kluwer, SR, s. r. o.	SR		
30 Zpravodaj Jednoty českých právníků	Jednota českých právníků	ČR		
31 Epravo	EPRAVO.CZ, a. s.	ČR		
32 Právní prostor	ATLAS consulting, spol. s r. o.	ČR		
33 Jiné právo	blog	ČR		

Hodnotí se zvlášť odborná úroveň (převládající) příspěvků v časopisu a informační úroveň časopisu v oblasti jeho zaměření v rozmezí 1 nejnižší - 10 nejvyšší hodnocení, a to na základě osobní znalosti a možnosti srovnávat.

POCTA ZA NEJLEPŠÍ JUDIKÁT

V oblasti české judikatury za období 2017-2018 doporučuji pro významný přínos právní praxi a teorii k ocenění:

soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

důvod:

Jméno, příjmení, titul:

Profese:

Adresa sídla:

Tel.

e-mail:

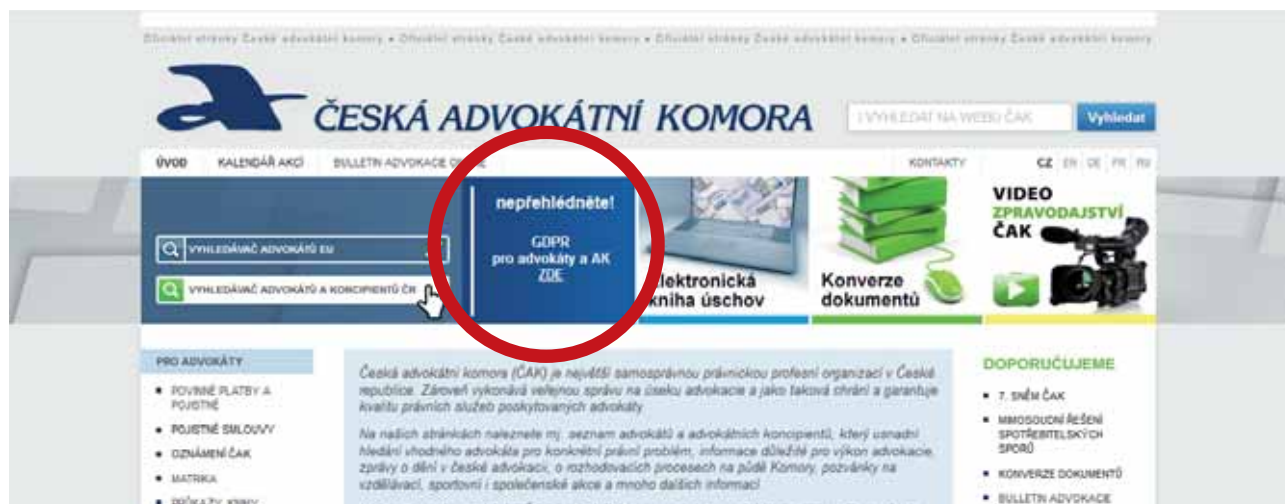
Prohlašuji, že jsem anketní lístek vyplnil/a osobně.

podpis:

Anketní lístek lze vyplnit a zaslat nejpozději do 8. 6. 2018 poštou na adresu: Karlovarské právníké dny, 110 00 Praha 1, Národní 10, případně vyplňte na webové stránce nebo zašlete per e-mail na adresu casopis@kjt.cz.

Anketní lístky budou slosovány o věcné ceny věnované nakladatelstvími. Prestižní cena společnosti bude předána na slavnostní recepci dne 15. 6. 2018 v rámci XXVI. konference v Karlových Varech. Více, včetně statutu ceny viz www.kjt.cz, kde lze rovněž navrhnout soudní rozhodnutí k ocenění „Pocta judikátu“.

Manuál ke GDPR pro advokáty a jejich kanceláře



Vážené advokátky, vážení advokáti,

připravili jsme pro vás a vaše advokátní kanceláře manuál, jak v advokátní praxi vyhovět nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR), které nabývá účinnosti 25. května 2018. Manuál byl rozeslán do datových schránek všech advokátek a advokátů v úterý 24. dubna 2018.

Na webových stránkách Komory www.cak.cz najdete nový textový banner nazvaný GDPR pro advokáty a jejich AK, kde najdete praktické vzory dokumentů, užitečné odkazy i záložku GDPR/FAQ s odpověďmi na často kladené dotazy.

Duplicitně najdete tyto informace na webu i v levém menu v sekci Pro advokáty – záložka GDPR.

Otázky k problematice GDPR prosím zasílejte na adresu: dgdpr@cak.cz

Počítáme samozřejmě i s průběžnou aktualizací a doplňováním rozeslaného manuálu, zejména s ohledem na očekávaný vývoj právní úpravy.

✦ Red.

Připravujeme pro vás...

Do dalších čísel Bulletinu advokacie připravujeme mj. tato témata:

- Domněnky upravené v § 980 odst. 2 občanského zákoníku
- Diskutované otázky zániku závazků v občanském zákoníku
- Nutná obhajoba právnické osoby – ano, či ne?
- Problematika placení výživného k dětem – splatnost
- Nepřetržitý odpočinek v týdnu v zajištění duplicit
- Míra důkazu a znalecké zkoumání v řízeních o zaplacení směnečnického nároku

... a mnoho dalšího!



Právní prostor poosmé aneb jak to viděl moderátor

VE DNECH 24. AŽ 25. 4. 2018 SE V POLYFUNKČNÍM, VELMI ÚTULNÉM HOTELU JEZERKA NA SEČI KONAL JIŽ OSMÝ ROČNÍK ODBORNÉHO KONGRESU PRÁVNÍ PROSTOR, JEJÍMŽ PARTNEREM BYL I BULLETIN ADVOKACIE. KROMĚ TOHO, ŽE JSEM DOSTAL OD ORGANIZÁTORŮ PŘÍLEŽITOST DOKONČIT – SNAD ÚSPĚŠNOU – PĚTILETKU MODEROVÁNÍ (A VYPADÁ TO, POKUD SI TO NEPOKAZÍM NUDNÝM ČLÁNEM, ŽE PŘÍŠTÍ ROK SI ZASE NASADÍM LACHTANÍTKO, JAK SE PODLE JUDr. LASÁKA OZNAČUJE SLUŠIVÝ AERODYNAMICKÝ HEAD-SET), DOSTAL JSEM – V DUCHU HESLA „KDYŽ JSI TO MODEROVAL, TAK O TOM NAPIŠ, A NAPIŠ TO TAK VTIPNĚ, JAK TO MODERUJEŠ“ – TAKÉ ZMOCNĚNÍ, ABYCH NAPSAL I ZPRÁVU Z MÍSTA DĚNÍ A INFORMOVAL ŠIROKOU ODBORNOU OBEC O TÉTO AKCI.

A tak usedám k listu pergamenu a brku představováním v dnešní technické době klávesnici počítače a lovím v hlavě vzpomínky na ten osmý kongres. **Byl hodně jiný, nebo byl vlastně stejný či podobný jako ty předchozí?**

V čem byl podobný?

- ve výborné volbě témat, osobnostech přednášejících a kvalitě formy i obsahu přednesených příspěvků.
- v tom, že většinu prezentací jsem obdržel těsně před kon-

ferenci nebo v průběhu konference (jako již tradičně v některých případech vůbec, ale u některých přednášejících už na to jsem zvyklý, takže mě to nepřekvapilo). Výraznou výjimku v tomto ohledu představoval příspěvek JUDr. Pavla Rychetského, který jsem obdržel s předstihem asi 20 dnů před zahájením kongresu a mohl jsem se proto do jeho hlubokých myšlenek v klidu ponořit a proplout jimi.

- ve skvělé přátelské atmosféře v průběhu celé akce, navazování nových či staronových kontaktů, nabitím společenském večeru s překvapením v podobě břichomluvice a trapnomága Richarda Nedvěda, vydatným rautu atd.

- v bloku pracovněprávním s příspěvkem Mgr. Ing. Markéty Pravdové **o sociálních médiích na pracovišti** (přes pokročilou moderní dobu stále nejde dát výpověď zaměstnanci formou chatové zprávy na facebooku, ale jeho aktivita na facebooku v pracovní době výpovědním důvodem být může) a Mgr. Romany Náhlíkové Kaletové **o agenturním zaměstnávání**.

- v bloku deliktním (dříve nazývaným trestněprávním), ve kterém účastníky přesvědčil předseda Nejvyššího soudu prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., že **peněžitý trest má být (a je) ukládán jako alternativní trest se vzrůstající tendencí** (a že je to na místě např. v případech trestných činů v dopravě místo tradičního trestu podmíněného odnětí svobody v kombinaci s trestem zákazu činnosti); JUDr. Jan Lata, Ph.D., z NSZ ČR se zabýval postavením státního zástupce a jeho úkoly nejen v trestním řízení a předseda Městského soudu v Praze JUDr. Libor Vávra varovně přiřadil konkrétní paragrafy trestního zákoníku k nechutným diskusím na sociálních sítích a doporučil je pozornosti orgánů činných v trestním řízení.



Vystoupení předsedy pražského městského soudu Libora Vávry mělo opravdu název odrážející současnou realitu.

- přes všechny výdobytky moderní doby zůstaly k mé radosti zachovány i dva bloky občanskoprávní. V prvním z nich kritizoval doc. JUDr. Aleš Rozehnal, Ph.D., koncentraci vlastnictví médií a plédoval za možnosti omezení této koncentrace a JUDr. Petr Meduna upozornil na Lex Schwarzenberg z roku 1947 v souvislosti se stále nedořešenými restitucemi. V úvodu druhého dne pak JUDr. Jan Lasák, Ph.D., LL.M., (ve kterém moderátor poznal bývalého praktikanta své advokátní kanceláře) popsal možnosti kreativity v korporátním právu při koncepci druhů podílů či akcií s různými právy a občanskoprávní blok zakončil JUDr. Aleš Linhart, Ph.D., tématem **předsmělné odpovědnosti** s odkazy na nejen českou, ale i zahraniční judikaturu. Případ o holčičce, co uklouzla na listu salátu, když šla nakupovat se svojí maminkou, mi zůstal v paměti.

- **tradičním justičním blokem důstojně a filozoficky uzavírajícím konferenci**, ve kterém se u řečnického pultíku vystřídal předseda Ústavního soudu JUDr. Pavel Rychetský s úvahami nad postavením justice na začátku 21. století i s historickým exkurzem a vztyčeným prstem nad aktuálním vývojem jus-



Seč k sobě přitahuje justiční špičky jako magnet. Vedle moderátora na snímku zleva předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský, místopředseda Nejvyššího soudu Roman Fiala, prezidentka Soudcovské unie Daniela Zemanová a předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa.

tice v sousedních zemích, místopředseda Nejvyššího soudu JUDr. Roman Fiala, který postavil morální vlastnosti jedince (soudce) nad jeho odborné znalosti, prezidentka Soudcovské unie ČR Mgr. Daniela Zemanová, která mluvila o metamorfózách osobnosti soudce a požadavcích aktuálně na soudce kladených, a konečně předseda Nejvyššího správního soudu JUDr. Josef Baxa, který svým příspěvkem doplnil či vylepšil svoji patnáct let starou odpověď na otázku po existenci Nejvyššího správního soudu. Uznáte, že je to sestava, ze které se i ostřílený moderátor lehce zapotí.



Konference na Seči je pověstná svoji uvolněnou atmosférou. Na snímku přednáší předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa.

- prostě bych řekl, že to, co je dobré a nosné, si organizátoři velmi dobře uvědomují, a slovy nadcházejícího MS v hokeji „nemění vítězný manšaft“.

V čem byl jiný?

Každý správný organizátor či každý, kdo touží po zlepšení, hledá, jak by mohl svoji akci či činnost – i když velmi úspěšnou – ještě vylepšit či umně obměnit.



- ochytřovací či exotický blok známý z předchozích ročníků např. z oblasti mysliveckého, módního či potravinářského práva zmizel. Nebo byl nahrazen ještě exotičtějším **blokem o GDPR**, o kterém každý z nás něco slyšel, někdo si v něm libuje, někdo se ho bojí, nikdo přesně neví, co přinese? V tomto úvodním bloku konference vystoupili JUDr. David Borovec a Mgr. Jana Pattynová, LL.M., s příspěvkem o ochraně osobních údajů v personální praxi a o tom, zda GDPR dopadá jen na velké společnosti, ale i na malé a střední podniky, a jak si s ním prakticky poradit. Tento blok uzavřel právník – ajťák s výškou basketbalisty Mgr. František Korbel, Ph.D., na téma odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti v digitálním světě. Před Františkovým příspěvkem jsem si myslel, že se v digisvětě utopím, ale Franta mi (a všem přítomným) hodil záchranou vestu a výborně mě připravil na nadcházející brněnský Youtubering, kam se chystám s mým synem, který již několik měsíců nehovoří prakticky o ničem jiném.

- objevil se **úplně nový blok o judikatuře, její tvorbě, publikaci a závaznosti**, ve kterém vystoupili JUDr. Lukáš Králík, Ph.D., a JUDr. Mgr. Ivo Pospíšil, Ph.D., vysvětlili mj., že každé rozhodnutí není judikát, právní věta vždy nemusí přesně odrážet obsah rozhodnutí, ale hlavně, že judikatura má významné místo při každodenní právní práci.

- na závěr prvního dne se objevilo tučné sousto v podobě rovněž **nového ústavně-právního bloku**, ve kterém jsme se z úst JUDr. PhDr. Marka Antoše, Ph.D., LL.M., dozvěděli o (stále chybějícím) referendu v českém ústavním pořádku, JUDr. Tomáš Havel, Ph.D., v aktuální prezentaci mluvil o postavení prezidenta ČR při utváření a ustanovování vlády a uzavřel jej prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc., úvahami nad pružností či pevností ústavního pořádku a ústavního systému ČR.



Vystoupení profesora Aleše Gerlocha.

- Prof. JUDr. Aleš Pichrt, Ph.D., byl velmi dobrým „předskokanem“ justičního bloku s velmi zajímavým příspěvkem o sdílené ekonomice.

Sečteno, podtrženo, dobré bylo zachováno, nové bylo vkusně přidáno a vznikl slovy JUDr. Petry Gříbkové *luxusní výběr z bobulí* (k čemuž dodávám, že přes dvojdenní intenzivní útok na naše mozkové závity po něm nebolí hlava a má krásnou dochuť). Vy, kdo máte rádi dobré víno, přijďte se s námi napít i příští rok na devátý ročník.

✦ Mgr. MICHAL VÁVRA, advokát, evropský usazený advokát ve Vídni

Foto: Právní prostor

Právníkovy zápisky

Psychologie rozlišuje mezi jedinci, kteří buď chtějí žít nebezpečně, nebo se naopak přehnaně obávají málo pravděpodobného budoucího rizika. „Černá anekdota“ si dobírá druhý z těchto lidských typů: *„Paní středního věku se tváří velmi nešťastně. Když se jí soused zeptá, proč je tak zasmušilá, paní váhavě odpoví: „Ále, tak mě napadlo, co by asi s námi bylo, kdyby se dcera vdala za pokrývače, on spadl ze střechy, a přitom měli pět dětí.“*“



Začínající advokát se trápil tím, že marně vynakládal všechny svůj právní um a že jeho klient byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Zkušený kolega ho uklidňoval: *„On už Hegel tvrdil, že trest je i právem viníka. Vždyť takový Karel May možná vděčí kriminálu za to, že se ‚našel‘ v psaní dobrodružných knih, stal se světově proslulým autorem a zámožným občanem. Sám jsem obhajoval, ne úplně úspěšně, zdatného podnikatele, který žil nemožným způsobem a dopřával si jediné potěšení – pozoroval se zadoštiučiněním růst svého bankovního konta. Když pak byl odsouzen za ‚účetní nesprávnosti‘, bylo to pro něj něčím na způsob šokové terapie. Přeskupil hierarchii svých hodnot a měl život zajímavější a v jiném smyslu bohatší.“*



Americký komik navrhl (prostřednictvím sociální sítě), aby se na školách ve Spojených státech vyučovaly arabské číslice. Dostalo se mu mnoho ohlasů, z nichž desetitisíce bylo nenávisných. Inu, neinformovaným bývá vše jasné.



I advokáti mohou použít či potvrdit myšlenky, které již před řádkou století napsal Michel de Montaigne: *„Žádná fakta nebývají plně spolehlivá, protože i fakta se mění.“* – *„Nenávidím neúplné úsudky. Nenávidím je proto, že jsou slepě zaměňovány za jistotu.“*



Znám pána, který ve společnosti velmi rád vyprávěl zážitky z dovolené v zahraničí. Po čase nabyl dojmu, že druzí mu závidějí jeho nákladné zájezdy. Napříště proto pomlčel o svých zkušenostech z cizích zemí. Od té doby mu výlety do světa přestaly přinášet dosavadní potěšení a posléze se jich vzdal. Poučení: Obava z lidské závisti mívá někdy horší důsledky než závist sama.



Kolega ze studií se mi pochlubil, jak nadějný má vnoučka. Ten si ze základní školy přinesl list papíru a na něm úlohu – k vyjmenovaným, vlastně dnes vyňatým slovům

„syn, syrový, syčet...“ si měl vystříhat obrázky, nalepit je do „pamatováčku“ a „vymyslet si“ k nim věty. Vnuk se prý řídil pokyny „vystříhat“ a „nalepit“, vzpouzel se však, když po něm dědeček chtěl, aby k obrázkům napsal nějaké věty. Byl jen ochoten takové věty říkat. Tvrdil, že úloha mu ukládá vymyslet si věty. Ono „si“ náramně zdůraznil a říkal, že věty by měl – možná – psát, kdyby v zadání úlohy „si“ nebylo. Shodli jsme se s kolegou, že hošík by mohl jednou být zdatný procesní advokát. Už jsem se pak nedozvěděl, zda si totéž myslela také paní učitelka, která úkol zadávala.



Nahlédl jsem do lékařského časopisu své ženy a v jednom z článků mne zaujala věta: *„Cíl léčby podle lékaře je často jiný než cíl léčby podle pacienta. (Lékař chce, aby pacient byl zdravý, pacient však chce být šťastný).“* Cosi podobného by občas mohlo platit o různých procesních záměrech advokáta a jeho klienta.



Ve všech předmětech na právnické fakultě bychom měli vést studenty k vhodné legislativní technice. Proto pod heslem „mluva zákonů“ mám následující poznámky, které se přímo netýkají legislativní techniky, ale mohou být pro ni návodné: *„Je jisté nutné, aby spisovatel pečlivě vybíral slova, ale ne, aby je miloval – to je pak jistý druh sebelásky...“* (G. Greene). – *„V jednom Camusově románu si dvanáctiletá, nadprůměrně inteligentní hrdinka nařiká, že má příliš bohatou slovní zásobu a nedokáže se domluvit s holčkami ze třídy.“*



Pokud platí, že „čas jsou peníze“, pak čas patří do společného jmění manželů. Představy o tom, jak s takovým jměním zacházet, se přirozeně občas liší; počínání toho druhého v lidském páru se pak může jevit marnotratným.



Vím o manželské dvojici, která soustavně dbala o genofond a jeho kvalitu. Jednalo se o genofond lesních stromů. On i ona byli totiž zaměstnání jako lesní dělníci. Jejich děti přispívaly do rodinného rozpočtu tím, že šplhaly do větví stromů a sbíraly šišky obsahující kvalitní semena. Mimochodem – těch dětí bylo celkem jedenáct, ze stromů nespady, devět z nich později vystudovalo vysokou školu, a i další dvě se v životě dobře uplatnily.

✿ prof. PETR HAJN



Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- v první světové válce bojovalo koncem roku 1917 i 4 615 advokátů z Uherska? Vojenskou službu tak nastoupila více než jedna polovina tamějších advokátů. Na zemském sjezdu advokátů konaném koncem předposledního roku války bylo konstatováno, že 183 advokátů padlo, 406 jich upadlo do zajetí a 109 bylo poraněno. Kvůli vojenské službě se advokacie vzdalo 221 advokátů. Na sjezdu bylo usneseno, aby byly „z pole se vrátícím zachovány tři čtvrtiny míst konk. správců, hospodářských dozorců, opatrovníků a jiných zástupců po pět let a pouze jedna čtvrtina ostatním advokátům doma zbylým“. Kromě toho měla být advokátským navrátilcům udělována soudcovská, notářská a úřednická místa. V neposlední řadě měl pro ně být zřízen „zvláštní úvěrní fond a poptavárna u každé advokátní komory“. O stavu uherské advokacie informoval počátkem roku 1918 časopis Právník podle zprávy v *Pesti Hirlap* z 25. listopadu 1917 s poznámkou: „Co se děje v té příčině u nás?“

- jeden z prvních uruguayských advokátů, který se věnoval rozvodové agendě, završil svoji kariéru jako diplomat a viceprezident Uruguaye? Alberto Guani (1877-1956) působil jako advokát ve společné kanceláři s Eduardo Acevedem

v době, kdy za prezidenta José Batlle y Ordóñezze byly povoleny rozvody a oba advokáti se na tuto oblast specializovali. Guani se však záhy stal poslancem a diplomatem, byl dokonce vyslancem Uruguaye v Rakousku-Uhersku. Viceprezidentem Uruguaye byl Alberto Guani v letech 1943-1947, kdy prezidentem byl Juan José de Amézaga.

- podle rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu nešlo advokátní kancelář exekučně sekvestrovati? Nejvyšší soud tak rozhodl dne 29. února 1888 pod č. 2227. Na rozdíl od c. k. okresního soudu v Pisku, který povolil „*exekuční sekvestraci požitkův advokátní kanceláře dru. B. patřící pro pohledávku dra. A. 300 zl. s přísl. a ustanovil za exekučního sekvestra advokátního solicitora C. exekventem navrženého*“, c. k. nejvyšší soud především dovodil, že „*by vyhledávání a vybírání čistých příjmův advokátní kanceláře podmiňovalo dohlížení k vedení prací a k zařízení opatření, aby sekvestor dověděl se výsledkův exekutorova úřadování, tomu ale že nedovoluje povaha advokátova úřadu, hledí-li se k ustanovení advokátního řádu a hlavně k advokátově povinnosti, aby zachovával věci jemu svěřené v tajnosti*“.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel

Michal Žižlavský: Schuldenzeit gesehen durch Diener	3
--	---

Aktualitäten

Kurznachrichten aus der Tagung des Vorstandes der Tschechischen Rechtsanwaltskammer Robert Némec	4
Hundertjahresfeier der tschechischen und slowakischen Rechtsanwaltschaft in Luhačovice Icha	7
14. Jahrgang des Ganzjustizwettbewerbs Jurist des Jahres 2018 verkündet	14
Aktuell im Rechtswesen Hana Rýdlová	16

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Fragezeichen um Rechtsverzicht auf Schadenersatz Filip Melzer	17
Aktuelle Fragen zum Erlöschen der Beteiligung des Gesellschafters an einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung bei Vollstreckungsbelastung seines Geschäftsanteils Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová.....	25
Hat die völlig freie virtuelle Währung Bitcoin im Rechtsstaat ihren Platz? Martin Štika	29
Strafrechtliche Verantwortung der im Konzern eingegliederten juristischen Personen – 2. Teil Dalibor Šelleng.....	35
Kollision der Vereinbarung über Abzüge vom Lohn und von anderen Bezügen mit der angeordneten Zwangsvollstreckung wegen einer anderen Forderung Martin Štefko.....	39
Verkettung der Arbeitsverhältnisse – Verfassungsgericht versus bisherige Praxis Luboš Kliment.....	43

Aus der Rechtsprechung

Oberstes Gericht: Ansprüche aus Vorkaufsrechtsverletzung gemäß dem Bürgerlichen Gesetzbuch aus dem Jahre 1964 und ihr Rechtsregime nach der Rechtskraft des neuen Bürgerlichen Gesetzbuches	47
Verfassungsgericht: Auch das Oberste Gericht hat das Urteil zu verkünden	49
Verfassungsgericht: Zur Frage der Abgrenzung von Erfüllung der Voraussetzungen der Zulässigkeit einer Revision	52
Oberstes Verwaltungsgericht: Vorgang des Grundbuchamtes bei Eintragung eines Vermerks ins Grundbuch	55
Europäischer Gerichtshof: Zur Tätigkeit von UberPop	58
EGMR: Zu Prozessgarantien eines Verurteilten	59

Aus der Fachliteratur

Kateřina Ronovská, Eva Dobrovolná, Petr Lavický: Grundlagen des Privatrechts – Allgemeinteil und Sonderteil (Petra Lavická).....	61
Lukáš Klee: FIDIC-Vertragsbedingungen (Miloš Olík)	62
Magda Pfeiffer: Erbstatut – für grenzüberschreitende Erbverhältnisse anzuwendendes Recht (Květoslav Růžička)	63
Vladimír Balcar: Sicherstellungsauftrag und andere Sicherstellungsinstitute der Steuerordnung (Nikola Jílková)	64
Lenka Holá, Miluše Hrnčířiková: Außergerichtliche Streitschlichtungsmethoden (Jan Holas).....	65
Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt...	66

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Rechtsanwaltschaft in der Wendezeit des Jahres 1938 Stanislav Balík	67
Unangemessen niedrige Vertragsvergütung des Rechtsanwalts als Disziplinarvergehen Lukáš Slanina, Vladimír Janošek	69
Generalstaatsanwaltschaft: Bei Abgabe einer Erklärung kann der Erklärende eine Kopie des Amtsvermerks erhalten Tomáš Sokol	71
Die Versicherung kybernetischer (GDPR) Gefahren und der Verantwortung des Beauftragten für den Dataschutz (DPO) Zdeněk Turek.....	72

Aus Europa und aus der Welt

Neues Protokoll Nr. 16 zur Europäischen Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten Lenka Vojtřiová.....	74
--	----

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	75
Einladung zum Seminar über das Insolvenzrecht	76
Pressekonferenzen der Tschechischen Rechtsanwaltskammer neu on- sowie offline auf der Website der Kammer Red.	77
Einladung zu XXVI. Karlsbader Juristentagen	78
Handbuch über GDPR für Rechtsanwälte und ihre Kanzleien Red.	80
Kongress Rechtsraum 2018 – Konferenzbericht Michal Vávra	81

Zum Schluss

Notizen eines Juristen Petr Hajn	84
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	85
Wissen Sie, dass ... Stanislav Balík.....	85

Inhaltsverzeichnis	86
Zusammenfassung/Summary	87
Table of Contents	88

Filip Melzer: Fragezeichen um Rechtsverzicht auf Schadenersatz

Der Artikel widmet sich den Fragen bezüglich Rechtsverzicht auf Schadenersatz. Die Möglichkeit, Schadenersatzpflicht vertraglich zu modifizieren ist ein Bestandteil der Vertragsfreiheit und es geht um eine sehr wichtige Erscheinung, denn es ermöglicht, Risiken vorhersehbar zu machen, was erhebliche Auswirkungen z.B. auch auf Bereitschaft und Fähigkeit der Unternehmer hat, in neue Vertragsbeziehungen einzutreten, insbesondere in neuen oder herkömmlich gefährlichen Unternehmensbereichen. Nur in besonders begründeten Fällen ist es angebracht, dass das Gesetz solche Möglichkeit ausschließt. Einige dieser Fälle werden im § 2898 BGB abgegrenzt. Im Bereich, in dem er die Möglichkeit ausschließt, vorsätzlich oder grob fahrlässig verursachten Schaden zu limitieren, handelt es sich um eine standardmäßige Rechtsregelung. In den restlichen Bereichen handelt es sich jedoch nach wie vor um eine sehr strenge Regelung, die in verwandten Rechtsordnungen nicht üblich ist. Im Artikel unterwirft der Autor dieses Institut einer strengen Analyse.

Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová: Aktuelle Fragen zum Erlöschen der Beteiligung des Gesellschafters an einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung bei Vollstreckungsbelastung seines Geschäftsanteils

Die Autoren des Artikels haben die Problematik bezüglich des Zeitpunkts und der Art des Erlöschens von Beteiligung des Gesellschafters an einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung bei Vollstreckungsbelastung seines Geschäftsanteils ins Visier genommen, mit Fokus auf die Situation, wann der Geschäftsanteil des Gesellschafters infolge dessen beschränkt übertragbar ist, dass die Geschäftsanteilübertragung durch Zustimmung der Gesellschafterversammlung bedingt ist. Die Autoren reagieren somit auf die widersprechende Praxis der Gerichtsvollzieher bei Durchführung der Vollstreckung durch Belastung solches Geschäftsanteils, sowie auf Beschlussfassung des Obersten Gerichts der Tschechischen Republik vom 19. 9. 2017, Gz. 29 Cdo 5719/2016. Im Artikel wird diverse Praxis der Vollstrecker analysiert, Übersicht der relevanten Rechtsregelung abgegeben und Ausführungen vorgebracht, auf deren Grundlage man zur Beantwortung der Frage gelangen kann, wie solche Vollstreckung richtig durchzuführen ist. Der Artikel stellt auch Beschlüsse der aktuellen Entscheidungspraxis beim Obersten Gericht vor.

Martin Štika: Hat die völlig freie virtuelle Währung Bitcoin im Rechtsstaat ihren Platz?

In seinem Beitrag, der den 3. Platz in der Kategorie Talent des Jahres im Wettbewerb Jurist des Jahres 2017 gewonnen hat, strebt der Autor an, die Problematik der Bitcoin-Währung vorzustellen, mit Nachdruck auf wirtschaftliche und rechtliche Spezifika dieser bekanntesten Kryptowährung. Er bemüht sich dabei, die Frage zu beantworten, ob Bitcoins und Kryptowährungen allgemein im Rechtsstaat ihren Platz haben. Abschließend fügt er in diesem Zusammenhang einige eigenen Vorschläge de lege ferenda bei.

Dalibor Šelleng: Strafrechtliche Verantwortung der im Konzern eingegliederten juristischen Personen – 2. Teil

Dieser Beitrag stellt die Fortsetzung des bereits veröffentlichten ersten Teils dar (Nr. 4 BA), in dem die Besonderheiten der Zurechenbarkeit einer Straftat an die im Konzern eingegliederten juristischen Personen behandelt wird. Diese Fortsetzung geht auf die strafrechtlichen Eckpunkte des Handelns unter Konzernmitgliedern ein und löst mögliche Anwendung der strafrechtlichen Verantwortung dem Konzernmitglied gegenüber für ausgewählte Straftaten.

Martin Štefko: Kollision der Vereinbarung über Abzüge vom Lohn und von anderen Bezügen mit der angeordneten Zwangsvollstreckung wegen einer anderen Forderung

Der Gegenstand dieses Beitrags ist die Analyse der Stellung der Vereinbarung über die Abzüge vom Lohn und von anderen Bezügen im Zwangsvollstreckungsverfahren, konkret angeblicher Pflicht des Lohnzahlers, ihr Bestehen/Rang in dem Falle zu ignorieren, dass eine Zwangsvollstreckungsanordnung zugestellt wird. Informell (wenn auch unter Beihilfe von Justizministerium und Zwangsvollstreckungskammer der Tschechischen Republik) und ohne Änderung der relevanten Rechtsregelung kommt es nur durch Auslegung zur Anfechtung des Sinns der Vereinbarung über die Abzüge vom Lohn und von anderen Bezügen. Dieser Vorgang widerspricht dem Sinn dieses Instituts, seiner historischen Entwicklung, älterer Rechtsprechung sowie rezenter Entwicklung im Bereich der ZPO Novelle.

Luboš Kliment: Verkettung der Arbeitsverhältnisse – Verfassungsgericht versus bisherige Praxis

Das Verfassungsgericht hat durch seine Befunde Gz. II. ÚS 3323/14 vom 8. 12. 2015 und Gz. III. ÚS 2703/15 vom 31.8.2016 bisherige Auslegung der jeweiligen Bestimmungen des Arbeitsgesetzbuches bezüglich Verkettung der Arbeitsverhältnisse zu Gunsten der Arbeitnehmer völlig geändert. Zur Änderung eines befristeten Arbeitsverhältnisses in ein unbefristetes Arbeitsverhältnis genügen die Erfüllung von gesetzlichen Voraussetzungen und eine einseitige Mitteilung des Arbeitnehmers. Die einzige Möglichkeit, wie der Arbeitgeber diese Umwandlung verhindern kann, ist die Antragstellung gemäß § 39 Abs. 5 des Arbeitsgesetzbuches und sein Erfolg in diesem Streit. Zur gegebenen Problematik hat sich das Oberste Gericht der Tschechischen Republik durch sein Urteil vom 26.6.2017, Gz. 21 Cdo 1211/2017ce aktuell geäußert. Oberstes Gericht der Tschechischen Republik wies die Beschlüsse des Verfassungsgerichtes ab und blieb bei seiner bisherigen Auslegung, die darauf basiert, dass sofern ein Antrag gemäß § 39 Abs. 5 des Arbeitsgesetzbuches nicht gestellt wird, endet das Arbeitsverhältnis mit dem Zeitablauf.

Filip Melzer: Question marks concerning waiver of the right to damages

The article focuses on issues relating to waiver of the right to damages. The ability to contractually modify the obligation to compensate damage is part of freedom to contract and it is a very significant phenomenon as it allows making risks predictable, which has, for example, also a significant impact on the willingness and capability of entrepreneurs to enter into contractual relationships, especially in new or traditionally high-risks business sectors. Such a possibility should, therefore, be ruled out by law only in particularly justified cases. Some of these cases are defined in § 2898 of the Civil Code. It is standard regulation in the part that excludes the possibility of limitation of damage caused intentionally or through gross negligence. In the remaining parts, however, the regulation is very strict, which is not usual in similar legal systems. The author subjects this institution to a rigorous analysis.

Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová: Current issues of termination of participation of a member in a limited-liability company in the case of execution upon his share

The authors of the article focused on the issue of the moment and method of termination of participation of a member in a limited-liability company in the case of execution upon his share in the company, with a special focus on the situation when the member's share is transferable to a limited extent as a

result of conditionality of the transfer upon consent of the general meeting. The authors thus respond to the conflicting practice of bailiffs in carrying out execution upon such a share as well as to the adoption of the Resolution of the Supreme Court of the Czech Republic of 19 September 2017, file No. 29 Cdo 5719/2016. The article discusses diverse practices of bailiffs, gives an overview of relevant legislation, and puts forward arguments leading to the answer to the question how such an execution should be properly performed. The article also presents the conclusions of the current decision-making practice of the Supreme Court.

Martin Štika: Has a totally free virtual currency bitcoin its place in a state based on the rule of law?

In his article, which was awarded the 3rd place in the Talent of the Year category of the 2017 Lawyer of the Year contest, the author aims to introduce the issue of bitcoin, with an emphasis on economic and legal specificities of this best-known cryptocurrency. In doing so, he tries to answer the question whether bitcoins and cryptocurrencies in general have their place in a state based on the rule of law. In conclusion, he adds some of his de lege ferenda suggestions in this context.

Dalibor Šelleng: Criminal liability of legal entities incorporated in a holding – part 2

This article is a sequel to the already published part 1 (BA issue 4), which dealt with the specificities of attributability of a crime to legal entities incorporated in a holding. This sequel deals with criminal-law limits of trading among holding members, and addresses the possibilities of applicability of criminal liability against a holding member for selected crimes.

Martin Štefko: A collision between an agreement on deductions from wages and other earnings with an ordered enforcement of a decision for another claim

The article analyses the position of agreements on deductions from wages and other earnings in enforcement proceedings, specifically the alleged obligation of the wage payer to ignore the existence/order of such an agreement in case the wage payer is delivered an order for enforcement of a decision. Informally (albeit with the assistance of the Ministry of Justice and the Chamber of Bailiffs of the CR) and without any change to the relevant legislation, the meaning of agreements on deductions from wages and other earnings is negated by a mere interpretation. Such a procedure is contrary to the meaning of this institution, its historical development, earlier case law as well as the recent developments in the area of an amendment to the Code of Civil Procedure.

Luboš Kliment: Chaining of employment relationships – the Constitutional Court versus the existing practice

In its judgements file No. II ÚS 3323/14 of 8 December 2015 and file No. III. ÚS 2703/15 of 31 August 2016, the Constitutional Court completely changed the existing interpretation of the relevant provisions of the Labour Code in the area of chaining of employment relations for the benefit of employees. Meeting the statutory prerequisites and a unilateral notification by the employee are sufficient for a change in employment for a definite period of time to employment for an indefinite period of time. The only possibility for the employer to prevent such a transformation is filing of a motion under § 39(5) of the Labour Code and the employer's success in such a dispute. The Supreme Court of the CR has currently ruled on the issue in its judgment of 26 June 2017, file No. 21 Cdo 1211/2017. The Supreme Court rejected the findings of the Constitutional Court and insisted on its previous interpretation that where a motion under § 39(5) of the Labour Code is not filed, the employment terminates upon expiry of the time period.

Leading Article	
Michal Žižlavský: Time of Debts Through the Eyes of Servants	3
Current News	
Board of Directors Press Release Robert Němec	4
Celebrations of one hundred years of the Czech and Slovak legal professions in Luhačovice icha	7
The 14th year of the Lawyer of the Year 2018 awards has been announced	14
Currently in law Hana Rýdlová	16
Legal Theory and Practice	
Articles	
Question marks concerning waiver of the right to damages Filip Melzer	17
Current issues of termination of participation of a member in a limited-liability company in the case of execution upon his share Vladimír Muzikář, Andrea Muzikářová	25
Has a totally free virtual currency bitcoin its place in a state based on the rule of law? Martin Štika	29
Criminal liability of legal entities incorporated in a holding – part 2 Dalibor Šelleng	35
A collision between an agreement on deductions from wages and other earnings with an ordered enforcement of a decision for another claim Martin Štefko	39
Chaining of employment relationships – the Constitutional Court versus existing practice Luboš Kliment	43
Judicial Decisions	
Supreme Court: Claims resulting from a violation of the pre-emption right under the 1964 Civil Code and their legal regime after the new Civil Code coming into effect	47
Constitutional Court: A judgment must be announced also by the Supreme Court	49
Constitutional Court: On the issue of definition of meeting the prerequisites of admissibility of an appellate review	52
Supreme Administrative Court: Procedure of the Land Register Office in entering a note in the Land Register	55
CJEU: On the activities of UberPop	58
ECtHR: On procedural guarantees for the convicted person	59
Professional Literature	
Kateřina Ronovská, Eva Dobrovolná, Petr Lavický: Introduction to private law – general part and special part (Petra Lavická)	61
Lukáš Klee: FIDIC contractual conditions (Miloš Olik)	62
Magda Pfeiffer: Rules on succession – law applicable to cross-border inheritance relations (Květoslav Růžicka)	63
Vladimír Balcar: Protective order and other protective institutions in the Tax Code (Nikola Jílková)	64
Lenka Holá, Miluše Hrnčířiková: Extrajudicial dispute resolution methods (Jan Holas)	65
Bulletin of the Slovak Bar Association brings...	66
Legal Profession	
Czech Legal Profession	
The legal profession in the crucial period of 1938 Stanislav Balík	67
Unreasonably low contractual remuneration of a lawyer as a disciplinary wrongdoing Lukáš Slanina, Vladimír Janošek	69
Office of the Attorney General: the person providing explanation may receive a copy of the official record Tomáš Sokol	71
Cyber risk (GDPR) insurance and liability insurance for the personal data protection officer (DPO) Zdeněk Turek	72
Europe and the World	
A new protocol No. 16 to the European Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms Lenka Vojřívová	74
Information and Points of Interest	
You Should Know	
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	75
Invitation to a seminar on insolvency law	76
CBA press conferences now available on- and offline on the Bar's website Eds.	77
Invitation to the XXVI Carlsbad Legal Days	78
A GDPR manual for lawyers and their offices Eds.	80
2018 Legal Space congress – a conference report Michal Vávra	81
Finally	
Lawyer's Diary Petr Hajn	84
Drawing by Lubomír Lichý	85
Did you know that... Stanislav Balík	85
Inhaltsverzeichnis	86
Zusammenfassung/Summary	87
Table of Contents	88

NAŠE STRAVENKA VÝHODNĚJŠÍ BENEFIT

PRO VŠECHNY
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘE
A JEJICH ZAMĚSTNANCE



- ✓ nulová provize pro zaměstnavatele
- ✓ placení v restauracích a prodejnách Lidl i Kaufland
- ✓ rychlá objednávka online

Jste jeden krok od stravenek bez provizí.

Volejte **729 972 888**.

www.nasestravenka.cz





AVANT PLNÝ ADRENALINU.

Kombinace vysokého výkonu a pohodlí:
to je nové Audi RS 4 Avant.



AUTO JAROV KUNRATICE

Vídeňská 126, Praha 4

Tel.: 251 002 815

www.autojarov-kunratice.cz

Kombinovaná spotřeba a emise CO₂ modelu Audi RS 4: 8,8 l/100 km,
199 g/km. Vyobrazený model může obsahovat prvky příplatkové výbavy.
Foto je pouze ilustrativní.

 **Audi Sport**